

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА САНДАГИЙН
БЯМБАЦОГТ ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.mongolia.gov.mn

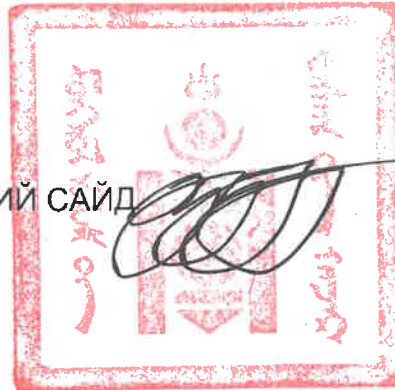
2026.06.04 № ЗГ-1/59
танай _____-ны № _____-т

Хуулийн төсөл өргөн мэдүүлэх тухай

Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөл болон уг хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хуулийн төслийг Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.1 дэх хэсэгт заасны дагуу яаралтай хэлэлцүүлэхээр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж байна.

Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдаанаар хэлэлцүүлэхийг хүсье.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД

Н.УЧРАЛ

000264002492

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.cabinet.gov.mn

2026.06.04 № ЛЭГ/1950
танай _____-ны № _____-т

Хуулийн төсөл өргөн мэдүүлэх
хугацааг товлох тухай

Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөл болон уг хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хуулийн төслийг Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.1 дэх хэсэгт заасны дагуу яаралтай хэлэлцүүлэхээр холбогдох материалын хамт хүргүүлж байна.

Хянан үзэж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх хугацааг товлохыг хүсье.

Хавсралт ³⁸⁰ хуудастай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

Б.ЭНХБАЯР

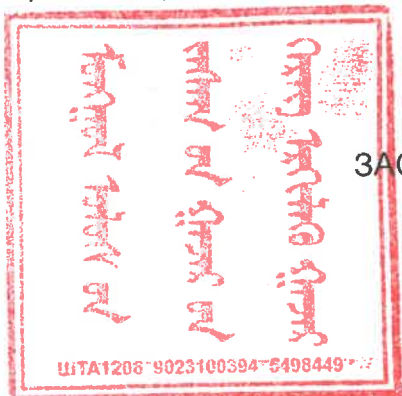
000265006815

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

Монгол Улсын Засгийн газрын 2026 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдрийн 22 дугаар хуралдааны тэмдэглэлд:

“1.ХЭЛЭЛЦСЭН нь: Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөл болон уг хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хуулийн төсөл

ШИЙДВЭРЛЭСЭН нь: Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөл болон уг хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хуулийн төслийг хэлэлцээд Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.1 дэх хэсэгт заасны дагуу яаралтай хэлэлцүүлэхээр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр тогтов.” гэжээ.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

БАТЛАВ
МОНГОЛ УЛСЫН ТЭРГҮҮН ШАДАР
САЙД БӨГӨӨД ЭДИЙН ЗАСАГ,
ХӨГЖЛИЙН САЙД

Ж.ЭНХБАЯР

БАТЛАВ
САНГИЙН САЙД

З.МЭНДСАЙХАН

2026 оны 06 дугаар сарын 02-ны өдөр

БАТЛАВ
МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР
САЙД

Т.ДОРЖХАНД

БАТЛАВ
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН
САЙД

С.АМАРСАЙХАН

БИЗНЕСИЙН ЭРХ ЧӨЛӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН **ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод “...эдийн засгийн хөгжлийн бодлогын суурийг бүрдүүлж, дотоод хэрэгцээгээ өөрсдөө хангадаг, экспорт эрчимжсэн, хөрөнгө оруулалт, хуримтлалын чадавхаа бүрдүүлсэн, олон тулгуурт эдийн засагтай улс болно” гэж, “бизнес, хөрөнгө оруулалтын таатай орчныг бүрдүүлж, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг хөгжүүлэх” гэсэн зорилтыг дэвшүүлсэн.

Түүнчлэн Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн “Эдийн засгийн бодлого” гэсэн 3 дугаар бүлэгт “Зах зээл дэх төрийн оролцоог бууруулж, бизнес, хөрөнгө оруулалтын орчныг сайжруулан, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг бэхжүүлж, олон тулгуурт, хүртээмжтэй, экспортын баримжаатай эдийн засгийг бэхжүүлнэ” гэж, тус бүлгийн 3.1-д заасан “Эдийн засгийн эрх чөлөө” хэсгийн 3.2.2.1-д “Хөрөнгө оруулалтын тухай хууль болон бизнесийн үйл ажиллагааг зохицуулж байгаа хуулиудыг шинэчилж, хөрөнгө оруулагчдын эрх ашгийг хамгаалах, бизнес эрхлэгчийг дэмжих эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно” гэж, 3.2.2.3-т “Шинэ аж ахуйн нэгжүүдийн зах зээлд нэвтрэхэд тулгардаг саад хоригийг арилгаж, гарааны компаниудын бизнесийг дэмжих экосистемийг бүрдүүлэх, зах зээлийн чөлөөт өрсөлдөөнийг дэмжих, монополын эсрэг арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ” гэж, 3.2.2.4-т “Төрийн байгууллагуудаас зөвшөөрөл олгох үйл ажиллагааг бүрэн цахимжуулж, зөвшөөрлийн нэгдсэн платформыг эхлүүлнэ” гэж тус тус заасан.

Бизнес, худалдаа, хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаа нь эдийн засгийн бүх салбар, үйл ажиллагааг хамарсан өргөн хүрээний асуудал тул Монгол Улсын хөгжлийн бодлого, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг улс, бүс, салбар, салбар хооронд болон орон нутгийн түвшинд уялдуулан зохицуулах, бизнес, хөрөнгө оруулалтыг дэмжих чиглэлээр төрийн байгууллагын уялдаа холбоог хангасан нэгдсэн зохицуулалт хийх шаардлагатай байна.

Монгол Улсад бизнес эрхлэхтэй холбоотой харилцааг шууд болон шууд бусаар зохицуулсан 360 гаруй хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа ч бизнесийн үйл ажиллагааны явцад төр болон бизнес эрхлэгчдийн хооронд баримтлах зарчмууд тухайлбал, хуулиар хориглосноос бусад тохиолдолд бизнесийн үйл ажиллагааг чөлөөтэй эрхлэх, бизнесийн тогтвортой байдлыг хангах, төр, хувийн аж ахуй нэгжүүдтэй өрсөлдөхгүй байх, төрийн оролцоог бууруулах зэрэг суурь зарчмуудыг тусгасан нэгдсэн хууль одоогоор байхгүй байна.

Олон улсын туршлагаас харахад бизнес эрхлэх эрх чөлөөг хуульд тусгаж, төрийн оролцоог хязгаарлах нь бизнес эрхлэгч, хөрөнгө оруулагчдын шийдвэр гаргалтад эерэг нөлөө үзүүлж, иргэд, олон нийт болон бизнес эрхлэгчдийн итгэлийг төрүүлж, төрийн бодлогын залгамж чанар, урьдчилан таамаглахуйц, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлдэг. Цаашлаад эдийн засаг, хөрөнгө оруулалтын өсөлтийг хангаж, тогтвортой байдлыг хадгалахад чухал нөлөөтэй гэж үзэж байна.

Манай улсын эдийн засгийн бүтэц, шилжилтийн үеийн эрх зүйн орчинтой тодорхой хэмжээгээр төстэй зарим орнуудад эдийн засаг, бизнесийн эрх чөлөөг хамгаалж, хувийн хэвшлийн үйл ажиллагааг дэмжих хүрээнд төрийн хэт оролцоо, хяналтыг бууруулж, баримт бичгийн шаардлагыг багасгаж, төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг сайжруулах чиглэлээр эрх зүйн шинэчлэл хэрэгжүүлсэн байна. Тухайлбал, Бүгд Найрамдах Казахстан Улс, Гүрж Улс, Бүгд Найрамдах Социалист Вьетнам Улс, Бүгд Найрамдах Киргиз Улс болон Бүгд Найрамдах Эстони Улсын холбогдох эрх зүйн зохицуулалтыг сонгон судаллаа.

Бизнесийн эрх чөлөө нь бизнесийн үйл ажиллагааг хуульд хориглосноос бусад хэлбэрээр чөлөөтэй эрхлэх, гэрээ, хэлцэл байгуулах, өмч хөрөнгөө чөлөөтэй эзэмших, ашиглах, захиран зарцуулах, үр шимийг хүртэх, зах зээлд чөлөөтэй нэвтрэх, оролцохтой холбоотой эдийн засгийн эрх, баталгааг хамарсан суурь ойлголт юм.

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хууль болон Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд заасны дагуу Тэргүүн Шадар сайд бөгөөд Эдийн засаг, хөгжлийн сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд Монгол Улсын хөгжлийн нэгдсэн бодлого, төр, хувийн хэвшлийн түншлэл, хөрөнгө оруулалтын нэгдсэн бодлого, хөрөнгө оруулагчийн эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах, эдийн засгийн болон хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлийг тодорхойлох асуудал хамаардаг.

Иймд Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан иргэн, хуулийн этгээдийн бизнесийн үйл ажиллагаа чөлөөтэй эрхлэх эрхийг баталгаажуулах, хувийн өмчийн халдашгүй байдлыг хангах, зах зээл дэх төрийн оролцоог бууруулах зэрэг Монгол Улсын урт болон дунд хугацааны хөгжлийн бодлогод туссан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 36.2 дахь хэсэгт заасан хууль санаачлах эрхийн хүрээ, хязгаарт үндэслэн

Бизнесийн эрх чөлөөний тухай анхдагч хуулийн төсөл, түүнийг дагаж Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай болон

холбогдох бусад хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нийцүүлэн боловсруулна.

1.2.Практик шаардлага

Дэлхийн өв уламжлалын сангаас “Эдийн засгийн эрх чөлөөт байдлын индекс”-ийг эрх зүйт ёс, Засгийн газрын оролцоо, зохицуулалтын үр ашигтай байдал, нээлттэй зах зээлгэсэн нийт 4 бүлэг 12 шалгуур үзүүлэлтийг ашиглан тооцдог бөгөөд Монгол Улс 2025 онд нийт дүнгээрээ 184 улсаас 63.9 оноотойгоор 69 дүгээр байранд эрэмбэлэгдсэн байна.

Бүлэг	Шалгуур үзүүлэлт/дэд хүчин зүйлс	Оноо	Онооны ангилал	Байр
Эрх зүйт ёс	Өмчийн эрх	49.2	хаалттай	92/184
	Шүүхийн үр ашиг	54.9	хязгаарлагдмал	73/184
	Төрийн зарчимт байдал	35.8	хаалттай	114/184
Засгийн газрын оролцоо	Татварын ачаалал	83.7	чөлөөтэй	65/184
	Засгийн газрын зарлага	64.6	дунд	117/184
	Төсвийн сахилга бат	96.1	чөлөөтэй	33/184
Зохицуулалтын үр ашигтай байдал	Бизнесийн эрх чөлөө	68.4	дунд	76/184
	Хөдөлмөрлөх эрх чөлөө	68.2	дунд	17/184
	Мөнгөний эрх чөлөө	72.1	нээлттэй	116/184
Нээлттэй зах зээл	Худалдааны эрх чөлөө	74.4	нээлттэй	82/184
	Хөрөнгө оруулагчдад ээлтэй байдал	50.0	хязгаарлагдмал	114/184
	Санхүүгийн зах зээлийн нээлттэй байдал	50.0	хязгаарлагдмал	97/184

Шалгуур үзүүлэлтүүдийн оноогоор нийт 184 орноос “өмчийн эрх”-ийн үзүүлэлтээр 92-т эрэмбэлэгдэж “хаалттай”, “төрийн зарчимт байдал” үзүүлэлтээр 114-т эрэмбэлэгдэж “хаалттай”, “бизнесийн эрх чөлөө” үзүүлэлтээр 76-т эрэмбэлэгдэж “дунд”, “хөрөнгө оруулагчдад ээлтэй байдал” үзүүлэлтээр 114-т эрэмбэлэгдэж “хязгаарлагдмал” гэж үнэлэгдсэн байна. Үүнээс үзэхэд иргэдийн эд хөрөнгө өмчлөх, эзэмших эрх чөлөөг хангах, төрийн албаны авлигатай тэмцэх, бизнесийн үйл ажиллагаанд аливаа төрөөс тавьсан хязгаарлалтыг бууруулах, хөрөнгө оруулалтын эрсдэлийг багасгах шаардлагатай байгааг харуулж байна.

Энэ хүрээнд бизнес, хөрөнгө оруулалтын орчинтой холбоотой 7 чиглэлээр дүн шинжилгээ хийж, дараах хэрэгжүүлэх шаардлагатай цогц арга хэмжээг тодорхойлсон.

1.Бизнесийн үе шат бүрд үзүүлэх төрийн үйлчилгээ, тухайлбал хуулийн этгээд байгуулах, зөвшөөрөл олгох, төрөлжсөн бүртгэлд бүртгүүлэх болон бусад процессын шат дамжлага, үйл ажиллагааг цахим хэлбэрт шилжүүлж хялбарчлах;

2.Зах зээлийн боломжийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр зах зээл дэх төрийн оролцоог бууруулах;

3.Гадаад худалдааг хялбарчлах хүрээнд бүрдүүлэх баримт бичиг, зарцуулах хугацааг бууруулах;

4.Гадаадын хөрөнгө оруулагчдын эрх тэгш байдлыг хангах, хөрөнгө оруулалтын зохицуулалт, үр ашиг сул байдал, хүнд суртлыг бууруулах, хөрөнгө оруулалтын баталгааг хангах;

5.Маргаан шийдвэрлэлттэй холбоотой шүүхийн үйл ажиллагааны чанарыг сайжруулах, авлигын эрсдэлийг бүрдүүлж буй тогтолцооны гажуудлыг арилгах;

6.Төлбөрийн чадваргүй байдлыг шийдвэрлэх хугацааг багасгах;

7.Хөдөлмөрийн зах зээлийн тэнцвэрийг хангах.

Монгол Улсын эдийн засагт 1994 оноос хойш уул уурхайн салбарын эзлэх хувь тэлж, уул уурхайн бус салбар, тэр дундаа хөдөө аж ахуйн салбарын эзлэх хувь агшжээ. Тухайлбал, уул уурхайн салбарын нийт ДНБ-д эзлэх жин өнгөрсөн 30 жилд 10 хувиас (1994) 26 хувь болж (2025) өссөн бол хөдөө аж ахуйн салбарын жин 27 хувиас 9 хувь, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарын жин 17 хувиас 7 хувь болж тус тус буурсан байна.

Гадаад талаас сүүлийн жилүүдэд дэлхийн улс орнуудад бодлогын болон бүтцийн өөрчлөлтүүд явагдаж, худалдаа, хөрөнгө оруулалтын чиглэл өөрчлөгдөж байгаа энэ цаг үед дэлхийн улс төр, эдийн засгийн нөхцөл байдалд тодорхой бус байдал эрчимтэй нэмэгдэж байна. Худалдааны дайны цар хүрээ улам бүр тэлж болзошгүй байгаа нь дэлхийн эдийн засгийн идэвхжилийг хязгаарлах, инфляцыг өдөөх эрсдэлийг нэмэгдүүлсэн. Улмаар энэ нь манай улсын экспортын орлого буурах, инфляц өсөх, гадаад санхүүжилтийн өртөг, зардал нэмэгдэхэд шууд нөлөөлж болзошгүй байна. Иймд урт хугацаанд эдийн засгийг төрөлжүүлэх нь макро эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хадгалахад чиглэсэн эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх зайлшгүй шаардлагатай байна.

Монгол Улсад 1990 оноос 2025 он хүртэл нийт 52.12 тэрбум ам.долларын гадаадын хөрөнгө оруулалт орж ирснээс 74 хувь нь уул уурхайн олборлолт, 10 хувь нь худалдаа, үйлчилгээний салбарт хийгдсэн бол бусад салбарууд нийлээд 16 хувийг эзэлж байгаа бөгөөд гадаадын хөрөнгө оруулалт төрөлжихгүй, зөвхөн нэг салбарт харьцангуй ихээр төвлөрч байна. Уул уурхайн олборлолт, бүтээн байгуулалттай холбоотойгоор сүүлийн 10 жилийн дунджаар гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын 50 хувийг “Оюутолгой” ХХК дангаар бүрдүүлж байгаа ба 2025 оны гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын 80 хувь нь уул уурхайн салбарт хамаарч байна.

Аж ахуйн нэгжийг гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтын хэлбэрээр ялгаварласан, үйл ажиллагаа явуулахыг хориглосон, хязгаарласан зохицуулалт

болон төрийн үйлчилгээ үзүүлэхэд тавигдах шаардлага, хүсэлтээ шийдвэрлүүлэх хугацаа, төлбөр хураамжийг ялгамжтай тогтоосноос шалтгаалан гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжүүд хараат болон охин компани, компанийн нэгдлийг байгуулж байгаа нь гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын бодит үр өгөөжийг тодорхойлох, хөрөнгө оруулалтын нэгдсэн бодлогыг тодорхойлоход хүндрэл үүсгэсээр байна.

Мөн Монгол Улсад хөрөнгө оруулалт хийж, үйл ажиллагаа явуулах боломжийг хязгаарлаж, хориглосон, эсхүл гадаадын иргэн, хуулийн этгээдэд нэмэлт шаардлага тавьсан хуулиуд байх бөгөөд эдгээрээс зүй ёсны буюу байх ёстой шаардлагыг тогтоосон хуулиудаас гадна гадаадын иргэн, хуулийн этгээдийг Монгол Улсад аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэх, хөрөнгө оруулах боломжийг хязгаарласан, хориглолт тогтоосон, ач холбогдолгүй нэмэлт шаардлагыг бий болгосон хэд хэдэн хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж байна.

Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд дотоод, гадаадын хөрөнгө оруулагчид, бизнес эрхлэгчдийн өмчлөх эрхийг хамгаалах, бизнесийн үйл ажиллагаагаа чөлөөтэй, саадгүй явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг цогц байдлаар шинэчлэх, тогтвортой хөгжлийн зорилтуудтай уялдуулан бизнес эрхлэгчдийн эрхийг бодитой, үр дүнтэй хамгаалах, хөрөнгө оруулагч болон төр хоорондын ашиг сонирхлыг харилцан тэнцвэртэйгээр хамгаалан зохицуулах нь чухал байна.

Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхэд шинээр хөрөнгө оруулалт татахаас гадна, нэгэнт хөрөнгө оруулсан хөрөнгө оруулагчдын хууль ёсны эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах, үүссэн асуудлыг хуулийн дагуу шуурхай шийдвэрлэх, хөрөнгө оруулалтын таатай орчныг бүрдүүлэх нь чухал ач холбогдолтой. Олон улсад гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын орох урсгалын 50 орчим хувийг дахин хөрөнгө оруулалтын орлого бүрдүүлдэг байна.

Монгол Улсын хувьд зарим төрийн болон нутгийн байгууллага, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдүүд, албан тушаалтнуудын хариуцлагагүй үйлдэл, эс үйлдлээс үүдэн Засгийн газар олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүрэг, амлалтаа биелүүлэхгүй байх, гадаадын хөрөнгө оруулагчдын итгэлийг алдах, цаашлаад манай улсын хөгжлийн зорилтод чухал хувь нэмрээ оруулдаг гадаад түнш орнуудтай харилцах харилцаанд ноцтой үр дагавар учруулах болзошгүй тохиолдлууд гарах эрсдэлийг бий болгож байна.

Одоогийн Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд хөрөнгө оруулагчийн хууль ёсны эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах чиглэлээр дэмжлэг, үйлчилгээ үзүүлэхээр орон тооны бус зөвлөлтэй байхаар тусгасан боловч гомдлын төрөл, гомдлыг шийдвэрлэх процесс тодорхойгүй байснаар хөрөнгө оруулагчийн гомдлыг шийдвэрлэхэд хүндрэлтэй байдаг.

Түүнчлэн Улсын Их Хурлаас 2022 оны 06 дугаар сарын 17-ны өдөр Зөвшөөрлийн тухай хуулийг баталж, Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд заасан 1000 гаруй төрлийн тусгай зөвшөөрлийн тоог 14 чиглэлийн салбарт 251 “тусгай зөвшөөрөл”, 130 “энгийн зөвшөөрөл”, нийт 381 төрлийн зөвшөөрөл болгон бууруулж хуульчилсан. Зөвшөөрлийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойших хугацаанд нийт 16 зөвшөөрлөөр буюу боловсролын салбарт 4, байгаль орчны салбарт 3, банк, санхүүгийн салбарт 2, хүнс, хөдөө аж

ахуйн салбарт 2, батлан хамгаалах салбарт 2, хууль зүйн салбарт 1, аймаг, нийслэлийн засаг даргаас олгох 2 зөвшөөрөл тус тус нэмэгдсэн байна.

Зөвшөөрлийн тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн үнэлгээний тайланд дурдсанаар Зөвшөөрлийн тухай хуулиар салбар бүрийн зөвшөөрөл олголтын процессыг нарийвчлан зохицуулах боломжгүй бөгөөд салбарын хуулиар энэ төрлийн харилцааг хуульчилж өгөөгүйтэй холбоотойгоор салбар бүр захиргааны хэм хэмжээний акт батлан зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгохтой холбоотой харилцааг зохицуулж байгаа нь тус хуулийн 1.5 дугаар зүйлийн 17 дахь хэсэгт заасан “Зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгохтой холбогдсон захиргааны хэм хэмжээ тогтоосон акт гаргахыг хориглоно” гэж заасантай зөрчил үүсгэж байна.

Хууль тогтоомжид зөвшөөрөл гэж нэрлэгдээгүй боловч бизнесийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд шаарддаг, төрийн байгууллагаас олгодог баримт бичгүүдийг Төрийн хэмнэлт, бүтээмжийн зөвлөлөөс судалж үзэхэд Монгол Улсын хуулиудад бүртгэл 264, дүгнэлт 232, гэрчилгээ 132, магадлан итгэмжлэл 30, сертификат 9 байна гэсэн үр дүн гарч, зөвшөөрөл олгох процесстой адилхан процессыг бүрдүүлж байгаа нь Зөвшөөрлийн тухай хуульд заасан “Хүн, хуулийн этгээд хуулиар хориглосон, эсхүл энэ хуулийн 8.1, 8.2 дугаар зүйлд заасан тусгай болон энгийн зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэхээс бусад төрлийн үйл ажиллагааг хууль тогтоомжид нийцүүлэн чөлөөтэй эрхэлж болно” гэж заасантай зөрчил үүсгэж байна.

Дээр дурдсан нөхцөл шалтгаануудыг харгалзан бизнес эрхлэгч, хөрөнгө оруулагчдад ээлтэй байдал, зохицуулалтын үр ашигтай байдлыг сайжруулах, эрх ашиг сонирхлыг нь хамгаалах, хөрөнгө оруулагчдын гомдлыг шийдвэрлэх, хувийн хэвшлийн үйл ажиллагаанд төрийн оролцоог бууруулах, зөвшөөрлийн процессыг цахимжуулж, хялбаршуулах, бизнес эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлэх зорилгоор Бизнесийн эрх чөлөөний тухай анхдагч хуулийн төсөл, түүнийг дагаж Хөрөнгө оруулалтын тухай хууль, Зөвшөөрлийн тухай хууль болон бусад холбогдох хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулна.

Хоёр.Хуулийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ:

Энэ хуулиар Монгол Улсын Үндсэн хуулиар баталгаажсан иргэн, хуулийн этгээдийн бизнесийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх, бизнесийн орчин дахь төрийн оролцооны хязгаарыг тогтоох, шударга өрсөлдөөнийг дэмжихтэй холбогдсон харилцааг зохицуулж, уг зорилтыг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой зарчмуудыг хуулийн төслийн Нэгдүгээр бүлэгт тусгана.

Түүнчлэн хуулиар хориглосноос бусад тохиолдолд төрөөс бизнесийн эрх чөлөөг хязгаарласан, хориглосон хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний акт батлан гаргах, үндэслэлгүйгээр бизнес эрхлэгчийн нэр хүндэд халдсан мэдээлэл гаргах, түгээх, бизнес эрхлэгчийг нийгмийн хариуцлагын үйл ажиллагаанд албадан оролцуулах, төрөөс бизнесийн үйл ажиллагаанд зүй бусаар нөлөөлөх, оролцох, үндэслэлгүй хяналт, шалгалт хийх, өмч хөрөнгийг нь хууль бусаар хураан авах, дайчлах, хуульд заагаагүй төрийн хяналт, шалгалт хэрэгжүүлэх захиргааны шийдвэр гаргаж, дүрэм, журам батлах, зэрэг төрийн бодлого, үйл ажиллагаанд хориглох зүйлсийг тусгана.

Мөн хуулийн төслийн Хоёрдугаар бүлэгт хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлагын талаар тусгана.

Гурав.Хууль батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал:

Энэ хуулийн төсөл батлагдсанаар дараах эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн эерэг үр дагаврыг бий болгоно:

1/Иргэн, хуулийн этгээдийн бизнесийн үйл ажиллагаа дахь төрийн оролцоог бууруулах, төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, өрсөлдөөнт, чөлөөт зах зээлийн эдийн засгийг бүрдүүлж, бизнес эрхлэгчдийн эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах суурь зарчмыг бий болгоно;

2/Иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд төрөөс оролцох буюу тэдгээрийг дур зоргоороо шийдвэр гаргах боломжийг хязгаарлана;

3/Уул уурхайн салбараас хэт хамааралтай, гадаад зах зээлийн савлагаанд мэдрэмтгий эдийн засагтай Монгол Улсын хувьд тогтвортой, өрсөлдөх чадвартай, ил тод эдийн засгийн тогтолцоонд шилжиж, зах зээлд суурилсан урт хугацааны өсөлтийг дэмжих, хөрөнгө оруулалтын орчин, итгэлцлийг нэмэгдүүлнэ;

4/Зах зээлийн өрсөлдөөн, хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжиж, төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлнэ;

5/Бизнес эрхлэхэд таатай орчныг бүрдүүлж, авлига, хүнд суртал, албан тушаалтны үйл ажиллагаанаас хамааралтай байдлыг багасгана;

6/Хөрөнгө оруулалтын таатай орчин бүрдэж, гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт татах, дахин хөрөнгө оруулалтыг идэвхжүүлэх, хөрөнгө оруулагчийн хууль ёсны баталгааг хангах, хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааг тасралтгүй хэвийн явуулах, эдийн засгийн тогтвортой өсөлтийг хангах нөхцөлийг бүрдүүлнэ;

7/Зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох үйл ажиллагааг бүрэн цахимжуулж, зөвшөөрлийн процессыг хялбаршуулж, цаг хугацаа, зардлыг хэмнэж, төрийн үйлчилгээг түргэн, шуурхай хүргэнэ.

Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль, түүнийг дагаж Хөрөнгө оруулалтын тухай, Зөвшөөрлийн тухай болон холбогдох бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулснаар улсын төсөвт ачаалал үүсгэхгүй болно.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн талаарх санал:

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуульд нийцүүлэн боловсруулах бөгөөд хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Авто замын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Авто тээврийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Агаарын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Аж ахуй нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Ажиллах

хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Амьтны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Арбитрын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Аудитын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Банкны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Барилгын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Боловсролын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Гаалийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Газрын тосны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Газрын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Газрын хэвлийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Гамшгаас хамгаалах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Генетик нөөцийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Геодези, зураг зүйн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Гэрийн тэжээвэр амьтны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Гэрээт харуул хамгаалалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Даатгалын мэргэжлийн оролцогчийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Даатгалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Дипломат албаны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Зар сурталчилгааны тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль, Зөрчлийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Зээлийн мэдээллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Мал, амьтны тэжээлийн нэмэлтийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Малын генетик нөөцийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын хилийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн халамжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Ойн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Оюуны өмчийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Өргөн нэвтрүүлгийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Радио долгионы тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Согтууруулах ундааны эргэлтэд хяналт тавих, архи дан согтуурахтай тэмцэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Тамхины хяналтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Таримал ургамлын үр, сортын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Төлбөр тооцоог үндэсний мөнгөн тэмдэгтээр гүйцэтгэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Төмөр замын тээврийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Тэсэрч дэлбэрэх бодис,

тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Ургамлын эрүүл мэнд, ургамал хамгааллын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Усан замын тээврийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Усны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Байгалийн ургамлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Үйлдвэрлэл технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хадгаламж, зээлийн хоршооны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Харилцаа холбооны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Ховордсон амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай эд зүйлийн гадаад худалдааг зохицуулах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хог хаягдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хот, суурин ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хөдөө, аж ахуйн гаралтай бараа, түүхий эдийн биржийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хөрөнгийн үнэлгээний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль, Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хувийн хамгаалалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хувиргасан амьд организмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Цөмийн энергийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Чөлөөт бүсийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Шилэн дансны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Шуудангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Шүүх шинжилгээний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Эрчим хүчний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

--oOo--

БИЗНЕСИЙН ЭРХ ЧӨЛӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсад бизнес эрхлэхтэй холбоотой харилцааг шууд болон шууд бусаар зохицуулсан 360 гаруй хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа ч бизнесийн үйл ажиллагааны явцад төр болон бизнес эрхлэгчдийн хооронд баримтлах зарчмууд тухайлбал, хуулиар хориглосноос бусад тохиолдолд бизнесийн үйл ажиллагааг чөлөөтэй эрхлэх, бизнесийн тогтвортой байдлыг хангах, төр, хувийн аж ахуй нэгжүүдтэй өрсөлдөхгүй байх, төрийн оролцоог бууруулах зэрэг суурь зарчмуудыг тусгасан нэгдсэн хууль одоогоор байхгүй байна.

Дэлхийн өв уламжлалын сангаас “Эдийн засгийн эрх чөлөөт байдлын индекс”-ийг эрх зүйт ёс, Засгийн газрын оролцоо, зохицуулалтын үр ашигтай байдал, нээлттэй зах зээл гэсэн нийт 4 бүлэг 12 шалгуур үзүүлэлтийг ашиглан тооцдог. 2025 онд Монгол Улс нийт дүнгээрээ 184 улсаас 63.9 оноотойгоор 69 дүгээр байранд эрэмбэлэгдсэн байна.

Шалгуур үзүүлэлтүүдийг задалж үзвэл, “бизнесийн эрх чөлөө” үзүүлэлтээр 76-т эрэмбэлэгдэж “дунд”, “хөрөнгө оруулагчдад ээлтэй байдал” үзүүлэлтээр 114-т эрэмбэлэгдэж “хязгаарлагдмал”, “өмчийн эрх”-ийн үзүүлэлтээр 92-т эрэмбэлэгдэж “хаалттай”, “төрийн зарчимт байдал” үзүүлэлтээр 114-т эрэмбэлэгдэж “хаалттай” гэж үнэлэгдсэн байна. Үүнээс үзэхэд Монгол Улсад хувийн өмч хөрөнгийн баталгааг сайжруулах, бизнесийн эрх чөлөөг нэмэгдүүлэх, төрийн зарчимт байдал болон хөрөнгө оруулагчдад ээлтэй байдлыг сайжруулах шаардлагатай байгааг харуулж байна.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.4-т заасны дагуу олон нийтийн оролцоог хангах хүрээнд улс орны эдийн засгийн хөгжилд тус дэмжлэг үзүүлэх, аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэх таатай нөхцөл бүрдүүлэх зорилт бүхий байгууллага болох Монголын Үндэсний худалдаа аж үйлдвэрийн танхим болон Монголын Өмгөөлөгчдийн холбооноос тус тус албан бичгээр санал авсан. Олон нийтийн ирүүлсэн саналыг хуулийн төсөлд тусгаж, шаардлагатай зохицуулалтыг сайжруулж ажилласан бөгөөд Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасны дагуу олон нийтийг оролцоог хангасан болно.

Манай улсын эдийн засгийн бүтэц, шилжилтийн үеийн эрх зүйн орчинтой тодорхой хэмжээгээр төстэй зарим орнуудад эдийн засаг, бизнесийн эрх чөлөөг хамгаалж, хувийн хэвшлийн үйл ажиллагааг дэмжих хүрээнд төрийн хэт оролцоо, хяналтыг бууруулж, баримт бичгийн шаардлагыг багасгаж, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг сайжруулах чиглэлээр эрх зүйн орчныг бүрдүүлээд байна. Тухайлбал, Бүгд Найрамдах Казахстан Улс, Гүрж Улс, Бүгд Найрамдах Социалист Вьетнам Улс, Бүгд Найрамдах Киргиз Улс болон Бүгд Найрамдах Эстони Улсын холбогдох эрх зүйн зохицуулалтыг сонгон судалсан болно.

Иймд Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод туссан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, бизнес эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлэх, хөрөнгө оруулагчдад ээлтэй

байдал, зохицуулалтын үр ашигтай байдлыг сайжруулах, хөрөнгө оруулагчийн эрх ашиг сонирхлыг хамгаалах, хувийн хэвшлийн үйл ажиллагаанд төрөөс үзүүлэх ачааллыг багасгах зорилгоор Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нийцүүлэн дараах агуулгаар боловсрууллаа.

Бизнесийн эрх чөлөөний тухай анхдагч хуулийн зорилго нь иргэн, хуулийн этгээдийн бизнесийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрхийг баталгаажуулж, төрийн оролцоог багасгах, бизнес эрхлэх орчныг сайжруулахад чиглэгдсэн байна. Хуулийн төсөлд дараах үндсэн 2 бүлэг асуудлыг зохицуулахаар тусгасан байна.

1. Иргэн, хуулийн этгээдийн бизнесийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх, бизнесийн орчин дахь төрийн оролцооны хязгаарыг тогтоох, шударга өрсөлдөөнийг дэмжихтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахаар тусгасан. Тус зүйл нь бизнес эрхлэх эрх чөлөөг баталгаажуулах, бизнес эрхлэхэд төрийн оролцоог бууруулах, хууль тогтоомж, акт батлах замаар бизнесийн үйл ажиллагаанд хүндрэл, дарамт үзүүлдэг тогтолцоог өөрчлөх, бизнес эрхлэхтэй холбогдох төрийн байгууллага, албан тушаалтны аливаа шийдвэр, үйл ажиллагаанд мөрдлөг болгох суурь зарчмыг тогтоож, нэгдсэн ойлголт зарчмыг баримтлах, улмаар бизнес, хөрөнгө оруулалтын таатай орчныг бүрдүүлэх.

2. Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлагыг тодорхойлж, хууль зөрчсөн төрийн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэхээр харин хууль зөрчсөн иргэн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэхээр зохицуулсан.

Тус хуулийн төслийг дагалдуулан хөрөнгө оруулалт татах, дахин хөрөнгө оруулалтыг идэвхжүүлэх, хөрөнгө оруулагчийн хууль ёсны баталгааг хангах зорилгоор Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, бизнесийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд олгох зөвшөөрлийн тоо хэмжээ, шалгуурыг бууруулах, зарим төрлийн үйл ажиллагааг мэдэгдэл хүргүүлсний үндсэн дээр эрхлэх боломжийг бий болгох зорилгоор Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон түүнтэй холбогдох бусад хуулийн төсөлд дараах үндсэн асуудлыг зохицуулахаар тусгасан.

1. Хөрөнгө оруулалттай холбоотой үүссэн маргааныг шууд шүүх, арбитрын шатанд очихоос өмнө хэлэлцээ хийх замаар шийдвэрлэхийг эрмэлзэх, маргаан үүсэхээс өмнө урьдчилан сэргийлэх талаар арга хэмжээ авах эрх зүйн орчныг олон улсын нөхцөлд шаардлагад нийцүүлэн сайжруулсан.

2. Хөрөнгө оруулалтыг дэмжих байгууллага буюу одоо ажиллаж буй хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын эрх зүйн статусыг тодорхой болгож, хөрөнгө оруулагчид хөрөнгө оруулалт хийх, төлөвлөх, тогтвортой үйл ажиллагаа явуулахад нь мэдээлэл, зөвлөгөө өгөх, дэмжлэг үзүүлэх чиг үүргийг тусгасан.

3. Зарим хууль тогтоомжоор гадаадын болон дотоодын хуулийн этгээдэд үйлчилгээ үзүүлэх хугацаа, хураамж зэргийг ялгамжтай байхаар зохицуулсныг арилгаж, зарим хугацааг бууруулах зэргээр тэгш эрхийг олгов

4. Зөвшөөрлийн тогтолцоог цахим хэлбэрт шилжүүлэх, эрсдэл багатай зарим үйл ажиллагааг зөвшөөрөл авах бус мэдэгдлийн үндсэн дээр эрхлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх, зөвшөөрөл олгох, сунгах ажиллагааг хялбаршуулах, бизнес эрхлэгчид тавигдах зарим давхардсан болон хүндрэлтэй шаардлагыг бууруулах чиглэлээр зохицуулалт тусгагдсан.

Тус хуулийн төсөл батлагдсанаар иргэн, хуулийн этгээдийн бизнесийн үйл ажиллагаа дахь төрийн оролцоог бууруулах, төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, өрсөлдөөнт, чөлөөт зах зээлийн эдийн засгийг бүрдүүлэх, бизнес болон хөрөнгө оруулалтын таатай орчны бүрдүүлэх, хөрөнгө оруулагчийн хууль ёсны баталгааг хангах, хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааг тасралтгүй хэвийн явуулах, эдийн засгийн тогтвортой өсөлтийг хангахад дэмжлэг үзүүлнэ

--oOo--

БИЗНЕСИЙН ЭРХ ЧӨЛӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

Нэг. Ерөнхий мэдээлэл

1.1. Монгол Улсын бизнесийн, хөрөнгө оруулалтын эрх зүйн орчны өнөөгийн нөхцөл байдал

Монгол Улсын Үндсэн хуульд “эх орондоо хүмүүнлэг, иргэний ардчилсан нийгэм цогцлуулан хөгжүүлэх”-ийг эрхэм зорилго болгон тунхагласан. Мөн Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Монгол Улс дэлхийн эдийн засгийн хөгжлийн түгээмэл хандлага, өөрийн орны өвөрмөц онцлогт нийцсэн олон хэвшил бүхий эдийн засагтай байна”, 2 дахь хэсэгт “Төр нь нийтийн болон хувийн өмчийн аливаа хэлбэрийг хүлээн зөвшөөрч, өмчлөгчийн эрхийг хуулиар хамгаална”, 3 дахь хэсэгт “Өмчлөгчийн эрхийг гагцхүү хуульд заасан үндэслэлээр хязгаарлаж болно” хэмээн тус тус заасан.

Аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэхтэй холбогдуулан Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавдугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт “Төр нь үндэсний эдийн засгийн аюулгүй байдал, аж ахуйн бүх хэвшлийн болон хүн амын нийгмийн хөгжлийг хангах зорилгод нийцүүлэн эдийн засгийг зохицуулна” гэж заасан бөгөөд 16 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт Монгол Улсын иргэний үндсэн эрх, эрх чөлөөнд “... хувийн аж ахуй эрхлэх эрхтэй” хэмээн суурь эдийн засгийн эрхийг Үндсэн хуулиар баталгаажуулж өгсөн.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод “...эдийн засгийн хөгжлийн бодлогын суурийг бүрдүүлж, дотоод хэрэгцээгээ өөрсдөө хангадаг, экспорт эрчимжсэн, хөрөнгө оруулалт, хуримтлалын чадавхаа бүрдүүлсэн, олон тулгуурт эдийн засагтай улс болно” гэж, “бизнес, хөрөнгө оруулалтын таатай орчныг бүрдүүлж, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг хөгжүүлэх” гэсэн зорилтыг дэвшүүлсэн.

Түүнчлэн Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн “Эдийн засгийн бодлого” гэсэн 3 дугаар бүлэгт “Зах зээл дэх төрийн оролцоог бууруулж, бизнес, хөрөнгө оруулалтын орчныг сайжруулан, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг бэхжүүлж, олон тулгуурт, хүртээмжтэй, экспортын баримжаатай эдийн засгийг бэхжүүлнэ” гэж, тус бүлгийн 3.1-д заасан “Эдийн засгийн эрх чөлөө” хэсгийн 3.2.2.1-д “Хөрөнгө оруулалтын тухай хууль болон бизнесийн үйл ажиллагааг зохицуулж байгаа хуулиудыг шинэчилж, хөрөнгө оруулагчдын эрх ашгийг хамгаалах, бизнес эрхлэгчийг дэмжих эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно” гэж, 3.2.2.3-т “Шинэ аж ахуйн нэгжүүдийн зах зээлд нэвтрэхэд тулгардаг саад хоригийг арилгаж, гарааны компаниудын бизнесийг дэмжих экосистемийг бүрдүүлэх, зах зээлийн чөлөөт өрсөлдөөнийг дэмжих, монополын эсрэг арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ” гэж, 3.2.2.4-т “Төрийн байгууллагуудаас зөвшөөрөл олгох үйл ажиллагааг бүрэн цахимжуулж, зөвшөөрлийн нэгдсэн платформыг эхлүүлнэ” гэж тус тус заасан.

Монгол Улсад бизнес эрхлэхтэй холбоотой харилцааг шууд болон шууд бус хэлбэрээр зохицуулсан 360 гаруй хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа ч бизнесийн үйл ажиллагааны явцад төр болон бизнес эрхлэгчдийн хооронд баримтлах зарчмууд тухайлбал, хуулиар хориглосноос бусад тохиолдолд бизнесийн үйл ажиллагааг чөлөөтэй эрхлэх, бизнесийн тогтвортой байдлыг хангах, төр, хувийн аж

ахуй нэгжүүдтэй өрсөлдөхгүй байх, төрийн оролцоог бууруулах зэрэг суурь зарчмуудыг тусгасан нэгдсэн хууль одоогоор байхгүй байна.

1.2. Хуулийн төсөл боловсруулах хэрэгцээ шаардлага

Бизнес, худалдаа, хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаа нь эдийн засгийн бүх салбар, үйл ажиллагааг хамарсан өргөн хүрээний харилцаа бөгөөд тэдгээрийг зохицуулж буй хууль тогтоомж, төрийн байгууллага хоорондын үйл ажиллагааны уялдаа хангалтгүй, салбар хоорондын зохицуулалт сул байгаа нь бизнес эрхлэх орчинд тодорхой бус байдал, давхардал, хүндрэл үүсгэж байна. Иймд, Монгол Улсад бизнесийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд төр ба бизнес эрхлэгч хооронд баримтлах үндсэн баримт бичиг буюу суурь зарчмыг тогтоосон нэгдсэн зохицуулалтыг бий болгох шаардлагатай байна.

Дэлхийн өв уламжлалын сангаас “Эдийн засгийн эрх чөлөөт байдлын индекс”-ийг эрх зүйт ёс, Засгийн газрын оролцоо, зохицуулалтын үр ашигтай байдал, нээлттэй зах зээл гэсэн нийт 4 бүлэг 12 шалгуур үзүүлэлтийг ашиглан тооцдог. 2025 онд Монгол Улс нийт дүнгээрээ 184 улсаас 63.9 оноотойгоор 69 дүгээр байранд эрэмбэлэгдсэн байна.

Бүлэг	Шалгуур үзүүлэлт/дэд хүчин зүйлс	Оноо	Онооны ангилал	Байр
Эрх зүйт ёс	Өмчийн эрх	49.2	хаалттай	92/184
	Шүүхийн үр ашиг	54.9	хязгаарлагдмал	73/184
	Төрийн зарчимт байдал	35.8	хаалттай	114/184
Засгийн газрын оролцоо	Татварын ачаалал	83.7	чөлөөтэй	65/184
	Засгийн газрын зарлага	64.6	дунд	117/184
	Төсвийн сахилга бат	96.1	чөлөөтэй	33/184
Зохицуулалтын үр ашигтай байдал	Бизнесийн эрх чөлөө	68.4	дунд	76/184
	Хөдөлмөрлөх эрх чөлөө	68.2	дунд	17/184
	Мөнгөний эрх чөлөө	72.1	нээлттэй	116/184
Нээлттэй зах зээл	Худалдааны эрх чөлөө	74.4	нээлттэй	82/184
	Хөрөнгө оруулагчдад ээлтэй байдал	50.0	хязгаарлагдмал	114/184
	Санхүүгийн зах зээлийн нээлттэй байдал	50.0	хязгаарлагдмал	97/184

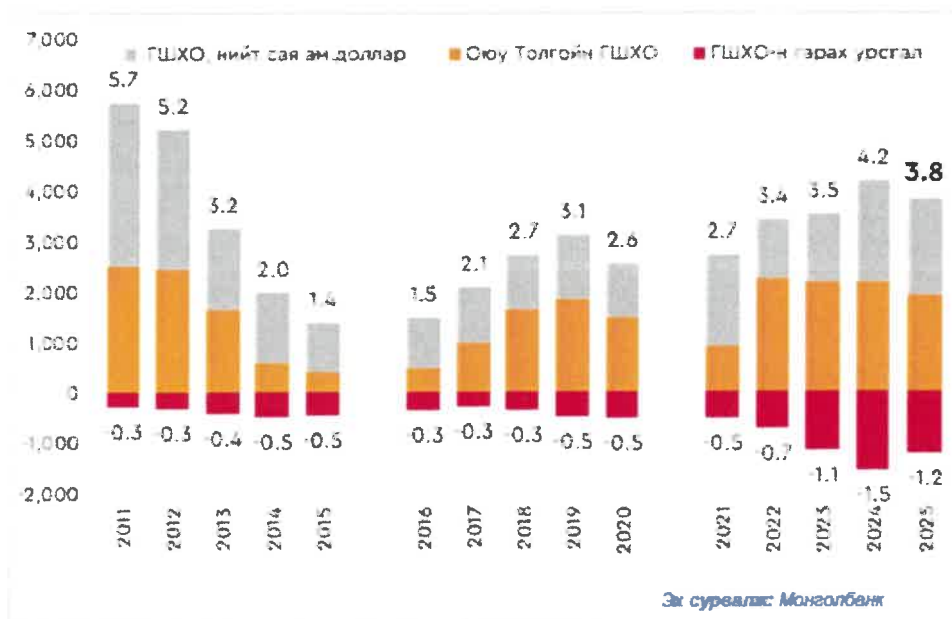
Шалгуур үзүүлэлтүүдийг задалж үзвэл, “бизнесийн эрх чөлөө” үзүүлэлтээр 76-т эрэмбэлэгдэж “дунд”, “хөрөнгө оруулагчдад ээлтэй байдал” үзүүлэлтээр 114-т эрэмбэлэгдэж “хязгаарлагдмал”, “өмчийн эрх”-ийн үзүүлэлтээр 92-т эрэмбэлэгдэж “хаалттай”, “төрийн зарчимт байдал” үзүүлэлтээр 114-т эрэмбэлэгдэж “хаалттай” гэж үнэлэгдсэн байна. Үүнээс үзэхэд Монгол Улсад хувийн өмч хөрөнгийн баталгааг сайжруулах, бизнесийн эрх чөлөөг нэмэгдүүлэх, төрийн зарчимт байдал болон

хөрөнгө оруулагчдад ээлтэй байдлыг сайжруулах шаардлагатай байгааг харуулж байна.

Монгол Улсын эдийн засагт 1994 оноос хойш уул уурхайн салбарын эзлэх хувь тэлж, уул уурхайн бус салбар, тэр дундаа хөдөө аж ахуйн салбарын эзлэх хувь агшжээ. Тухайлбал, уул уурхайн салбарын нийт ДНБ-д эзлэх жин өнгөрсөн 30 жилд 10 хувиас (1994) 26 хувь болж (2025) өссөн бол хөдөө аж ахуйн салбарын жин 27 хувиас 9 хувь, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарын жин 17 хувиас 7 хувь болж тус тус буурсан байна. Энэ нь эдийн засаг төрөлжихгүй, зөвхөн нэг салбарт харьцангуй ихээр төвлөрч байна.

Эдийн засгийн өсөлт 2025 оны эцсийн байдлаар 6.8 хувьд хүрч, 2026 оны эцэст 5.8 орчим хувь байх төсөөлөлтэй байна. Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын орох урсгал 2025 онд 3.8 тэрбум ам.доллар болж, өмнөх оноос 8 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна. Монгол Улсын 2026 оны төсвийн 75 хувийг урсгал зардал бүрдүүлж байгаа бөгөөд цаашид боловсрол, эрүүл мэндийн салбарын цалингийн зардал өсөх хандлагатай байгаа нь төсвийн ачааллыг улам нэмэгдүүлэхээр байна. Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шинэ төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх боломж хязгаарлагдмал байгаа өнөөгийн нөхцөлд гадаадын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлж, эдийн засгаа идэвхжүүлэх шаардлагатай байна.

График 1. ГШХО-ын орох урсгал

Гадаад талаас сүүлийн жилүүдэд дэлхийн улс орнуудад бодлогын болон бүтцийн өөрчлөлтүүд явагдаж, худалдаа, хөрөнгө оруулалтын чиглэл өөрчлөгдөж байгаа энэ цаг үед дэлхийн улс төр, эдийн засгийн нөхцөл байдалд тодорхой бус байдал эрчимтэй нэмэгдэж байна. Худалдааны дайны цар хүрээ улам бүр тэлж болзошгүй байгаа нь дэлхийн эдийн засгийн идэвхжилийг хязгаарлах, инфляцыг өдөөх эрсдэлийг нэмэгдүүлсэн. Улмаар энэ нь манай улсын экспортын орлого буурах, инфляц өсөх, гадаад санхүүжилтийн өртөг, зардал нэмэгдэхэд шууд нөлөөлж болзошгүй байна. Иймд урт хугацаанд эдийн засгийг төрөлжүүлэх нь макро эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хадгалахад чиглэсэн эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх зайлшгүй шаардлагатай байна.

Түүнчлэн бизнесийн үйл ажиллагаа явуулах Зөвшөөрлийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойших хугацаанд нийт 16 зөвшөөрлөөр буюу боловсролын салбарт 4, байгаль орчны салбарт 3, банк, санхүүгийн салбарт 2, хүнс, хөдөө аж ахуйн салбарт 2, батлан хамгаалах салбарт 2, хууль зүйн салбарт 1, аймаг, нийслэлийн засаг даргаас олгох 2 зөвшөөрөл тус тус нэмэгдсэн байна. Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 9.1 дүгээр зүйлд эрх бүхий этгээдийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих, энэ хуульд өөрчлөлт оруулах үндэслэл, шаардлагыг тодорхойлох, зөвшөөрөл шинээр бий болгох, олгох үйл ажиллагаанд холбогдох санал, зөвлөмж гаргуулах чиг үүрэг бүхий төр, хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагын төлөөллөөс бүрдсэн орон тооны бус зөвлөл Ерөнхий сайдын дэргэд ажилладаг бөгөөд уг зөвлөлөөс зөвшөөрөл олгох зарим эрх бүхий байгууллагууд энэ процессыг алгасаж хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах зөрчлүүд гаргаж байна.

Зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгохтой холбоотой харилцаа хуульчлагдсан болон захиргааны хэм хэмжээний акт, журмаар зохицуулж байгаа байдлыг судалж үзэхэд, нийт 251 тусгай зөвшөөрлөөс 89 тусгай зөвшөөрөлд хамаарах харилцаа нь эрх бүхий байгууллагаас батлагдсан захиргааны хэм хэмжээний акт, журмаар, 33 зөвшөөрөлд хамаарах харилцаа нь хууль болон захиргааны хэм хэмжээний акт, журмаар давхардсан байдлаар зохицуулагдаж байгааг дурджээ. Өөрөөр хэлбэл нийт 251 төрлийн тусгай зөвшөөрлийн 122 зөвшөөрөлд хамаарах харилцааг захиргааны хэм хэмжээний акт, журмаар зохицуулж байна гэсэн судалгааны дүн гарсны дагуу Зөвшөөрлийн зөвлөлөөс Зөвшөөрлийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах, тус хуулийн зохицуулалтад салбарын хууль тогтоомж, журмуудыг нийцүүлэх чиглэлээр холбогдох дүгнэлт, зөвлөмжийг зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллагуудад хүргүүлсний дагуу эрх бүхий байгууллагуудаас нийт 60 гаруй захиргааны хэм хэмжээний актыг хүчингүй болгох, зарим зохицуулалтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах ажлыг хэрэгжүүлсэн.

Хууль тогтоомжид зөвшөөрөл гэж нэрлэгдээгүй боловч бизнесийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд шаарддаг, төрийн байгууллагаас олгодог баримт бичгүүдийг Төрийн хэмнэлт, бүтээмжийн зөвлөлөөс судалж үзэхэд Монгол Улсын хуулиудад бүртгэл 264, дүгнэлт 232, гэрчилгээ 132, магадлан итгэмжлэл 30, сертификат 9 байна гэсэн үр дүн гарч, зөвшөөрөл олгох процесстой адилхан процессыг бүрдүүлж байгаа нь Зөвшөөрлийн тухай хуульд заасан “Хүн, хуулийн этгээд хуулиар хориглосон, эсхүл энэ хуулийн 8.1, 8.2 дугаар зүйлд заасан тусгай болон энгийн зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэхээс бусад төрлийн үйл ажиллагааг хууль тогтоомжид нийцүүлэн чөлөөтэй эрхэлж болно.” гэж заасантай зөрчил үүсгэж байна.

Зөвшөөрөл олголтын процессыг хөнгөвчлөх хүрээнд олон улсын байгууллагаас хийсэн судалгааны тайлан, гадаадын зарим улсын зөвшөөрлийн харилцааг зохицуулж буй хууль, эрх зүйн зохицуулалт, туршлагыг судалж үзэхэд тусгай болон энгийн зөвшөөрлөөс гадна зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллагад мэдэгдэл хүргүүлэх замаар тодорхой төрлийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх зүйн зохицуулалт үйлчилж байна. Тухайлбал, Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд нэг удаагийн шинжтэй, эхлэх, дуусах хугацаатай, ахуйн хэрэгцээнд зориулан хийх эрсдэлийн түвшин багатай зөвшөөрлийн шинжтэй үйл ажиллагааг мэдэгдлээр эрхлэх нийтлэг харилцааг тусгасан байна. Тус хуульд “Мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагаа” гэж төрийн байгууллагаас баталсан мэдэгдлийн хуудасны дагуу тодорхой төрлийн үйл ажиллагаа эрхлэх”-ийг хэлэх ба тухайн байгууллагын цахим мэдээллийн санд мэдэгдэх хуудсыг байршуулж, хяналт тавих, шаардлагатай тохиолдолд магадлан шалгах ажиллагааг зохион байгуулах, эрсдэлийн үнэлгээ хийдэг байхаар хуульчилжээ. Иргэн, хуулийн этгээд мэдэгдлийн хуудсанд заасан хугацаанд үйл

ажиллагаагаа эхлүүлж, дуусгавар болгох ба уг үйл ажиллагаатай холбоотой зөрчил илэрсэн тохиолдолд холбогдох хуульд заасан хариуцлага хүлээдэг байна.

Олон улсад хэрэглэгдэж байгаа мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагааны талаарх зохицуулалтыг бий болгож зарим төрлийн тусгай болон энгийн зөвшөөрлийг мэдэгдэл хүргүүлсний үндсэн дээр эрхлэх, тусгай зөвшөөрлийн төрөл ангиллыг дахин тодорхойлох, нэр томъёог жигдлэн хуульчлах, тодорхой төрлийн зөвшөөрөл олгох процессын журмыг салбарын хуулиудад тусгаж оруулах, зөвшөөрөл эзэмшигчид тавих явцын хяналтыг сайжруулах замаар Зөвшөөрлийн тухай хуульд нийцээгүй захиргааны хэм хэмжээний акт, журмаар зөвшөөрлийн харилцааг зохицуулж, зөвшөөрөл олголтын процессыг хүндрүүлж байгаа нөхцөлийг арилгах, цахимжилтыг сайжруулах, хуульд заасан хугацаанд түргэн шуурхай, хүндрэл чирэгдэлгүй зөвшөөрөл авах нөхцөлийг бүрдүүлэх, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад хүнд суртал, авлига, ашиг сонирхлын зөрчил үүсгэх нөхцөлөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай болон холбогдох бусад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулах шаардлагатай гэж үзэж байна.

Дээрх дурдсан асуудлуудыг шийдвэрлэх, Монгол Улсын хөгжлийн бодлогын баримт бичигт туссан зорилт арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, эдийн засагт нөлөөлж буй гадаад, дотоод хүчин зүйлсийг шийдвэрлэхийн тулд эдийн засгийг төрөлжүүлэх, бизнес эрхлэгчдийг дэмжсэн таатай орчныг бүрдүүлэх чухал болоод байна. Энэ хүрээнд аж ахуйн нэгжүүдийн зах зээлд нэвтрэхэд тулгардаг саад хоригийг арилгах, гарааны компаниудын бизнесийг дэмжих, экосистемийг бүрдүүлэх, зах зээлийн чөлөөт өрсөлдөөнийг дэмжихэд чиглэсэн эрх зүйн орчныг сайжруулах чиглэлээр бодлого, зохицуулалтын арга хэмжээг яаралтай авч хэрэгжүүлэх нь зүйтэй.

Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа нийт 933 (Эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн системд 2025.09.08-ны өдрийн байдлаар байршсан тоо) хуулиас аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх (бизнес, хөрөнгө оруулалт, худалдаа г.м)-тэй шууд болон шууд бус холбоотой харилцааг зохицуулсан ойролцоогоор 360 гаруй хууль үйлчилж байна. Эдгээр хууль нь тухайн салбарын харилцааг нарийвчлан зохицуулсан байх ба ингэхдээ аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэх эрхийг хязгаарласан, хориглосон, нэмэлт шаардлага тавьсан, зайлшгүй шаардлагатайгаас бусад байдлаар зөвшөөрөл авахыг шаардсан зэрэг зохицуулалтууд нэлээдгүй байна.

Иймд хуулиар хориглосноос бусад аж ахуйн үйл ажиллагааг чөлөөтэй эрхлэх, өмчийн халдашгүй байдлыг хангаж, аж ахуйн үйл ажиллагаанд оролцогчдын эрх тэгш байдлыг хангах, гадаад, дотоодын зах зээлд чөлөөтэй оролцох нөхцөлийг бүрдүүлэх, аж ахуйн үйл ажиллагаа дахь төрийн оролцоог багасгах шаардлагатай байна.

1.4. Бизнесийн эрх чөлөөг хангаж буй гадаад улсын хууль тогтоомжийн зохицуулалт

Олон улсын туршлагаас харахад бизнес эрхлэх эрх чөлөөг хуульд тусгаж, төрийн оролцоог хязгаарлах нь бизнес эрхлэгч, хөрөнгө оруулагчдын шийдвэр гаргалтад эерэг нөлөө үзүүлж, иргэд, олон нийт болон бизнес эрхлэгчдийн итгэлийг төрүүлж, төрийн бодлогын залгамж чанар, урьдчилан таамаглахуйц, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлдэг. Цаашлаад эдийн засаг, хөрөнгө оруулалтын өсөлтийг хангаж, тогтвортой байдлыг хадгалахад чухал нөлөөтэй гэж үзэж байна.

Манай улсын эдийн засгийн бүтэц, шилжилтийн үеийн эрх зүйн орчинтой тодорхой хэмжээгээр төстэй зарим орнуудад эдийн засаг, бизнесийн эрх чөлөөг хамгаалж, хувийн хэвшлийн үйл ажиллагааг дэмжих хүрээнд төрийн хэт оролцоо, хяналтыг бууруулж, баримт бичгийн шаардлагыг багасгаж, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг сайжруулах чиглэлээр эрх зүйн орчныг бүрдүүлээд байна. Тухайлбал, Бүгд Найрамдах Казахстан Улс, Гүрж Улс, Бүгд Найрамдах Социалист Вьетнам Улс, Бүгд Найрамдах Киргиз Улс болон Бүгд Найрамдах Эстони Улсын холбогдох эрх зүйн зохицуулалтыг сонгон судалсан болно.

Гүрж Улс 2011 оны Эдийн засгийн эрх чөлөөний тухай (Organic Law of Georgia on Economic Freedom) хуулиар эдийн засгийн эрх, эрх чөлөөний ерөнхий баталгааг бий болгож, хуулийн оршил хэсэгт эдийн засгийн эрх, эрх чөлөө нь хүний үндсэн эрхийн нэг хэсэг бөгөөд зөвхөн Үндсэн хууль болон бусад хуульд тусгайлан зааснаас бусад тохиолдолд хязгаарлахыг хориглосон. Ингэхдээ эдийн засгийн эрх, эрх чөлөөг хэрэгжүүлэхийн тулд төрийн оролцоог бага байлгах, хариуцлагатай макро эдийн засгийн бодлого хэрэгжүүлэх болон татварын хувь, хэмжээг бага байлгахад чиглэх талаар заасан. Мөн шинэ төрлийн татвар бий болгох, нэмэх зэрэг асуудалд иргэд, олон нийтийн оролцоог хангах, макро эдийн засгийн параметрийн хязгаарууд тухайлбал, төсвийн нийт зарлага ДНБ-ий 30%-аас хэтрэхгүй байх, төсвийн алдагдал ДНБ-ий 3%-аас ихгүй байх, улсын өр ДНБ-ий 60%-аас ихгүй байх зэргийг тогтоосон. 1996 онд батлагдсан Хөрөнгө оруулалтыг дэмжих, баталгаа олгох тухай (1996) хуулиар гадаад болон дотоодын хөрөнгө оруулалт, түүнийг хамгаалах эрх зүйн үндсийг бүрдүүлсэн хууль бөгөөд тус хуулиар гадаадын хөрөнгө оруулагчийг үндэсний хөрөнгө оруулагчтай адил тэгш эрхтэй байхаар тогтоож, хөрөнгө, орлогоо чөлөөтэй гадагш шилжүүлэх, валют хөрвүүлэх, өмчийг эрхийг хамгаалсан зохицуулалттай. Мөн хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг дордуулсан хууль тогтоомжийг тодорхой хугацаанд буцаан хэрэглэхгүй байх тогтворжуулах баталгаа олгосон.

Казахстан Улсын Бизнес эрхлэгчийн тухай хууль (Entrepreneurial Code, 2015 онд батлагдсан)-ийн 10 дугаар зүйлд бизнес эрхлэгчийг харьяаллаар үл ялгаварлах зарчим болон тэгш эрхийн зарчмыг баталгаажуулж, 26 дугаар зүйлд хөрөнгө хураан авах тохиолдолд олгох нөхөн олговрыг “шударга, тэргүүн ээлжид” олгох, өмчлөгчийн эрхийг хамгаалсан. Мөн хууль тогтоомж тодорхой, тогтвортой байх талаар зааж, хуулийг буцаан хэрэглэхгүй байх, урьдчилан таамаглах боломжгүй нөхцөл байдал бий болгохоос сэргийлэх талаар заасан байна.

Киргиз Улсын Үндсэн хууль (2010 онд батлагдаж, 2021 онд нэмэлт орсон) болон Төрөөс бизнес эрхлэгчид үзүүлэх дэмжлэгийн тухай хууль (Law on State Support of Entrepreneurship)-д эдийн засгийн эрх чөлөө, бизнес эрхлэлтийг Үндсэн хуулиар хамгаалсан. Мөн бизнес эрхлэгчийн эрх зүйн байдлыг доордуулах тохиолдолд хуулийг буцаан хэрэглэхгүй байхыг тусгайлан заасан бөгөөд Төрөөс бизнес эрхлэгчид үзүүлэх дэмжлэгийн тухай хуулиар зах зээлд эрх тэгш нэвтрэх, хөрөнгө хамгаалах процессыг тусгасан.

Вьетнам Улсын Аж ахуйн нэгжийн хууль (Law on Enterprises, 2020)¹, Хөрөнгө оруулалтын тухай хууль (Law on Investment, 2020)² -д хориглосон болон нөхцөлтэй салбаруудаас бусад бизнесийн үйл ажиллагаанд хөрөнгө оруулагч чөлөөтэй оролцох зарчмыг хуульчилж, дотоод болон гадаадын хөрөнгө оруулагчдад хуульд өөрөөр заагаагүй тохиолдолд тэгш нөхцөлөөр зах зээлд нэвтрэх боломжийг олгосон. Түүнчлэн хууль тогтоомжийн өөрчлөлттэй холбогдуулан хөрөнгө

оруулалтын нөхцөл дордсон тохиолдолд өмнөх хуулийн хүрээнд эдэлж байсан хөрөнгө оруулалтын урамшууллыг хэвээр эдлэх, шинэ хууль тогтоомжоор хөрөнгө оруулалтын илүү таатай нөхцөл олгосон тохиолдолд тухайн шинэ хууль тогтоомжийн хүрээнд хөрөнгө оруулалтын урамшуулал хүртэх зэргийн талаар заасан байна.

Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа ба хөгжлийн байгууллага (ЭЗХАХБ), Евразийн түншлэлийн харилцан үнэлгээний сайн туршлага (OECD-Euroasia Peer Practices)-д Евразийн Өрсөлдөх чадварын хөтөлбөрийн улс орнууд (Монгол Улс, Казакстан Улс, Киргиз Улс, Гүрж Улс, Украйн Улс зэрэг) эдийн засгийн эрх чөлөөний зохицуулалтыг (өмчийн эрхийн хамгаалалтыг багтаан) батлах, мөн хууль буцаан хэрэглэхгүй байх, тэгш эрх, өрсөлдөөний тэгш байдал, хууль тогтоомж боловсруулах ажиллагаа нээлттэй, ил тод байх, түүнд оролцох боломжийг тусгахыг зөвлөсөн.

Манай улсын хувьд ч бүс нутгийн хэмжээнд өрсөлдөхүйц бизнес, хөрөнгө оруулалтын таатай орчныг бүрдүүлэх, бизнесийн үйл ажиллагаанд төрийн оролцоог бууруулж, төрийн байгууллага, албан тушаалтнуудын үйл ажиллагаа, шийдвэр гаргах түвшинд баримтлах суурь зарчмуудыг хуулиар баталгаажуулах нь зүйтэй байна.

Иймд дээр дурдсан нөхцөл байдал, судалгааны дүнг харгалзан Монгол Улсын хууль тогтоомж болон олон улсын сайн туршлагад нийцүүлэн иргэн, хуулийн этгээдийн хуулиар хориглосноос бусад бизнесийн үйл ажиллагааг чөлөөтэй эрхлэх эрхийг баталгаажуулах, хувийн өмчийн халдашгүй байдлыг хангах, зах зээл дэх төрийн оролцоог бууруулах, зөвшөөрлийн процессыг цахимжуулж, хялбаршуулах, бизнес эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлэх зорилгоор Бизнесийн эрх чөлөөний тухай анхдагч хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нийцүүлэн боловсрууллаа.

Хоёр.Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөл

Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төслийг 2 бүлэг, 5 зүйл, 12 хэсэг, 12 заалттай байхаар боловсруулсан.

Нэгдүгээр бүлэг. Нийтлэг үндэслэл

Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд хуулийн зорилтыг Монгол Улсын Үндсэн хуулиар баталгаажсан иргэн, хуулийн этгээдийн бизнесийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх, бизнесийн орчин дахь төрийн оролцооны хязгаарыг тогтоох, шударга өрсөлдөөнийг дэмжихтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахаар тусгасан. Тус зүйл нь бизнес эрхлэх эрх чөлөөг баталгаажуулах, бизнес эрхлэхэд төрийн оролцоог бууруулах, хууль тогтоомж, акт батлах замаар бизнесийн үйл ажиллагаанд хүндрэл, дарамт үзүүлдэг тогтолцоог өөрчлөх, бизнес эрхлэхтэй холбогдох төрийн байгууллага, албан тушаалтны аливаа шийдвэр, үйл ажиллагаанд мөрдлөг болгох суурь зарчмыг тогтоож, нэгдсэн ойлголт зарчмыг баримтлах, улмаар бизнес, хөрөнгө оруулалтын таатай орчныг бүрдүүлэхэд чиглэнэ.

Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлд Бизнесийн эрх чөлөөний хууль тогтоомж түүнийг хэрэглэхтэй холбоотой зохицуулалтыг Монгол Улсад хүчин төгөлдөр үйлчилж буй бусад хууль тогтоомжуудын нэгэн адилаар тусгасан.

Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд бизнесийн эрх чөлөөг хангахтай холбоотойгоор төрөөс баримтлах зарчмуудыг баталгаажуулсан. Тухайлбал, хуулиар хориглосноос бусад бизнесийн үйл ажиллагааг чөлөөтэй эрхлэх, бизнесийн үйл ажиллагаанд хийх зохицуулалт нь ил тод, ойлгомжтой, урьдчилан таамаглах

боломжтой байх, бизнес эрхлэгчийг өмчийн хэлбэр, хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр, байршил, хэмжээ, салбар, хэлбэрээр ялгаварлахгүй хандах, төрийн үйлчилгээ цахим, нийтэд ил тод, бизнес эрхлэгчээс мэдээллийг нэг удаа авах зарчимд суурилсан байх гэх зэрэг болно.

Хоёрдугаар бүлэг. Бусад зүйл

Тус зүйлээр хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлагыг тодорхойлж, хууль зөрчсөн төрийн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэхээр харин хууль зөрчсөн иргэн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэхээр зохицуулсан.

БИЗНЕСИЙН ЭРХ ЧӨЛӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙГ ДАГАЛДУУЛАН БОЛОВСРУУЛСАН ХУУЛИЙН ТӨСЛҮҮД

Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай болон бусад холбогдох бусад хуулийн төслийг боловсруулсан.

Нэг. Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлээр дараах агуулга бүхий зүйл, хэсэг, заалт нэмлээ.

1/Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.13, 3.1.14, 3.1.15 дахь заалтуудаар “хөрөнгө оруулагчийн гомдол, хөрөнгө оруулалтын маргаан, үндэсний таатай нөхцөл” гэх ойлголтуудыг анх удаа тодорхойлж тусгалаа. Ингэснээр хөрөнгө оруулалтын гомдол болон хөрөнгө оруулалтын маргаан хоорондын зааг ялгааг тодорхойлж, хөрөнгө оруулалтын гомдол, маргаантай холбоотой харилцааг зохицуулах бусад хууль, зүйл, заалтыг хэрэглээг боловсронгуй болгох ач холбогдолтой юм. Мөн үндэсний таатай нөхцөл гэж олон улсын хөрөнгө оруулалтын эрх зүй дэх ойлголтыг хуулиар баталгаажуулж, тус нөхцөлийг санал болгох замаар хөрөнгө оруулалтын орчныг сайжруулах, хөрөнгө оруулалтыг татахад ач холбогдолтой.

2/Хуулийн төслийн 4¹ дүгээр зүйлээр хөрөнгө оруулалтын талаар баримтлах зарчмыг нэмж тусгалаа. Ингэхдээ Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийг хэрэгжүүлэхэд төрөөс Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан зарчмаас гадна дараах үндсэн зарчмыг баримтална гэж тодорхойлсон бөгөөд дараах зарчмууд багтана. Үүнд:

- хөрөнгө оруулагчид шударга, тэгш хандах;
- хөрөнгө оруулагчийг үл ялгаварлан гадуурхах;
- хөрөнгө оруулалтыг хамгаалах, хөрөнгө оруулалтын үр шим, хууль ёсоор олсон орлого, хөрөнгөө чөлөөтэй эзэмших, ашиглах, захиран зарцуулах;
- хөрөнгө оруулалтын орчны ил тод, тогтвортой, урьдчилан таамаглахуйц байдлыг хангах;
- гэрээгээр хүлээсэн үүргээ шударгаар биелүүлэх;
- тогтвортой, хариуцлагатай хөрөнгө оруулалтыг дэмжих.

Ийнхүү хөрөнгө оруулалтын талаар төрөөс баримтлах зарчмыг тодорхойлсон нь энэхүү хуулийг олон улсын хөрөнгө оруулалтын эрх зүйн зарчимд нийцүүлэх замаар гадаадын болоод дотоодын хөрөнгө оруулагчдын эрх ашгийг хамгаалах, төрийн бодлого, үйл ажиллагааны тогтвортой байдлыг хангах, залгамж чанарыг нэмэгдүүлэх зэрэг ач холбогдолтой зохицуулалт юм.

3/Хуулийн төслийн 5.1.6, 5.1.7 дахь заалтыг нэмэх замаар Монгол Улсад хөрөнгө оруулалт хийх хэлбэрийг өргөжүүлэв. Ийнхүү өөрчлөлтийг оруулснаар дараах салбарт хөрөнгө оруулах боломжтой болов. Үүнд:

- үйлдвэр, машин механизм, технологи дамжуулах, барилга байгууламжийн үндсэн хөрөнгөд биет байдлаар хөрөнгө оруулалт хийх;
- оюуны өмчийн эрхийг холбогдох хуульд заасны дагуу эдийн засгийн эргэлтэд оруулахад хөрөнгө оруулалт хийх;”

- Хуулийн төслийн 6 дугаар зүйл буюу хөрөнгө оруулалтын эрх зүйн нийтлэг баталгаанд 6.11-6.14 дэх хэсэгт дараах агуулга бүхий зохицуулалтыг нэмж тусгасан бөгөөд тус зохицуулалтууд нь хөрөнгө оруулагчдад үзүүлэх төрийн баталгааг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн болно. Үүнд:
  - 6.11.Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 38.4, Захиргааны ерөнхий хуулийн 27, 62.1-д зааснаар хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаа, хөрөнгө оруулагчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хөндсөн аливаа шийдвэрийн талаар урьдчилан мэдээлж, олон нийтийн оролцоог хангаж хэлэлцүүлэх, албан ёсоор хэвлэн нийтэлж нээлттэй болгоно.
  - 6.12.Төрийн байгууллага, албан тушаалтны хууль бус үйлдэл, эс үйлдэхүйн улмаас хөрөнгө оруулагчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь зөрчигдсөн бол түүний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалж, учирсан хохирлыг хуульд заасны дагуу барагдуулна.
  - 6.13.Хууль бус үндэслэлээр хөрөнгө оруулагчийн үйл ажиллагааг аливаа хэлбэрээр зогсоох, түдгэлзүүлэх, саад учруулахыг хориглоно.
  - 6.14.Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд хөрөнгө оруулагчийн үйл ажиллагаанд хийх төлөвлөгөөт хяналт шалгалтын тоо жилд хоёроос ихгүй байна.

4/Одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж буй Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулиар зөвхөн хөрөнгө оруулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрхийг тусгасан. Засгийн газраас хөрөнгө оруулалт татна, хөрөнгө оруулагчаа дэмжих чиглэлээр ямар эрх үүрэгтэй оролцох нь гол хуульдаа тусгаагүй байна.

Тухайлбал, хувийн хэвшил, шууд хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх боломжтой хөгжлийн төсөлд хөрөнгө оруулагчдад нээлттэй санал тавих, хөрөнгө оруулагчийг сонгон шалгаруулах талаар эрх зүйн зохицуулалт алга байна. Мөн хөрөнгө оруулалттай холбоотой бодлогын шийдвэр гаргах, хөрөнгө оруулагчийн эрх ашгийг хамгаалах чиглэлээр орон нутаг, бусад байгууллагад үүрэг чиглэл өгөх эрхийг нэмэлт оруулсан.

Хуулийн төслийн 8¹ дүгээр зүйлээр Засгийн газрын бүрэн эрхийг, 9¹ дүгээр зүйлээр Хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын эрх, үүргийг тус тус тодорхойлсон.

Мөн хуулийн 9.2 дахь хэсэг буюу Хөрөнгө оруулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын эрх, үүрэгт хөрөнгө оруулагчийн эрх ашгийг хамгаалах асуудлаар Засгийн газарт танилцуулж, шийдвэрлүүлэх гэх агуулга бүхий заалтыг нэмсэн.

5/Хуулийн 7 дугаар бүлэгт “Хөрөнгө оруулагчийн гомдол, маргааныг шийдвэрлэх” зохицуулалтыг шинээр тусгасан. Энэхүү бүлгээр хөрөнгө оруулагчийг гомдлыг хүлээн авах хүрээ, түүнийг шийдвэрлэх субъект, хугацаа болон хөрөнгө оруулалтын маргаантай холбоотой заалтуудыг нэмсэн.

Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлээр Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн зарим зүйл, хэсэг, заалтад үг, өгүүлбэр нэмэн зохицуулалтыг боловсронгуй болгов.

1/Хөрөнгө оруулагчийн хөрөнгийг Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр хууль бусаар хураан авахыг хориглохоор зохицуулсныг “шууд болон шууд бусаар хураан

авах"-ыг хориглохоор илүү нарийвчлан зохицуулав. Хөрөнгө оруулагчийн өмчийн эрхийг хамгаалах, хөрөнгийг хураан авах, ийнхүү хураан авах тохиолдолд нөхөн олговор олгохтой холбоотой харилцааг хөрөнгө оруулалтыг хамгаалах хоёр талт хэлэлцээрүүд, одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж буй Хөрөнгө оруулалтын тухай хууль, нөхөн төлбөр олгохтой холбоотой харилцааг Иргэний хууль, Захиргааны ерөнхий хуулиар зохицуулж байна. Эдгээр хууль тогтоомж хөрөнгийг зөвхөн шууд хууль ёсны дагуу хураан авах, энэ тохиолдолд нөхөн олговор олгохтой холбоотой зохицуулалт бөгөөд хөрөнгийг шууд бусаар хураан авахыг хуульчилсан, тодорхойлсон зүйл байхгүй байна. Шууд болон шууд бусаар гэж ангилсан ганц хэлэлцээр бол Канад-Монгол улсын хөрөнгө оруулалтын хэлэлцээр юм. Тус хэлэлцээрийн 10-р зүйлд заалтад шууд бусаар хураан авах үйлдлийг "шууд хураан авахтай ижил төстэй арга хэмжээ" гэж тодорхойлсон байдаг³. Хөрөнгө оруулалтын эрх зүйд хөрөнгийг шууд бусаар хураан авах тухай ойлголт түгээмэл байгаа бөгөөд энэ нь эд хөрөнгийн өмчлөх эрх шилжихгүй ч хөрөнгө оруулагч хөрөнгөө удирдах, ашиглах, захиран зарцуулах боломжгүй нөхцөл үүсэхийг ойлгоно. Тодруулбал, төрөөс зөвшөөрөл өгөхөөс татгалзах, зөвшөөрлийг цуцлах, захиргааны хэм хэмжээний актаар бизнесийн үйл ажиллагаанд хязгаарлалт тогтоох, дэмжлэг үзүүлэхгүй байх, байгаль орчны, эрүүл мэндийн хязгаарлалт, хориг, шүүхийн шийдвэрээр хураан авах гэх мэтээр багтаж болдог⁴. Дээр дурдсанчлан Дэлхийн өв уламжлалын сангаас "Эдийн засгийн эрх чөлөөт байдлын индекс"-ийн өмчийн эрхийн шалгуур үзүүлэлтээр монгол улс 184 орноос "өмчийн эрх"-ийн үзүүлэлтээр 92-т эрэмбэлэгдэж "хаалттай" гэж үнэлэгдсэн тул энэхүү зохицуулалт нь хөрөнгө оруулагчийн өмчийн эрхийг хамгаалах баталгаа болсон чухал ач холбогдол бүхий зохицуулалт юм.

2/Түүнчлэн Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн 6.5 дахь хэсэгт хуульд зааснаар дайчлан авсан хөрөнгийн нөхөн олговрыг тооцохдоо тухайн хөрөнгийг дайчлан авсан үеийн буюу энэ тухай хөрөнгө оруулагчид, эсхүл нийтэд мэдэгдэх үеийн зах зээлийн үнэлгээгээр гэснийг "олон улсын зах зээлийн үнэлгээгээр" гэж тодотгон хууль хэрэглээний хувьд илүү ойлгомжтой болгосон. Мөн тус зүйлд "Тус нөхөн олговор нь бүрэн хөрвөх, чөлөөтэй шилжүүлж болохуйц байна." гэж нэмсэн.

3/Хөрөнгө оруулагчийн эрх, үүрэг хэсэг буюу хуулийн 7.1.8 дахь заалтаар "гомдол гаргах эрх"-ийг баталгаажуулав.

4/Гадаадын төрийн өмчит хуулийн этгээд нь уул уурхай, банк санхүү, хэвлэл, мэдээлэл, харилцаа холбооны салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа Монгол Улсын хуулийн этгээдийн нийт гаргасан хувьцааны 33 буюу түүнээс хувийг эзэмших тохиолдолд зөвшөөрөл авахаар Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлд тусгасан. Үүнийг хуулийн этгээдийн хувь эзэмшлийг **шууд болон шууд бусаар** хэмээн тодотгосон.

Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлээр Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн зарим зүйл, хэсэг, заалтыг өөрчлөн найруулав.

Тогтворжуулах гэрчилгээг олгох шалгуур үзүүлэлтийг багасгаж, хугацааг уртасган, гэрчилгээ олгох бүс нутгийг Улаанбаатарын, Хангайн, Зүүн, Баруун гэж 5 ангилж байсныг Улаанбаатар хот болон бусад гэж ангилав.

---

³ Алтангэрэл Т. Хөрөнгө оруулалтыг шууд болон шууд бусаар хураан авахад үүсэх нөхөн төлбөрийн эрх зүйн зохицуулалт <https://legaldata.mn/b/1830> Хамгийн сүүлд 2026 оны 05 дугаар сарын 29 өдөр хандсан.

⁴ Мөн тэнд

Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлээр хуулийн зарим үг, өгүүлбэр, нэр томьёо дугаарлалт зэргийг өөрчлөв.

Тухайлбал, хуулийн 3.1.5-д “аж ахуйн нэгж” гэснийг “хуулийн этгээд” гэж, хуульд оруулж буй зарим нэмэлт өөрчлөлттэй холбогдуулан бүлгийн нэр, хэсэг, зүйл, заалтын дугаарыг өөрчилсөн болно.

Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлээр хуулийн зарим үг, өгүүлбэрийг хасах замаар өөрчлөв.

Тухайлбал, Хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.2.1 дэх заалтын “болон экспортын бүтээгдэхүүний” гэснийг, 16 дугаар зүйлийн 16.3 дахь хэсгийн “салбар” гэснийг, 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсгийн “энэ хуулийн 9.3-т заасан зөвлөлийн дүгнэлтийг үндэслэн” гэсэн хэсгийг тус тус хасахаар боловсруулав.

Хуулийн төслийн 6 дугаар зүйлээр хүчингүй болж буй зүйл, хэсэг, заалтыг боловсруулав.

Одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хуулийн 9 дүгээр зүйлд Хөрөнгө оруулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын эрх, үүргийг тусгасан бөгөөд яамны зарим чиг үүргийг хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад шилжүүлж байгаатай холбогдуулан 9.1, 9.2.4-9.2.9 дэх заалт, 9.2.14 заалтыг тус тус хүчингүй болгов. Тогтворжуулах гэрчилгээг олгох хугацаа, шалгуур үзүүлэлтийг бууруулсан зэрэг өөрчлөлттэй холбогдуулан 16 дугаар зүйлийн 16.4, 16.5 дахь хэсэг, 17 дугаар зүйлийн 17.2.5 дахь заалт, 19 дүгээр зүйлийн 19.1.8 дахь заалтыг тус тус хүчингүй болгов.

Хоёр. Хөрөнгө оруулалтын орчныг сайжруулах чиглэлээр боловсруулсан бусад дагалдах хуулийн төсөл

Аж ахуйн нэгжийг гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтын хэлбэрээр ялгаварласан, үйл ажиллагаа явуулахыг хориглосон, хязгаарласан зохицуулалт болон төрийн үйлчилгээ үзүүлэхэд тавигдах шаардлага, хүсэлтээ шийдвэрлүүлэх хугацаа, төлбөр хураамжийг ялгамжтай тогтоосноос шалтгаалан гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжүүд хараат болон охин компани, компанийн нэгдлийг байгуулж байгаа нь гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын бодит үр өгөөжийг тодорхойлох, хөрөнгө оруулалтын нэгдсэн бодлогыг тодорхойлоход хүндрэл үүсгэсээр байна. Мөн Монгол Улсад хөрөнгө оруулалт хийж, үйл ажиллагаа явуулах боломжийг хязгаарлаж, хориглосон, эсхүл гадаадын иргэн, хуулийн этгээдэд нэмэлт шаардлага тавьсан хуулиуд байх бөгөөд эдгээрээс зүй ёсны буюу байх ёстой шаардлагыг тогтоосон хуулиудаас гадна гадаадын иргэн, хуулийн этгээдийг Монгол Улсад аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэх, хөрөнгө оруулах боломжийг хязгаарласан, хориглолт тогтоосон, ач холбогдолгүй нэмэлт шаардлагыг бий болгосон хэд хэдэн хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж байна. Иймд Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хөрөнгө оруулалтын эрх зүйн орчныг сайжруулах хүрээнд бусад холбогдох хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулав.

2.1.Аудитын тухай хууль, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, Оюуны өмчийн тухай хууль, Хөдөө, аж ахуйн гаралтай бараа, түүхий эдийн биржийн тухай хууль, Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хууль зэрэг салбар хуулиудад тусгасан гадаадын хөрөнгө оруулалттай хуулийн этгээдийг хязгаарласан заалтуудыг хасаж, заримыг хүчингүй болгов. Ингэснээр гадаадын хөрөнгө оруулалттай хуулийн этгээд дотоодын хүчин чадлаар гүйцэтгэхэд хүндрэлтэй эсхүл мэргэжлийн ур чадвар шаардагдах салбаруудад үйл ажиллагаа явуулах, цаашлаад томоохон төсөл хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх юм.

2.2.Зарим хууль тогтоомжоор гадаадын болон дотоодын хуулийн этгээдэд үйлчилгээ үзүүлэх хугацаа, хураамж зэргийг ялгамжтай байхаар зохицуулсныг арилгаж, зарим хугацааг бууруулах зэргээр тэгш эрхийг олгов. Тухайлбал,

- Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуульд гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжийг бүртгэх эсэх талаар шийдвэрийг ажлын 10 өдөр гаргадаг байсныг “ажлын 5” өдөр гэж бууруулав.
- Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд гадаадын хөрөнгө оруулалттай хуулийн этгээдийг улсын бүртгэлд бүртгэхэд 750 000 төгрөг тооцдог байсныг “350 000” болгон бууруулж, гадаадын хөрөнгө оруулалттай хуулийн этгээд болон гадаадын хуулийн этгээдийн салбар төлөөлөгчийн газрын баримт бичигт өөрчлөлт оруулахад төлөх хураамжийн тус тус “10,000” төгрөг болгон дотоодын аж ахуйн нэгжтэй ижил байхаар зохицуулав.

2.3.Хөрөнгө оруулалтын талаарх төрийн байгууллагын чиг үүргийг тодорхойлж, зарим чиг үүргийн давхардлыг арилгах, хүртээмжийг нэмэгдүүлж шаардлагатайгаас бусад тохиолдолд цахим, сүлжээг ашиглах үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэх хүрээнд Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль, Дипломат албаны тухай хууль, Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж түүний удирдлагын тухай хууль, Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль, Улсын бүртгэлийн ерөнхий хууль, Шилэн дансны тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд тус тус өөрчлөлт оруулахаар боловсруулав

2.4.Хөрөнгө оруулагчдад татварын ээлтэй орчин бүрдүүлэх хүрээнд Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хууль, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд тус тус өөрчлөлт оруулахаар боловсруулав.

Гурав. Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон холбогдох бусад хуулийн төсөл

Зөвшөөрлийн тухай хуульд заасан зөвшөөрөлтэй холбогдох зохицуулалтын хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн үнэлгээний тайлангаар тусгай зөвшөөрлийн төрөл ангиллыг дахин тодорхойлох, нэр томъёог жигдлэн хуульчлах, тодорхой төрлийн тусгай зөвшөөрөл олгох процессын журмыг салбарын хуулиудад тусгаж оруулах, тусгай зөвшөөрлүүдийг бүрэн цахимжуулах талаар дараах 13 салбарт чиглсэн дүгнэлт, зөвлөмжийг үндэслэн хуулийн төсөлд холбогдох нэмэлт, өөрчлөлтийг орууллаа.

1. Байгаль орчны чиглэл
2. Банк, банкнаас бусад санхүүгийн үйлчилгээний чиглэл
3. Барилга, хот байгуулалт, нийтийн аж ахуйн чиглэл
4. Зам, тээврийн чиглэл
5. Санхүү, эдийн засаг, гааль, хөрөнгө оруулалтын чиглэл
6. Соёл, боловсролын чиглэл
7. Уул уурхай, хүнд үйлдвэрлэлийн чиглэл
8. Харилцаа холбоо, мэдээлэл технологийн чиглэл
9. Хөдөлмөр эрхлэлтийн үйл ажиллагааны чиглэл
10. Хууль зүйн болон нийтлэг бусад асуудлаар
11. Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрлэлийн чиглэл
12. Эрүүл мэндийн чиглэлээр доор дурдсан үйл ажиллагаа
13. Эрчим хүчний чиглэлээр доор дурдсан үйл ажиллагаа

Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлээр дараах агуулга бүхий зүйл, хэсэг, заалт нэмлээ.

Зөвшөөрлийн тогтолцоог цахим хэлбэрт шилжүүлэх, эрсдэл багатай зарим үйл ажиллагааг зөвшөөрөл авах бус мэдэгдлийн үндсэн дээр эрхлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх, зөвшөөрөл олгох, сунгах ажиллагааг хялбаршуулах, бизнес эрхлэгчид тавигдах зарим давхардсан болон хүндрэлтэй шаардлагыг бууруулах чиглэлээр зохицуулалт тусгагдсан.

Түүнчлэн “мэдэгдэл” болон “мэдэгдэл хүлээн авах эрх бүхий этгээд” гэсэн ойлголтыг хуулийн 1.4, 1.5 дахь хэсэгт шинээр тодорхойлж, мэдэгдлээр үйл ажиллагаа эрхлэх нийтлэг журмыг хуульд зохицуулахаар байна. Ингэснээр эрсдэлийн үнэлгээгээр эрсдэл багатай гэж тогтоогдсон, эрх бүхий байгууллагад урьдчилан мэдэгдсэний үндсэн дээр эрхлэх боломжтой үйл ажиллагааг зөвшөөрөл шаардахгүйгээр бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд цахимаар мэдэгдэл хүргүүлсний үндсэн дээр эрхлэх боломж бүрдэх юм. Мэдэгдэл хүргүүлсэн этгээдийг тухайн үйл ажиллагааг эрхлэх бүртгэлтэй этгээдэд тооцох бөгөөд эрх бүхий байгууллагаас уг мэдэгдлийг зөвшөөрөх, эсхүл татгалзах шийдвэр гаргахгүй байхаар зохицуулсан.

Мөн зөвшөөрөл болон мэдэгдлийн баримт бичгийн хэлбэр, эрх зүйн хүчин чадлыг тодорхой болгожээ. Зөвшөөрөл олгосныг тодорхойлох гэрчилгээ, түүнтэй адилтгах эрхийн бичгийг цахим хэлбэрээр олгох бөгөөд уг цахим баримт бичиг нь зөвшөөрөл олгосон шийдвэр болон зөвшөөрлийн лавлагаатай адил эрх зүйн хүчинтэй байхаар тусгасан байна. Түүнчлэн зөвшөөрлийн баримт бичгийг гээх, үрэгдүүлэх, гэмтээх, хүлээн аваагүй байх нь зөвшөөрлийг хүчингүй гэж үзэх үндэслэл болохгүй байхаар зохицуулснаар цаасан баримт бичгээс хамаарах хамаарлыг бууруулж, цахим бүртгэл, лавлагааны хэрэглээг нэмэгдүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлсэн.

Хуулийн төсөлд мэдэгдлээр үйл ажиллагаа эрхлэх этгээдийн эрх, үүргийг тодорхой тусгасан. Тухайн этгээд үйл ажиллагаагаа эхлүүлэхээс ажлын 5-аас доошгүй өдрийн өмнө зөвшөөрөл, мэдэгдлийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд цахим хэлбэрээр мэдэгдлээ бүртгүүлснээр мэдэгдлийг эрх бүхий байгууллагад хүргүүлсэнд тооцохоор тусгасан.

Мэдэгдэл хүлээн авах эрх бүхий байгууллага нь мэдэгдлийг зөвшөөрөл, мэдэгдлийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сангаас хүлээн авч, холбогдох бусад мэдээллийг нийтийн мэдээллийн дэд бүтцээр дамжуулан солилцох, баримт бичгийн бүрдлийг хянан үзэх, нөхөн бүрдүүлэх шаардлагатай баримт бичгийн талаар мэдэгдлээр үйл ажиллагаа эрхлэх этгээдэд мэдэгдэх эрх, үүрэгтэй байхаар зохицуулсан бөгөөд харин мэдэгдэл хүргүүлэхгүйгээр үйл ажиллагаа эрхэлсэн, эсхүл баримт бичгийг хуурамчаар бүрдүүлсэн нь тогтоогдсон тохиолдолд үйл ажиллагааг зогсоох зохицуулалт оруулсан.

Хуулийн төсөлд энгийн зөвшөөрлийн жагсаалтад байгаль орчин, санхүү, газар, зам тээвэр, гааль, нийгмийн үйлчилгээ, ашигт малтмал, хууль зүй, архив, онцгой байдал, хүнс, хөдөө аж ахуйн чиглэлийн зарим үйл ажиллагааг шинээр нэмж, тэдгээрийг олгох эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтныг тодорхойлсон. Тухайлбал, химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, ашиглах, ойгоос мод бэлтгэх, үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлал, үнэт металл, үнэт чулууны арилжаа, даатгалын төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа, газар зохион байгуулалт, газрын кадастр, тээврийн хэрэгслийн дугаар үйлдвэрлэх, орон нутгийн зорчигч тээвэр, аудит, хөрөнгийн үнэлгээ, гаалийн баталгаат бүс, агуулах, татваргүй барааны дэлгүүр, хүүхэд харах үйлчилгээ, шатахууны худалдаа, түгээмэл тархацтай ашигт малтмал

хайх, ашиглах, архивын баримт хадгалах, хуульч, өмгөөлөгч, оюуны өмчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээ, согтууруулах ундаа худалдах, ургамал хамгааллын бүтээгдэхүүн импортлох, худалдаалах зэрэг үйл ажиллагааг энгийн зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэхээр заасан.

Мөн хуулийн төсөлд мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагааны жагсаалтыг шинээр нэмж, эрсдэл багатай зарим үйл ажиллагааг зөвшөөрөл авахгүйгээр эрх бүхий байгууллагад мэдэгдсэний үндсэн дээр эрхлэх зохицуулалтыг тусгалаа. Үүнд 100 килограмм хүртэл химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, ашиглах, банк бус санхүүгийн байгууллага болон даатгалын байгууллагын нэр, байршил өөрчлөх, мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааны салбар бүртгүүлэх, такси үйлчилгээ эрхлэх, татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ, гадаадын иргэн, хуулийн этгээдийн кино зураг авалт хийх, мэдээллийн аюулгүй байдлын аудит, кибер аюулгүй байдлын эрсдэлийн үнэлгээ хийх, эзэнгүй амьтан түр байрлуулан асрамжлах зэрэг үйл ажиллагаа хамрагдаж байна.

Түүнчлэн зөвшөөрөл хүсэгч, зөвшөөрөл эзэмшигчид тавигдах зарим шаардлагыг хязгаарласан болно. Тухайлбал, зөвшөөрөлд тавигдах шаардлагад хамаарах газар, хөдлөх болон үл хөдлөх эд хөрөнгө, техник, тоног төхөөрөмжийг заавал зөвшөөрөл хүсэгч, эсхүл эзэмшигчийн өмчлөл, эзэмшилд байхыг шаардахгүй байхаар тусгажээ. Мөн зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох ажиллагаанд татвар, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн өргүй байх шаардлага тавихгүй байхаар зохицуулсан нь бизнес эрхлэгчид учирдаг захиргааны болон санхүүгийн дарамтыг бууруулахад чиглэсэн ач холбогдолтой.

Зөвшөөрлийн хугацаатай холбоотойгоор нэг удаагийн шинжтэй, эсхүл улирлын чанартай үйл ажиллагаанд зөвшөөрлийн хугацааны ерөнхий зохицуулалт хамаарахгүй байхаар нэмэлт оруулж, тухайн үйл ажиллагааны онцлог, хэрэгжих хугацаанд нийцүүлэн уян хатан зохицуулалт хэрэглэх боломжийг бүрдүүлснээр давуу талтай юм.

Тус зүйлд зөвшөөрөл сунгах ажиллагааг хялбаршуулахтай холбоотой зөвшөөрөл сунгуулах хүсэлт гаргасан этгээд нь зөвшөөрлийн хугацаа дуусахаас өмнөх нэг жилийн хугацаанд зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлагыг зөрчөөгүй болох нь хяналт шалгалт хэрэгжүүлэх эрх бүхий байгууллагын дүгнэлтээр тогтоогдсон тохиолдолд зөвшөөрлийг магадлан шалгах ажиллагаа хийхгүйгээр сунгахаар байна. Эрх бүхий этгээд уг дүгнэлтийг үндэслэн зөвшөөрөл сунгуулах хүсэлтийг хүлээн авснаас хойш ажлын хоёр өдрийн дотор шийдвэрлэхээр тусгасан нь хууль сахин ажилласан этгээдэд төрийн үйлчилгээг түргэн шуурхай хүргэх нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

Эрх бүхий этгээдийн зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох үйл ажиллагаанд Засгийн газар дахь хяналт хэрэгжүүлэх эрх бүхий байгууллага хяналт тавьж, илэрсэн зөрчлийг арилгуулах арга хэмжээ авахаар тусгасан байна. Энэ нь зөвшөөрлийн чиг үүрэг хэрэгжүүлж буй байгууллагуудын үйл ажиллагаанд хяналт, уялдаа холбоог сайжруулах, хууль хэрэглээний нэгдмэл байдлыг хангах зорилготой юм.

Хуулийн төслийн нэг дүгээр зүйл нь зөвшөөрлийн харилцааг цахимжуулах, зөвшөөрөл шаардах үйл ажиллагааны хүрээг оновчтой болгох, эрсдэл багатай үйл ажиллагаанд мэдэгдлийн горим нэвтрүүлэх, зөвшөөрлийн сунгалтыг хялбаршуулах, төрийн байгууллагын хяналт, мэдээлэл солилцоог сайжруулах замаар иргэн, хуулийн этгээдэд үзүүлэх төрийн үйлчилгээний хүртээмж, шуурхай байдлыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн байна.

Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлээр Зөвшөөрлийн тухай хуулийн зарим зүйл, хэсэг, заалтад үг, өгүүлбэр нэмэн зохицуулалтыг боловсронгуй болгов.

Зөвшөөрлийн тухай хуульд оруулах нэмэлтээр хуулийн үйлчлэх эрх зүйн үндэслэлд Захиргааны ерөнхий хуулийг нэмж тусгаж, зөвшөөрлийн харилцааг захиргааны шийдвэр, ажиллагааны нийтлэг зарчимтай уялдуулж, Хоёрдугаар бүлгийн гарчигт “мэдэгдэл” гэсэн зохицуулалтыг нэмж, зөвшөөрлөөс гадна мэдэгдлээр үйл ажиллагаа эрхлэх эрх зүйн үндсийг хуульд тусгасан.

Түүнчлэн тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч, эрх бүхий этгээдтэй холбоотой зарим заалтад агуулгад нэмэлт оруулж, авто үйлчилгээний чиглэлд “зөөж тээвэрлэх” үйл ажиллагааг хамруулж зохицуулсан байна.

Мөн зүйлд Зөвшөөрлийн зөвлөлийн бүрэлдэхүүний 50-иас доошгүй хувийг мэргэжлийн нэгдсэн холбоо, төрийн бус байгууллагын төлөөллөөс бүрдүүлэхээр тусгаж, зөвшөөрлийн бодлого, шийдвэр гаргах ажиллагаанд мэргэжлийн болон иргэний нийгмийн оролцоог нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн зохицуулалт оруулсан.

Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлээр Зөвшөөрлийн тухай хуулийн зарим зүйл, хэсэг, заалтыг өөрчлөн найруулав.

зөвшөөрөл болон мэдэгдлийн харилцааны хамрах хүрээг шинэчилж, хуулиар хориглосон, эсхүл тусгай, энгийн зөвшөөрөл болон мэдэгдлээр эрхлэхээр зааснаас бусад үйл ажиллагааг иргэн, хуулийн этгээд чөлөөтэй эрхлэх зарчмыг баталгаажуулсан. Мөн зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээдийн ойлголтыг зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох бүрэн эрхтэй этгээд байхаар өргөжүүлсэн.

Хуулийн төсөлд зөвшөөрөл, мэдэгдлийн ангиллыг эрсдэлийн үнэлгээнд суурилуулах зохицуулалтыг нарийвчилж, өндөр эрсдэлтэй үйл ажиллагааг тусгай зөвшөөрөлд, дунд эрсдэлтэй үйл ажиллагааг энгийн зөвшөөрөлд хамааруулахаар тусгасан. Зөвшөөрөл, мэдэгдлийг шинээр бий болгох, ангилал хооронд шилжүүлэх, өөрчлөх тохиолдолд тухайн үйл ажиллагааны нийгэм, эдийн засгийн үр ашиг, хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх нөлөөлөлд судалгаа, шинжилгээ, эрсдэлийн үнэлгээ хийхээр зохицуулсан.

Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санг цахим хэлбэртэй байхаар өөрчлөн найруулж, зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох шийдвэрийн мэдээлэл болон мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагааны мэдээллийг уг санд төвлөрүүлж, зөвшөөрөл, мэдэгдлийн мэдээллийн ил тод байдал, хяналт, цахим үйлчилгээний нэгдмэл байдлыг хангах нөхцөл бүрдүүлсэн.

Байгаль орчин, төмөр замын тээвэр, нийтийн зорчигч тээвэр, боловсролын магадлан итгэмжлэл, эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ зэрэг чиглэлийн зарим тусгай зөвшөөрлийн нэр төрөл, олгох эрх бүхий этгээдийг шинэчлэн найруулсан. Түүнчлэн санхүүгийн зах зээлийн хүрээнд хувьцааны хамтын санхүүжилт, актуарчийн үйл ажиллагаа, мөн ан агнах болон спорт-сургалтын зориулалттай галт зэвсэг, түүнтэй адилтгах хэрэгслийг хилээр оруулах, гаргах, худалдан авах үйл ажиллагааг энгийн зөвшөөрлийн жагсаалтад хамруулсан.

Зөвшөөрлийн зөвлөл зөвшөөрөл, мэдэгдлийн эрсдэлийн үнэлгээг хоёр жил тутам хийж, шинээр бий болгох, хэвээр үлдээх, ангилал өөрчлөх, жагсаалтаас хасах асуудлаар дүгнэлт гарган Засгийн газарт танилцуулах зохицуулалт нэмэгдсэн байна. Үнэлгээ хийх ажиллагаанд мэргэжлийн нэгдсэн холбоо, төрийн бус байгууллагын оролцоог хангахаар тусгасан нь зөвшөөрлийн тогтолцоог эрсдэлд суурилсан, ил тод, оролцоотой болгох зохицуулалт хийсэн.

Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлээр хуулийн зарим үг, өгүүлбэр, нэр томьёо дугаарлалт зэргийг өөрчлөв.

хуулийн нэр, зорилго, бүлэг, зүйл, хэсгийн нэр томьёог “зөвшөөрөл, мэдэгдэл” гэсэн агуулгад нийцүүлэн өөрчлөхөөр тусгасан байна. Ингэснээр хууль нь зөвхөн зөвшөөрлийн харилцааг бус, мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагааны журам, жагсаалт, бүртгэлийн харилцааг хамарсан зохицуулалттай болж байна.

Мөн зөвшөөрлийн хугацаатай холбоотой зохицуулалтыг өөрчилж, тусгай зөвшөөрлийн хугацааг таван жилээс арван жил, энгийн зөвшөөрлийн хугацааг гурван жилээс таван жил болгон сунгахаар тусгажээ. Түүнчлэн байгаль орчин, боловсрол, эрүүл мэнд, эрчим хүч, шуудан, газрын тос, санхүү, тээвэр зэрэг салбарын зарим зөвшөөрлийн нэршил, хамрах хүрээ болон зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллагыг шинэчлэн тодорхойлсон байна.

Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлээр хуулийн зарим үг, өгүүлбэрийг хасах замаар өөрчлөв.

Зөвшөөрлийн тухай хуулийн зарим заалтаас давхардсан, шинээр оруулсан зохицуулалттай нийцүүлсэн нэр томьёо, нөхцөлийг хасахаар тусгасан. Тухайлбал, төрийн зарим чиг үүргийг шилжүүлэхтэй холбоотой “гэрээнд” гэсэн зохицуулалт, зөвшөөрлийн ангилалтай холбоотой зарим давхардал, мөн зөвшөөрөл сунгахад татвар, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн өргүй байх гэсэн шаардлагыг хасахаар тусгасан.

Эдгээр өөрчлөлт нь зөвшөөрөл олгох, сунгах ажиллагаанд тавигдах нэмэлт шаардлагыг багасгах, хуулийн нэр томьёо, зохицуулалтыг мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагаатай нийцүүлэх, иргэн, хуулийн этгээдэд учруулах захиргааны дарамтыг бууруулахад чиглэсэн.

Хуулийн төслийн 6 дугаар зүйлээр хүчингүй болж буй зүйл, хэсэг, заалтыг боловсруулав.

Зөвшөөрлийн тухай хуулийн тусгай болон энгийн зөвшөөрлийн жагсаалтад байгаа холбогдох заалтыг хүчингүй болсонд тооцохоор тусгасан бөгөөд зөвшөөрлийн жагсаалтыг уялдуулах, давхардсан болон шаардлагагүй зөвшөөрлийг бууруулах, зарим үйл ажиллагааг мэдэгдлээр эрхлэх, улмаар зөвшөөрлийн тогтолцоог эрсдэлд суурилсан, илүү оновчтой хэлбэрт шилжүүлэх зорилтуудтай нийцүүлсэн.

Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөд туссан өөрчлөлтүүд нь зөвшөөрлийн тогтолцоог эрсдэлд суурилсан, ил тод, цахим, хялбаршуулсан хэлбэрт шилжүүлэхэд чиглэсэн болно. Тухайлбал, бага эрсдэлтэй, нэг удаагийн шинжтэй, тодорхой хугацаанд хэрэгжих, эсхүл ахуйн хэрэгцээний зориулалттай зарим үйл ажиллагааг зөвшөөрөл авах бус мэдэгдлийн үндсэн дээр эрхлэх боломжийг бүрдүүлж, мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагааны жагсаалт, хугацаа, журам, хяналт, мэдэгдэл хүлээн авах байгууллагын бүрэн эрх, иргэн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгоно.

Захиргааны байгууллагаас зөвшөөрөл, мэдэгдлийг үндэслэлгүйгээр нэмэх, задлах, хуваах, салгах, хамрах хүрээг өргөжүүлэхийг хориглож, салбарын хуулиудад туссан зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгохтой холбоотой давхардсан, зөрүүтэй зохицуулалтыг цэгцэлж, практик шаардлагад нийцүүлэн зарим зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээдийг өөрчлөх, зарим эрхийг мэргэжлийн холбоодод шилжүүлэх, зөвшөөрөл эзэмшигчийн үйл ажиллагаа

доголдолгүй бол явцын хяналтын үр дүнд үндэслэн шууд сунгах зохицуулалтыг тусгасан.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар бизнес эрхлэх орчин сайжирч, зөвшөөрөлтэй холбоотой хүнд суртал, авлига, албан тушаалтнаас хамаарах байдлыг бууруулах нөхцөл бүрдэх бөгөөд төрийн оролцоо багасаж, хувийн хэвшлийн санаачилга, зах зээлийн өрсөлдөөн, хөрөнгө оруулалт нэмэгдэхийн зэрэгцээ зөвшөөрөл олгох, сунгах ажиллагаанд шаардагдах баримт бичиг, шат дамжлага багасаж, зөвшөөрлийн үйл ажиллагааг цахимжуулснаар төрийн үйлчилгээ илүү шуурхай, ил тод болж, олон нийтийн оролцоо, хяналт нэмэгдэх ач холбогдолтой юм.

Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлттэй уялдуулан салбарын 85 хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан болно.

--oOo--

БИЗНЕСИЙН ЭРХ ЧӨЛӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙГ БАТЛАГДСАНЫ ДАРАА БОЛОВСРУУЛЖ, БАТЛУУЛАХ ЖУРМЫН ЖАГСААЛТ

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 40 дүгээр зүйлийн 40.1.13-т “энэ хуулийн 27¹.1-д заасны дагуу батлах захиргааны хэм хэмжээний актын жагсаалт, 27¹.3-т заасан хугацааны талаарх мэдээлэл”-ийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх хууль тогтоомжийн төслийн баримт бичгийн бүрдүүлбэрт хавсаргахаар заасны дагуу Бизнесийн эрх чөлөөний тухай анхдагч хуулийн төсөл болон түүнийг дагалдах бусад хуулийн төсөлд дараах 18 захиргааны хэм хэмжээний актыг боловсруулж батлуулна. Иймд, хуулийн төсөл батлагдсаны дараагаар боловсруулж батлуулах журмын жагсаалтыг гаргав. Үүнд:

1. Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд

- Гадаадын төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хөрөнгө оруулалт хийх хүсэлтийг хүлээн авч, шийдвэрлэх журмыг Засгийн газар батална.

2. Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд

- Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1.5 дугаар зүйлийн 14-т заасан эрсдэлийн үнэлгээний аргачлалыг Засгийн газар батална.
- Нэгдсэн сангийн мэдээлэл, түүнийг бүрдүүлэх, уг санд зөвшөөрөл, мэдэгдлийг хүргүүлэх, лавлагаа, мэдээлэл өгөхтэй холбогдсон журмыг Засгийн газар батална.

3. Авто замын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд

- Зөвшөөрөл эзэмшигч этгээдэд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан шаардлагаас гадна тавигдах нөхцөл, шаардлагыг авто замын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

4. Байгалийн ургамлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд

- Нэн ховор, ховор ургамлын жагсаалтыг Засгийн газар батална.

5. Барилгын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд

- Барилгын тухай хуулийн 21.1-д заасан чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа хуулийн этгээдэд энэ хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан ангиллын дагуу тавигдах нөхцөл, шаардлагыг барилгын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

6. Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд

- Жолооны багшийн үнэмлэхийн загварыг мэргэжлийн боловсрол, сургалтын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн, жолоодох эрхийн

үнэмлэхийн загварыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

7. Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд

- Цахим бизнес эрхлэгчийн бүртгэл хөтлөх, бүртгэлийн дугаар олгох, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох журмыг Засгийн газар батална.
- Хиймэл оюун бүхий систем ашиглах, бүртгэх, эрсдэлийг үнэлэх, турших, хяналт-шинжилгээ хийх, тайлагнах журмыг цахим хөгжил, инновац, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний саналыг үндэслэн Засгийн газар батална.

8. Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд

- Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 3.1.9, 3.1.10-т заасан үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавигдах шаардлага, хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээг Санхүүгийн зохицуулах хороо батална.

9. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд

Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн төлөөлөн удирдах зөвлөл нь дотоод үйл ажиллагаандаа мөрдөх дараах дүрэм, журмуудыг батална. Үүнд:

- Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн үйл ажиллагааны журам;
- Дотоод хяналтын журам;
- Ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх журам;
- Эрсдэлийн удирдлагын журам;
- Ёс зүйн дүрэм;
- Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуульд заасан шаардлагыг хангасан мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдэлийг бууруулах, удирдах талаар хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө, эсхүл дотоод журам.

10. Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд

- Химийн мэргэжлийн зөвлөлийн дүрэм, бүрэлдэхүүнийг Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

11. Шүүх шинжилгээний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд

- Шүүх шинжилгээний тухай хуулийн 11.3-т заасан сургалтыг зохион байгуулах, багц цаг тооцох журмыг Шүүх шинжилгээний төв байгууллагын дарга батална.

12. Эрчим хүчний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд

- Эрчим хүчний тухай хуулийн 20¹.1-д заасан чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид тавигдах нөхцөл, шаардлагыг эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

Дээрх журмуудыг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль батлагдсанаас хойш 1 жилийн дотор боловсруулж, хуульд заасан холбогдох байгууллага, албан тушаалтан батлуулах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

--oOo--

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

БИЗНЕСИЙН ЭРХ ЧӨЛӨӨНИЙ ТУХАЙ /Анхдагч хууль/

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан иргэн, хуулийн этгээдийн бизнесийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрхийг баталгаажуулах, төрөөс бизнесийн үйл ажиллагаанд үзүүлэх дарамтыг багасгах, шударга өрсөлдөөнийг дэмжих, бизнесийн орчны тогтвортой байдлыг хангахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Бизнесийн эрх чөлөөний хууль тогтоомж

2.1.Бизнесийн эрх чөлөөний хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжоос бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Бизнесийн эрх чөлөөг хангах талаар баримтлах зарчим

3.1.Төр бизнесийн эрх чөлөөг хангах талаар дараах зарчмыг үйл ажиллагаандаа дагаж мөрдөнө:

3.1.1.хуулиар хориглосноос бусад бизнесийн үйл ажиллагааг чөлөөтэй эрхлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх;

3.1.2.бизнесийн үйл ажиллагаанд хийх төрийн зохицуулалт нь хуульд үндэслэсэн, зайлшгүй, шударга өрсөлдөөнийг хязгаарлахгүй байх;

3.1.3.бизнесийн үйл ажиллагаанд хийх төрийн зохицуулалтын тогтвортой, урьдчилан таамаглах боломжтой байдлыг хангах;

3.1.4.бизнес эрхлэгчийг өмчийн хэлбэр, хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр, байршил, хэмжээ, салбар, хэлбэрээр ялгаварлан гадуурхахгүй хандах;

3.1.5.төрийн үйлчилгээ цахим, ил тод, түргэн шуурхай, тэгш хүртээмжтэй, бизнес эрхлэгчээс мэдээллийг нэг удаа авах нөхцөлийг бүрдүүлсэн байх;

3.1.6.бизнесийн үйл ажиллагаанд эрсдэлийн үнэлгээнд суурилсан, давхардалгүй, ил тод, урьдчилан сэргийлэх, зөвлөн туслахад чиглэсэн хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх;

3.1.7.иргэн, хуулийн этгээдийн үр ашигтайгаар хэрэгжүүлэх боломжтой бизнесийн үйл ажиллагааг төр эрхлэхгүй байх;

3.1.8.хуульд зааснаас бусад тохиолдолд үнэ тогтоох үйл ажиллагаанд төр аливаа хэлбэрээр оролцохгүй байх;

3.1.9.хууль тогтоомж хооронд давхардал, зөрчил үүссэн тохиолдолд бизнес эрхлэгчид илүү таатай нөхцөл олгосон зохицуулалтыг баримтлах;

3.1.10.төрийн аливаа сонгон шалгаруулах үйл ажиллагаа, төсвийн болон төсвийн бус хөрөнгийн захиран зарцуулалтын хэмжээ, хамрах хүрээ, арга хэлбэр нь бизнес эрхлэгчийн зах зээлд чөлөөтэй, шударга өрсөлдөх боломжийг бүрдүүлсэн байх;

3.1.11.бизнесийн үйл ажиллагааг зохицуулж байгаа хууль тогтоомж, захиргааны шийдвэрийн үр дагаварт жил тутам шинжилгээ хийж шаардлагагүй, давхардсан, үр ашиггүй зохицуулалтыг багасгах.

3.2.Төрийн байгууллага, албан тушаалтан бизнесийн үйл ажиллагаанд хийх төрийн зохицуулалтыг боловсруулахдаа бизнес эрхлэгчид үзүүлэх ачаалал, шударга өрсөлдөөний хязгаарлалт, хөрөнгө оруулалтын орчинд үзүүлэх нөлөөллийг үнэлж, бизнес эрхлэгч, мэргэжлийн холбоо, иргэний нийгмийн байгууллага, олон нийтийн оролцоог хангана.

3.3.Төрийн байгууллага, албан тушаалтан бизнесийн үйл ажиллагаанд дагаж мөрдөж байгаа төрийн зохицуулалтын үндэслэл, зорилго, үр нөлөөний талаарх мэдээллийг нийтэд ил тод мэдээлж ажиллана.

3.4.Бизнес эрхлэгчийн ашигт ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх, зардлыг нэмэгдүүлэх хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний актын дагаж мөрдөж эхлэх хугацаа батлагдсанаас хойш 12-оос доошгүй сарын хугацаатай байна.

4 дүгээр зүйл.Төрийн бодлого, үйл ажиллагаанд хориглох зүйл

4.1.Үндэсний аюулгүй байдал, нийтийн ашиг сонирхол, шударга өрсөлдөөнийг хамгаалахаас бусад тохиолдолд бизнесийн эрх чөлөөг хязгаарласан, хориглосон хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний акт, дүрэм, журам, норм, стандартын баримт бичиг батлан гаргахыг хориглоно.

4.2.Бизнес эрхлэгчийн нэр хүндэд халдсан үндэслэлгүй мэдээлэл гаргах, түгээхийг хориглоно.

4.3.Бизнес эрхлэгчийг нийгмийн хариуцлагын үйл ажиллагаанд албадан оролцуулахыг хориглоно.

4.4.Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд зарим бизнес эрхлэгчид давуу эрх олгосон захиргааны хэм хэмжээний акт, дүрэм, журам батлах, үйл ажиллагаа явуулах, эс үйлдэхгүйг хориглоно.

4.5.Бизнесийн үйл ажиллагаанд зүй бусаар нөлөөлөх, оролцох, үндэслэлгүй хяналт шалгалт хийх, өмч хөрөнгийг нь хууль бусаар хураан авах, дайчлахыг хориглоно.

4.6.Бизнес эрхлэгчийн үйл ажиллагаанд хуульд заагаагүй хяналт шалгалт хийх захиргааны шийдвэр гаргах, дүрэм, журам батлахыг хориглоно.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ БУСАД ЗҮЙЛ

5 дугаар зүйл.Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

5.1.Энэ хуулийг зөрчсөн төрийн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

5.2.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АВТО ЗАМЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дугаар зүйл.Авто замын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 10.3 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“10.3.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2 дугаар зүйл.Авто замын тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.2 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“33.2.Зөвшөөрөл эзэмшигч этгээдэд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан шаардлагаас гадна тавигдах нөхцөл, шаардлагыг авто замын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.”

3 дугаар зүйл.Авто замын тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.6 дахь хэсэг, 33 дугаар зүйлийн 33.1, 33.3 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**АВТОТЭЭВРИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дугаар зүйл.Автотээврийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 15.11, 15.12 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“15.11.Орон нутгийн нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээ, такси үйлчилгээг стандартын шаардлага хангасан этгээд эрхэлнэ.

“15.12.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2 дугаар зүйл.Автотээврийн тухай хуулийн дараах хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/15 дугаар зүйлийн 15.1, 15.2 дахь хэсэг:

“15.1.Автотээврийн хэрэгсэлд техникийн хяналтын үзлэг хийх ажил эрхлэх, хот хооронд, хотын доторх болон хот орчмын нийтийн зорчигч тээврийн тогтмол үйлчилгээ эрхлэх үйл ажиллагааг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 5.12-т заасан тусгай зөвшөөрөлтэй хуулийн этгээд, автотээврийн хэрэгслийн дугаар үйлдвэрлэх, орон нутгийн нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээг 8.2 дугаар зүйлийн 4.6, 4.7-д заасан энгийн зөвшөөрөлтэй хуулийн этгээд, такси үйлчилгээ эрхлэх үйл ажиллагааг 8.3 дугаар зүйлийн 3.1-д заасан мэдэгдэл хүргүүлсэн хуулийн этгээд эрхэлнэ.

15.2.Энэ хуулийн 15.1-д заасан зөвшөөрлийг олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох, мэдэгдлээр үйл ажиллагаа эрхлэхтэй холбоотой энэ хуулиар зохицуулснаас бусад харилцааг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулиар зохицуулна.”

2/15 дугаар зүйлийн 15.5 дахь хэсэг:

“15.5.Автотээврийн хэрэгсэлд техникийн хяналтын үзлэг хийх ажил эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг дараах нөхцөл, шаардлагыг хангасан хуулийн этгээдэд олгоно:

15.5.1.техникийн хяналтын үзлэг явуулах байр, тоног төхөөрөмж, хүний нөөц нь холбогдох стандартын шаардлагыг хангасан байх;

15.5.2.автотээврийн хэрэгсэл, түүний агрегат, зангилаа, системийн техникийн байдлыг шалгах, хэмжих, оношлох багаж, тоног төхөөрөмж нь тохирлын үнэлгээнд хамрагдаж, холбогдох байгууллагаар магадлан итгэмжлэгдсэн байх;

15.5.3.үйлчлүүлэгчийн автотээврийн хэрэгслийг аюулгүй байрлуулах зориулалтын зогсоол талбайтай байх;

15.5.4.автомашин болон явган хүний хөдөлгөөний урсгалыг аюулгүй зохицуулах зориулалтын хучилттай зам, гарцтай байх;

15.5.5.автотээврийн хэрэгслийн улсын дугаар, ерөнхий байдал, үзлэгийн үйл явцыг бүрэн хянах боломжтой дүрс бичлэгийн төхөөрөмжийг байршуулж, бичлэгийг хадгалах, шалгах боломжтой байх;

15.5.6.техникийн хяналтын үзлэгийн инженер нь автотээврийн инженер, механикч мэргэжилтэй, мэргэшсэн инженер байх ба холбогдох мэргэжлийн диплом, гэрчилгээтэй байх.”

3/15 дугаар зүйлийн 15.9 дэх хэсэг:

“15.9.Олон улс, хот хооронд, хотын доторх болон хот орчмын нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээ эрхлэх этгээд нь дараах шаардлага хангасан байна:”

4/15 дугаар зүйлийн 15.9.6 дахь заалт:

“15.9.6.олон улс, хот хоорондын нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд ашиглах тээврийн хэрэгсэл нь үйлдвэрлэгдсэнээс хойш 12 жилээс, хотын доторх болон хот орчмын нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд ашиглах тээврийн хэрэгсэл нь үйлдвэрлэгдсэнээс хойш 10 жилээс хэтрээгүй зүүн талдаа жолооны хүрдтэй байх;”

3 дугаар зүйл.Автотээврийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн гарчгийн “Тусгай зөвшөөрөл” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдэл” гэж, мөн зүйлийн 15.6 дахь хэсгийн “Тусгай зөвшөөрөл” гэснийг “Зөвшөөрөл” гэж, 15.10 дахь хэсгийн “Такси үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг” гэснийг “Такси үйлчилгээг мэдэгдлээр эрхлэхэд” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Автотээврийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.6 дахь хэсгийн “тусгай” гэснийг хассугай.

5 дугаар зүйл.Автотээврийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.7 дахь хэсгийг хүчингүй болсонд тооцугай.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АГААРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Агаарын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/7 дугаар зүйлийн 7.1.10 дахь заалт:

“7.1.10. Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 1.9, 1.10-д заасан тусгай зөвшөөрлийг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага олгох;”

2/7 дугаар зүйлийн 7.2 дахь хэсэг:

“7.2. Энэ хуулийн 7.1.10-д заасан тусгай зөвшөөрөл олгох эрхээ мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагад шилжүүлж болно.”

2 дугаар зүйл. Агаарын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1, 18.4 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.6 дахь заалтын “банкны” гэснийг “банк, санхүүгийн байгууллагын” гэж, 22 дугаар зүйлийн 22.5.17 дахь заалтын “2024-2026 онд 90 хувиар, 2027-2029 онд” гэснийг “2024-2028 онд 90 хувиар, 2029-2031 онд” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ШИЛЖИЛТ ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуулийн 32 дугаар зүйлийн 32.3 дахь хэсгийн “дасгалжуулагч” гэсний дараа “, дэвшилтэт технологи, хүнс, хөнгөн үйлдвэр, аялал жуулчлал, үйлчилгээ салбарт ажилтан” гэж нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2.4 дэх заалтыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АМЬТНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Амьтны тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, хэсэг нэмсүгэй.

1/5 дугаар зүйлийн 5.9 дэх хэсэг:

“5.9.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2/6¹ дүгээр зүйл:

“6¹ дүгээр зүйл.Амьтныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, зохистой ашиглах мэргэжлийн байгууллагын үйл ажиллагаа

6¹.1.Амьтныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, зохистой ашиглах мэргэжлийн байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл авах хүсэлтэд үйл ажиллагааны танилцуулга, ажилтны мэргэжлийн болон техникийн боловсрол эзэмшсэн талаарх нотлох баримт, ажлын байр, техник, тоног төхөөрөмжийн мэдээллийг хавсаргана.

6¹.2.Амьтныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, зохистой ашиглах мэргэжлийн байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага таван жилийн хугацаагаар олгож, үүргээ зохих ёсоор гүйцэтгэсэн тохиолдолд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан журмын дагуу сунгана.

3/7 дугаар зүйлийн 7.8 дахь хэсэг:

“7.8.Амьтныг эрдэм шинжилгээний ажил гүйцэтгэх, халдварт өвчний голомтыг эрүүлжүүлэх зорилгоор агнах, барих зөвшөөрөл авахдаа судалгааны багийн бүрэлдэхүүн, судалгаа шинжилгээний арга зүй, судалгааны ажлын батлагдсан удирдамж, хөтөлбөр, ажил гүйцэтгэх нарийвчилсан хуваарийг хавсаргана.

4/8 дугаар зүйлийн 8.3 дахь хэсэг:

“8.3.Амьтныг сэргээн нутагшуулах, өсгөн үржүүлэх тусгай зөвшөөрөл авах үйл ажиллагааны танилцуулга, амьтныг сэргээн нутагшуулах, өсгөн үржүүлэх газрын мэдээлэл, аргачлал, ажлын удирдамж, хөтөлбөр, ажил гүйцэтгэх хугацааны хуваарийг хавсаргана.

5/20 дугаар зүйлийн 20.4 дэх хэсэг:

“20.4.Амьтны цуглуулга хийх тусгай зөвшөөрөл авах хүсэлтэд үйл ажиллагааны танилцуулга, зорилгыг тодорхой тусгана.”

6/29¹ дүгээр зүйлийн 29¹.15-29¹.18 дахь хэсэг:

“29¹.15.Энэ хуулийн 29¹.1-д заасан зөвшөөрлийн дуудлага худалдааны эхлэх босго үнэ тухайн амьтны экологи-эдийн засгийн үнэлгээний 50 хувьтай тэнцүү байна.

29¹.16.Дуудлага худалдааны ялагч нь агнуурын бүсийг гэрээгээр эзэмшигч бол тусгай зөвшөөрлийг өөрийн хариуцдаг агнуурын бүс нутаг дээр бүртгүүлж, аймгийн Байгаль орчны газартай гэрээ байгуулна.

29¹.17.Дуудлага худалдааны ялагч нь агнуурын бүсийг гэрээгээр эзэмшигч биш бол аймгийн Байгаль орчны газар болон агнуурын бүс нутгийг гэрээгээр эзэмшигч хуулийн этгээдтэй гурвалсан гэрээ байгуулна.

29¹.18.Аймаг, нийслэлийн байгаль орчны газар дуудлага худалдааны ялагчийн жагсаалт, агнуурын нөөц ашигласны төлбөр, хураамжийг төлсөн баримт, энэ хуулийн 29¹.16-д заасан гэрээг үндэслэн тусгай зориулалтаар агнуурын амьтныг агнах тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээг олгоно.”

2 дугаар зүйл.Амьтны тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.5.2 дахь заалтын “6.1.3, 6.1.7-6.1.9, 6.1.11” гэсний дараа“, 35 дугаар зүйлийн 35.1” гэж, 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсгийн “амьтныг сэргээн нутагшуулах” гэсний дараа “, өсгөн үржүүлэх” гэж, 25.6 дахь хэсгийн “25.1,” гэсний дараа “27.1,” гэж, 29¹ дүгээр зүйлийн 29¹.11 дэх хэсгийн “29¹.7” гэсний дараа “, 29¹.8” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Амьтны тухай хуулийн дараах хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/20 дугаар зүйлийн 20.2 дахь хэсэг:

“20.2.Амьтны цуглуулга хийх тусгай зөвшөөрлийг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага гурван хүртэлх сарын хугацаатай олгоно.

2/27 дугаар зүйлийн 27.1 дэх хэсэг:

“27.1.Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга үйлдвэрлэлийн зориулалтаар агнуурын амьтныг агнах, барих тусгай зөвшөөрлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 5.6 дугаар зүйлд заасны дагуу олгоно.”

3/29 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг:

“29.2.Төрийн захиргааны төв байгууллагаас олгосон агнуурын амьтныг тусгай зориулалтаар агнах, барих зөвшөөрлөөр эрдэм шинжилгээ, соёл, спорт агнуур болон олзворын зориулалтаар амьтныг агнаж, барьж болно.”

4/29¹ дүгээр зүйлийн 29¹.1 дэх хэсэг:

“29¹.1.энэ хуулийн 27.1, 29.2-т заасан зөвшөөрлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 5.6 дугаар зүйлд заасны дагуу дуудлага худалдааны журмаар олгоно.

5/36 дугаар зүйлийн 36.2, 36.3 дахь хэсэг:

“36.2.Энэ хуулийн 36.1-д заасан амьтнаас бусад амьтныг амьдаар нь, амьтны гаралтай түүхий эд, судалгааны ажлын сорьц дээжийг улсын хилээр нэвтрүүлэх зөвшөөрлийг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хоёр сар хүртэлх хугацаагаар олгож, сунгалт нь нэг удаа нэг сар байна.

36.3.Энэ хуулийн 36.2-т заасан зөвшөөрлийг авах хүсэлтэд тухайн амьтныг агнах, барих, дээж цуглуулах зөвшөөрөл, гарал үүслийн тодорхойлолт, эзэмшлийн амьтан, амьтны гаралтай эд зүйлс бол гарал үүслийн тодорхойлолт, зүүлт, амьтныг тээвэрлэх, түр байршуулах бол байр, технологийг тусгасан аргачлал, үйлдвэрлэлийн зориулалтаар агнаж, барьсан бол эрх олгосон шийдвэр, гэрээний хуулбар, хүлээн авагч талтай байгуулсан гэрээ, эсхүл санамж бичгийн хувь, харь амьтныг хилээр нэвтрүүлэх бол экспортлогч талын гарал үүслийн тодорхойлолт, импортлогч талын итгэмжлэгдсэн эрдэм шинжилгээний байгууллагын дүгнэлтийг хавсаргана.”

6/29¹ дүгээр зүйлийн 29¹.3, 29¹.4 дэх хэсэг:

“29¹.3.Энэ хуулийн 6¹ дүгээр зүйлд заасан мэргэжлийн байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэгч, эсхүл түүний итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч дэнчин төлж, бүртгүүлэн дуудлага худалдаанд оролцоно.

29¹.4.Дуудлага худалдаанд оролцогч нь дуудлага худалдаа эхлэх босго үнэтэй тэнцүү хэмжээний дэнчинг дуудлага худалдаа эхлэхээс 24 цагийн өмнө дуудлага худалдаа зохион байгуулагчийн холбогдох дансанд байршуулна.”

7/29¹ дүгээр зүйлийн 29¹.8 дахь хэсэг:

“29¹.8.Дуудлага худалдааны ялагч энэ хуулийн 29¹.7-д заасан хугацаанд төлбөрийг бүрэн төлөөгүй бол дэнчинг улсын орлого болгож, дуудлага худалдааны үед дараагийн өндөр үнийн санал гаргасан этгээдэд түүний санал гаргасан үнийн дүнгээр нь 24 цагийн дотор санал тавина. Саналыг хүлээж авсан тохиолдолд тухайн этгээд төлбөрийг 24 цагийн дотор дуудлага худалдаа зохион байгуулагчийн холбогдох дансанд бүрэн төлсний дараа зохион байгуулагч ялагчийг баталгаажуулсан шийдвэр гаргана.”

4 дүгээр зүйл.Амьтны тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2.5, 5.7.2 дахь заалт, 7 дугаар зүйлийн 7.7 дахь хэсэг, 25 дугаар зүйлийн 25.5 дахь хэсэг, 36 дугаар зүйлийн 36.1, 36.5 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 6 дугаар зүйлийн 6.2 дахь хэсгийн “байгаль орчны мэргэжлийн байгууллага” гэснийг “амьтныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, зохистой ашиглах мэргэжлийн байгууллага” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.5.1 дэх заалтын “соёл, урлаг, эмчилгээний” гэснийг “соёлын” гэж, 29¹ дүгээр зүйлийн 29¹.12 дахь хэсгийн “хоёр дахь” гэснийг “дахин” гэж, 36 дугаар зүйлийн 36.1 дэх хэсгийн “Засгийн газар” гэснийг “байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Амьтны тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.1 дэх хэсгийн “иргэн,” гэснийг, 29 дүгээр зүйлийн 29.1 дэх хэсгийн “Тусгай төлбөр төлсөн иргэнд” гэснийг, 29¹ дүгээр зүйлийн 29^{1.6} дахь хэсгийн “Дуудлага худалдаанд оролцогчид үнийн санал гаргаагүй тохиолдолд долоо хоногийн дотор хоёр дахь дуудлага худалдааг зохион байгуулна.” гэснийг тус тус хассугай.

6 дугаар зүйл.Амьтны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.5.2 дахь заалт, 20 дугаар зүйлийн 20.3 дахь хэсэг, 36 дугаар зүйлийн 36.4 дэх хэсгийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

7 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АРБИТРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Арбитрын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай хэсэг нэмсүгэй:

1/3 дугаар зүйлийн 3.5 дахь хэсэг:

“3.5.Талууд өөрөөр тохиролцоогүй бол Хөрөнгө оруулалтын маргааныг шийдвэрлэх арбитрын ажиллагаа ил тод байна.”

2/13 дугаар зүйлийн 13.9 дэх хэсэг:

“13.9.Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн 3.1.14-т заасан хөрөнгө оруулалтын маргааныг шийдвэрлэх арбитрын ажиллагаанд хөрөнгө оруулалтын эрх зүйн чиглэлээр мэргэшсэн арбитрч оролцоно.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АРХИВ, АЛБАН ХЭРЭГ ХӨТЛӨЛТИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай хуулийн 26 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 26.8, 26.9, 26.10, 26.11 дэх хэсэг нэмсүгэй:

“26.8.Архивын баримт хадгалах үйлчилгээ эрхлэгч хуулийн этгээдийн гаргасан зөвшөөрлийн хугацаа сунгуулах хүсэлтийг архив, албан хэрэг хөтлөлтийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасны дагуу шийдвэрлэнэ.

26.9.Архивын баримт хадгалах үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрлийг дараах тохиолдолд түдгэлзүүлнэ:

26.9.1.архивын сан хөмрөгийн аюулгүй байдал, архивын аюулгүй ажиллагаа алдагдсан;

26.9.2.архивын байранд архивын үйл ажиллагаанаас өөр төрлийн үйл ажиллагаа явуулсан;

26.9.3.архивын байр, тоног төхөөрөмж, тавиур, шүүгээнд тавигдах стандартын шаардлага хангагдахгүй болсон;

26.9.4.архивын мэргэжлийн бус ажилтан архивын үйл ажиллагааг явуулсан.

26.10.Архивын баримт хадгалах үйлчилгээ эрхлэх болон энэ хуулийн 26.2-т заасан гэрээ байгуулахтай холбогдсон бусад харилцааг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хууль, Иргэний хуульд заасны дагуу зохицуулна.

26.11.Архивын баримт хадгалах үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрөл олгоход энэ хуулийн 12.7-д заасныг баримтална.”

2 дугаар зүйл.Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай хуулийн дараах хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/26 дугаар зүйлийн 26.3 дахь хэсэг:

“26.3.Архивын баримт хадгалах үйлчилгээ эрхлэх хуулийн этгээд дараах шаардлагыг хангасан байна:

26.3.1.энэ хуулийн 29.6-д заасан стандартын шаардлага хангасан архивын зориулалтын байр, тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэлтэй байх;

26.3.2.архив, албан хэрэг хөтлөлтийн чиглэлээр мэргэжлийн хоёроос доошгүй ажилтантай байх;

26.3.3.архивын аюулгүй байдлын баталгааг хангасан, баримтын хадгалалт, хамгаалалтын тохиромжтой нөхцөлийг бүрдүүлсэн, хамгаалалтын болон галын дохиололтой, харуул хамгаалалтын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгжээр хамгаалуулдаг байх;

26.3.4.архивын баримт хадгалах байранд гал түймрийн аюулын эрсдэлийн үнэлгээ хийлгэсэн байх.”

2/26 дугаар зүйлийн 26.6, 26.7 дахь хэсэг:

“26.6.Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын даргын тушаалаар архивын баримт хадгалах үйлчилгээ эрхлэх хүсэлт гаргасан хуулийн этгээд энэ хуулийн 26.3-т заасан шаардлагыг хангаж байгаа эсэхийг хянаж, дүгнэлт гаргах ажлын хэсгийг байгуулна.

26.7.Ажлын хэсэг магадлан шалгах ажиллагааны дүгнэлтийг гаргах бөгөөд дүгнэлтийг үндэслэн архив, албан хэрэг хөтлөлтийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дарга энэ хуулийн 26.1-д заасан зөвшөөрөл олгоно.”

3 дугаар зүйл.Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.1 дэх хэсгийн “тусгай” гэснийг хассугай.

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Аудитын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 22 дугаар зүйлийн 22.4 дэх хэсгийн “Тусгай зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Аудитын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1 дэх хэсэг, 9 дүгээр зүйлийн 9.2 дахь хэсэг, 14 дүгээр зүйлийн 14.1.1 дэх заалт, 18 дугаар зүйлийн 18.1.1, 18.1.2 дахь заалт, 19 дүгээр зүйлийн 19.2 дахь хэсэг, 20 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 20.1 дэх хэсэг, 20.1.1, 20.1.2 дахь заалт, 20.2, 20.3 дахь хэсэг, 22 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 22.1, 22.3, 22.4, 22.5, 22.7 дахь хэсгийн “тусгай” гэснийг тус тус хассугай.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Ашигт малтмалын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/7 дугаар зүйлийн 7.7 дахь хэсэг:

“7.7.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2/10 дугаар зүйлийн 10.4 дэх хэсэг:

“10.4.Энэ хуулийн 10.3-т заасан комиссын гишүүн нь хууль, геологийн салбарын мэргэжил эзэмшсэн, геологийн судалгаа, хайгуулын ажлын төлөвлөгөө, тайланг үнэлэх мэргэжлийн чадвар, туршлагатай байна.”

3/20 дугаар зүйлийн 20.1.3 дахь заалт:

“20.1.3.хамгийн өндөр үнийн санал ирүүлсэн оролцогч 60–оноо бусад оролцогчийн ирүүлсэн үнэ бүрийг цахим системд илгээсний дагуу хамгийн өндөр үнэтэй харьцуулж тооцоолох.”

4/20 дугаар зүйлийн 20.5.7, 20.5.8 дахь заалт:

“20.5.7.энэ хуулийн 20.5.5-д заасан нөхцөл үүссэн тохиолдолд нийлбэр оноогоор хоёрт орсон оролцогчид тусгай зөвшөөрлийг олгох;

20.5.8.энэ хуулийн 20.5.7-д заасны дагуу тусгай зөвшөөрлийг олгохдоо хоёрт орсон оролцогчийн нийлбэр оноо шалгарсан оролцогчийн нийлбэр онооноос 8 хувиас хэтрэхгүй байх.”

2 дугаар зүйл.Ашигт малтмалын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн гарчигийн “ерөнхий шаардлага” гэсний дараа “, эрх шилжүүлэх” гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Ашигт малтмалын тухай хуулийн дараах хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/10 дугаар зүйлийн 10.1.2 дахь заалт:

“10.1.2.сонгон шалгаруулалтын үнэлгээний маягт батлах;”

2/18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэг:

“18.1.Энэ хуулийн 7.1-д заасан хуулийн этгээд хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох сонгон шалгаруулалтад оролцох хүсэлтээ төрийн захиргааны байгууллагад гаргах бөгөөд түүнд дараах баримт бичгийг хавсаргана.”

3/20 дугаар зүйлийн 20.1.2 дахь заалт:

“20.1.2.оролцогчийн сонгон шалгаруулалтын үнийн саналын оноо нь 20 оноонд хүрээгүй тохиолдолд техникийн саналд үнэлгээ хийхгүй бөгөөд цахим хуудсанд байршуулж, нийтэд нээлттэй мэдээлэх;”

4/20 дугаар зүйлийн 20.2.1 дэх заалт:

“20.2.1.сонгон шалгаруулалтын комисс үнийн саналыг нээснээс хойш энэ хуулийн 10.1.2-т заасан үнэлгээний маягтын дагуу ажлын таван өдрийн дотор техникийн саналыг үнэлнэ.”

5/49 дүгээр зүйлийн 49.7 дахь хэсэг:

“49.7.Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч Иргэний хууль, Компанийн тухай, Нөхөрлөлийн тухай хуульд заасны дагуу хуваагдах, тусгаарлагдах замаар өөрчлөн байгуулагдсан тохиолдолд уг тусгай зөвшөөрлийг төрийн захиргааны байгууллагад буцааж өгнө.”

4 дүгээр зүйл.Ашигт малтмалын тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**БАЙГАЛЬ ОРЧИНД НӨЛӨӨЛӨХ БАЙДЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ
ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, мөн хэсгийн “Монгол Улсын аж ахуйн нэгжид” гэснийг “хуулийн этгээдэд” гэж, мөн зүйлийн 12.2, 12.9 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/5 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг:

“3.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу тус хуулийн 8.1, 8.2 дугаар зүйлд заасан байгаль орчны чиглэлээр зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2/10¹ дүгээр зүйлийн 6-8 дахь хэсэг:

“6.Байгаль орчны аудит хийх эрхтэй хуулийн этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан байгаль орчны бусад төрлийн тусгай зөвшөөрөлтэй эрхлэх үйл ажиллагааг давхар эрхлэхгүй.

7.Байгаль орчны аудит хийх хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх удирдлага байгаль орчны аудитор байх ба нийт гурваас доошгүй орон тооны байгаль орчны аудитортай байна.

8.Байгаль орчны аудитор байгалийн шинжлэх ухаан, хүрээлэн буй орчин болон эрх зүйч мэргэжилтэй, байгаль орчны чиглэлээр таваас доошгүй жил ажилласан, сургалтын байгууллагаас зохион байгуулсан байгаль орчны аудиторын сургалтад хамрагдаж гэрчилгээ авсан байна.”

2/30 дугаар зүйлийн 4-7 дахь хэсэг:

“4.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 1.31-д заасан тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд дараах баримт бичгийг хавсаргана:

1/хүрээлэн буй орчин, байгалийн шинжлэх ухааны чиглэлийн гурваас доошгүй хүний нөөцийн мэргэжлийн болон техникийн боловсрол эзэмшсэн нотлох баримт, ажилд томилсон тушаал, хөдөлмөрийн гэрээ;

2/нөхөн сэргээлтийг аргачлалын дагуу гүйцэтгэхэд шаардлагатай хүнд машин механизм, техник хэрэгслийн гэрчилгээний хуулбар.

5.Газрын хэвлийн нөхөн сэргээлт хийх мэргэжлийн байгууллагын эрх сунгуулах хүсэлтэд нөхөн сэргээлт хийсэн ажлын тайлан, нөхөн сэргээлт хүлээлгэж өгсөн актын мэдээллийг хавсаргана.

6.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 5.5 дугаар зүйлд заасны дагуу зөвшөөрлийн хугацааг сунгах тохиолдолд энэ зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан баримт бичгийг шаардахгүйгээр сунгана.

7.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 1.31-д заасан зөвшөөрөл эзэмшигч нь Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 6.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт зааснаас гадна мэргэжлийн байгууллагын үйл ажиллагааны чиглэлийг өөрчилж, ашигт малтмал олборлох үйл ажиллагаа явуулсан тохиолдолд хүчингүй болгоно.”

2 дугаар зүйл.Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 10¹ дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“3.Байгаль орчны аудит хийх тусгай зөвшөөрлийг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага олгоно.”

3 дугаар зүйл.Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

БАЙГАЛИЙН УРГАМЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Байгалийн ургамлын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, хэсэг нэмсүгэй:

1/3 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг:

“6.Нэн ховор, ховор ургамлын жагсаалтыг Засгийн газар батална.”

2/11 дүгээр зүйлийн 4, 5 дахь хэсэг:

“4.Судалгаа, шинжилгээний зориулалтаар олгох нэг удаагийн зөвшөөрлийн хэмжээ нэн ховор ургамлын газрын дээрх хэсэг 0.2 кг, газрын доорх хэсэг 0.2 кг, ховор ургамлын газрын дээрх хэсэг 0.5 кг, газрын доорх хэсэг 0.5 кг, элбэг ургамлын газрын дээрх хэсэг 2 кг, газрын доорх хэсэг 1.5 кг-аас илүүгүй байна.

5.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд судалгааны ажлын товч танилцуулгыг хавсаргаж ирүүлнэ.”

3/12 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг:

“3.Ахуйн зориулалтаар нэг удаагийн зөвшөөрлөөр олгох ховор ургамал газрын дээрх хэсэг 3 кг, газрын доорх хэсэг 2 кг, элбэг ургамал газрын дээрх хэсэг 8 кг, газрын доорх хэсэг 5 кг-аас илүүгүй байна.”

4/13¹ дүгээр зүйл:

“13¹ дүгээр зүйл. Дуудлага худалдаа зохион байгуулах

1.Энэ хуулийн 13 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан зөвшөөрлийг Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 5.6 дугаар зүйлд заасны дагуу дуудлага худалдааны журмаар олгоно.

2.Дуудлага худалдааг энэ хуулийн 7¹ дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасны дагуу үйлдвэрлэлийн зориулалтаар түүж бэлтгэх ургамлын дээд хэмжээ баталсан шийдвэр гарснаас хойш 14 хоногийн дотор олон нийтэд нээлттэй зарлаж, 30 хоногийн дотор цахим хэлбэрээр зохион байгуулна.

3.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 1.25-д заасан зөвшөөрлийн дуудлага худалдааг аймаг, нийслэлийн Засаг дарга зохион байгуулна.

4.Дэнчин төлж бүртгүүлсэн этгээд, эсхүл түүний итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч дуудлага худалдаанд оролцоно.

5. Дуудлага худалдаанд оролцогч дуудлага худалдаа эхлэх босго үнийн 50 хувьтай тэнцэх хэмжээний дэнчинг дуудлага худалдаа эхлэхээс 24 цагийн өмнө холбогдох дансанд байршуулж, бүртгэл хийлгэнэ. Дуудлага худалдаанд оролцоогүй, эсхүл оролцсон боловч ялаагүй этгээдэд дэнчинг буцаан олгоно.

6. Анхны үнийн санал гарснаар дуудлага худалдааг эхэлсэнд тооцох бөгөөд хамгийн өндөр үнийн санал өгөөд 30 секундын дотор өөр оролцогч үнэ өсгөөгүй тохиолдолд дуудлага худалдаа зохион байгуулагч сүүлийн үнийг зарлан ялагчийг тодруулж дуудлага худалдааг дуусгавар болгоно.

7. Дуудлага худалдааны ялагч нь дуудлага худалдаанд ялсан үнийг 24 цагийн дотор холбогдох дансанд бүрэн төлсний дараа зохион байгуулагч ялагчийг баталгаажуулсан шийдвэр гаргана.

8. Дуудлага худалдааны ялагч энэ зүйлийн 7-д заасан хугацаанд төлбөрийг бүрэн төлөөгүй, эсхүл өөрийн хүсэлтээр татгалзсан тохиолдолд дуудлага худалдааны үед дараагийн өндөр үнийн санал гаргасан этгээдэд 24 цагийн дотор дуудлага худалдааны ялагч болох саналыг хүргүүлнэ.

9. Дуудлага худалдааг зохион байгуулагч дуудлага худалдааны явцад тэмдэглэл үйлдэж, дуу, дүрсний бичлэгийн төхөөрөмжөөр баталгаажуулах бөгөөд оролцогчид болон зохион байгуулагч талын төлөөлөл тэмдэглэлд гарын үсэг зурна.

10. Энэ зүйлийн 7-д заасан төлбөрийг төлөхөд дуудлага худалдаанд оролцоход урьдчилан төлсөн дэнчинг үнийн дүнд оруулж тооцно.

11. Дараах тохиолдолд дараагийн дуудлага худалдааг зохион байгуулна:

- 1/дуудлага худалдаанд нэг оролцогч оролцсон;
- 2/дуудлага худалдаанд оролцогчид үнийн санал гаргаагүй;
- 3/энэ зүйлийн 8-д заасан нөхцөл байдал үүссэн бөгөөд дараагийн өндөр үнийн санал гаргасан этгээд татгалзсан;
- 4/байгалийн давагдашгүй хүчин зүйл тохиолдсон, дуудлага худалдаа хэвийн явагдах боломжгүй болсон нь нотлогдсон.

12. Дуудлага худалдааны босго үнийг ургамлын экологи-эдийн засгийн үнэлгээний 50 хувиар тооцно. Дуудлага худалдааг өсгөх үнэ босго үнийн 50 хувиас хэтрэхгүй байна.

13. Дуудлага худалдаанаас олсон нийт орлогын 50 хувийг Байгаль орчин, уур амьсгалын санд төвлөрүүлнэ.

5/15¹ дүгээр зүйл:

“15¹ дүгээр зүйл. Байгалийн ургамлын мэргэжлийн байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

1. Байгалийн ургамлын мэргэжлийн байгууллага өмчийн аль ч хэлбэртэй байж болох бөгөөд Монгол Улсад бүртгэлтэй, Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу байгуулагдан үйл ажиллагаа явуулж байгаа, татвар төлөгч хуулийн этгээд байна.

2.Энэ хуулийн 15¹ дүгээр зүйлийн 1-д заасан байгууллага дараах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулна:

- 1/байгалийн ургамлыг түүж бэлтгэх, нөхөн сэргээх;
- 2/байгалийн ургамлыг тарималжуулах.

3.Мэргэжлийн байгууллагын эрх авахыг хүссэн өргөдөлд дараах баримт бичгийг хавсаргасан байна:

- 1/тухайн чиглэлийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд шаардагдах мэргэжлийн хүний нөөцийн жагсаалт, дипломын хуулбар;
- 2/хүний нөөцийг ажилд томилсон тушаал, хөдөлмөрийн гэрээ;
- 3/шаардлагатай багаж хэрэгсэл, техник, тоног төхөөрөмжийн гэрчилгээний хуулбар.

5.Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн мэргэжлийн байгууллагын эрхийг таван жилийн хугацаатай олгож, Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан журмын дагуу сунгана.

6.Мэргэжлийн байгууллага тухайн онд гүйцэтгэсэн ажлын тайланг 12 дугаар сарын 25-ны өдрийн дотор үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа аймаг, нийслэлийн Байгаль орчны газарт хүргүүлнэ.

7.Аймаг, нийслэлийн Байгаль орчны газар энэ хуулийн 15¹ дүгээр зүйлийн 6-д заасны дагуу ирүүлсэн тайланг нэгтгэн энэ хуулийн 5 дугаар зүйлийн 1-д заасан мэдээллийн санд оруулна.”

2 дугаар зүйл.Байгалийн ургамлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн “заасны дагуу” гэсний дараа “байгаль орчны асуудал эрхэлсэн” гэж, 11 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн “мэдээлэх” гэсний өмнө “6 сараас 1.5 жилийн дотор” гэж, 13 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн “1.16-д заасны дагуу” гэсний дараа “байгаль орчны асуудал эрхэлсэн” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Байгалийн ургамлын тухай хуулийн дараах зүйл, хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/13 дугаар зүйлийн 1, 2 дахь хэсэг:

“1.Байгалийн ургамлын мэргэжлийн байгууллага ховор, элбэг ургамлыг зөвшөөрлийн үндсэн дээр түүж бэлтгэж болно.

2.Байгалийн ургамлын мэргэжлийн байгууллага байгалийн нэн ховор, ховор, элбэг ургамлыг тарималжуулан ашиглаж болно.

3/17 дугаар зүйл:

“17 дугаар зүйл.Ургамлыг улсын хилээр нэвтрүүлэх

1.Нэн ховор ургамлыг судалгаа шинжилгээ, ховор, элбэг ургамлыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар улсын хилээр нэвтрүүлэх, тарималжуулсан байгалийн ургамлыг гадаад улсад гаргах зөвшөөрлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн

тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 1.19-д заасны дагуу байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага олгоно.

2.Судалгаа шинжилгээний зориулалтаар улсын хилээр нэвтрүүлэх зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд судалгааны ажлын товч танилцуулга, судалгаа хийх талтай байгуулсан гэрээг хавсаргана.

3.Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар гадаад улсад гаргах зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд ургамал түүж бэлтгэх болон нийлүүлэгч талтай байгуулсан гэрээ, гадаад улсаас оруулахад ургамал ашиглах зориулалт, танилцуулгыг хавсаргана.

4.Тарималжуулсан байгалийн ургамлыг гадаад улсад гаргах зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд байгалийн ургамлыг тарималжуулсан нь үнэн болохыг тогтоосон сум, дүүргийн Засаг даргын тодорхойлолт, төрийн шинжлэх ухааны байгууллагын дүгнэлтийг хавсаргана.

5.Ховор, элбэг ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эдийг хатаасан болон боловсруулалт хийсэн, эсхүл эцсийн бүтээгдэхүүн болгосноос бусад тохиолдолд улсын хилээр нэвтрүүлэхийг хориглоно.

6.Гадаад улсаас оруулсан харь зүйл ургамлыг байгальд тарималжуулахыг хориглоно.

4 дүгээр зүйл.Байгалийн ургамлын тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 7 дугаар зүйлийн 6, 8 дахь хэсэг, 10 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, 12 дугаар зүйлийн 1, 2 дахь хэсэг, 13 дугаар зүйлийн 3, 5 дахь хэсэг, 15 дугаар зүйлийн 2, 7 дахь хэсэг, 20 дугаар зүйлийн 2, 3, 5 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 11 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.2 дугаар зүйлийн 1.4-т заасны дагуу” гэснийг “зөвшөөрлийг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн” гэж, 11 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн “тайлангаа Генетик нөөцийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан генетик нөөц, генетик нөөцтэй холбоотой уламжлалт мэдлэгийн бүртгэл” гэснийг “тайлан, үр дүнг энэ хуулийн 5 дугаар зүйлийн 1-д заасан” гэж, 13 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн “сум, дүүргийн” гэснийг “аймаг, нийслэлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Байгалийн ургамлын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн “/энэ хуулийн хавсралтаар тогтоосон/” гэснийг, мөн зүйлийн 4 дэх хэсгийн “Ховор ургамлын жагсаалтыг Засгийн газар батална.” гэснийг, 13 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн “эм” гэснийг тус тус хассугай.

6 дугаар зүйл.Байгалийн ургамлын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийг хүчингүй болсонд тооцугай.

7 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

БАНКНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Банкны тухай хуулийн 36 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 36.2.3 дахь заалт нэмсүгэй:

“36.2.3.гадаадын банк байгуулахад энэ хуулийн 36.1 дэх хэсэг хамаарахгүй.”

2 дугаар зүйл. Банкны тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.2 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 26 дугаар зүйлийн 26.3 дахь хэсгийн “Монголбанкны зөвшөөрөлтэйгөөр” гэснийг “Монголбанкинд мэдэгдсэнээр” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

БАНК БУС САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/6 дугаар зүйлийн 6.3 дахь хэсэг:

“6.3.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу тус хуулийн 8.1, 8.2 дугаар зүйлд заасан банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны чиглэлээр зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2/8 дугаар зүйлийн 8.1.9 дэх заалт:

“8.1.9.хувь нийлүүлсэн мөнгөн хөрөнгийг тухайн хуулийн этгээдийн дансанд байршуулсан талаарх банкны дансны хуулга.”

3/9 дүгээр зүйлийн 9.1.5 дахь заалт:

“9.1.5.Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлд заасан шаардлагыг хангасан.”

4/9 дүгээр зүйлийн 9.4 дэх хэсэг:

“9.4.Банк бус санхүүгийн итгэлцлийн үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрлийг энэ хуулийн 9.1-д зааснаас гадна дараах шаардлагыг хангасан этгээдэд олгоно:

9.4.1.банк бус санхүүгийн зээлийн үйл ажиллагааг гурваас доошгүй жил эрхэлсэн, сүүлийн 4 улирал дараалан энэ хуулийн 13.4-т заасан зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг хангаж, ашигтай ажилласан, чанаргүй зээлийн багц нь салбарын дундаж үзүүлэлтээс хэтрээгүй;

9.4.2.гуравны нэгээс доошгүй хувь нь хараат бус гишүүнээс бүрдсэн төлөөлөн удирдах зөвлөлтэй байх;

9.4.3.Зөрчлийн тухай хуулийн 11.5, 11.8-д заасан үндэслэлээр сүүлийн нэг жилийн хугацаанд хоёр ба түүнээс дээш удаа хариуцлага хүлээгээгүй.”

5/9 дүгээр зүйлийн 9.6-9.8 дахь хэсэг:

“9.6.Банк бус санхүүгийн байгууллага нь Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан санхүүгийн бусад үйлчилгээг Хорооноос зөвшөөрсөн тохиолдолд хавсран эрхэлж болно.

9.7.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан үйл ажиллагааг мэдэгдлээр эрхэлнэ.

9.8.Энэ зүйлийн 9.6-д заасан мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагааг цахимаар явуулна.”

6/19 дүгээр зүйлийн 19.4 дэх хэсэг:

“19.4.Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд зааснаас гадна дараах үндэслэлээр хүчингүй болгоно:

19.4.1.банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг сэргээснээс хойш хоёр жилийн дотор энэ хуулийн 19.3-т заасан зөрчлийг гаргасан;

19.4.2.Зөрчлийн тухай хуулийн 11.5, 11.8-д заасан зөрчлийг нэг жилийн дотор гурав буюу түүнээс дээш удаа гаргасан.”

2 дугаар зүйл.Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 9 зүйлийн гарчгийн “зөвшөөрөл” гэсний дараа “, мэдэгдэл” гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“19.3.Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд зааснаас гадна дараах үндэслэлээр түдгэлзүүлнэ:

“19.3.1.санхүүгийн тайлан, мэдээг хоёр улирал дараалан ирүүлээгүй;

19.3.2.энэ хуулийн 14.2-т заасан хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээг хангаж ажиллаагүй;

19.3.3.хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн эх үүсвэрийг зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаанаас өөр үйл ажиллагаанд зарцуулсан;

19.3.4.энэ хуулийн 19.2.1-д заасан үүрэг даалгаврыг биелүүлээгүй.

19.3.5.газар дээрх хяналт шалгалтаас санаатай зайлсхийсэн.”

4 дүгээр зүйл.Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсэг, 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсэг, 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 8 дугаар зүйлийн 8.1.4 дэх заалтын “санхүүгийн тайлан;” гэснийг “санхүүгийн тайлан, эсхүл эхлэлтийн тайлан тэнцэл;” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.1 дэх заалтын “хүрсэн” гэснийг “хүрсэн, тухайн мөнгөн хөрөнгийн гарал үүсэл хууль ёсны эх үүсвэрээс бүрдсэн” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.4 дэх хэсэг, 11 дүгээр зүйлийн 11.3 дахь хэсгийн “хорооны зөвшөөрөлтэйгээр” гэснийг “хороонд мэдэгдсэнээр” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.4 дэх хэсгийн дугаарыг “9.5” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.2.3 дахь заалтыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

БАРИЛГЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Барилгын тухай хуулийн 34 дүгээр зүйлийн 34.1.11 дэх заалтын “үзүүлэх” гэсний дараа “зөвшөөрөл бүхий” гэж нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл.Барилгын тухай хуулийн дараах хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/20 дугаар зүйлийн 20.3 дахь хэсэг:

“20.3.Барилгын үйл ажиллагааны болон барилгын ажлын зөвшөөрөл авахаар өргөдөл гаргасан хуулийн этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 5.1 дүгээр зүйлийн 3-т зааснаас гадна дараах баримт бичгийг зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээдэд хүргүүлнэ:

20.3.1.барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах, барилгын ажил эрхлэх, өргөх байгууламж, түүний эд ангийн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд:

20.3.1.а.хүний нөөцийн талаарх мэдээлэл;

20.3.1.б.багаж, тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслийн жагсаалт;

20.3.1.в.тусгай зөвшөөрлийн сунгалт хийлгэх хуулийн этгээдийн хувьд үйл ажиллагааны тайлан болон нормчлолын сангийн шимтгэл төлсөн баримт.

20.3.2.даацын хийц, бүтээц, эдлэхүүн, материал, түүний түүхий эд болон шатамхай, химийн хортой, эрчим хүчний хэмнэлттэй бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд:

20.3.2.а.барилгын материал үйлдвэрлэгч хуулийн этгээдийн тохирлын гэрчилгээ;

20.3.2.б.тусгай зөвшөөрлийн сунгалт хийлгэх болон нэмэлт ажлын төрлөөр хүсэлт гаргах аж ахуйн нэгж, байгууллагын хувьд үйл ажиллагааны тайлан.

20.3.3.Барилгын ажлын зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд:

20.3.3.а.барилга байгууламжийн байршил, газрын бүртгэлийн мэдээлэл, загвар зураг, техникийн нөхцөлийг баталгаажуулсан шийдвэр;

20.3.3.б.барилга байгууламжийн магадлал хийгдсэн иж бүрэн зураг төсөл, магадлалын дүгнэлт;

20.3.3.в.байгаль орчны хууль тогтоомжийн дагуу байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийлгэх шаардлагатай барилга байгууламжийн үнэлгээний тайлан;

20.3.3.г.гэнэтийн ослын болон хариуцлагын даатгалд даатгуулсан баримт;

20.3.3.д.барилгын ажлын захиалагч, гүйцэтгэгчийн талаарх мэдээлэл;

20.3.3.е.төслийг хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулалт, санхүүгийн чадавхыг нотлох баримт.

20.3.4.энэ хуулийн 10.1.5, 20.2-т заасан зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд:

20.3.4.а.барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах даалгаврыг хэлэлцүүлсэн холбогдох мэргэжлийн зөвлөлийн шийдвэр;

20.3.4.б.барилга байгууламжийн ажлын зураг төсөлд хийсэн магадлалын дүгнэлт;

20.3.4.в.өндөр төвөгшилтэй барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах, барилгын ажил эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн хуулбар.”

2/21 дүгээр зүйлийн 21.2 дахь хэсэг:

“21.2.Энэ хуулийн 21.1-д заасан чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа хуулийн этгээдэд энэ хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан ангиллын дагуу тавигдах нөхцөл, шаардлагыг барилгын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.”

3 дугаар зүйл.Барилгын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.21 дэх заалт, 20 дугаар зүйлийн 20.1, 20.6, 20.8, 20.13 дэх хэсэг, 27 дугаар зүйлийн 27.7, 27.8 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсгийн “зөвшөөрөл, бүртгэлийн” гэснийг “зөвшөөрлийн” гэж, 18.2 дахь хэсгийн “байгууламжийн барилгын ажлыг” гэснийг “байгууламж барих үйл ажиллагааг” гэж, 20 дугаар зүйлийн гарчгийн “Тусгай зөвшөөрөл” гэснийг “Зөвшөөрөл” гэж, 20.1 дэх хэсгийн “шийдвэрлэнэ” гэснийг “шийдвэрлэж, зөвшөөрөл олгоно” гэж, 27 дугаар зүйлийн 27.1.3 дахь заалтын “27.1.1, 27.1.2-т” гэснийг “27.1.1-д” гэж, 30 дугаар зүйлийн 30.5 дахь хэсгийн “27.1.2-т” гэснийг “27.1.3-т” гэж, 42 дугаар зүйлийн 42.4 дэх хэсгийн “шаардлага, бүртгэх журмыг” гэснийг “шаардлагыг” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Барилгын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1 дэх хэсгийн “тусгай” гэснийг, 27 дугаар зүйлийн 27.8 дахь хэсгийн “27.1.2,” гэснийг, 33 дугаар зүйлийн 33.1.15 дахь заалтын “, хяналт тавих журмыг батлах” гэснийг тус тус хассугай.

5 дугаар зүйл. Барилгын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.3 дахь хэсгийг, 20 дугаар зүйлийн 20.12 дахь хэсгийг, 27 дугаар зүйлийн 27.1.2 дахь заалтыг, 28 дугаар зүйлийг, 33 дугаар зүйлийн 33.1.25 дахь заалтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

БОЛОВСРОЛЫН ЕРӨНХИЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Боловсролын ерөнхий хуульд доодр дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/19 дүгээр зүйлийн 19.6 дахь хэсэг:

“19.6.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу тус хуулийн 8.1, 8.2 дугаар зүйлд заасан боловсролын чиглэлээр зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2/20 дугаар зүйлийн 20.8, 20.9 дэх хэсэг:

“20.8.Боловсролын сургалтын байгууллагын болон хөтөлбөрийн магадлан итгэмжлэх үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл авахад дараах шаардлагыг хангасан баримт бичгийг бүрдүүлж зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээдэд цахим хэлбэрээр хүргүүлнэ:

20.8.1.гадаадын хуулийн этгээд бол чанарын баталгаажуулалт-магадлан итгэмжлэлийн байгууллага, эсхүл олон улсын чанарын баталгаажуулалтын сүлжээ байгууллагад гишүүнчлэлтэй байх;

20.8.2.дотоодын хуулийн этгээд бол Мэргэжлийн нэгдсэн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуульд заасан шаардлагыг хангасан мэргэжлийн нэгдсэн холбоо, мэргэжлийн холбоо байх.”

20.9.Энэ хуулийн 20.1-д хэсэгт заасан сургуулийн өмнөх боловсролын сургалт, үйл ажиллагаа эрхлэх хүсэлтэй этгээдэд нэгэн адил хамаарна.

2 дугаар зүйл.Боловсролын ерөнхий хуулийн дараах хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/20 дугаар зүйлийн 20.1 дэх хэсэг:

“20.1.Энэ хуулийн 19.1-д заасан этгээд зөвшөөрөл авахад Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд зааснаас гадна баримт бичгийг хичээлийн жил эхлэхээс зургаагаас доошгүй сарын өмнө зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээдэд цахим хэлбэрээр хүргүүлнэ.”

2/20 дугаар зүйлийн 20.1.1, 20.1.2 дахь заалт:

“20.1.1.боловсролын сургалтын байгууллагыг байгуулах, өөрчлөн байгуулах болон Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан зөвшөөрлийн үйл ажиллагаа эрхлэх талаарх үүсгэн байгуулагчийн шийдвэр;

20.1.2.сургалтын хөтөлбөр төлөвлөгөө, багшлах хүний нөөцийн боловсролын түвшин, цолны баримт бичгийн хуулбар;

3/20 дугаар зүйлийн 20.1.9 дэх заалт:

“20.1.9.боловсролын сургалтын байгууллагад гадаадын харьяат багш, удирдах ажилтан ажиллах тохиолдолд багшийн мэргэжлийн үнэмлэхийн хуулбар.”

3 дугаар зүйл.Боловсролын ерөнхий хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.22 дахь заалтын “эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон” гэснийг “чанарын баталгаажуулалт-магадлан итгэмжлэлийн байгууллагаас тогтоосон” гэж, 6 дугаар зүйлийн 6.2 дахь хэсэг, 17 дугаар зүйлийн 17.14 дэх хэсэг, 19 дүгээр зүйлийн 19.1, 19.2, 19.4 дэх хэсэг, 20 дугаар зүйлийн 20.2, 20.3, 20.5 дахь хэсэг, 21 дүгээр зүйлийн 21.1, 21.2 дахь хэсэг, 28 дугаар зүйлийн 28.2.3 дахь заалтын “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Боловсролын ерөнхий хуулийн 20 дугаар зүйлийн гарчгийн “, түүнд тавих шаардлага” гэснийг, мөн зүйлийн 20.5 дахь хэсгийн “20.1.3, 20.1.4, 20.1.5,” гэснийг, 21 дүгээр зүйлийн 21.3 дахь хэсгийн “Энэ хуулийн 20.1.10-т заасан” гэснийг тус тус хассугай.

5 дугаар зүйл.Боловсролын ерөнхий хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1.3, 20.1.4, 20.1.5, 20.1.10 дахь заалтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцугай.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ГААЛИЙН ТАРИФ, ГААЛИЙН ТАТВАРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуулийн 38 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 38.8 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“38.8.Хөрөнгө оруулагчийн дата болон хиймэл оюун ухааны төвийн үндсэн хөрөнгөөр бүртгэгдэх мэдээллийн технологийн зориулалттай тоног төхөөрөмжийн импортын барааны гаалийн албан татварыг 100 хувь хөнгөлнө.”

2 дугаар зүйл.Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.5, 38.6 дахь хэсгийн “38.4-т” гэснийг “38.4, 38.8-д” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГААЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Гаалийн тухай хуулийн 70 дугаар зүйлийн 70.2, 70.4 дэх хэсгийн “Тусгай зөвшөөрөл” гэснийг “Зөвшөөрөл” гэж, 70.2, 70.6 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, мөн зүйлийн 70.6 дахь хэсгийн “Тусгай зөвшөөрлийг” гэснийг “Зөвшөөрлийг” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Гаалийн тухай хуулийн 70 дугаар зүйлийн гарчгийн, 70.1, 70.3, 70.4, 70.5 дахь хэсгийн “тусгай” гэснийг тус тус хассугай.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГАДААДЫН ИРГЭНИЙ ЭРХ ЗҮЙН БАЙДЛЫН ТУХАЙ
ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.8 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГАЗРЫН ТОСНЫ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 5 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 5.4 дэх хэсэг нэмсүгэй:

“5.4.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2 дугаар зүйл. Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 хэсэг, 5 дугаар зүйлийн 5.2.5 дахь заалт, 7 дугаар зүйлийн 7.5 дахь хэсэг, 8 дугаар зүйлийн 8.5 дахь хэсэг, 9 дүгээр зүйлийн 9.4, 9.6 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.4, 9.6 дахь хэсгийн “тусгай” гэснийг хассугай.

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГАЗРЫН ТОСНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Газрын тосны тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/8 дугаар зүйлийн 8.2 дахь хэсэг:

“8.2.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу тус хуулийн 8.1, 8.2 дугаар зүйлд заасан зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2/19 дүгээр зүйлийн 19.4 дэх хэсэг:

“19.4.Хайгуулын талбайд нээлттэй сонгон шалгаруулалтыг зохион байгуулах ажлын хэсгийг тухай бүр газрын тосны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага байгуулна.”

3/20 дугаар зүйлийн 20.2.9 дэх заалт:

“20.2.9.төрийн захиргааны байгууллагаас хайгуул, ашиглалтын талбайн геологийн судалгааны багц материал худалдан авсан баримт.”

2 дугаар зүйл. Газрын тосны тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.1, 37.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар тус тус өөрчлөн найруулсугай:

“37.1.Газрын тосны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага анхан шатны баримтад үндэслэн гэрээлэгчийн батлагдсан төлөвлөгөө, төсвийн дагуу гүйцэтгэсэн ажил, өртөг нөхөгдсөн болон нөхөгдөх зардлын хэмжээ, газрын тосны экспорт, борлуулалтын орлогын тооцоо, хуваарилалтын тайланг хянан шалгаж, дүгнэлтээ газрын тосны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ.

37.3.Газрын тосны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь энэ хуулийн 37.2-т заасан баталгаажуулалтыг хийхдээ хараат бус шинжээч, мэргэжилтэн оролцуулж болно.”

3 дугаар зүйл. Газрын тосны тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.2 дахь хэсгийн “тайлан, дүгнэлтэд төрийн аудитын байгууллага аудит хийж,” гэснийг “дүгнэлтийг газрын тосны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага баталгаажуулна” гэж өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Газрын тосны тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.3 дахь заалтын “гэрээлэгчийг сонгон шалгаруулах тухай;” гэснийг, 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх хэсгийн “гэрээлэгчийг сонгон шалгаруулах журмын дагуу үнэлгээ хийж” гэснийг тус тус хассугай.

5 дугаар зүйл. Газрын тосны тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.2.2 дахь заалтыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

6 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГАЗРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Газрын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай 58¹ дүгээр зүйл нэмсүгэй:

“58¹ дүгээр зүйл. Зөвшөөрөл

58¹.1. Газар зохион байгуулалтын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг газрын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага олгоно.

58¹.2. Газар зохион байгуулалтын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл эзэмшигч Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 4.1 дүгээр зүйлд заасан нийтлэг нөхцөл, шаардлагаас гадна дараах шаардлагыг хангасан байна:

58¹.2.1. газар зохион байгуулагчийн бакалавр, эсхүл түүнээс дээш зэрэгтэй хоёроос доошгүй, газрын кадастрын бакалавр, эсхүл түүнээс дээш зэрэгтэй нэгээс доошгүй ажилтантай байх;

58¹.2.2. газар зохион байгуулагч нэг ажилтан нь мэргэшсэн инженер, эсхүл түүнээс дээш зэрэгтэй байх;

58¹.2.3. хөрс судлаач болон ургамал судлаачийн бакалавр, эсхүл түүнээс дээш зэрэгтэй хоёроос доошгүй ажилтантай байх.

58¹.3. Газар зохион байгуулалтын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл хүсэгч нь энэ хуулийн 58¹.2-т заасан шаардлагыг хангасан баримт бичгийг бүрдүүлэн тусгай зөвшөөрлийн цахим системээр дамжуулан хүсэлтээ гаргана.

58¹.4. Зөвшөөрөл олгогдсон, сунгагдсан хуулийн этгээдтэй гэрээ байгуулж, Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 5.3 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэгт заасан хугацааны дотор гэрчилгээг олгоно.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ГАЗРЫН ХЭВЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Газрын хэвлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 6, 8, 9 дэх хэсэг, 42 дугаар зүйлийн 3, 4 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 15 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсгийн “Засгийн газраас” гэснийг “газрын тосны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас” гэж, 15 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн “Засгийн газар” гэснийг “газрын тосны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Газрын хэвлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 10 дахь хэсгийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ГАМШГААС ХАМГААЛАХ ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.3, 7.7 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 11.8-д” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.2 дугаар зүйлийн 10.22-т” гэж, мөн зүйлийн 7.7 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2, 7.3, 7.7 дахь хэсэг, 29 дүгээр зүйлийн 29.1.14 дэх заалт, 37 дугаар зүйлийн 37.2.8 дахь заалтын “тусгай” гэснийг тус тус хассугай.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГЕНЕТИК НӨӨЦИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Генетик нөөцийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 17.5-17.8 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“17.5. Бичил биетнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх хүсэлтэд бичил биетэн, бичил биетний гаралтай түүхий эд, судалгааны ажлын сорьц дээжийг хилээр нэвтрүүлэх талаар хүлээн авагч болон нийлүүлэгч талтай байгуулсан гэрээний хувь, гарал үүслийн гэрчилгээ, код, зүүлтийг хавсаргана.

17.6. Генетик нөөцийг Монгол Улсын хилээр нэвтрүүлэх зөвшөөрлийг 60 хоногийн хугацаатай олгож, нэг удаа 30 хоногийн хугацаагаар сунгана.

17.7. Энэ зүйлийн 17.1-д заасан зөвшөөрлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 6.2 дугаар зүйлд заасан журмын дагуу хүчингүй болгоно.

17.8. Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага олгосон зөвшөөрөлтэй холбоотой мэдээллийг гаалийн болон татварын асуудал хариуцсан байгууллагатай хамтарч, улсын хилээр нэвтэрсэн генетик нөөцийн тоо хэмжээ, төлбөр, хураамжийн төлөлтийн байдалд хяналт тавьж ажиллана.”

2 дугаар зүйл. Генетик нөөцийн тухай хуулийн дараах хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/8 дугаар зүйлийн 8.1.2 дахь заалт:

“8.1.2. энэ хуульд заасан урьдчилсан тохиролцоо, биосоёлын тэмдэглэл, үр шимийн гэрээ, генетик нөөцийн материал дамжуулах гэрээ, газарзүйн гарал үүслийн тодорхойлолтын загварыг батлах;”.

2/17 дугаар зүйлийн 17.1 дэх хэсэг:

“17.1. Генетик нөөцийг Монгол Улсын хилээр нэвтрүүлэх зөвшөөрлийг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага олгоно.”

3 дугаар зүйл. Генетик нөөцийн тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсэг, 8 дугаар зүйлийн 8.1.3 дахь заалт, 15 дугаар зүйлийн 15.1, 15.2, 15.3, 15.4, 15.5, 15.11 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 4 дүгээр зүйлийн 4.1.15 дахь заалт, 14 дүгээр зүйлийн гарчгийн “зөвшөөрөл” гэснийг “тохиролцоо” гэж, 14 дүгээр зүйлийн 14.1 дэх хэсгийн “эзэмшигчээс урьдчилсан зөвшөөрөл авна” гэснийг “эзэмшигчтэй урьдчилсан тохиролцоо хийнэ” гэж, 14.2 дахь хэсгийн “урьдчилсан зөвшөөрөл авахыг” гэснийг “урьдчилсан тохиролцоо хийхийг” гэж, 14.3 дахь хэсгийн “урьдчилсан зөвшөөрөл аваагүй” гэснийг “урьдчилсан тохиролцоо хийгээгүй” гэж, 14.4 дэх хэсгийн “Урьдчилсан зөвшөөрөл

авахын” гэснийг “Урьдчилсан тохиролцоо хийхийн” гэж, 14.5 дахь хэсгийн “урьдчилсан зөвшөөрөл авах” гэснийг “урьдчилсан тохиролцоо хийх” гэж, 14.6 дахь хэсгийн “урьдчилсан зөвшөөрөл авснаар” гэснийг “урьдчилсан тохиролцоо хийснээр” гэж, 15 дугаар зүйлийн 15.1.6 дахь заалтын “урьдчилсан зөвшөөрөл” гэснийг “урьдчилсан тохиролцоо” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Генетик нөөцийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.2 дахь хэсгийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

5 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГЕОДЕЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Геодези, зураг зүйн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай 5¹ дүгээр зүйл нэмсүгэй:

“5¹ дүгээр зүйл.Зөвшөөрөл

5¹.1.Геодези, зураг зүйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрлийг геодези, зураг зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага олгоно.

5¹.2.Геодези, зураг зүйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрөл эзэмшигч Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 4.1 дүгээр зүйлд заасан нийтлэг нөхцөл, шаардлагаас гадна дараах шаардлагыг хангасан байна:

5¹.2.1.геодези, зураг зүйн бакалавр, түүнээс дээш зэрэгтэй нэгээс доошгүй ажилтантай байх;

5².2.2.таван сантиметрээс ихгүй дундаж квадрат алдаа бүхий геодезийн хэмжилтийн электрон тахеометр, эсхүл хиймэл дагуулаас байрлал тодорхойлох хоёр долгионы багажтай, таван миллиметрээс ихгүй хэмжилтийн нарийвчлалтай өндрийн хэмжилтийн багаж хэрэгсэлтэй байх.

5¹.3.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2 дугаар зүйл.Геодези, зураг зүйн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГЭРИЙН ТЭЖЭЭВЭР АМЬТНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Гэрийн тэжээвэр амьтны тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 21.4 дэх хэсэг нэмсүгэй:

“21.4.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.3 дугаар зүйлийн 6.1-д заасан эзэнгүй амьтан түр байрлуулан асрамжлах үйл ажиллагааг мэдэгдлээр эрхлэх бөгөөд цахимаар явуулна.”

2 дугаар зүйл. Гэрийн тэжээвэр амьтны тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх хэсгийн “зөвшөөрөл авсан” гэснийг “мэдэгдэл хүргүүлсэн” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГЭРЭЭТ ХАРУУЛ ХАМГААЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Гэрээт харуул хамгаалалтын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/7 дугаар зүйлийн 7.4-7.6 дахь хэсэг:

“7.4.Харуул хамгаалалтын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл хүссэн хуулийн этгээд дараах шаардлагыг хангасан байна:

7.4.1.энэ хуулийн 6.1-д заасан шаардлагыг хангасан байх;

7.4.2.энэ хуульд заасан шаардлага хангасан наймаас доошгүй 65 хүртэлх насны харуул хамгаалалтын алба хаагчтай байх;

7.4.3.хуулийн этгээд нь гэмт хэрэгт холбогдож байгаагүй байх.

7.5.Харуул хамгаалалтын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл сунгуулахыг хүссэн хуулийн этгээд дараах шаардлага хангасан байна:

7.5.1.зээл, батлан даалт, баталгааны гэрээгээр хүлээсэн хугацаа хэтэрсэн өргүй байх;

7.5.2.холбоо, дохиолол, техник, хэрэгсэлтэй байх;

7.5.3.харуул хамгаалалтын алба хаагч тус бүрийн энэ хуулийн 13 дугаар зүйлд заасан сургалтад хамрагдсан байх;

7.5.4.харуул хамгаалалтын алба хаагч тус бүрийн эрүүл мэндийн дүгнэлттэй байх;

7.5.5.харуул хамгаалалтын алба хаагч нь ял шийтгэлгүй байх.

7.6.Энэ зүйлийн 7.4, 7.5-д заасан баримт бичиг нь эрх бүхий байгууллагад байгаа, эсхүл Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд заасан үндсэн болон дэмжих системээс татан авах боломжтой бол иргэн, хуулийн этгээдээс шаардахгүй.”

2/21 дүгээр зүйлийн 21.4, 21.5 дахь хэсэг:

“21.4.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд харуул хамгаалалтын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд зааснаас гадна дараах тохиолдолд түдгэлзүүлнэ:

21.4.1.харуул хамгаалалтын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн этгээд гэмт хэрэгт холбогдсон бол эрүүгийн хэрэг үүсгэж,

яллагдагчаар татах тогтоол үйлдсэн өдрөөс эхлэн уг тогтоолыг хүчингүй болгох, эсхүл хэргийг хэрэгсэхгүй болгох хүртэл хугацаагаар;

21.4.2.энэ хуулийн 6.1-д заасан шаардлагыг хангахгүй болсон нь эрх бүхий байгууллагын дүгнэлтээр тогтоогдсон;

21.4.3.бусдыг мөрдөн мөшгөсөн, хүн, хуулийн этгээдийн талаар хууль бусаар баримт сэлт цуглуулсан, эсхүл гүйцэтгэх ажлын техник, хэрэгсэл ашигласан буюу ашиглахаар олж авсан болох нь эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон.

21.5.Хуульд заасан түдгэлзүүлэх үндэслэл арилсан бол Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан журмын дагуу зөвшөөрлийг сэргээнэ.”

2 дугаар зүйл.Гэрээт харуул хамгаалалтын тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсэг, 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэг, 7 дугаар зүйлийн 7.3 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ДААТГАЛЫН МЭРГЭЖЛИЙН ОРОЛЦОГЧИЙН ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Даатгалын мэргэжлийн оролцогчийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/11 дүгээр зүйлийн 11.9 дэх хэсэг:

“11.9. Зохицуулах хороо энэ хуулийн 8.1.1-д заасан зөвшөөрөл олгох чиг үүргээ Мэргэжлийн нэгдсэн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 4.1.2-т заасан этгээдэд гэрээний үндсэн дээр шилжүүлж болно.”

2/13 дугаар зүйлийн 13.7 дахь хэсэг:

“13.7. Энэ хуулийн дагуу зөвшөөрөл авсан даатгалын мэргэжлийн оролцогч нь өөрийн салбар, төлөөлөгчийн газраа нээх, түүгээр дамжуулан даатгалын мэргэжлийн оролцогчийн үйл ажиллагаа явуулахдаа Зохицуулах хороонд урьдчилан мэдэгдэх бөгөөд мэдэгдэлд энэ хуулийн 10.1.5, 10.1.8, 13.4.1, 13.4.6-д заасан шалгуурыг хангасан талаарх баримт бичгийг хавсаргана.”

3/14 дүгээр зүйлийн 14.5 дахь хэсэг:

“14.5. Даатгалын зуучлагч нь дүрмийн сангийн хэмжээ, хувьцаа эзэмшигчдийн бүтэц, бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах тухай бүр дараах шаардлагыг хангасан баримт бичгийг Зохицуулах хороонд ирүүлнэ:

14.5.1. дүрмийн сангийн хэмжээ, хувьцаа эзэмшигчдийн бүтэц, бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах тухай хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын шийдвэр гарсан байх;

14.5.2. компанийн шинэчилсэн дүрэмд холбогдох өөрчлөлтийг тусгасан байх;

14.5.3. хувь нийлүүлсэн хөрөнгө мөнгөн хөрөнгө нь хууль ёсны орлогын эх үүсвэрээс бүрдсэн байх;

14.5.4. шинэ хувьцаа эзэмшигч нь тохиромжтой этгээдийн шалгуурыг хангасан байх.”

2 дугаар зүйл. Даатгалын мэргэжлийн оролцогчийн тухай хуулийн дараах зүйл, хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай.

1/10 дугаар зүйл:

“10 дугаар зүйл. Зөвшөөрөл авах хүсэлт гаргах

10.1.Даатгалын зуучлагчийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл хүсэгч нь зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд дараах шаардлагыг хангасан талаарх баримт бичгийг Зохицуулах хороонд гаргана:

10.1.1.компани хэлбэртэй хуулийн этгээд байх;

10.1.2.даатгалын зуучлагчийн үйл ажиллагаа эрхлэх тухай хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын шийдвэр гаргаж, үйл ажиллагааны чиглэлийг компанийн дүрэмд тусгасан байх;

10.1.3.хувь нийлүүлсэн хөрөнгө нь хууль ёсны эх үүсвэрээс бүрдсэн мөнгөн хөрөнгө байх бөгөөд Зохицуулах хорооноос тогтоосон доод хэмжээг хангасан байх;

10.1.4.хувьцаа эзэмшигч, эрх бүхий албан тушаалтан нь тохиромжтой этгээдийн шалгуурыг хангасан байх;

10.1.5.байнгын ажлын байр, техник, тоног төхөөрөмж, программ хангамжтай байх;

10.1.6.үйл ажиллагааны эрсдэл, хариуцлагаа хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 150 дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээгээр даатгуулсан байх;

10.1.7.хоёроос доошгүй даатгагчтай хамтран ажиллах гэрээ байгуулсан байх;

10.1.8.даатгуулагч, үйлчлүүлэгчид үйлчилгээ үзүүлэх ажилтан нь сургалтад хамрагдаж, шалгалтад тэнцсэн байх;

10.1.9.гурваас доошгүй жилийн бизнес төлөвлөгөө, мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдэлийг бууруулах, удирдах талаар хэрэгжүүлэх дотоод хяналтын болон эрсдэлийн удирдлагын хөтөлбөр, даатгалын гомдол, маргааныг шийдвэрлэх, санхүүгийн гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэхтэй холбогдох харилцааг зохицуулсан журам, хүний нөөцийг хөгжүүлэх болон дотоод хяналтын бодлого, даатгалын хэлбэр тус бүрийн хувьд даатгалын зуучлагчид олгох даатгалын орлогын шимтгэлийн дээд хувь хэмжээ зэргийг төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс баталсан байх.

10.2.Өргөдөл гаргагч нь банк бол энэ хуулийн 10.1-д зааснаас гадна дараах шаардлагыг хангасан талаарх баримт бичгийг өргөдлийн хамт Зохицуулах хороонд гаргана:

10.2.1.даатгалын зуучлагчийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд татгалзахгүй тухай Монголбанкны тодорхойлолтыг авсан байх;

10.2.2.банк нь даатгалын зуучлагчийн үйл ажиллагааг эрхлэн явуулах тусгайлсан нэгжтэй байх ба даатгалын салбарт ажиллаж байсан туршлагатай нэгээс доошгүй ажилтантай байх.

10.3.Даатгалын хохирол үнэлэгчийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл хүсэгч нь энэ хуулийн 10.1.1, 10.1.2, 10.1.3, 10.1.4, 10.1.5, 10.1.6-д зааснаас гадна дараах шаардлагыг хангасан талаарх баримт бичгийг өргөдлийн хамт Зохицуулах хороонд гаргана:

10.3.1.хувь нийлүүлсэн хөрөнгө нь хууль ёсны эх үүсвэрээс бүрдсэн мөнгөн хөрөнгө байх бөгөөд Зохицуулах хорооноос тогтоосон доод хэмжээг хангасан байх;

10.3.2.хөрөнгийн үнэлгээний тусгай зөвшөөрөлтэй байх;

10.3.3.хоёроос доошгүй хөрөнгийн үнэлгээчинтэй байх;

10.3.4.хувьцаа эзэмшигч, үнэлгээчин, эрх бүхий албан тушаалтан нь даатгагч, даатгалын зуучлагчийн эрх бүхий албан тушаалтан биш байх;

10.3.5.даатгуулагчид үйлчилгээ үзүүлэх ажилтан нь даатгалын хохирол үнэлэгчийн сургалтад хамрагдаж, шалгалтад тэнцсэн байх;

10.3.6.эрхлэх даатгалын хэлбэрээр хохирлын үнэлгээ хийх судалгаа, мэдээллийн санг бүрдүүлсэн байх.

10.4.Даатгалын төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа мэдэгдлээр эрхлэх этгээд нь иргэн бол хүсэлтийг дараах шаардлагыг хангасан талаарх баримт бичгийн хамт Зохицуулах хороонд хүргүүлнэ:

10.4.1.тохиромжтой этгээдийн шалгуурыг хангасан байх;

10.4.2.даатгалын төлөөлөгчийн сургалтад хамрагдаж, шалгалтад тэнцэж, мэргэшсэн байх;

10.4.3.төлөөлж ажиллах даатгагч болон эрхлэх даатгалын хэлбэрийг тодорхойлсон байх;

10.5.Даатгалын төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа ажиллагаа мэдэгдлээр эрхлэх этгээд нь хуулийн этгээл бол хүсэлтийг энэ хуулийн 10.1.2, 10.1.4, 10.4.3-т зааснаас гадна дараах шаардлагыг хангасан талаарх баримт бичгийн хамт Зохицуулах хороонд хүргүүлнэ:

10.5.1.төлөөлж ажиллах даатгагч болон эрхлэх даатгалын хэлбэрийг тодорхойлсон байх;

10.5.2.даатгуулагчид үйлчилгээ үзүүлэх ажилтан нь даатгалын төлөөлөгчийн сургалтад хамрагдаж, шалгалтад тэнцсэн байх.”

2/13 дугаар зүйлийн 13.3, 13.4 дэх хэсэг:

“13.3.Энэ хуулийн 13.1-д заасан зөвшөөрөл хүсэгч нь Зохицуулах хороонд өргөдөл гаргана. Зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл энэ хуулийн 10.1.5, 10.1.6, 10.1.8-д заасан шаардлагыг хангасан байна.

13.4.Хүсэлтийг бичгээр, эсхүл энэ хуулийн 10.2-т заасан цахим хэлбэрээр гаргах бөгөөд дараах шаардлагыг хангасан талаарх баримт бичгийг хавсаргана:

13.4.1.салбар, төлөөлөгчийн газар нээх тухай хувьцаа эзэмшигчдийн, эсхүл төлөөлөн удирдах зөвлөлийн шийдвэр гарсан байх;

13.4.2.Монгол Улсын арилжааны банкны дансанд Зохицуулах хорооноос тогтоосон даатгалын баталгаа хөрөнгийг байршуулсан байх;

13.4.3.харьяалах улсын эрх бүхий төрийн байгууллагаас Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт салбар, төлөөлөгчийн газар нээхийг зөвшөөрсөн байх;

13.4.4.сүүлийн хоёр жилийн хугацаанд тогтвортой үйл ажиллагаа явуулсан, төлбөрийн чадвартай байх, санхүүгийн тайланг аудитаар баталгаажуулсан байх;

13.4.5.салбар, төлөөлөгчийн газрын бүтэц, үйл ажиллагааны зорилго, төлөвлөгөөтэй байх, түүнд борлуулах даатгалын бүтээгдэхүүний мэдээлэл, танилцуулгыг нарийвчлан тусгасан байх;

13.4.6.салбар, төлөөлөгчийн газрын удирдлага нь тохиромжтой этгээдийн шалгуурыг хангасан байх.”

3/20 дугаар зүйлийн 20.2 дахь хэсэг:

“20.2.Энэ хуулийн 20.1-д заасан зөвшөөрөл хүсэгч нь өргөдлийг Даатгалын тухай хуулийн 33.2.1, 33.2.2-т заасан шаардлагыг хангасан талаарх баримт бичгийг Зохицуулах хороонд гаргана.”

3 дугаар зүйл.Даатгалын мэргэжлийн оролцогчийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн гарчгийн “Тусгай зөвшөөрөлгүйгээр” гэснийг “Зөвшөөрөлгүйгээр” гэж, мөн зүйлийн 9.4 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 10 дугаар зүйл, 11, 12 дугаар зүйлийн гарчиг, 39 дүгээр зүйлийн 39.3 дахь хэсгийн “Тусгай зөвшөөрөл” гэснийг “Зөвшөөрөл” гэж, 11 дүгээр зүйлийн 11.3 дахь хэсэг, 38, 39 дүгээр зүйлийн гарчиг, 38 дугаар зүйлийн 38.2, 38.4, 38.5, 38.6, 38.7 дахь хэсэг, 39 дүгээр зүйлийн 39.2, 39.3, 39.4 дэх хэсэг, 40 дүгээр зүйлийн 40.1, 40.3 дахь хэсгийн “Тусгай зөвшөөрлийг” гэснийг “Зөвшөөрлийг” гэж, 13 дугаар зүйлийн 13.5 дахь хэсгийн “13.1-д заасан зөвшөөрлийг хүссэн өргөдлийг” гэснийг “13.1, 13.7-д заасан хүсэлтийг” гэж, мөн зүйлийн 13.6 дахь хэсгийн “13.1-д” гэснийг “13.1, 13.7-д” гэж, 25 дугаар зүйлийн “Тусгай зөвшөөрөлгүй” гэснийг “Зөвшөөрөлгүй” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Даатгалын мэргэжлийн оролцогчийн тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 1.1, 5 дугаар зүйлийн 5.1.1, 5.1.2, 5.1.3, 6 дугаар зүйлийн 6.2.4 дэх заалт, 7 дугаар зүйлийн 7.2, гуравдугаар бүлгийн гарчиг, 8 дугаар зүйлийн гарчиг, 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсэг, 9 дүгээр зүйлийн 9.1, 9.3, 9.4 дэх хэсэг, 10 дугаар зүйлийн 10.1, 10.4 дэх хэсэг, 11 дүгээр зүйлийн 11.1, 11.1.1, 11.1.7, 11.2, 11.3, 11.3.1, 11.3.2, 11.3.7, 11.3.8, 11.4, 11.5, 11.6, 11.7 дахь хэсэг, 12 дугаар зүйлийн 12.1, 12.2, 12.3, 12.4, 12.5, 12.6 дахь хэсэг, 24 дүгээр зүйлийн 24.1, 24.2 дахь хэсэг, 25 дугаар зүйлийн 25.1 дэх хэсэг, 27 дугаар зүйлийн 27.1 дэх хэсэг, 36 дугаар зүйлийн 36.1.5, 36.1.6 дахь хэсэг, 37 дугаар зүйлийн 37.1.1, 37.1.2 дахь заалт, 38 дугаар зүйлийн 38.1, 38.2, 38.4, 38.5, 38.6, 38.7, 38.8 дахь хэсэг, мөн зүйлийн 38.1.2, 38.1.3, 38.7.1, 38.7.2, 38.7.3 дахь заалт, 39 дүгээр зүйлийн 39.1, 39.2, 39.3, 39.4, 39.5 дахь хэсэг, мөн зүйлийн 39.1.1, 39.1.3, 39.1.4, 39.1.5, 39.4.1, 39.4.2 дахь заалт, 40 дүгээр зүйлийн 40.3 дахь хэсэг, мөн зүйлийн 40.4.2 дахь заалт, 41 дүгээр зүйлийн 41.3 дахь хэсэг, 43 дугаар зүйлийн 43.1.1 дэх заалтын “тусгай” гэснийг тус тус хассугай.

5 дугаар зүйл.Даатгалын мэргэжлийн оролцогчийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2.4, 20 дугаар зүйлийн 20.3 дахь хэсгийг тус тус хүчингүй болсонд тооцугай.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ДААТГАЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Даатгалын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/19 дүгээр зүйлийн 19.2.1-19.2.8 дахь заалт:

“19.2.1. даатгалын үйл ажиллагаа эрхлэх тухай хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын шийдвэр гаргаж, үйл ажиллагааны чиглэлийг компанийн дүрэмд тусгасан байх;

19.2.2. хувь нийлүүлсэн хөрөнгө нь хууль ёсны эх үүсвэрээс бүрдсэн мөнгөн хөрөнгө байх бөгөөд Зохицуулах хорооноос тогтоосон доод хэмжээг хангасан байх;

19.2.3. хувьцаа эзэмшигч, эрх бүхий албан тушаалтан нь тохиромжтой этгээдийн шалгуурыг хангасан байх;

19.2.4. байнгын ажлын байр, техник, тоног төхөөрөмж, программ хангамжтай байх;

19.2.5. хуульд зааснаас бусад тохиолдолд төлөөлөн удирдах зөвлөл нь таваас доошгүй гишүүнтэй байх ба тэдгээрийн гуравны нэгээс доошгүй нь хараат бус гишүүн байх;

19.2.6. гурваас доошгүй жилийн бизнес төлөвлөгөө, мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдэлийг бууруулах, удирдах талаар хэрэгжүүлэх дотоод хяналтын болон эрсдэлийн удирдлагын хөтөлбөр, даатгалын гомдол, маргааныг шийдвэрлэх, санхүүгийн гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэхтэй холбогдох харилцааг зохицуулсан журам, хүний нөөцийг хөгжүүлэх болон дотоод хяналтын бодлого, даатгалын хэлбэр тус бүрийн хувьд даатгалын зуучлагчид олгох даатгалын орлогын шимтгэлийн дээд хувь хэмжээг төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс баталсан байх;

19.2.7. эрхлэх даатгалын ангилал, хэлбэр, төрлийг тодорхойлсон байх;

19.2.8. зах зээлд борлуулах хоёроос доошгүй даатгалын бүтээгдэхүүнийг боловсруулсан байх.”

2/39 дүгээр зүйлийн 39.4 дэх хэсэг:

“39.4. Зохицуулах хороо энэ хуулийн 39.1-д заасан зөвшөөрөл олгох чиг үүргээ Мэргэжлийн нэгдсэн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 4.1.2-т заасан этгээдэд гэрээний үндсэн дээр шилжүүлж болно.”

3/60 дугаар зүйлийн 60.4 дэх хэсэг:

“60.4.Даатгагч нь оноосон нэр өөрчлөх тохиолдолд дараах баримт бичиг, мэдээллийг Зохицуулах хороонд мэдэгдлээр хүргүүлнэ:

60.4.1.хуулийн этгээдийн оноосон нэрийг өөрчлөх тухай хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын шийдвэр;

60.4.2.хуулийн этгээдийн нэрийн баталгаажуулалт хийсэн талаарх мэдээлэл;

60.4.3.компанийн шинэчилсэн дүрэмд холбогдох өөрчлөлт оруулсан талаарх мэдээлэл.”

2 дугаар зүйл.Даатгалын тухай хуулийн дараах хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай.

1/14 дүгээр зүйлийн 14.2.9 дэх заалт:

“14.2.9.актуарчийн үйл ажиллагаанд тавигдах нөхцөл, шаардлага;”

2/21 дүгээр зүйлийн 21.4 дэх хэсэг:

21.4.Даатгагч энэ хуулийн 21.3-т заасан үйлдэл хийх зөвшөөрөл хүссэн өргөдлийг Зохицуулах хороонд гаргах бөгөөд дараах шаардлагыг хангасан талаарх баримт бичгийг хавсаргана:

21.4.1.хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ, хувьцаа эзэмшигчдийн бүтэц, бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах тухай хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын шийдвэр гарсан байх;

21.4.2.компанийн шинэчилсэн дүрэмд холбогдох өөрчлөлтийг тусгасан байх;

21.4.3.хувь нийлүүлсэн мөнгөн хөрөнгө нь хууль ёсны орлогын эх үүсвэрээс бүрдсэн байх;

21.4.4.шинэ хувьцаа эзэмшигч нь тохиромжтой этгээдийн шалгуурыг хангасан байх.”

3/39 дүгээр зүйлийн 39.2 дахь хэсэг:

“39.2.Актуарчийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл хүсэгч нь өргөдлийг дараах шаардлагыг хангасан талаарх баримт бичгийн хамт Зохицуулах хороонд бичгээр, эсхүл цахим хэлбэрээр гаргана:

39.2.1.эдийн засагч, статистикч, санхүүч, математикч, эдийн засгийн математик загварчлалын чиглэлээр аль нэг мэргэжлийг эзэмшсэн байх;

39.2.2.актуарчийн мэргэшлийн шалгалт, эсхүл түүнтэй дүйцэхүйц шалгалтыг өгч, тэнцсэн байх.”

4/54 дүгээр зүйлийн 54.1, 54.2 дахь хэсэг:

“54.1.Даатгагч өөрийн салбар, төлөөлөгчийн газраа нээх тохиолдолд дараах шаардлагыг хангасан талаарх баримт бичгийг Зохицуулах хороонд мэдэгдлээр хүргүүлнэ:

“54.1.1.салбар, төлөөлөгчийн газар нээх тухай хувьцаа эзэмшигчдийн, эсхүл төлөөлөн удирдах зөвлөлийн шийдвэр гарсан байх;

54.1.2.салбар, төлөөлөгчийн газарт ажиллах удирдах болон бусад албан тушаалтныг томилсон байх;

54.1.3.байнгын ажлын байр, техник, тоног төхөөрөмж, программ хангамжтай байх.

54.2.Гадаадын даатгагч Монгол Улсад салбар, төлөөлөгчийн газраа нээх, түүгээр дамжуулан даатгалын үйл ажиллагаа эрхлэхэд энэ хуулийн 54.1-д зааснаас гадна дараах шаардлагыг хангасан баримт бичгийг ирүүлсэн тохиолдолд Зохицуулах хороо зөвшөөрлийг олгоно:

54.2.1.салбар, төлөөлөгчийн газрын ажилтнуудын 50-аас доошгүй хувийг Монгол Улсын иргэдээс бүрдүүлсэн байх;

54.2.2.харьяалах улсын эрх бүхий төрийн байгууллагаас Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт даатгалын үйл ажиллагаа эрхлэхийг зөвшөөрсөн байх;

54.2.3.Монгол Улсын арилжааны банкны дансанд Зохицуулах хорооноос тогтоосон даатгалын баталгаа хөрөнгийг байршуулсан байх;

54.2.4.энэ хуулийн 19.2.7-д заасан шаардлагыг хангасан байх;

54.2.5.сүүлийн хоёр жилийн хугацаанд тогтвортой үйл ажиллагаа явуулсан, төлбөрийн чадвартай байх, санхүүгийн тайланг аудитаар баталгаажуулсан байх;

54.2.6.бүтэц, үйл ажиллагаа, борлуулах даатгалын бүтээгдэхүүний мэдээлэл, танилцуулгатай байх.”

5/55 дугаар зүйлийн 55.1 дэх хэсэг:

“55.1.Даатгагч болон энэ хуулийн 12¹ дүгээр зүйлд заасан Холбоо нь даатгалын байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтныг томилж мэдээллийг мэдэгдлээр хүргүүлнэ.”

3 дугаар зүйл.Даатгалын тухай хуулийн 12¹ дүгээр зүйлийн 12¹.9 дэх хэсгийн “зөвшөөрсөн” гэснийг “санал авч тусгасан” гэж, 16 дугаар зүйлийн 16.5 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 19 дүгээр зүйлийн 19.2 дахь хэсгийн “Зохицуулах хорооноос тогтоосон загварын дагуу энэ хууль болон даатгалын багц дүрэмд заасан” гэснийг “дараах шаардлагыг хангасан талаарх” гэж, 39 дүгээр зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 39.1, 40 дүгээр зүйлийн 40.1 дэх хэсгийн “эрх” гэснийг “зөвшөөрөл” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Даатгалын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2.15 дахь заалтыг, 33 дугаар зүйлийн 33.3 дахь хэсгийг, 55 дугаар зүйлийн 55.2 дахь хэсгийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

5 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ДИПЛОМАТ АЛБАНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Дипломат албаны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 7.1.8, 7.1.9 дэх заалт нэмсүгэй:

“7.1.8.суугаа болон хавсран суугаа оронд Монгол Улсын хөрөнгө оруулалтын хууль, эрх зүйн орчин, дотоод зах зээлийн нөхцөл байдал, хөрөнгө оруулалт эрэлхийлсэн төсөл, хөтөлбөрийг сурталчлах, хөрөнгө оруулалт татах, тус орон руу экспортыг нэмэгдүүлэх, холбох зэрэг хуульд заасан бусад чиглэлээр дэмжлэг үзүүлэн ажиллах;”

7.1.9.энэ хуулийн 7.1.8.-д заасан чиг үүргийг хэрэгжүүлэхдээ хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, хөрөнгө оруулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагатай хамтарч ажиллах.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/8 дугаар зүйлийн 8.1.3 дахь заалт:

“8.1.3.жолоодох эрхийн шалгалтыг зохион байгуулах.”

2/14 дүгээр зүйлийн 14.8 дахь хэсэг:

“14.8.Тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх сургалтын байгууллага шалгалтад орох хүний мэдээллийг шалгалтад орохоос 14-өөс доошгүй хоногийн өмнө жолоочийн бүртгэл, мэдээллийн санд илгээсэн байна.”

3/14¹ дүгээр зүйл:

“14¹ дүгээр зүйл.Жолоодох эрхийн шалгалт авах

14¹.1.Жолоодох эрхийн шалгалтад орох хүн дараах шаардлагыг хангасан байна:

14¹.1.1.Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрэмд заасан тухайн ангиллын тээврийн хэрэгслийг жолоодох насанд хүрсэн байх;

14¹.1.2.эрүүл мэндийн үзлэгээр тэнцсэн байх;

14¹.1.3.жолоодох эрхийн шалгалтад орох үнэлгээний хуудас авсан байх;

14¹.1.4.“С” ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийн шалгалтад орох тохиолдолд “В” ангиллын тээврийн хэрэгслийг гурван сараас доошгүй хугацаанд жолоодож дадлагажсан байх;

14¹.1.5.“D” ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийн шалгалтад орох тохиолдолд “В” ангиллын тээврийн хэрэгслийг зургаан сараас доошгүй хугацаанд жолоодож дадлагажсан байх;

14¹.1.6.“E” ангиллын нэмэлт эрх авах шалгалтад орох тохиолдолд тухайн үндсэн ангиллын тээврийн хэрэгслийг зургаан сараас доошгүй хугацаанд жолоодож дадлагажсан байх.

14¹.2.Жолоодох эрхийн шалгалт нь онолын шалгалт болон жолоодох ур чадварыг тодорхойлох дадлага хийж гүйцэтгэх шалгалт бүрдэнэ. Жолоодох эрхийн шалгалтад “тэнцсэн”, “тэнцээгүй” гэсэн үнэлгээгээр дүгнэнэ.

14¹.3.Онолын шалгалтыг энэ хууль, Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрэм, тээврийн хэрэгслийг аюулгүй жолоодох онол, тухайн зам тээврийн осолд өртсөн хүнд үзүүлэх эмнэлгийн анхны тусламж үзүүлэх мэдлэгийг шалгах бөгөөд дараах байдлаар үнэлж, зохион байгуулна:

14¹.3.1.шалгалтыг цахимаар, эсхүл бичгийн хэлбэрээр авах;

14¹.3.2.шалгалт нь “В” ангилалд 20, “С”, “D” ангилалд нэмэлт 10 асуумжаар үнэлэх бөгөөд үргэлжлэх хугацаа 20 минут, нэмэлт мэдлэгийн тестээр авахад 10 минут байх;

14¹.3.3.техникийн болон цахилгааны саатлын улмаас цахим төхөөрөмжийн хэвийн ажиллагаа алдагдвал шалгалтыг цахим хэлбэрээр өгч байгаа тухайн шалгуулагч дахин шалгалт өгөх;

14¹.3.4.шалгалтыг бичгэн хэлбэрээр авах тохиолдолд хариу тохироогүй, нэг нүдэнд нэгээс олон тоо бичсэн, гаргацгүй, давхардуулсан тэмдэглэл хийсэн бол алдаанд тооцох;

14¹.3.5.тухайн оногдсон тестийн 90, түүнээс дээш хувийг зөв хариулсан тохиолдолд тэнцсэнд тооцох;

14¹.3.6.урьд нь аль нэг ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх авч байгаагүй хүн “А”, эсхүл “М” ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх авах тохиолдолд онолын ерөнхий шалгалт өгөх.

14¹.4.Жолоодох ур чадварын шалгалтыг “В” ангилалд замын хөдөлгөөнд, “А”, “С”, “D”, “E”, “М” ангилалд дадлагын талбайд тус тус авна.

14¹.5.Дадлагын талбайн жолоодлогын шалгалтыг дараах байдлаар үнэлж, зохион байгуулна:

14¹.5.1.“А” ангилалд цуваа байрлалтай таван туг сүлжих, наймын тоо хэлбэрийн зураас дээгүүр явах, 15 метрийн урт хяналтын шугамаар бага хурдтай явах;

14¹.5.2.“С” ангилалд ухрах үйлдлийг баруун, зүүн гар талаас гүйцэтгэж, зогсоолд байрлуулах, оврын хязгаарлалт бүхий хонгилоор гарах, ухрах, гүвээний өгсүүрт зогсож, өгсөж хөдлөх;

14¹.5.3.“D” ангилалд ухрах үйлдлийг баруун, зүүн гар талаас гүйцэтгэж зогсоолд байрлуулах, цуваа байрлалтай гурван туг сүлжих, хажуугийн зогсоолд зөв байрлуулах;

14¹.5.4.“BE”, “CE”, “DE” ангилалд ухрах үйлдлийг баруун, зүүн гар талаас гүйцэтгэж зогсоолд байрлуулах, цуваа байрлалтай гурван туг сүлжих, оврын хязгаарлалт бүхий хонгилоор гарах, ухрах;

14¹.5.5.“М” ангилалд оврын хязгаарлалт бүхий хонгилоор гарах, ухрах, гүвээний өгсүүрт зогсож, өгсөж хөдлөх.

14^{1.5.6}.талбайн жолоодлогын шалгалтын бүх үйлдлийг гүйцэтгэх хугацаа 10 минут бөгөөд хяналтын шон буюу хашлагыг мөргөх, шүргэх, унагаах, үйлдлийг эхний оролдлогоор гүйцэтгээгүй, эсхүл тээврийн хэрэгслийг хажуугийн зогсоолд багтаагаагүй, туг сүлжихдээ шон алгассан, ухрах байранд дутуу орж зогссон, гүвээний өгсүүрт зогсож, хөдлөхдөө ухарч алдсан, эсхүл хөдөлгүүрийг хоёр удаа унтраасан, эсхүл бүх үйлдлийг тогтоосон хугацаанд гүйцэтгээгүй тохиолдолд тэнцээгүйд тооцно.

14^{1.6}.Замын хөдөлгөөний жолоодлогын шалгалтыг дараах байдлаар үнэлж, зохион байгуулна:

14^{1.6.1}.замын хөдөлгөөний түгжрэл, хязгаарлалт, техникийн саатал зэргээс шалтгаалан зогссон хугацааг тооцохгүйгээр шалгалтыг 10 минутаас багагүй хугацаанд авах;

14^{1.6.2}.хөдөлгөөн эхлэх, чиг өөрчлөх, гүйцэж түрүүлэх, түр, эсхүл удаан зогсох үйлдлийг зөвхөн эрх бүхий албан тушаалтны удирдлагаар гүйцэтгэх бөгөөд тухайн үйлдлийг гүйцэтгэх боломж бүхий зайнаас, товч тодорхой, ойлгогдохуйц байдлаар өгөх;

14^{1.6.3}.замын хөдөлгөөний жолоодлогын шалгалтаар хөдөлгөөн эхлэх, чиг өөрчлөх, байрлан явах, хурд тохируулах, гүйцэж түрүүлэх, уулзвар, гарц, явган хүний гарц нэвтрэх, түр зогсох, тээврийн хэрэгслийг зогсоолд ухрааж байрлуулах үйлдлийг гүйцэтгэх ур чадварыг шалгах;

14^{1.6.4}.үйлдлүүдийг гүйцэтгэх явцын алдааг “-1”, “-3”, “-5” гэсэн оноогоор тооцож дүгнэх бөгөөд онооны нийлбэр “-5” буюу түүнээс хэтэрсэн тохиолдолд тэнцээгүйд тооцох;

14^{1.6.5}.зогсоолын тоормостой хөдөлсөн, ар талыг харах толь ашиглаагүй, чиг заах дохио өгөөгүй, эсхүл буруу өгсөн, эсхүл хөдөлгөөн эхлэхдээ болон хөдөлгөөний үед хөдөлгүүр унтраасан тохиолдолд “-1” оноо өгөх;

14^{1.6.6}.хамгаалах бүс бүслээгүй, эгнээ байр эзлэх журам зөрчсөн, буцаж эргэх үйлдлийг буруу гүйцэтгэсэн, замын тэмдэглэлийн заалт зөрчсөн, хэт удаан явсан, түр зогсох үйлдлийг буруу гүйцэтгэсэн, зогсоолд ухрааж байрлуулах үйлдлийг эхний оролдлогоор бүрэн гүйцэд зөв гүйцэтгээгүй тохиолдолд “-3” оноо өгөх;

14^{1.6.7}.гэрэл, зохицуулагчийн дохио, замын тэмдгийн заалт зөрчсөн, давуу эрх бүхий тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгөөгүй, хориглосон нөхцөлөөр эсрэг урсгал сөрсөн, гүйцэж түрүүлэх журам зөрчсөн, явган хүний гарц нэвтрэхдээ явган зорчигчид зам тавьж өгөөгүй, төмөр замын гарам нэвтрэх журам зөрчсөн, хурд хэтрүүлсэн, шаардлагатай тохиолдолд зогсоох арга хэмжээ авч чадаагүй тохиолдолд “-5” оноо өгнө.

14^{1.7}.Венийн конвенцийн гишүүн бус орноос олгогдсон жолоочийн эрхийн үнэмлэхтэй хүн онолын ерөнхий мэдлэгийн шалгалтад хамрагдах бөгөөд ур чадварын шалгалт шаардахгүй.

14^{1.8}.Шалгалтыг онол, дадлага гэсэн дарааллаар зохион байгуулах бөгөөд эхний шалгалтад тэнцээгүй хүнийг дараагийн шатны шалгалтад хамруулахгүй.

14¹.9.Шалгалтад тэнцээгүй хүн дахин шалгалт өгөх эрхтэй бөгөөд шалгалт хоорондын хугацаа 7 хоногоос багагүй байна.

14¹.10.Онолын шалгалтад тэнцсэнээс хойш 6 сарын хугацаанд дадлагын шалгалтад тэнцээгүй, хамрагдаагүй тохиолдолд шалгалтад тэнцсэн үнэлгээ хүчингүй болно.

14¹.11.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнээс жолоодох эрхийн шалгалт авах тохиолдолд энэ хуулийн 21.1, 21.2-т заасан шаардлагыг хангасан тээврийн хэрэгслээр шалгалтыг авч, жолоочийн үнэмлэхийн тусгай тэмдэглэлд тусгана.

14¹.12.Жолоодох эрхийн шалгалтад хамрагдаж байгаа шалгуулагч бусдаас туслалцаа авах, техник хэрэгсэл, материал ашиглахыг хориглох бөгөөд зөрчсөн тохиолдолд эрх бүхий албан тушаалтан “тэнцээгүй” үнэлгээг өгнө.

14¹.13.Дадлагын шалгалтад ашиглах тээврийн хэрэгсэл, дадлагын талбай нь Монгол Улсын стандартыг хангасан байна.

14¹.14.Эрх бүхий албан тушаалтан замын хөдөлгөөний жолоодлогын шалгалтыг жолоочийн хажуугийн суудлаас өөрийн шууд удирдлага, хяналтын дор авах бөгөөд замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үүргийг хариуцаж, үнэлгээг баримтжуулан тэмдэглэл үйлдэнэ.”

4/15 дугаар зүйлийн 15.1.4 дэх хэсэг:

“15.1.4.гадаад улсын жолоодох эрхийн үнэмлэх солих тохиолдолд монгол хэл дээр хөрвүүлсэн баталгаат орчуулга, тухайн улсаас олгогдсон жолоодох эрхийн үнэмлэхийг үнэн зөв эсэхийг тодорхойлох баримт бичиг.”

5/15 дугаар зүйлийн 15.5 дахь хэсэг:

“15.5.Монгол Улсад суугаа Элчин сайдын яам болон Консулын газрын дипломат төлөөлөгч, тэдгээрийн гэр бүлийн гишүүдийн хүсэлтийг үндэслэн түүнд жолоочийн үнэмлэхтэй нь тохирох ангиллын үндэсний жолоочийн үнэмлэхийг олгож болно.”

6/18 дугаар зүйлийн 18.3.4 дэх заалт:

“18.3.4.шүүх болон эрх бүхий албан тушаалтны эрхээ сэргээх тухай шийдвэр гарсан.”

7/18 дугаар зүйлийн 18.5 дахь хэсэг:

“18.5.Замын хөдөлгөөний тухай Венийн конвенцод нэгдэн орсон улсын иргэнд олгосон жолоодох эрхийн буюу олон улсын жолоодох эрхийн хүчин төгөлдөр үнэмлэх бүхий гадаад улсын иргэн тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх хасахаар заасан зөрчил үйлдсэн тохиолдолд үнэмлэхийг хураан авч, Зөрчлийн тухай хуульд заасны дагуу шийдвэрлэж, жолоодох эрхийн үнэмлэхийг холбогдох шийдвэрийн хамт цагдаагийн төв байгууллага, гадаад хэргийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ.”

2 дугаар зүйл.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.2 дахь хэсгийн “10 жил,” гэсний дараа “гадаад орны жолоодох эрхийн үнэмлэхийг сольж олгохдоо тухайн орны үндэсний жолоодох эрхийн үнэмлэхийн хүчинтэй хугацаагаар,” гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн дараах хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/10 дугаар зүйлийн 10.1.3 дахь заалт:

“10.1.3.жолоочийн бүртгэл, мэдээллийн санд жолоодох эрхийн үнэмлэх шинээр, эсхүл нөхөн авах, ангилал нэмэх, жолоодох эрхээ хасах, сэргээх, олон улсын жолоодох эрхийн үнэмлэх болон түр зөвшөөрөл олгох бүртгэл, мэдээллийг хамруулах;”

2/15 дугаар зүйлийн 15.3, 15.4 дэх хэсэг:

“15.3.жолоодох эрхийн болон олон улсын жолоодох эрхийн үнэмлэхийг олгох, бүртгэх ажлыг цагдаагийн байгууллага хариуцах бөгөөд Монгол Улсын болон олон улсын жолоочийн үнэмлэхийг өөрт нь, эсхүл итгэмжлэл бүхий иргэн, хуулийн этгээдэд олгож болно.”

15.4.Жолооны багшийн үнэмлэхийн загварыг мэргэжлийн боловсрол, сургалтын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн, жолоодох эрхийн үнэмлэхийн загварыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн тус тус батална.”

4/24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь хэсэг:

“24.2.Тусгай дуут болон гэрлэн дохио хэрэглэх байгууллага, тээврийн хэрэгслийн цахим мэдээллийн санг цагдаагийн байгууллага хариуцан хөтөлнө.”

4 дүгээр зүйл.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.3.2 дахь заалтын “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

6 дугаар зүйл.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.3, 8.4 дэх хэсгийг, мөн зүйлийн 8.4.1 дэх заалтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

7 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ЗАР СУРТАЛЧИЛГААНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Зар сурталчилгааны тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1, 9.2 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 17 дугаар зүйлийн 17.3.4 дэх заалтын “үзүүлэгчээр бүртгүүлээгүй” гэснийг “үзүүлэгчийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөлгүй” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САНГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах заалт нэмсүгэй:

1/7 дугаар зүйлийн 7.2.9-7.2.12 дахь заалт:

“7.2.9.Амьтны тухай хуулийн 29¹.13 дугаар зүйлд заасан дуудлага худалдаанаас олсон орлого;

7.2.10.Ойн тухай хуулийн 38¹.25 дугаар зүйлд заасан дуудлага худалдаанаас олсон орлого;

7.2.11.байгалийн нөөц ашиглах эрхийн бичиг, гарал үүслийн гэрчилгээ, мэргэжлийн байгууллагын эрхийн бичиг болон гэрчилгээг зөвшөөрөл хүсэгчийн хүсэлтийн дагуу цаасан хэлбэрээр хэвлүүлсэн тохиолдолд баримт бичиг хэвлүүлсний төлбөрийн орлого;

7.2.12.тусгай хамгаалалттай газар нутагт нэвтрэх хураамжийн орлого.”

2/7 дугаар зүйлийн 7.3.13, 7.3.14 дэх заалт:

“7.3.13.ой, амьтан, ургамлын нөөцийг хамгаалах, судалгаа шинжилгээ, нөхөн сэргээх;

7.3.14.тусгай хамгаалалттай газар нутгийг хамгаалах, судалгаа шинжилгээ хийх.”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Зөвшөөрлийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/1.4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.4, 1.5 дахь заалт:

“1.4.“мэдэгдэл” гэж энэ хуулийн 8.3 дугаар зүйлд заасан үйл ажиллагааг эрхлэхээр мэдэгдэл хүлээн авах эрх бүхий этгээдэд хүргүүлэх Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 4.1.9-д заасан цахим баримт бичгийг;

1.5.“мэдэгдэл хүлээн авах эрх бүхий этгээд” гэж энэ хуулийн 8.3-т заасан мэдэгдлийг хүлээн авах төрийн байгууллага, албан тушаалтан, эсхүл төрийн зарим чиг үүргийг хууль, гэрээнд заасны дагуу шилжүүлэн авсан этгээдийг.”

2/2.2 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг:

“5.Зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагаа нэг удаагийн шинжтэй, эсхүл улирлын чанартай бол энэ зүйлийн 1-д заасан хугацаа хамаарахгүй.”

3/2.4, 2.5 дугаар зүйл:

“2.4 дүгээр зүйл.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн баримт бичиг

1.Эрх бүхий этгээд зөвшөөрөл олгосныг тодорхойлох зөвшөөрлийн баримт бичиг буюу гэрчилгээ, түүнтэй адилтгах эрхийн бичгийг цахим хэлбэрээр олгоно.

2.Зөвшөөрлийн баримт бичиг нь зөвшөөрлийн хүчинтэй байх хугацаанд зөвшөөрөл олгосон шийдвэр, зөвшөөрлийн лавлагааны нэгэн адил эрх зүйн хүчинтэй байна.

3.Зөвшөөрлийн баримт бичгийг гээх, үрэгдүүлэх, гэмтээх, хүлээж аваагүй байх нь зөвшөөрлийг хүчингүй гэж үзэх үндэслэл болохгүй.

4.Мэдэгдлээр үйл ажиллагаа эрхэлж байгааг тодорхойлох мэдэгдлийн баримт бичиг нь Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сангийн лавлагаа байна.

2.5 дугаар зүйл.Мэдэгдлээр үйл ажиллагаа эрхлэх нийтлэг журам

1.Энэ хуулийн 1.5 дугаар зүйлийн 14-т заасан эрсдэлийн үнэлгээгээр эрсдэлийн түвшин багатай гэж тогтоогдсон, эрсдэлд суурилсан явцын хяналт хэрэгжүүлэх бодит шаардлага бүхий, эрх бүхий байгууллагад мэдэгдсэний үндсэн дээр эрхлэх үйл ажиллагааг мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагаанд хамааруулна.

2.Мэдэгдлээр үйл ажиллагаа эрхлэх этгээд үйл ажиллагааг эхлүүлэхээс ажлын таваас доошгүй өдрийн өмнө мэдэгдлийг зөвшөөрөл, мэдэгдлийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд цахим хэлбэрээр бүртгүүлснээр мэдэгдлийг эрх бүхий байгууллагад хүргүүлсэнд тооцно.

3.Мэдэгдлээр үйл ажиллагаа эрхлэх этгээд нь энэ хуулийн 4.1 дүгээр зүйлийн 1-д заасан нөхцөл, шаардлагыг хангасан байна.

4.Мэдэгдэл хүргүүлснээр мэдэгдлээр үйл ажиллагаа эрхлэх этгээдийг тухайн үйл ажиллагааг эрхлэх бүртгэлтэй этгээдэд тооцох бөгөөд мэдэгдлийг эрх бүхий байгууллага зөвшөөрөх, эсхүл татгалзах шийдвэр гаргахыг хориглоно.

5.Мэдэгдлээр үйл ажиллагаа эрхлэх этгээдийн эрх, үүрэг:

5.1.энэ зүйлийн 2-т заасны дагуу эрх бүхий байгууллагад мэдэгдсэнээр үйл ажиллагаагаа эрхлэх;

5.2.мэдэгдсэн үйл ажиллагааны талаар зөвшөөрөл, мэдэгдлийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сангаас лавлагаа авах;

5.3.мэдэгдлээр эрхэлж байгаа үйл ажиллагааны анх бүртгүүлсэн мэдээлэлд өөрчлөлт орсон даруйд зөвшөөрөл, мэдэгдлийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгүүлэх;

5.4.мэдэгдлээр эрхэлж байгаа үйл ажиллагааг зогсоох тохиолдолд зогсоохоос ажлын таваас доошгүй өдрийн өмнө мэдэгдэх.

6.Мэдэгдлээр үйл ажиллагаа эрхлэх хугацаанд мэдэгдлийг бусдад шилжүүлэхийг хориглоно.

7.Мэдэгдэл хүлээн авах эрх бүхий байгууллагын эрх, үүрэг:

7.1.энэ зүйлийн 2-т заасан мэдэгдлийг зөвшөөрөл, мэдэгдлийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сангаас, холбогдох бусад мэдээллийг нийтийн мэдээллийн дэд бүтцээр дамжуулан солилцох;

7.2.энэ зүйлийн 7.1-д заасны дагуу мэдэгдлийг хүлээн авч, баримт бичгийн бүрдлийг хянан үзэж, нөхөн бүрдүүлэх шаардлагатай баримт бичгийн талаар мэдэгдлээр үйл ажиллагаа эрхлэх этгээдэд мэдэгдэх;

7.3.хууль, журамд зөвшөөрсөн тохиолдолд мэдэгдэл хүлээн авах бүрэн эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн бусад этгээдэд шилжүүлэх;

7.4.мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагааг мэдэгдэл хүргүүлэхгүй эрхэлсэн, эсхүл энэ хуулийн 9.1 дүгээр зүйлийн 5.6-д заасан баримт бичгийг хуурамчаар үйлдсэн нь тогтоогдсон бол үйл ажиллагааг зогсоох.”

4/3.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.10, 2.11 дэх заалт:

“2.10.зөвшөөрөлд тавигдах шаардлагад хамаарах аливаа газар, хөдлөх болон үл хөдлөх эд хөрөнгө, техник, тоног төхөөрөмж нь зөвшөөрөл хүсэгч, эсхүл эзэмшигчийн эзэмшлийн болон өмчлөлийн байх шаардлага тавихгүй байх;

2.11.зөвшөөрөл хүсэгч, эзэмшигчээс зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгоход татвар, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн өргүй байх шаардлага тавихгүй байх.”

5/5.5 дугаар зүйлийн 21, 22 дахь хэсэг:

“21.Зөвшөөрлийг сунгуулах хүсэлт гаргасан этгээд нь зөвшөөрлийн хугацаа дуусахаас 1 жилээс доошгүй хугацаанд зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлагыг зөрчөөгүй болох нь хяналт шалгалт хэрэгжүүлэх эрх бүхий байгууллагын дүгнэлтээр тогтоогдсон тохиолдолд зөвшөөрлийг энэ зүйлд заасан магадлан шалгах ажиллагаа хийхгүйгээр сунгана.

22.Эрх бүхий этгээд энэ хуулийн 5.5 дугаар зүйлийн 21 дэх хэсэгт заасан эрх бүхий байгууллагын дүгнэлтийг үндэслэн зөвшөөрөл сунгуулах хүсэлтийг хүлээн авснаас хойш ажлын хоёр өдрийн дотор сунгана.”

6/8.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.17, 1.18 дахь заалт:

Энгийн зөвшөөрөл	Энгийн зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
1.17.тэсэрч дэлбэрэхээс бусад нэг жилийн нийт хэрэглээ нь 100-1000 килограмм хүртэл химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, ашиглах	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
1.18.ойгоос мод бэлтгэх эрх	Ойн анги, эсхүл сум, дүүргийн эрх бүхий албан тушаалтан

7/8.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.52-2.54 дэх заалт:

Энгийн зөвшөөрөл	Энгийн зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
2.52.үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх	Санхүүгийн зохицуулах хороо
2.53.үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчийн үйл ажиллагаа эрхлэх	Санхүүгийн зохицуулах хороо
2.54.даатгалын төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа эрхлэх	Санхүүгийн зохицуулах хороо

8/8.2 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн 3.4, 3.5 дахь заалт:

Энгийн зөвшөөрөл	Энгийн зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
3.4.газар зохион байгуулалтын үйл ажиллагаа эрхлэх мэргэжлийн байгууллагын эрх олгох	Газрын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага

3.5.газрын кадастрын үйл ажиллагаа эрхлэх мэргэжлийн байгууллагын эрх олгох	Газрын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
---	---

9/8.2 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийн 4.6, 4.7 дахь заалт:

Энгийн зөвшөөрөл	Энгийн зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
4.6.тээврийн хэрэгслийн дугаар үйлдвэрлэх	Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
4.7.орон нутгийн нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээ эрхлэх	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга

10/8.2 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн 5.5-5.13 дахь заалт:

Энгийн зөвшөөрөл	Энгийн зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
5.5.аудитын үйл ажиллагаа эрхлэх	Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
5.6.хөрөнгийн үнэлгээний үйл ажиллагаа эрхлэх	Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
5.7.гаалийн зуучлагчийн үйл ажиллагаа эрхлэх	Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
5.8.гаалийн баталгаат агуулахын үйл ажиллагаа эрхлэх	Гаалийн удирдах төв байгууллага
5.9.гаалийн баталгаат барилгын талбай ажиллуулах	Гаалийн удирдах төв байгууллага
5.10.гаалийн баталгаат үйлдвэрийн газар ажиллуулах	Гаалийн удирдах төв байгууллага
5.11.гаалийн баталгаат үзэсгэлэнгийн газар ажиллуулах	Гаалийн удирдах төв байгууллага
5.12.гаалийн тусгай бүс байгуулах	Гаалийн удирдах төв байгууллага
5.13.татваргүй барааны дэлгүүр ажиллуулах	Гаалийн удирдах төв байгууллага

11/8.2 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн 6.15 дахь заалт:

Энгийн зөвшөөрөл	Энгийн зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
6.15.хүүхэд харах үйлчилгээ эрхлэх	Тухайн сум, дүүргийн Засаг дарга

12/8.2 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсгийн 7.3-7.5 дахь заалт:

Энгийн зөвшөөрөл	Энгийн зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
7.3.бүх төрлийн шатахууны бөөний, жижиглэнгийн худалдаа эрхлэх	Газрын тосны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
7.4.түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашиглах	Тухайн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга
7.5.түгээмэл тархацтай ашигт малтмал хайх	Тухайн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга

13/8.2 дугаар зүйлийн 10 дахь хэсгийн 10.16-10.19 дэх заалт:

Энгийн зөвшөөрөл	Энгийн зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
10.16.архивын баримт хадгалах үйлчилгээ эрхлэх	Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага
10.17.хуульчийн мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх	Хуульчдын холбоо
10.18.оюуны өмчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа эрхлэх	Оюуны өмчийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага
10.19.гамшгийн эрсдэлийн нарийвчилсан үнэлгээ хийх	Онцгой байдлын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага

14/8.2 дугаар зүйлийн 11 дэх хэсгийн 11.9, 11.10 дахь заалт:

Энгийн зөвшөөрөл	Энгийн зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
11.9.согтууруулах ундаа худалдах, түүгээр үйлчилгээ эрхлэх	Тухайн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга, эсхүл чөлөөт бүсийн нутаг дэвсгэрт чөлөөт бүсийн захирагч
11.10.ургамал хамгааллын бүтээгдэхүүнийг импортлох, худалдаалах	Ургамал хамгааллын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага

15/8.3 дугаар зүйл:**“8.3 дугаар зүйл.Мэдэгдлийн жагсаалт**

1.Байгаль орчны чиглэлээр доор дурдсан үйл ажиллагааг мэдэгдлээр эрхлэх бөгөөд дараах этгээдэд мэдэгдлийг хүргүүлнэ:

Мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагаа	Эрх бүхий этгээд
1.1.нэг жилийн нийт хэрэглээ нь 100 килограмм хүртэл химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, ашиглах	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага

2.Банк, банкнаас бусад санхүүгийн үйлчилгээний чиглэлээр доор дурдсан үйл ажиллагааг мэдэгдлээр эрхлэх бөгөөд дараах этгээдэд мэдэгдлийг хүргүүлнэ:

Мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагаа	Эрх бүхий этгээд
2.1.банк бус санхүүгийн байгууллагын нэр, байршлыг өөрчлөх	Санхүүгийн зохицуулах хороо
2.2.даатгалын байгууллагын нэр, байршлыг өөрчлөх	Санхүүгийн зохицуулах хороо
2.3.мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэх хуулийн этгээдийн салбарыг бүртгүүлэх	Санхүүгийн зохицуулах хороо, эсхүл тухайн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга

2.4.мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэх этгээдийн гүйцэтгэх удирдлага, оноосон нэр, хаяг байршилд өөрчлөлт оруулах	Санхүүгийн зохицуулах хороо, эсхүл тухайн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга
2.5.даатгалын байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтныг бүртгэх	Санхүүгийн зохицуулах хороо
2.6.банк бус санхүүгийн салбар, төлөөлөгчийн газар, нэгж байгуулах	Санхүүгийн зохицуулах хороо
2.7.даатгагч нь өөрийн салбар, төлөөлөгчийн газар байгуулах	Санхүүгийн зохицуулах хороо
2.8.үнэт цаасны зах зээл дэх зохицуулалттай этгээд нь өөрийн салбар, төлөөлөгчийн газар байгуулах	Санхүүгийн зохицуулах хороо

3.Зам, тээврийн чиглэлээр доор дурдсан үйл ажиллагааг мэдэгдлээр эрхлэх бөгөөд дараах этгээдэд мэдэгдлийг хүргүүлнэ:

Мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагаа	Эрх бүхий этгээд
3.1.такси үйлчилгээ эрхлэх	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга

4.Санхүү, эдийн засаг, гааль, хөрөнгө оруулалтын чиглэлээр доор дурдсан үйл ажиллагааг мэдэгдлээр эрхлэх бөгөөд дараах этгээдэд мэдэгдлийг хүргүүлнэ:

Мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагаа	Эрх бүхий этгээд
4.1.татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ эрхлэх	Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага

5.Соёл, боловсролын чиглэлээр доор дурдсан үйл ажиллагааг мэдэгдлээр эрхлэх бөгөөд дараах этгээдэд мэдэгдлийг хүргүүлнэ:

Мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагаа	Эрх бүхий этгээд
5.1.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт гадаадын иргэн, хуулийн этгээд кино зураг авалт хийх	Соёлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага

6.Харилцаа холбоо, мэдээлэл технологийн чиглэлээр доор дурдсан үйл ажиллагааг мэдэгдлээр эрхлэх бөгөөд дараах этгээдэд мэдэгдлийг хүргүүлнэ:

Мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагаа	Эрх бүхий этгээд
6.1.мэдээллийн аюулгүй байдлын аудит хийх	Цахим хөгжил, инновац, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
6.2.кибер аюулгүй байдлын эрсдэлийн үнэлгээ хийх	Цахим хөгжил, инновац, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага

7.Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрлэлийн чиглэлээр доор дурдсан үйл ажиллагааг мэдэгдлээр эрхлэх бөгөөд дараах этгээдэд мэдэгдлийг хүргүүлнэ:

Мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагаа	Эрх бүхий этгээд
---------------------------------	------------------

7.1.эзэнгүй амьтан түр байрлуулан асрамжлах	Мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага
---	---

16/9.1 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсгийн 5.6 дахь заалт:

“5.6.хуульд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулийн 8.3 дугаар зүйлд заасан үйл ажиллагааг эрхлэхээс өмнө эрх бүхий этгээдэд хүргүүлэх баримт бичгийн жагсаалтыг батлах.”

17/9.1 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсэг:

“7.Эрх бүхий этгээдийн зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгож байгаа үйл ажиллагаанд Засгийн газар дахь хяналт хэрэгжүүлэх эрх бүхий байгууллага хяналт тавьж, илэрсэн зөрчлийг арилгуулах арга хэмжээ авна.”

2 дугаар зүйл.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 1.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн “Иргэний хууль,” гэсний дараа “Захиргааны ерөнхий хууль,” гэж, Хоёрдугаар бүлгийн гарчгийн “ЗӨВШӨӨРӨЛ” гэсний дараа “, МЭДЭГДЭЛ” гэж, 5.6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн “11.1,” гэсний дараа “11.2, 11.5,” гэж, 8.2 дугаар зүйлийн 6.9 дэх заалтын “засварлах” гэсний дараа “, зөөж тээвэрлэх” гэж, 9.1 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн “Зөвлөлийг Ерөнхий сайд тэргүүлнэ.” гэсний дараа “Зөвлөлийн бүрэлдэхүүний 50-иас доошгүй хувь нь мэргэжлийн нэгдсэн холбоо, төрийн бус байгууллагын төлөөллөөс бүрдэнэ.” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн дараах зүйл, хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/1.3 дугаар зүйлийн 1-3 дахь хэсэг:

“1.Хүн, хуулийн этгээд хуулиар хориглосон, эсхүл энэ хуулийн 8.1, 8.2 дугаар зүйлд заасан тусгай болон энгийн зөвшөөрөл /цаашид “зөвшөөрөл” гэх/, 8.3 дугаар зүйлд заасан мэдэгдлээр эрхлэхээс бусад төрлийн үйл ажиллагааг чөлөөтэй эрхэлж болно.

2.Монгол Улсад зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагааны жагсаалт, зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд болон мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагааны журам, жагсаалтыг тогтоох, мэдэгдэл хүлээн авах эрх бүхий этгээдийг энэ хуулиар зохицуулна.

3.Зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагааг эрхлэхэд зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох, эсхүл мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагааг тухайлсан хуулиар зохицуулснаас бусад харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.”

2/1.4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.2 дахь заалт:

“1.2.“зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд” /цаашид “эрх бүхий этгээд” гэх/ гэж хуулиар зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэхээр заасан төрийн байгууллага, албан тушаалтан, эсхүл төрийн зарим чиг үүргийг хуульд заасны дагуу шилжүүлэн авсан этгээдийг,”

3/1.5 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг:

“3.Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд Засгийн газар, төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллага, нутгийн захиргааны байгууллага, төрийн зарим чиг үүргийг хуульд заасны дагуу шилжүүлэн авсан этгээд зөвшөөрөл, мэдэгдлээр эрхлэхээс бусад чөлөөтэй эрхлэх үйл ажиллагаанд аливаа шаардлага тавих, шаардлага хангахгүй үндэслэлээр үйл ажиллагааг зогсоох, саад учруулах, бусад хязгаарлалт тогтоохыг хориглоно.”

4/1.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.7 дахь заалт:

“1.7.ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх;”

5/1.5 дугаар зүйлийн 13-16 дахь хэсэг:

“13.Хуульд заасан тохиолдолд зөвшөөрөл эзэмшигч нь үйл ажиллагааны чиглэлийг тодотгосон үг, тэмдэглэгээ хэрэглэж болох бөгөөд тухайн үг, тэмдэглэгээг ижил төрлийн үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа иргэн, хуулийн этгээд ашиглах, хэрэглэхийг хориглоно.

14.Энэ хуулийн 8.1, 8.2, 8.3 дугаар зүйлд заасан зөвшөөрөл, мэдэгдлийг ангилал хооронд шилжүүлэх, өөрчлөх болон шинээр үйл ажиллагаа нэмэх тохиолдолд тухайн үйл ажиллагааг төрөөс зохицуулах шаардлага, нийгэм, эдийн засгийн үр ашиг, хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх нөлөөлөлд судалгаа, шинжилгээ, эрсдэлийн үнэлгээ хийж эрсдэлийн түвшинг тогтооно.

15.Энэ зүйлийн 14-т заасан эрсдэлийн үнэлгээний аргачлалыг Засгийн газар батална.

16.Энэ хуулийн 8.1, 8.2, 8.3 дугаар зүйлд заасан зөвшөөрөл, мэдэгдлийг нэмэх, задлах, хуваах, салгах, түүний хамрах хүрээг өргөжүүлэхийг хориглоно.”

6/2.1 дүгээр зүйл:

“2.1 дүгээр зүйл.Зөвшөөрлийн ангилал

1.Зөвшөөрлийг доор дурдсанаар ангилна:

- 1.1.тусгай зөвшөөрөл;
- 1.2.энгийн зөвшөөрөл.

2.Энэ хуулийн 1.5 дугаар зүйлийн 14-т заасан эрсдэлийн үнэлгээний дагуу тогтоосон эрсдэлийн түвшинтэй уялдуулан өндөр эрсдэлтэй үйл ажиллагааг тусгай зөвшөөрөл, дунд эрсдэлтэй үйл ажиллагааг энгийн зөвшөөрөлд хамааруулна.

3.Тусгай зөвшөөрлийг хуульд заасан тохиолдолд түүнд тавигдах нөхцөл, шаардлагыг бүрэн хангуулах үүднээс урьдчилсан байдлаар олгож болно.”

7/7.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг:

“1.Энэ хуульд заасан зөвшөөрөл хүссэн болон сунгуулах өргөдлийг хүлээн авах, өргөдөл, түүнд хавсаргасан баримт бичгийг магадлан шалгах, шийдвэр гаргах үйл ажиллагааны явц болон зөвшөөрөл олгосон, сунгасан, түдгэлзүүлсэн, сэргээсэн, хүчингүй болгосон шийдвэрийн талаарх мэдээлэл, мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагааны мэдээллийг агуулсан зөвшөөрөл, мэдэгдлийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сан /цаашид “нэгдсэн сан” гэх/-тай байх бөгөөд уг сан нь цахим хэлбэртэй байна.”

8/7.1 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг:

“5.Нэгдсэн сангийн мэдээлэл, түүнийг бүрдүүлэх, уг санд зөвшөөрөл, мэдэгдлийг хүргүүлэх, лавлагаа, мэдээлэл өгөхтэй холбогдсон журмыг Засгийн газар батална.”

9/8.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.4 дэх заалт:

Тусгай зөвшөөрөл	Тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
1.4.амьтныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, зохистой ашиглах мэргэжлийн байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага

10/8.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.11-1.15 дахь заалт:

Тусгай зөвшөөрөл	Тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
1.11.ойн тооллого, зохион байгуулалт хийх, мод үржүүлэх, ойг нөхөн сэргээх, ойн хөнөөлт шавж, өвчний хийх, ойд үйлдвэрлэлийн ашиглалт явуулах, арчилгаа цэвэрлэгээ хийх, ойн дагалт баялгийг ашиглах, хамгаалах ойн мэргэжлийн байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх	Ойн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага
1.12.усны хайгуул, судалгаа явуулах, цооног өрөмдөх, тоноглох, сэргээн засварлах, усны барилга, байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах, барих, тоноглох, сэргээн засварлах мэргэжлийн байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх	Усны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага
1.13.байгалийн ургамлыг тарималжуулах, ашиглах, нөхөн сэргээх мэргэжлийн байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
1.14.нэг жилийн нийт хэрэглээ нь 1000 килограмаас их химийн хорт болон аюултай бодис экспортлох, импортлох,	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага

хил дамжуулан тээвэрлэх, үйлдвэрлэх, худалдах, ашиглах	
1.15.амьтны цуглуулга хийх	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага

11/8.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.19 дэх заалт:

Тусгай зөвшөөрөл	Тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
1.19.ургамлыг судалгаа шинжилгээ, үйлдвэрлэлийн зориулалтаар улсын хилээр нэвтрүүлэх, тарималжуулсан байгалийн ургамлыг гадаад улсад гаргах	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага

12/8.1 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсгийн 5.1 дэх заалт:

Тусгай зөвшөөрөл	Тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
5.1.төмөр замын суурь бүтэц барих, үйлдвэрлэх, угсрах, засварлах, ашиглах, зураг төсөл боловсруулах, техник, технологийн хяналт тавих зөвлөх үйлчилгээ;	Төмөр замын тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага

13/8.1 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсгийн 5.4 дэх заалт:

Тусгай зөвшөөрөл	Тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
5.4.төмөр замын хөдлөх бүрэлдэхүүн, тэдгээрийн эд анги үйлдвэрлэх, угсрах, засварлах	Төмөр замын тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага

14/8.1 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсгийн 5.12 дахь заалт:

Тусгай зөвшөөрөл	Тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
5.12.хот хооронд, хотын доторх болон хот орчмын нийтийн зорчигч тээврийн тогтмол үйлчилгээ эрхлэх	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга

15/8.1 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсгийн 7.9 дэх заалт:

Тусгай зөвшөөрөл	Тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
7.9.боловсролын сургалтын байгууллагын болон хөтөлбөрийн магадлан итгэмжлэх үйл ажиллагаа эрхлэх	Чанарын баталгаажуулалт-магадлан итгэмжлэлийн байгууллага

16/8.1 дүгээр зүйлийн 13 дахь хэсгийн 13.20 дахь заалт:

Тусгай зөвшөөрөл	Тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
13.20.сувилал, хөнгөвчлөх, асаргаа сувилгааны төв, түргэн тусламжийн төв, сэргээн засах төв, сувилахуйн төвийн үйл ажиллагаа эрхлэх	Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, эсхүл тухайн аймаг, нийслэлийн эрүүл мэндийн газар

17/8.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.33, 2.34 дэх заалт:

Энгийн зөвшөөрөл	Энгийн зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
2.33.хувьцааны хамтын санхүүжилтийн үйл ажиллагаа эрхлэх	Санхүүгийн зохицуулах хороо
2.34.актуарчийн үйл ажиллагаа эрхлэх	Санхүүгийн зохицуулах хороо

18/8.2 дугаар зүйлийн 10 дахь хэсгийн 10.8 дахь заалт:

Энгийн зөвшөөрөл	Энгийн зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
10.8.ан агнах, спорт-сургалтын зорилгоор галт зэвсэг, галт зэвсэгтэй адилтгах хэрэгслийг улсын хилээр оруулах, гаргах, худалдан авах	Цагдаагийн төв байгууллага

19/9.2 дугаар зүйл:

“9.2 дугаар зүйл.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн эрсдэлийг үнэлэх

1.Зөвлөл зөвшөөрөл, мэдэгдэл, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь энэ хуулийн зорилго, зарчим, нөхцөл, шаардлагад нийцэж байгаа эсэхэд энэ хуулийн 1.5 дугаар зүйлийн 14-т заасан аргачлалын дагуу хоёр жил тутам үнэлгээ хийн эрсдэлийн түвшинг тодорхойлж, шинээр бий болгох, хэвээр үлдээх, нэг ангиллаас нөгөөд шилжүүлэх, жагсаалтаас хасах, өөрчлөх асуудлаар дүгнэлт гаргаж, Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулна.

2.Энэ зүйлийн 1-д заасны дагуу үнэлгээ хийхдээ мэргэжлийн нэгдсэн холбоо, төрийн бус байгууллагын оролцоог хангана.”

20/9.3 дугаар зүйлийн 1, 2 дахь хэсэг:

“1.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийг шинээр бий болгох, нэг ангиллаас нөгөөд шилжүүлэх, өөрчлөх, жагсаалтаас хасах асуудлаар хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тохиолдолд Зөвлөл энэ хуулийн 1.5 дугаар зүйлийн 14-т заасан аргачлалын дагуу үнэлсэн эрсдэлийн түвшинг харгалзан санал, дүгнэлт гаргаж Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулна.

2.Зөвлөл шинээр бий болгох зөвшөөрөл, мэдэгдлийн талаар дүгнэлт гаргахдаа энэ зүйлийн 1-д заасан эрсдэлийн түвшнээс гадна дараах нөхцөлийг тодорхойлно.”

21/9.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.2 дахь заалт:

“2.2.энэ хуулийн 8.1, 8.2, 8.3 дугаар зүйлд заасан зөвшөөрөл, мэдэгдлийн жагсаалттай давхардах, уялдах эсэх;”

4 дүгээр зүйл.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн нэрийн “ЗӨВШӨӨРЛИЙН” гэснийг “ЗӨВШӨӨРӨЛ, МЭДЭГДЛИЙН” гэж, 1.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн “зөвшөөрлийн ангилал, жагсаалтыг” гэснийг “зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагааны жагсаалт болон мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагааны журам, жагсаалтыг” гэж, 1.2 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 1 дэх хэсэг, 3.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.5, 2.6 дахь заалт, 4.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.5 дахь заалт, 5.3 дугаар зүйлийн 9 дэх хэсэг, 5.5 дугаар зүйлийн 20 дахь хэсгийн “зөвшөөрлийн” гэснийг “зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 7.1 дүгээр зүйлийн гарчгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 1.5 дугаар зүйлийн гарчгийн “Зөвшөөрөл олгох, сунгах, шинээр бий болгоход” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн харилцаанд” гэж, мөн зүйлийн 1 дэх хэсгийн “Эрх бүхий этгээд зөвшөөрөл олгох, сунгах болон зөвшөөрөлтэй холбогдох бусад зөвшөөрөл олгох, сунгах болон зөвшөөрөлтэй холбогдох бусад” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 5 дахь хэсгийн “үйл ажиллагаанд” гэснийг “, эсхүл мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагаанд” гэж, 17 дахь хэсгийн “болгохтой” гэснийг “болгох болон мэдэгдлээр эрхлэх үйл ажиллагаатай” гэж, 2.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн “таван” гэснийг “арван” гэж, мөн хэсгийн “гурван” гэснийг “таван” гэж, 3.2 дугаар зүйлийн гарчгийн “бүрэн эрх” гэснийг “эрх, үүрэг” гэж, мөн зүйлийн 1 дэх хэсгийн “бүрэн эрхийг” гэснийг “эрх, үүргийг” гэж, 5.4 дүгээр зүйлийн гарчгийн “Зөвшөөрлийн баримт бичиг” гэснийг “Баримт бичиг” гэж, 5.6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн “1.15” гэснийг “1.16” гэж, мөн хэсгийн “9.11 дэх заалт” гэснийг “9.11, 9.13 дахь заалт” гэж, Долдугаар бүлгийн гарчгийн “ЗӨВШӨӨРЛИЙН” гэснийг “ЗӨВШӨӨРӨЛ, МЭДЭГДЛИЙН” гэж, 7.1 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн “шийдвэрийг” гэснийг “шийдвэр, мэдэгдлийг” гэж, 4 дэх хэсгийн “шийдвэрийг зөвшөөрлийн” гэснийг “шийдвэр, мэдэгдлийг” гэж, 6 дахь хэсгийн “шийдвэрийн” гэснийг “шийдвэр, мэдэгдлийн” гэж, Наймдугаар бүлгийн гарчгийн “ЗӨВШӨӨРЛӨӨР” гэснийг “ЗӨВШӨӨРӨЛ, МЭДЭГДЛЭЭР” гэж, 8.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.1 дэх заалтын “Засгийн газар” гэснийг, 1.18 дахь заалтын “Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага” гэснийг, 1.20 дахь заалтын “Удирдан зохицуулах зөвлөл” гэснийг, 1.23 дахь заалтын “Тухайн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга” гэснийг “Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага” гэж, 1.8 дахь заалтын “генетикийн” гэснийг “генетик” гэж, 1.24, 1.25 дахь заалтын “Тухайн сум, дүүргийн Засаг дарга” гэснийг, 1.28 дахь заалтын “Тухайн сав газрын захиргаа” гэснийг, 1.29 дэх заалтын “Тухайн ойн анги, эсхүл тухайн нутаг дэвсгэрийн байгаль хамгаалагч” гэснийг “Тухайн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга” гэж, 1.27 дахь заалтын “алба” гэснийг “газар” гэж, 2 дахь хэсгийн 2.22 дахь заалтын “арилжааны тооцооны” гэснийг “клирингийн” гэж, 2.23 дахь заалтын “төлбөрийн” гэснийг “төлбөр, тооцооны” гэж, 7 дахь хэсгийн 7.2 дахь заалтын “их сургууль, дээд сургууль, коллежийн” гэснийг “дээд боловсрол эзэмшүүлэх сургалтын” гэж, 7.3 дахь заалтын “олон улсын хөтөлбөрийн сургалттай ерөнхий боловсролын сургууль байгуулах” гэснийг “олон улсын хөтөлбөрөөр ерөнхий боловсрол эзэмшүүлэх сургалтын үйл ажиллагаа эрхлэх” гэж, 7.4 дэх заалтын “төрийн өмчийн бус мэргэжлийн болон техникийн боловсрол эзэмшүүлэх сургалтын үйл ажиллагаа эрхлэх” гэснийг “мэргэжлийн болон техникийн боловсрол эзэмшүүлэх сургалтын үйл ажиллагаа эрхлэх” гэж, 7.6 дахь заалтын “цэцэрлэгийн үйл ажиллагаа эрхлэх” гэснийг “сургуулийн өмнөх боловсрол эзэмшүүлэх сургалтын үйл ажиллагаа эрхлэх” гэж, 7.7 дахь заалтын “ерөнхий боловсролын сургууль байгуулах” гэснийг “ерөнхий боловсрол эзэмшүүлэх

сургалтын үйл ажиллагаа эрхлэх” гэж, 8 дахь хэсгийн 8.1, 8.3 дахь заалтын “Засгийн газар” гэснийг “Газрын тосны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага” гэж, 8.2 дахь заалтын “Засгийн газар” гэснийг “Хүнд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага” гэж, 8.20, 8.21, 8.22, 8.23 дахь заалтын “Боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага” гэснийг “Цөмийн энергийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага” гэж, 9 дэх хэсгийн 9.13 дахь заалтын “дотоодын шуудангийн үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “шуудангийн сүлжээ байгуулах, түүний ашиглалт үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 9.15 дахь заалтын “улс хоорондын шуудангийн үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “шуудангийн үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 13 дахь хэсгийн 13.9 дэх заалтын “сэргээн засахын дагнасан тусламж, үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “өрх, сум, тосгоны эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 13.10 дахь хэсгийн “сувилахуйн дагнасан тусламж, үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “клиникийн тусламж, үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 13.11 дэх хэсгийн “түргэн тусламжийн үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “нэгдсэн эмнэлэг, уламжлалт анагаах ухааны нэгдсэн эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 13.12 дахь хэсгийн “эмнэлгийн мэргэшсэн тусламж, үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг төрөлжсөн эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвийн тусламж, үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 13.13 дахь хэсгийн “эмнэлгийн яаралтай тусламж, үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “тусгай эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 13.14 дэх хэсгийн “эх барихын тусламж, үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “амаржих газрын тусламж, үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 14 дэх хэсгийн 14.1 дэх заалтын “0.1-5МВт-ын эрчим хүчний эх үүсвэр барих, угсрах, засварлах, түүний туршилт тохируулга, дагалдах ажил, үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “0.1-100 МВт-ын эрчим хүчний эх үүсвэрийн засвар, угсралт, түүний туршилт тохируулга, дагалдах ажил, үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 14.2 дахь хэсгийн “0.1-100МВт-ын эрчим хүчний эх үүсвэр барих, угсрах, засварлах, түүний туршилт тохируулга, дагалдах ажил, үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “100 МВт-аас дээш эрчим хүчний эх үүсвэрийн засвар, угсралт, түүний туршилт тохируулга, дагалдах ажил, үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 14.3 дахь хэсгийн “100МВт-аас дээш эрчим хүчний эх үүсвэр барих, угсрах, засварлах, түүний туршилт тохируулга, дагалдах ажил, үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “0.4-35 кВ-ын цахилгаан дамжуулах шугам, дэд станцын засвар, угсралт, түүний туршилт тохируулга, дагалдах ажил, үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 14.4 дэх хэсгийн “0.4-15кВ-ын цахилгаан дамжуулах шугам, дэд станцын засвар, угсралт, түүний туршилт тохируулга, дагалдах ажил, үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “110 кВ болон түүнээс дээш хүчдэлтэй цахилгаан дамжуулах шугам, дэд станцын засвар, угсралт, түүний туршилт тохируулга, дагалдах ажил, үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 14.5 дахь хэсгийн “0.4-35кВ-ын цахилгаан дамжуулах шугам, дэд станцын засвар, угсралт, түүний туршилт тохируулга, дагалдах ажил, үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “0.07-8.0 МПа даралттай зуух, даралтат сав, дулаан дамжуулах төв, шугам, хоолой, тоноглолын угсралт, засвар, түүний туршилт тохируулга, дагалдах ажил, үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 14.6 дахь хэсгийн “0.4-110кВ-ын цахилгаан дамжуулах шугам, дэд станцын засвар, угсралт, түүний туршилт тохируулга, дагалдах ажил, үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “8.0 МПа-аас дээш даралттай зуух, даралтат сав, дулаан дамжуулах төв, шугам, хоолой, тоноглолын угсралт, засвар, түүний туршилт тохируулга, дагалдах ажил, үйлчилгээ эрхлэх” гэж, 14.7 дахь хэсгийн “220 кВ болон түүнээс дээш хүчдэлтэй цахилгаан дамжуулах шугам, дэд станцын засвар, угсралт, түүний туршилт тохируулга, дагалдах ажил, үйлчилгээ эрхлэх” гэснийг “Эрчим хүчний барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах” гэж, 8.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.2 дахь заалтын “Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага” гэснийг “Тухайн сав газрын захиргаа” гэж, 1.11 дэх заалтын “Тухайн сум, дүүргийн Засаг дарга” гэснийг “Тухайн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга” гэж, 1.13 дахь заалтын “ховор ургамлыг өөрийн ам бүлийн хүнсний болон ахуйн бусад хэрэгцээг хангах зорилгоор ашиглах” гэснийг “ховор ургамлыг ахуйн зориулалтаар ашиглах” гэж, 2

дахь хэсгийн 2.2 дахь заалтын “салбар” гэснийг “нэгж” гэж, 6 дахь хэсгийн 6.2 дахь заалтын “дээд боловсролын шинэ мэргэжлээр сургалт явуулах” гэснийг “дээд боловсролын шинэ хөтөлбөрөөр сургалт эрхлэх үйл ажиллагаа” гэж, 6.3 дахь заалтын “хамтарсан сургууль байгуулах” гэснийг “ерөнхий боловсрол, мэргэжлийн боловсрол, техникийн боловсрол болон дээд боловсрол эзэмшүүлэх сургалтын үйл ажиллагаа эрхлэх” гэж, 6.4 дэх заалтын “их сургууль, дээд сургуулийн харьяа ерөнхий боловсролын ахлах сургууль байгуулах” гэснийг “дээд боловсролын сургалтын байгууллагын харьяа ерөнхий боловсролын сургууль, сургуулийн өмнөх боловсрол эзэмшүүлэх сургалтын үйл ажиллагаа эрхлэх” гэж, 9.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн “Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар” гэснийг “эдийн засаг, хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага” гэж, мөн зүйлийн 5 дахь хэсгийн 5.3 дахь заалтын “энэ хуульд өөрчлөлт оруулах” гэснийг “энэ хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах” гэж, 9.3 дугаар зүйлийн гарчгийн “Зөвшөөрөл шинээр бий болгох, зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлагыг өөрчлөхөд дүгнэлт гаргах” гэснийг “Санал, дүгнэлт гаргах” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл. Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 1.5 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн “, эсхүл гэрээнд” гэснийг, 3.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.3 дахь заалтын “тухайн зөвшөөрлийн” гэснийг, 5.5 дугаар зүйлийн 14 дэх хэсгийн “татвар, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн өргүй,” гэснийг, 7.1 дүгээр зүйлийн 2, 3 дахь хэсгийн “зөвшөөрлийн” гэснийг, 8.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.16 дахь заалтын “эм” гэснийг, 8 дахь хэсгийн 8.22 дахь заалтын “болон түүнтэй холбогдсон бусад” гэснийг, 9.3 дугаар зүйлийн 2.3 дахь заалтын “зөвшөөрлийн ангилалд үндэслэн” гэснийг тус тус хассугай.

6 дугаар зүйл. Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.3, 1.30 дахь заалтыг, 2 дахь хэсгийн 2.13, 2.19, 2.20 дахь заалтыг, 3 дахь хэсгийн 3.6, 3.7 дахь заалтыг, 5 дахь хэсгийн 5.5 дахь заалтыг, 6 дахь хэсгийн 6.1, 6.2, 6.4, 6.6, 6.7, 6.8, 6.9, 6.10, 6.11, 6.12 дахь заалтыг, 7 дахь хэсгийн 7.1, 7.8, 7.10, 7.11, 7.12 дахь заалтыг, 8 дахь хэсгийн 8.4, 8.29, 8.30 дахь заалтыг, 11 дэх хэсгийн 11.7, 11.8, 11.9, 11.13 дахь заалтыг, 12 дахь хэсгийн 12.4, 12.6, 12.13 дахь заалтыг, 14 дэх хэсгийн 14.8, 14.9, 14.10, 14.11, 14.12, 14.13, 14.14, 14.15, 14.16, 14.17, 14.18, 14.19, 14.20, 14.21, 14.22 дахь заалтыг, 8.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.1, 1.12 дахь заалтыг, 2 дахь хэсгийн 2.7, 2.27, 2.28, 2.32, 2.38, 2.39, 2.40, 2.41, 2.42, 2.43, 2.44, 2.45, 2.46, 2.47, 2.48, 2.49, 2.50, 2.51 дэх заалтыг, 3 дахь хэсгийн 3.2 дахь заалтыг, 6 дахь хэсгийн 6.5, 6.13 дахь заалтыг, 8 дахь хэсгийн 8.1, 8.2 дахь заалтыг, 10 дахь хэсгийн 10.9, 10.10 дахь заалтыг, 11 дэх хэсгийн 11.8 дахь заалтыг, 9.3 дугаар зүйлийн 2.1 дэх заалтыг, мөн зүйлийн 3 дахь хэсгийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЗӨРЧЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Зөрчлийн тухай хуулийн 11.10 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн “тусгай зөвшөөрөл, бүртгэл, эрхгүйгээр” гэснийг “зөвшөөрөлгүйгээр” гэж, 11.33 зүйлийн 1 дэх хэсгийн “бүртгэлгүй” гэснийг “зөвшөөрөлгүй” гэж, мөн зүйлийн 4 дэх хэсгийн “үзүүлэгчээр бүртгүүлсэн” гэснийг “үзүүлэгчийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөлтэй” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЗЭЭЛИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Зээлийн мэдээллийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“23.3.Монголбанк энэ хуулийн 23.2, 23.7-д заасан өргөдөл, холбогдох баримт бичгийг бүрэн хүлээн авснаас хойш ажлын 60 хоногийн дотор зээлийн мэдээллийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл олгох эсэх, 30 хоногийн дотор сунгах эсэх асуудлыг хянан шийдвэрлэж, шийдвэр гарснаас хойш ажлын гурав хоногийн дотор бичгээр, эсхүл Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 18.2-т заасан систем, албаны цахим шуудангаар дамжуулан цахим хэлбэрээр хариу өгнө.”

2 дугаар зүйл.Зээлийн мэдээллийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.2, 23.7 дахь хэсэг, 25 дугаар зүйлийн 25.1 дэх хэсэг, 26 дугаар зүйлийн 26.1 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

КАДАСТРЫН ЗУРАГЛАЛ БА ГАЗРЫН КАДАСТРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай 10¹ дүгээр зүйл нэмсүгэй:

“10¹ дүгээр зүйл.Зөвшөөрөл

10¹.1.Газрын кадастрын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг газрын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага олгоно.

10¹.2.Газрын кадастрын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл эзэмшигч Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 4.1 дүгээр зүйлд заасан нийтлэг нөхцөл, шаардлагаас гадна дараах шаардлагыг хангасан байна:

10¹.2.1.газрын кадастрын бакалавр, эсхүл түүнээс дээш зэрэгтэй хоёроос доошгүй, газар зохион байгуулагчийн бакалавр, эсхүл түүнээс дээш зэрэгтэй нэгээс доошгүй ажилтантай байх;

10¹.2.2.газрын кадастрын нэг ажилтан нь лэнд менежер программ хангамжийн сургалтад хамрагдсан байх.

10¹.3.Газрын кадастрын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл хүсэгч нь энэ хуулийн 10¹.2-т заасан шаардлагыг хангасан баримт бичгийг бүрдүүлэн зөвшөөрлийн цахим системээр дамжуулан хүсэлтээ гаргана.

10¹.4.Зөвшөөрөл олгогдсон, сунгагдсан хуулийн этгээдтэй гэрээ байгуулж, Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 5.3 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэгт заасан хугацааны дотор гэрчилгээг олгоно.

10¹.5.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2 дугаар зүйл.Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.5.10 дахь заалтын “тусгай” гэснийг хассугай.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**МАЛ, АМЬТНЫ ЭМ, ТЭЖЭЭЛИЙН НЭМЭЛТИЙН ТУХАЙ
ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Мал, амьтны эм, тэжээлийн нэмэлтийн тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсэг, 17 дугаар зүйлийн 17.1, 17.2, 17.3, 17.4, 17.6, 17.7 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**МАЛЫН ГЕНЕТИК НӨӨЦИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Малын генетик нөөцийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1, 9.2 дахь хэсэг, 9.2.5 дахь заалт, 9.3, 9.7, 9.13, 9.14 дэх хэсэг, 9.14.1, 9.14.3, 9.14.4 дахь заалтын “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**МАНСУУРУУЛАХ ЭМ, СЭТГЭЦЭД НӨЛӨӨТ БОДИСЫН
ЭРГЭЛТЭД ХЯНАЛТ ТАВИХ ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.3, 8.6 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

МОНГОЛ УЛСЫН ХИЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын хилийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.11 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСАГ ЗАХИРГАА, НУТАГ ДЭВСГЭРИЙН НЭГЖ, ТҮҮНИЙ УДИРДЛАГЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах заалт нэмсүгэй:

1/59 дүгээр зүйлийн 59.1.23 дахь заалт:

“59.1.23.хөрөнгө оруулалтын хууль тогтоомж, түүнийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан гаргасан Засгийн газар, эрх бүхий этгээдийн шийдвэрийн биелэлтийг харьяалах нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд зохион байгуулж, хэрэгжилтийг хангуулах;”

2/60 дугаар зүйлийн 60.1.21 дэх заалт:

“60.1.21.хөрөнгө оруулалтын хууль тогтоомж, түүнийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан гаргасан Засгийн газар, эрх бүхий этгээдийн шийдвэрийн биелэлтийг харьяалах нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд зохион байгуулж, хэрэгжилтийг хангуулах;”

3/62 дугаар зүйлийн 62.1.13 дахь заалт:

“62.1.13.хөрөнгө оруулалтын хууль тогтоомж, түүнийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан гаргасан Засгийн газар, эрх бүхий этгээдийн шийдвэрийн биелэлтийг харьяалах нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд зохион байгуулж, хэрэгжилтийг хангуулах;”

4/63 дугаар зүйлийн 63.1.15 дахь заалт:

“63.1.15.хөрөнгө оруулалтын хууль тогтоомж, түүнийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан гаргасан Засгийн газар, эрх бүхий этгээдийн шийдвэрийн биелэлтийг харьяалах нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд зохион байгуулж, хэрэгжилтийг хангуулах;”

2 дугаар зүйл. Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 59.1.23 дахь заалтын дугаарыг “59.1.24” гэж, 60 дугаар зүйлийн 60.1.21 дэх заалтын дугаарыг “60.1.22” гэж, 62 дугаар зүйлийн 62.1.13 дахь заалтын дугаарыг “62.1.14” гэж, 63 дугаар зүйлийн 63.1.15 дахь заалтын дугаарыг “63.1.16” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ЕРӨНХИЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“20.1.Нийгмийн даатгалын байгууллага улсын бүртгэлийн байгууллагад бүртгэгдсэн ажил олгогчийн мэдээллийг үндэслэн ажил олгогчийг нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөгчөөр бүртгэнэ.”

2 дугаар зүйл.Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2 дахь хэсгийн “ажил олгогч, даатгуулагчийг бүртгэж,” гэснийг “ажил олгогч, даатгуулагчид” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

Төсөл

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.6 дахь хэсгийн “батална” гэснийг “баталж, стандартын хэрэгжилтэд үнэлгээ хийн тохирлын гэрчилгээ олгоно” гэж, мөн зүйлийн 19.7 дахь хэсгийн” газрыг магадлан итгэмжлэх болон түүний” гэснийг “газрын” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

НИЙТИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН ИЛ ТОД БАЙДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/4 дүгээр зүйлийн 4.1.10-4.1.14 дэх заалт:

“4.1.10.“хиймэл оюун бүхий систем” гэж өгөгдөл, алгоритм, загвар, дүрэмд үндэслэн мэдээлэл боловсруулж, тодорхой зорилгын хүрээнд таамаглал, зөвлөмж, дүгнэлт, агуулга, болон шийдвэрийн төсөл зэрэг үр дүн үүсгэх чадвартай, бие даасан ажиллагааны тодорхой түвшин бүхий мэдээллийн системийг;

4.1.11.“автоматжуулсан шийдвэр” гэж мэдээллийн систем, эсхүл хиймэл оюун бүхий системээр мэдээлэл боловсруулсны үр дүнд хүний оролцоогүйгээр шийдвэр гаргах эсхүл хариу үйлдэл гаргах ажиллагааг;

4.1.12.“бүртгэлийн хамгаалалттай технологи” гэж мэдээллийг сүлжээний олон зангилаанд хуваарилан хадгалж, шифрлэлтийн аргаар баталгаажуулах замаар бүртгэлийн бүрэн бүтэн байдал, өөрчлөлтийн түүхийг хадгалах боломжтой цахим технологийг;

4.1.13.“мэдээлэл солилцох сервис” гэж мэдээллийн систем хооронд тогтоосон дүрэм, протокол, техникийн нөхцөлийн дагуу өгөгдөл солилцох, функц дуудах, цахим үйлчилгээ авах, үзүүлэх боломжийг бүрдүүлсэн цахим үйлчилгээний хэлбэрийг;

4.1.14.“цахим бизнес эрхлэгч” гэж Монгол Улсад биечлэн оршин суухгүйгээр Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу цахим хэлбэрээр аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэх, төрийн үйлчилгээ авах зорилгоор зохих журмын дагуу бүртгүүлсэн гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүнийг.”

2/27 дугаар зүйлийн 27.12 дахь хэсэг:

“27.12.Суурь болон төрөлжсөн мэдээллийн сан нь үрэгдэх, устгагдахаас бүрэн хамгаалагдсан байх бөгөөд бүртгэлийн хамгаалалттай технологийг ашиглана.”

3/31 дүгээр зүйлийн 31.1.3 дахь заалт:

“31.1.3.цахим бизнес эрхлэгчийн бүртгэл хөтлөх, бүртгэлийн дугаар олгох, төрийн цахим үйлчилгээ авах нөхцөл, бүртгэлийг түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох журмыг батлах;”

2 дугаар зүйл.Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл нэмсүгэй:

1/19¹ дүгээр зүйл:

“19¹ дүгээр зүйл.Цахим бизнес эрхлэгчийн бүртгэл

19^{1.1}.Цахим бизнес эрхлэгч нь хуульд заасан хүрээнд төрийн цахим үйлчилгээ, танилт, нэвтрэлтийн системийг ашиглаж болно.

19^{1.2}.Цахим бизнес эрхлэгчийн бүртгэлд бүртгэгдсэн нь Монгол Улсын иргэншил, виз, визийн зөвшөөрөл, хилээр нэвтрэх, оршин суух, цагаачлах, газар өмчлөх, эзэмших, ашиглах эрхийг үүсгэхгүй.

19^{1.3}.Цахим бизнес эрхлэгчид давхцахгүй бүртгэлийн дугаар олгоно.

19^{1.4}.Цахим бизнес эрхлэгчийг бүртгэхэд Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуульд заасан шаардлагын дагуу эрсдэлд суурилсан таньж мэдэх ажиллагаа хэрэгжүүлнэ.

19^{1.5}.Цахим бизнес эрхлэгчийн бүртгэл хөтлөх, бүртгэлийн дугаар олгох, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох журмыг Засгийн газар батална.

2/29¹ дүгээр зүйл:

“29¹ дүгээр зүйл.Хиймэл оюун бүхий систем ашиглах

29^{1.1}.Мэдээлэл хариуцагч хуульд заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлэх зорилгоор хиймэл оюун бүхий системийг үйл ажиллагаандаа ашиглаж болно.

29^{1.2}.Мэдээлэл хариуцагч хиймэл оюун бүхий систем ашиглахдаа дараах шаардлагыг хангасан байна:

29^{1.2.1}.хиймэл оюун бүхий системийн боловсруулалтын үр дүнг хүн баталгаажуулах боломжтой байх;

29^{1.2.2}.хиймэл оюун бүхий системийн боловсруулалт, ашигласан мэдээллийн эх сурвалж, гаралтын бүртгэл, хандалтын түүхийг хадгалах боломжтой байх;

29^{1.2.3}.хиймэл оюун бүхий системийн үр дүн нь хүн, хуулийн этгээдийг ялгаварлан гадуурхахгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлсэн байх;

29^{1.2.4}.хиймэл оюун бүхий системийн боловсруулалт нь алдаатай, дутуу, зөрүүтэй мэдээлэлд үндэслэсэн бол дахин боловсруулалт хийх боломжтой байх.

29^{1.3}.Хүн, хуулийн этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхолд нөлөөлөх шийдвэр гаргахад хиймэл оюун бүхий систем ашиглах, автоматжуулсан шийдвэр гаргах бол тухайн шийдвэрийг эрх бүхий албан тушаалтан хянаж, баталгаажуулна.

29^{1.4}.Хиймэл оюун бүхий системийг ашиглан зөвлөмж, дүгнэлт, хариу, тайлан, шийдвэр гаргах тохиолдолд баримт бичигт тус системийг ашигласан талаарх тэмдэглэгээтэй байна.

3 дугаар зүйл.Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн дараах хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/18 дугаар зүйлийн 18.15 дахь хэсэг:

“18.15.Мэдээлэл хариуцагчаас бусад хуулийн этгээд нь хүн, хуулийн этгээдэд үзүүлэх төрийн болон өөрийн үйлчилгээг энэ хуулийн 18.11-д заасан нөхцөл, шаардлагыг хангаж, үндсэн системийн мэдээлэл солилцох сервис болон дэмжих системийг ашиглан үзүүлж болно.”

2/27 дугаар зүйлийн 27.11 дэх хэсэг:

“27.11.Мэдээллийн хариуцагчийн захиалгаар хөгжүүлсэн, шинэчилсэн нийтийн мэдээллийн сан, түүний өгөгдөл, өгөгдлийн бүтэц, үйлдлийн болон хандалтын бүртгэл, хандалтын эрх, нөөц хуулбар нь тухайн мэдээлэл хариуцагчийн эзэмшилд байна.”

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ОЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Ойн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/13 дугаар зүйлийн 13.1.35 дахь заалт:

“13.1.35.ойн дагалт баялгийн нөөцийг ахуйн болон үйлдвэрлэлийн зориулалтаар бэлтгэх дээд хэмжээ, хугацааг аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг тус бүрээр тогтоосон шийдвэр гаргах;”

2/14 дүгээр зүйлийн 14.3.26-14.3.28 дахь заалт:

“14.3.26.хуш модны самрын яс, идээний гарцыг тодорхойлох аргачлалыг батлах;

14.3.27.мод, сөөг нутагшуулах, тарималжуулахаар хийж байгаа туршилт, судалгаа, шилжүүлэх ажлын аргачлалыг батлах;

14.3.28.ойн дагалт баялгийн нөөцийг ахуйн болон үйлдвэрлэлийн зориулалтаар бэлтгэх дээд хэмжээ, хугацааг аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг тус бүрээр тогтоосон саналыг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлэх.”

3/38 дугаар зүйлийн 38.9-38.12 дахь хэсэг:

“38.9.Ойн дагалт баялгийг нөөцөд тохируулан ахуйн болон үйлдвэрлэлийн зориулалтаар бэлтгэнэ.

38.10.Ойн дагалт баялгийг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар түүж бэлтгэх нөөцийн дээд хэмжээг хуш модны самрын нийт нөөцийн 60 хувиас ихгүй, жимс, мөөгний нийт нөөцийн 40 хувиас ихгүй байхаар тогтооно.

38.11.Ойн дагалт баялгийн ахуйн зориулалтаар түүж бэлтгэх нөөцийн дээд хэмжээг хуш модны самар 50 кг, жимс, мөөг 20 кг, давирхай, хөвд, хөвх 10 кг, хатсан модны холтос, үйс 15 кг, хусны шүүс 5 литр хүртэл байхаар тогтооно.

38.12.Ойн дагалт баялгийг судалгаа, шинжилгээний зориулалтаар нэг удаа түүж бэлтгэх дээд хэмжээ 5 кг, хусны шүүс 3 литр хүртэл байна.”

4/38¹ дүгээр зүйл:

“38¹ дүгээр зүйл.Ойн дагалт баялгийн дуудлага худалдаа зохион байгуулах, улсын хилээр нэвтрүүлэх

38¹.1.Ойн дагалт баялгийн нөөцийг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах зөвшөөрлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдэлийн тухай хуулийн 5.6-д заасны дагуу дуудлага худалдааны журмаар олгоно.

38¹.2.Энэ хуулийн 38¹.1-д заасан дуудлага худалдааг аймаг, нийслэлийн Байгаль орчны газар цахимаар, эсхүл танхимын хэлбэрээр зохион байгуулахаар олон нийтэд мэдээлснээс хойш ажлын 15 хоногийн дотор зохион байгуулж ялагчийг тодруулах ба ялагчид ойн дагалт баялаг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах зөвшөөрлийг аймаг, нийслэлийн Засаг дарга олгоно.

38¹.3.Дуудлага худалдааг зохион байгуулах шийдвэр гарснаас хойш дуудлага худалдаа явуулах хэлбэр, он, сар, өдөр, цаг, байршил, хаягийг ажлын таван өдрийн дотор олон нийтэд нээлттэй мэдээлнэ.

38¹.4.Дуудлага худалдааг дуудлага худалдаанд оролцогчийг бүртгэх, дуудлага худалдааг явуулах, дуудлага худалдааны ялагчтай гэрээ байгуулах гэсэн дарааллын дагуу зохион байгуулна.

38¹.5.Дуудлага худалдааг зохион байгуулахдаа оролцогч талууд үнийн саналаа ээлж дараалан өсгөх, сонгон шалгаруулалтын явц, үр дүн нээлттэй, ил тод, талуудын тэгш, шударга оролцоог хангасан байх зарчмыг баримтална.

38¹.6.Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нь энэ хуулийн 13.1.35-д заасан үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах нөөцийн дээд хэмжээнд багтаан дуудлага худалдаанд оруулах хуш модны самрын нөөцийн хэмжээг 70000 кг хүртэл бол 15000 кг, 70001 кг ба түүнээс дээш бол 20000 кг-аар багцлан явуулна.

38¹.7.Дуудлага худалдааг дараах байдлаар цахим хэлбэрээр зохион байгуулна:

38¹.7.1.дуудлага худалдаанд оролцогч нь дуудлага худалдаа явагдахаас ажлын 5 өдрийн өмнө дуудлага худалдааны хураамж болон дэнчин тушаасан баримтын хуулбарыг хавсарган, хүсэлтээ цахимаар илгээх;

38¹.7.2.дуудлага худалдаанд оролцогч нь дуудлага худалдаа эхлэхээс өмнө дуудлага худалдаа явуулах системд нэвтэрч тоног төхөөрөмжийн найдвартай ажиллагаа, бэлэн байдлаа хангах;

38¹.7.3.үнийн санал өгөөд 30 секундын дотор өөр оролцогч үнэ өсгөөгүй тохиолдолд дуудлага худалдааны ялагч тодорсонд тооцох.

38¹.8.Дуудлага худалдааг танхимын хэлбэрээр зохион байгуулахад энэ зүйлийн 38¹.7.1-д заасан шаардлага хангасан оролцогч нь дуудлага худалдаа эхлэхээс 30 минутын өмнө дуудлага худалдаа зохион байгуулах танхимд ирсэн байна.

38¹.9.Нөөцийг бэлтгэх ойн талбайн тойм зургийг энэ хуулийн 38¹.6-д заасан багц тус бүрээр гаргана.

38¹.10.Дуудлага худалдаанд ойн дагалт баялаг ашиглах, хамгаалах мэргэжлийн байгууллага оролцоно.

38¹.11. Дуудлага худалдааны ойн дагалт баялгийн 1 килограмм тутмын босго үнийг ойн дагалт баялгийн нөөц ашигласны төлбөрийн хэмжээний 50 хувиар тооцно.

38¹.12. Дуудлага худалдаанд оролцогч нь дуудлага худалдаа эхлэх босго үнийн 50 хувьтай тэнцэх хэмжээний дэнчинг дуудлага худалдаа эхлэхээс 24 цагийн өмнө холбогдох дансанд байршуулах ба дэнчин төлсөн баримт, ойн дагалт баялаг ашиглах, хамгаалах мэргэжлийн байгууллагын гэрчилгээг үндэслэн дуудлага худалдааны оролцогчоор бүртгэнэ.

38¹.13. Дэнчин төлж бүртгүүлсэн хуулийн этгээд, эсхүл түүний итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч дуудлага худалдаанд оролцож болно.

38¹.14. Байгалийн давагдашгүй хүчин зүйл гарсан, эсхүл программ хангамж, техникийн саатал, цахилгаан эрчим хүч, сүлжээ тасарч доголдсоноос цахим дуудлага худалдаа хэвийн явагдах боломжгүй болсон тохиолдолд тухайн дуудлага худалдааг хүчингүйд тооцож, ажлын 5 өдрийн дотор дахин зохион байгуулна.

38¹.15. Анхны үнийн санал гаргаснаар дуудлага худалдааг эхэлсэнд тооцох ба дуудлага худалдаа зохион байгуулагч нь сүүлийн үнийг зарласнаар дуудлага худалдааг дуусгавар болгоно. Танхимаар зохион байгуулж байгаа тохиолдолд шууд, цахимаар зохион байгуулж байгаа тохиолдолд цахимаар ялагчийг тодруулж оролцогч тус бүрд мэдэгдэнэ.

38¹.16. Дуудлага худалдааны үнийг өсгөх алхам нь босго үнийн 30 хувиас хэтрэхгүй байна.

38¹.17. Дуудлага худалдааны ялагч нь төлбөрийг 24 цагийн дотор холбогдох дансанд бүрэн төлсний дараа зохион байгуулагч ялагчийг баталгаажуулсан шийдвэрийг ажлын нэг өдрийн дотор мэдэгдэнэ.

38¹.18. Ялагчийн төлөх төлбөрт урьдчилан төлсөн дэнчинг оруулж тооцно.

38¹.19. Дуудлага худалдааг зохион байгуулагч дуудлага худалдааны явцад тэмдэглэл үйлдэж, дуу, дүрсний бичлэгээр баталгаажуулна. Танхимаар зохион байгуулсан тохиолдолд оролцогчид болон зохион байгуулагч талын төлөөлөл тэмдэглэлд гарын үсэг зурж баталгаажуулна.

38¹.20. Дуудлага худалдаанд оролцоогүй, эсхүл оролцсон боловч ялаагүй этгээдэд дэнчинг буцаан олгоно.

38¹.21. Дуудлага худалдааны ялагч энэ хуулийн 38¹.7.1-д заасан хугацаанд төлбөрийг бүрэн төлөөгүй бол дэнчинг улсын орлого болгож, дуудлага худалдааны үед дараагийн өндөр үнийн санал гаргасан этгээдэд түүний санал гаргасан үнийн дүнгээр нь 24 цагийн дотор санал тавина. Саналыг хүлээж авсан тохиолдолд тухайн этгээд төлбөрийг 24 цагийн дотор дуудлага худалдаа зохион байгуулагчийн холбогдох дансанд бүрэн төлсний дараа зохион байгуулагч ялагчийг баталгаажуулсан шийдвэр гаргана.

38¹.22. Дуудлага худалдаанд оролцогч нь дуудлага худалдаатай холбоотой гомдлыг аймаг, нийслэлийн Засаг даргад гаргана.

38¹.23. Дуудлага худалдааны ялагч төлбөрөө төлөөгүй, энэ хуулийн 38¹.21-д заасан дараагийн өндөр үнийн санал гаргасан этгээд татгалзсан, дуудлага худалдаанд нэгээс дээш тооны оролцогч оролцоогүй, үнийн санал гаргаагүй тохиолдолд дуудлага худалдааг дахин зохион байгуулна.

38¹.24. Төлбөрөө төлөөгүй ялагчийг хоёр дахь удаагийн дуудлага худалдаанд оролцуулахгүй.

38¹.25. Дуудлага худалдаанаас олсон нийт орлогын 50 хувийг Байгаль орчин, уур амьсгалын санд төвлөрүүлнэ.

38¹.26. Дуудлага худалдаанаас орон нутагт төвлөрсөн орлогын 85 хувийг ойн аж ахуйн арга хэмжээнд зарцуулна.

38¹.27. Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.19-д заасан зөвшөөрлөөр ойн дагалт баялгийг улсын хилээр нэвтрүүлнэ.

38¹.28. Ойн дагалт баялгийг улсын хилээр нэвтрүүлэх хүсэлтэд ойн мэргэжлийн байгууллагын гэрчилгээний болон ойн дагалт баялгийг ашиглах гэрээний хуулбар, самар түүж бэлтгэсэн талбайг хүлээн авсан акт, ойн дагалт баялгийн нөөц ашиглах эрхийн бичгийн эх хувь, лабораторийн шинжилгээний бичиг, худалдан авагч талтай байгуулсан гэрээний хуулбар, ойн дагалт баялгийн нөөц ашигласны төлбөрийн баримтыг хавсаргана.”

2 дугаар зүйл. Ойн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.3.5 дахь заалтын “ойн” гэсний өмнө “ойгоос мод бэлтгэх,” гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл. Ойн тухай хуулийн дараах зүйл, хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/14 дүгээр зүйлийн 14.3.23 дахь заалт:

“14.3.23. ойн тооллого, зохион байгуулалт хийх, мод үржүүлэх, ойг нөхөн сэргээх, ойн хөнөөлт шавж, өвчний судалгаа хийж тэмцэх, ойд үйлдвэрлэлийн ашиглалт явуулах, арчилгаа, цэвэрлэгээ хийх, ойн дагалт баялгийг ашиглах, хамгаалах ойн мэргэжлийн байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг таван жилийн хугацаагаар олгох, үүргээ зохих ёсоор гүйцэтгэсэн тохиолдолд эрхээ нь сүүлийн таван жилийн үйл ажиллгааны тайлан, гэрээ, актыг үндэслэн таван жилээр сунгах, хүчингүй болгох;”

2/23 дугаар зүйл:

“23 дугаар зүйл. Ойн мэргэжлийн байгууллага, түүний үйл ажиллагааны чиглэл

23.1. Ойн мэргэжлийн байгууллага нь ойн тооллого, зохион байгуулалт хийх, мод үржүүлэх, ойг нөхөн сэргээх, ойн хөнөөлт шавж, өвчний судалгаа хийж тэмцэх, ойд үйлдвэрлэлийн ашиглалт явуулах, арчилгаа, цэвэрлэгээ хийх, ойн дагалт баялгийг ашиглах, хамгаалах гэсэн чиглэлтэй байна.

23.2. Ойн мэргэжлийн байгууллагад чиглэлийн дагуу мэргэжлийн хүний нөөц, техник, тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, судалгааны арга зүй, технологи, программ

хангамжтай байх бөгөөд хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй, галын аюулгүй байдлыг хангаж ажиллана.

23.3.Ойн мэргэжлийн байгууллага дараах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулна:

23.3.1.ойд үйлдвэрлэлийн ашиглалт явуулах, арчилгаа, цэвэрлэгээ хийх;

23.3.2.ойн тооллого, зохион байгуулалт, ойн хөнөөлт шавж, өвчний судалгаа хийх, тэмцэх;

23.3.3.мод үржүүлэх, ойг нөхөн сэргээх;

23.3.4.ойн дагалт баялгийг ашиглах, хамгаалах.

23.4.Энэ зүйлийн 23.3-т заасан чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулах ойн мэргэжлийн байгууллагад тавих хүний нөөц, тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл, ойжуулахад шаардагдах нөөц, мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх гэрээг журмаар зохицуулна.

23.5.Аймаг, нийслэлийн Байгаль орчны газар нь ойн мэргэжлийн байгууллагад тавигдах шаардлагыг хангасан эсэхийг хянана.

23.6.Ойн мэргэжлийн байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэгч нь хүсэлтээ холбогдох баримт бичгийн хамт ойн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад цахим хэлбэрээр илгээнэ.”

3/38 дугаар зүйлийн 38.8 дахь хэсэг:

“38.8.Хуш модны боловсруулсан самрын идээний гарц, хорогдлыг төрийн өмчит эрдэм шинжилгээний байгууллагаар тогтоолгоно.”

4 дүгээр зүйл.Ойн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.35 дахь заалтын дугаарыг “13.1.36” гэж өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Ойн тухай хуулийн 34 дүгээр зүйлийн 34.6 дахь хэсгийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ОЮУНЫ ӨМЧИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Оюуны өмчийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 12.4 дэх хэсэг нэмсүгэй:

“12.4.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2 дугаар зүйл. Оюуны өмчийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.2 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Оюуны өмчийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.3 дахь заалт, 16 дугаар зүйлийн 16.2, 16.3 дахь хэсэг, 24 дүгээр зүйлийн 24.2.6 дахь заалтын “тусгай” гэснийг, 16 дугаар зүйлийн 16.4 дэх хэсгийн “, Монгол Улсад байнга оршин суудаг Монгол Улсын” гэснийг тус тус хассугай.

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ӨРГӨН НЭВТРҮҮЛГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Өргөн нэвтрүүлгийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/9 дүгээр зүйлийн 9.3 дах хэсэг:

“9.3.Энэ хуулийн 7.3, 7.4.3, 7.4.6, 18, 19 дүгээр зүйлд заасан шаардлагыг хянан үзэж, дүгнэлт гаргахдаа Зохицуулах хороо нь хүсэлт гаргагчийн компанийн дүрэм, хувьцаа эзэмшигч, тэдгээрийн хувьцааны тоо хэмжээний талаарх лавлагааг улсын бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас цахим хэлбэрээр гаргуулан авна.”

2/10 дугаар зүйлийн 10.15-10.18 дахь хэсэг:

“10.15.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 9.2, 9.6, 9.7, 9.9-д заасан тусгай зөвшөөрлийн сонгон шалгаруулалтыг зохион байгуулах, тусгай зөвшөөрөл хүсэгчээс ирүүлсэн баримт бичгийг үнэлэх чиг үүрэг бүхий таваас доошгүй сондгой тооны бүрэлдэхүүнтэй ажлын хэсгийг Зохицуулах хорооны даргын шийдвэрээр байгуулна.

10.16.Ажлын хэсэг сонгон шалгаруулалтад оролцогчоос ирүүлсэн баримт бичгийг энэ хуулийн 9.1-д заасан үзүүлэлтийн хүрээнд, үзүүлэлт тус бүрийг 35 хүртэлх оноогоор үнэлнэ. Сонгон шалгаруулалтын үзүүлэлтийн нийлбэр 100 оноо байна.

10.17.Сонгон шалгаруулалтад оролцогчоос ирүүлсэн баримт бичгийн үнэлгээг ажлын хэсгийн гишүүдийн дундаж оноогоор гаргаж, үзүүлэлт тус бүрээр авбал зохих онооны 50 хувиас доошгүй оноо авсан бөгөөд нийлбэр дүнгээр 80 ба түүнээс дээш оноо авсан баримт бичгийг шаардлага хангасанд тооцно.

10.18.Сонгон шалгаруулалтад оролцогчоос ирүүлсэн баримт бичгийн үнэлгээг ажлын 10 өдөрт багтаан үнэлж, шаардлагатай тохиолдолд хугацааг нэг удаа ажлын таван өдрөөр сунгаж болно.”

2 дугаар зүйл.Өргөн нэвтрүүлгийн тухай хуулийн дараах хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсэг:

“9.1.Хуулийн этгээд зөвшөөрлийн хүсэлтийг Зохицуулах хорооноос баталсан маягтын дагуу гаргах бөгөөд дараах баримт бичгийг хавсаргана:”

9.1.1.өргөн нэвтрүүлгийн үйлчилгээ эрхлэхэд шаардлагатай хүний нөөц, техник, эдийн засгийн тооцоо судалгаа бүхий батлагдсан 5 жилийн бизнес төлөвлөгөө, түүнийг хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулалт, санхүүгийн чадавхыг нотолсон баримт;

9.1.2.үйлчилгээ эрхлэхэд шаардлагатай технологийн шийдэл, ерөнхий зураглал, тоног төхөөрөмжийн жагсаалт;

9.1.3.радио, телевизийн редакцын бодлого, хөтөлбөрийн төлөвлөлт;

9.1.4.олон суваг дамжуулах үйлчилгээ эрхлэх тохиолдолд үйлчилгээ эрхлэх хүрээ, байршил, сүлжээний төлөвлөлт, гадаад, дотоод сувгийн төлөвлөлт, үндсэн багц, үйлчилгээний үнэ тарифын талаарх мэдээлэл;

9.1.5.радио, телевизийн газрын сүлжээний үйлчилгээ эрхлэх тохиолдолд үйлчилгээ эрхлэх байршил, сүлжээний төлөвлөлт, тооцоолол.”

2/10 дугаар зүйлийн 10.8, 10.9 дэх хэсэг:

“10.8.Сонгон шалгаруулалтад оролцогч нь энэ хуулийн 8.1-д заасан нөхцөл, шаардлагыг хангасан байна.

10.9.Зохицуулах хороо энэ хуулийн 10.17-д заасан ажлын хэсгийн дүгнэлтээр шаардлага хангасан, хамгийн өндөр үнэлгээ авсан этгээдэд энэ хуулийн 30.1.9-д нийцүүлэн тусгай зөвшөөрөл олгоно.”

3/14 дүгээр зүйлийн 14.2 дахь хэсэг:

“14.2.Зохицуулах хороо энэ хуулийн 14.1-д заасан үндэслэл, зөрчлийг арилгасан гэж үзвэл тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн хүсэлтийг үндэслэн тусгай зөвшөөрлийг сэргээнэ.”

4/16 дугаар зүйлийн 16.4 дэх хэсэг:

“16.4.Зохицуулах хороо энэ хуулийн 16.3-т заасан нотлох баримт бичгийг хянаж үндэслэлтэй гэж үзвэл холбогдох шийдвэрийг хүчингүй болгох, эсхүл үндэслэлгүй гэж үзвэл шийдвэрийг хэвээр үлдээж, энэ тухай тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид мэдэгдэнэ.”

3 дугаар зүйл.Өргөн нэвтрүүлгийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсгийн хэсгийн “нөхцөлийг” гэснийг “нөхцөл, шаардлагыг” гэж, мөн зүйлийн 8.1.1 дэх заалтын “дунд хугацааны стратеги” гэснийг “бизнес” гэж, мөн зүйлийн 8.1.2 дахь заалтын “стратеги” гэснийг “бизнес” гэж, 23 дугаар зүйлийн 23.5 дахь хэсгийн “21.3-т” гэснийг “30.1.6-д” гэж, 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсэг, 7 дугаар зүйлийн 7.5 дахь хэсэг, 10 дугаар зүйлийн 10.1, 10.6 дахь хэсэг, 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсэг, 14 дүгээр зүйлийн 14.1 дэх хэсэг, 15 дугаар зүйлийн 15.1 дэх хэсэг, 16 дугаар зүйлийн 16.1, 16.2 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Өргөн нэвтрүүлгийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2.2 дахь заалт, 30 дугаар зүйлийн 30.1.7.6 дэх дэд заалтыг тус тус хүчингүй болгонд тооцсугай.

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

РАДИО ДОЛГИОНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Радио долгионы тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 11.14-11.16 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“11.14.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 9.8-д заасан тусгай зөвшөөрлийн сонгон шалгаруулалтыг зохион байгуулах, сонгон шалгаруулалтад оролцогчоос ирүүлсэн баримт бичгийг үнэлэх чиг үүрэг бүхий 5-аа таваас доошгүй сондгой тооны гишүүдээс бүрдсэн ажлын хэсгийг Зохицуулах хорооны даргын шийдвэрээр байгуулна.

11.15.Ажлын хэсэг сонгон шалгаруулалтад оролцогчоос ирүүлсэн баримт бичгийг энэ хуулийн 11.6-д заасан нөхцөл тус бүрийг 25 хүртэлх оноогоор үнэлнэ. Сонгон шалгаруулалтын үнэлгээний нийлбэр 100 оноо байна.”

11.16.Сонгон шалгаруулалтад оролцогчоос ирүүлсэн баримт бичгийг дараах зарчмын дагуу үнэлнэ:

11.16.1.нөхцөл тус бүрд ажлын хэсгийн гишүүдээс өгсөн дундаж онооны нийлбэрээр нэгдсэн үнэлгээг гаргах;

11.16.2.нэгдсэн үнэлгээгээр нөхцөл тус бүрийн авбал зохих онооны 50 хувиас доошгүй, нийт 70 ба түүнээс дээш оноо авсан тохиолдолд шаардлага хангасанд тооцно.”

2 дугаар зүйл. Радио долгионы тухай хуулийн 5¹ дүгээр зүйлийн 5¹.1.2 дахь заалтын “радио давтамжийн зурвасын” гэсний дараа “нөөц, ашиглалтад суурилсан үр ашигтай” гэж, 11 дүгээр зүйлийн 11.2.2 дахь заалтын “тусгай хэрэглээний ангилалд орсон,” гэсний дараа “үндэсний радио давтамжийн хуваарилалтын хүснэгтийн үндэсний хуваарилалттай нийцээгүй,” гэж, мөн заалтын “тусгай зөвшөөрөл” гэсний дараа “, эрхийн бичиг” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл. Радио долгионы тухай хуулийн дараах хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/10 дугаар зүйлийн 10.1 дэх хэсэг:

“10.1.Зөвшөөрөл авах хүсэлтэд дараах баримт бичиг, мэдээллийг хавсаргана:

10.1.1.радио төхөөрөмжийн зориулалт, технологийн төрөл, газар зүйн байршил, радио сүлжээний зураглал, түүний хамрах хүрээ, ашиглах радио давтамж, радио давтамжийн зурвас, техникийн үзүүлэлт;

10.1.2.радио төхөөрөмжийг баталгаажуулж эрх бүхий байгууллагаас олгосон баримт бичиг;

10.1.3.радио давтамж ашиглах хэрэгцээ шаардлага, төлөвлөж буй үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл;

10.1.4.тухайн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа эрхлэх бизнес төлөвлөгөө, хэрэгжүүлэх хугацааны хуваарь;

10.1.5.хиймэл дагуулын үйлчилгээнд ашиглах тохиолдолд хиймэл дагуул эзэмшигчээс радио давтамж, радио давтамжийн зурвас ашиглуулах боломжтой талаарх баримт.”

2/11 дүгээр зүйлийн 11.7 дахь хэсэг:

“11.7.Ажлын хэсэг сонгон шалгаруулалтад оролцогчоос ирүүлсэн баримт бичгийн үнэлгээг энэ хуулийн 11.6-д заасан нөхцөлийн дагуу ажлын 10 өдөрт багтаан үнэлж, хамгийн өндөр үнэлгээ авсан оролцогчоос эрэмбэлж, эрэмбийн дагуу радио давтамжийн зурвасыг сонгуулж, Зохицуулах хороо тусгай зөвшөөрөл олгоно. Сонгон шалгаруулалтын баримт бичгийг үнэлэх хугацааг шаардлагатай тохиолдолд нэг удаа ажлын таван өдрөөр сунгаж болно.”

3/14 дүгээр зүйлийн 14.1.1 дэх заалт:

“14.1.1.бүх төрлийн радио долгион хүлээн авагч;

4 дүгээр зүйл.Радио долгионы тухай хуулийн 5¹ дүгээр зүйлийн 5¹.1.9 дэх хэсгийн “журам” гэснийг “нөхцөл, шаардлага” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.3 дахь хэсэг, 11 дүгээр зүйлийн 11.1, 11.2 дахь хэсэг, 12 дугаар зүйлийн 12.3 дахь хэсэг, 13 дугаар зүйлийн 13.3 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсгийн “утас ба факсны дугаар” гэснийг “утасны дугаар, цахим хаяг” гэж, 11 дүгээр зүйлийн 11.8 дахь хэсгийн “10” гэснийг “7” гэж, 13 дугаар зүйлийн 13.2 дахь хэсгийн “факсны дугаар” гэснийг “цахим хаяг” гэж, мөн зүйлийн 13.6 дахь хэсгийн “, туршилт болон сонирхогчийн радио станцын” гэснийг “болон туршилтын” гэж, мөн зүйлийн 13.10.2 дахь заалтын “оруулахаар Зохицуулах хорооноос шийдвэрлэсэн” гэснийг “оруулах” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Радио долгионы тухай хуулийн 5¹ дүгээр зүйлийн 5¹.1.7 дахь заалтын “аргачлалыг батлах,” гэснийг хассугай.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ЭРХ ЗҮЙН БАЙДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 22 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 22.6, 22.7, 22.8 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“22.6. Энэ хуулийн 3.1.9-д заасан үйл ажиллагаа эрхлэхийг хүссэн этгээд нь Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд зааснаас гадна дараах баримт бичгийг бүрдүүлж Санхүүгийн зохицуулах хороонд ирүүлнэ:

22.6.1. үйл ажиллагаа явуулах ажлын байр тухайн этгээдийн өмч бол үл хөдлөх эд хөрөнгийн лавлагаа, түрээсийн байр бол түрээсийн гэрээний баталгаажуулсан хуулбар;

22.6.2. хуулийн этгээд бол компанийн дүрмийн баталгаажуулсан хуулбар, тухайн үйл ажиллагааг эрхлэх талаарх хувьцаа эзэмшигчийн шийдвэр;

22.6.3. Хорооноос тогтоосон хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээг хангасан болон тухайн мөнгөн хөрөнгийн эх үүсвэр нь хууль ёсны орлогоос бүрдсэн талаарх баримт бичиг;

22.6.4. хувьцаа эзэмшигч, эрх бүхий албан тушаалтан нь Хорооноос тогтоосон тохиромжтой этгээдийн шаардлагыг хангасан талаарх баримт бичиг.

22.7. Энэ хуулийн 3.1.10-т заасан үйл ажиллагаа эрхлэхийг хүссэн этгээд нь Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд зааснаас гадна дараах баримт бичгийг бүрдүүлж Санхүүгийн зохицуулах хороонд ирүүлнэ:

22.7.1. Хорооноос тогтоосон хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээг хангасан болон тухайн мөнгөн хөрөнгийн эх үүсвэр нь хууль ёсны орлогоос бүрдсэн талаарх баримт бичиг;

22.7.2. зуучлалын үйлчилгээний ерөнхий нөхцөл, хөлс, шагналын хэмжээний мэдээлэл;

22.7.3. үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын салбарт хоёроос доошгүй жил ажилласан туршлагатай, агент, эсхүл борлуулалтын ажилтнуудыг мэргэшил, арга зүйгээр хангаж ажиллах нэгээс доошгүй брокертой байгаа талаарх мэдээлэл;

22.7.4. үйл ажиллагаа явуулах ажлын байр нь тухайн этгээдийн өмчлөлийнх бол үл хөдлөх эд хөрөнгийн лавлагаа, түрээсийн байр бол түрээсийн гэрээний баталгаажуулсан хуулбар;

22.7.5.эрх бүхий албан тушаалтан, хувьцаа эзэмшигч нь Хорооноос тогтоосон тохиромжтой этгээдийн шаардлагыг хангасан талаарх баримт бичиг.

22.8.Энэ хуулийн 3.1.9, 3.1.10-т заасан этгээд нь хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээг болон хувьцаа эзэмшигч, эрх бүхий албан тушаалтан нь тохиромжтой этгээдийн шаардлагыг хангасан, энэ хуулийн 22.6, 22.7-д заасан баримт бичгийн бүрдлийг ханган ирүүлсэн тохиолдолд Хороо зөвшөөрөл олгоно.”

2 дугаар зүйл.Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“6.3.Хороо энэ хуулийн 3.1.9, 3.1.10-т заасан үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавигдах шаардлага, хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээ батална.”

3 дугаар зүйл.Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.11 дэх заалтын “4.1.10-т заасан этгээдийн нөлөө бүхий” гэснийг “4.1.10, 4.1.11-д заасан этгээд болон Хорооноос олгосон зөвшөөрөл эзэмшигчийн” гэж өөрчилсүгэй.

4 дүгээо зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

СОГТУУРУУЛАХ УНДААНЫ ЭРГЭЛТЭД ХЯНАЛТ ТАВИХ, АРХИДАН СОГТУУРАХТАЙ ТЭМЦЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Сogтууруулах ундааны эргэлтэд хяналт тавих, архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/5 дугаар зүйлийн 5.11 дэх хэсэг:

“5.11.Энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасны дагуу бүрдүүлэх баримт бичиг нь эрх бүхий байгууллагад байгаа, эсхүл Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд заасан үндсэн болон дэмжих системээс татан авах боломжтой бол иргэн, хуулийн этгээдээс шаардахгүй.”

2/15 дугаар зүйлийн 15.11, 15.12 дахь хэсэг:

“15.11.Тухайн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж буй жуулчны бааз, амралтын газрын дэргэдэх худалдаа, үйлчилгээний газар, аялал жуулчлалын гол чиглэл дагуух үйлчилгээний цогцолбор бүхий түр буудаллах цэгт согтууруулах ундаа худалдах, түүгээр үйлчлэх тусгай зөвшөөрөл олгоход энэ хуулийн 15.7 дахь хэсэг хамаарахгүй.

15.12.Энэ хуулийн 15¹ дүгээр зүйлд заасны дагуу бүрдүүлэх баримт бичиг нь эрх бүхий байгууллагад байгаа, эсхүл Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд заасан үндсэн болон дэмжих системээс татан авах боломжтой бол иргэн, хуулийн этгээдээс шаардахгүй.”

3/15¹ дүгээр зүйлийн 15¹.1.5-15¹.1.7 дахь заалт:

“15¹.1.5.дүрс бичлэгийг 24 цагийн турш хийх боломжтой, 720 цагаас багагүй буюу 30 хоног хадгалдаг, байнгын ажиллагаатай техник, хэрэгсэл суурилуулсан талаарх баримт;

15¹.1.6.өөрийн үйл ажиллагаандаа дотоод хяналтыг хэрэгжүүлэх дүрэм;

15¹.1.7.шөнийн цагаар үйлчилгээ үзүүлж байгаа барилга, байгууламжийн 10 метр доторх зайд гадна гэрэлтүүлэг төхөөрөмжийг байршуулсан талаарх нотлох баримт.”

2 дугаар зүйл. Сogтууруулах ундааны эргэлтэд хяналт тавих, архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.8 дахь хэсгийн “согтууруулах ундаа үйлдвэрлэхэд” гэсний дараа “тухайн нутаг дэвсгэрийн хяналт шалгалт

хэрэгжүүлэх эрх бүхий байгууллага болон аймаг, нийслэлийн саналыг үндэслэн” гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Согтууруулах ундааны эргэлтэд хяналт тавих, архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хуулийн дараах зүйл, хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/5 дугаар зүйлийн 5.2, 5.3, 5.4 дэх хэсэг:

“5.2.Согтууруулах ундаа үйлдвэрлэх тусгай зөвшөөрлийг энэ хуулийн 5.1-д заасан тоонд багтаан жилд нэг удаа сонгон шалгаруулалтын үндсэн дээр олгоно.

5.3.Уламжлалт технологиор үйлдвэрлэснээс бусад согтууруулах ундаа үйлдвэрлэх тусгай зөвшөөрлийг сонгон шалгаруулалтын оноог үндэслэн хүнсний асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн олгож, сунгаж, түдгэлзүүлж, сэргээж, хүчингүй болгоно.

5.4.Уламжлалт технологиор үйлдвэрлэх согтууруулах ундааны тусгай зөвшөөрлийг сонгон шалгаруулалтын оноог үндэслэн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга, чөлөөт бүсийн нутаг дэвсгэрт чөлөөт бүсийн захирагч олгож, сунгаж, түдгэлзүүлж, сэргээж, хүчингүй болгоно.”

2/6 дугаар зүйл:

“6 дугаар зүйл.Согтууруулах ундаа үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох сонгон шалгаруулалтын журам, бүрдүүлэх баримт бичиг

6.1.Согтууруулах ундаа үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн сонгон шалгаруулалтыг зохион байгуулах, сонгон шалгаруулалтад оролцох тусгай зөвшөөрөл хүсэгчээс ирүүлсэн баримт бичигт үнэлгээ өгөх 7-9 гишүүний бүрэлдэхүүнтэй ажлын хэсгийг энэ хуулийн 5.3, 5.4-т заасан эрх бүхий этгээд байгуулна.

6.2.Энэ хуулийн 6.1-д заасан ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд хүнсний асуудал эрхэлсэн, эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, хууль сахиулах байгууллага, эрүүл мэнд, хүнсний салбарын эрдэм шинжилгээ, сургалт эрхэлсэн байгууллага болон мэргэжлийн холбооны төлөөллийг оролцуулна. Ажлын хэсгийг хүнсний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагын, эсхүл аймаг, нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх хүнсний асуудал хариуцсан нэгжийн удирдлага ахална.

6.3.Согтууруулах ундаа үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох төсөл сонгон шалгаруулах зарыг олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл болон байгууллагын цахим хуудсаар дамжуулан олон нийтэд зарлах бөгөөд төсөл хүлээн авах хугацаа 60 хоногоос доошгүй байна.

6.4.Энэ хуулийн 5.3, 5.4-т заасан тусгай зөвшөөрөл хүсэгч дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

6.4.1.тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл;

6.4.2.согтууруулах ундааны төслийн баримт бичиг;

6.4.3.аудитын байгууллагаар баталгаажуулсан сүүлийн гурван жилийн санхүүгийн тайлан;

6.4.4.санхүүгийн чадавхийг тодорхойлсон харилцагч банкны мэдэгдэл, эсхүл нотлох бусад баримт бичиг;

6.4.5.энэ хуулийн 5.3-т заасан тусгай зөвшөөрөл хүсэгч нь аймаг, нийслэлийн Засаг даргын санал, энэ хуулийн 5.4-т заасан тусгай зөвшөөрөл хүсэгч нь сум, дүүргийн Засаг даргын санал.

6.5.Ажлын хэсэг сонгон шалгаруулалтад ирүүлсэн зөвшөөрөл хүсэгчийн баримт бичгийг холбогдох стандартын шаардлагын дагуу дараах үзүүлэлт, оноогоор үнэлнэ:

6.5.1.согтууруулах ундаа үйлдвэрлэх төслийн макро, микро орчны орчны судалгааг 0-15 хүртэлх оноогоор;

6.5.2.согтууруулах ундаа үйлдвэрлэх төслийн санхүүгийн тооцооллыг 0-15 хүртэлх оноогоор;

6.5.3.үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмж, үүнээс нэвтрүүлэхээр төлөвлөсөн дэвшилтэт техникийг 0-10 хүртэлх оноогоор;

6.5.4.үйлдвэрлэлийн технологи, үүнээс нэвтрүүлэхээр төлөвлөсөн дэвшилтэт технологийг 0-10 хүртэлх оноогоор;

6.5.5.исгэлтийн үйлдвэрт ажиллах мэргэжлийн боловсон хүчний байдлыг 0-5 хүртэлх оноогоор;

6.5.6.үйлдвэрлэлийн зураг төсөлд хүнсний аюулгүй байдлын үзүүлэлтийг хянах лабораторийг тусгасан байдлыг 0-10 хүртэлх оноогоор;

6.5.7.үйлдвэрлэлийн зураг төсөлд хаягдал усанд механик, хими, биологийн цэвэрлэгээний бүрэн технологи бүхий урьдчилан цэвэрлэх байгууламжийг тусгаж, төлөвлөсөн байдлыг 0-10 хүртэлх оноогоор;

6.5.8.үйлдвэрлэлийн зураг төслийн иж бүрдлийг 0-7 хүртэлх оноогоор;

6.5.9.байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийсэн байдлыг 0-8 хүртэлх оноогоор;

6.5.10.согтууруулах ундааны хайрцаг, сав, шошго, савлагааны шаардлагыг 0-6 хүртэлх оноогоор;

6.5.11.баримт бичгийн бүрдлийг 0-4 хүртэлх оноогоор.

6.6.Сонгон шалгаруулах төсөл бүрийн үзүүлэлтийг ажлын хэсгийн гишүүн бүр үнэлж, оноог гишүүдийн дундаж үнэлгээгээр гаргах бөгөөд нийлбэр дүнгээр сонгон шалгаруулалтад оролцсон төслөөс 80 ба түүнээс дээш хамгийн өндөр оноо авсан нэг зөвшөөрөл хүсэгчийг сонгон шалгаруулалтад тэнцсэнд тооцно.

6.7.Ажлын хэсэг шаардлагатай бол өргөдөл гаргагчийн баримт бичгийг холбогдох байгууллагаар нягтлан шалгуулах, магадлан шинжилгээ хийлгэх эрхтэй.

6.8.Сонгон шалгаруулалтад оролцсон төсөл бүрийг ажлын таван өдөрт, холбогдох байгууллагаар нягтлан шалгуулах, магадлан шинжилгээ хийлгэх шаардлагатай тохиолдолд ажлын таван өдөрт багтаан шалгаж, зөвшөөрөл хүсэгчид ажлын нэг өдөрт мэдэгдэнэ.

6.9.Энэ хуулийн 6.8-д заасан сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн оролцогч нь дараах баримт бичгийг сонгон шалгаруулалт явагдсанаас хойш ажлын таван өдөрт бүрдүүлж хүнсний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, эсхүл харьяалах аймаг, нийслэлийн тамгын газарт хүргүүлнэ:

6.9.1.улсын тэмдэгтийн хураамж төлсөн баримт;

6.9.2.үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмж, тэдгээрийн чанар, стандарт, өмчлөлийн талаарх мэдээлэл;

6.9.3.үйлдвэрлэх согтууруулах ундааны нэр төрөл, хэмжээ, үйлдвэрлэлийн хүчин чадлыг тодорхойлсон баримт бичиг;

6.9.4.үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний тоо хэмжээ, хатуулгийг бүртгэх, мэдээлэх тоног төхөөрөмж суурилуулах, түүнийг нэгдсэн сүлжээнд холбох тооцоолол;

6.9.5.энэ хуулийн 6.4.2-т заасан төслийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хөрөнгийн эх үүсвэр, мэргэжлийн хүний нөөцийн талаарх мэдээлэл;

6.9.6.үйл ажиллагаа явуулах барилга, байгууламжийн гаднах орчны аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор ашиглаж байгаа дүрс бичлэгийн төхөөрөмжийн талаарх цагдаагийн байгууллагын санал;

6.9.7.үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн тус бүр дахин давтагдашгүй, цахим өгөгдөл бүхий кодтой онцгой албан татварын тэмдэг наах, татварын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд холбох тоног төхөөрөмж шаардлага хангасан эсэх талаар татварын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дүгнэлт.

6.10.Сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн оролцогч нь энэ хуулийн 6.9-д заасан баримт бичгийн бүрдлийг хангаагүй тохиолдолд сонгон шалгаруулалтад 80 ба түүнээс дээш оноо авсан дараагийн зөвшөөрөл хүсэгчид согтууруулах ундаа үйлдвэрлэх тусгай зөвшөөрөл авах эрх шилжинэ.”

3/8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсэг:

“8.1.Тусгай зөвшөөрлийн хугацаа сунгуулахад энэ хуулийн 6.4.1, 6.4.4, 6.9.2, 6.9.2, 6.9.3, 6.9.4, 6.9.6, 6.9.7-д заасан баримт бичиг болон аудитын байгууллагаар баталгаажуулсан сүүлийн гурван жилийн санхүүгийн тайланг цахимаар хүргүүлнэ.”

4/15 дугаар зүйлийн 15.7 дахь хэсэг:

“15.7.Тухайн нутаг дэвсгэрт оршин сууж байгаа хүн амын тоо, нутаг дэвсгэрийн хэмжээ, эрүүгийн болон хэв журмын нөхцөл байдал, эрүүл мэнд, соёл, спортын байгууллага, оюутан, сурагчдын хичээлийн болон дотуур байрны

байршлыг харгалзан нийслэлд 1000 хүн ам тутамд 6 хүртэл, аймаг, суманд 1000 хүн ам тутамд 4 хүртэл согтууруулах ундаа худалдах, түүгээр үйлчлэх зөвшөөрөл олгоно.”

5/16 дугаар зүйлийн 16.6 дахь хэсэг:

“16.6.Спортын үзвэр, үйлчилгээ үзүүлдэг болон кофе, цайгаар дагнасан үйлчилгээний байгууллагад спиртийн өндөр агууламжтай согтууруулах ундаагаар үйлчлэх зөвшөөрөл олгохыг хориглоно.”

4 дугаар зүйл.Согтууруулах ундааны эргэлтэд хяналт тавих, архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсэг, 8 дугаар зүйлийн 8.2, 8.3 дахь хэсэг, 10 дугаар зүйлийн 10.1 дэх хэсэг, 15 дугаар зүйлийн 15.10 дахь хэсэг, 15¹ дүгээр зүйлийн 15^{1.3}, 15^{1.4} дэх хэсэг, 15² дугаар зүйлийн 15^{2.1} дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 15¹ дүгээр зүйлийн 15^{1.3}, 15^{1.5} дахь хэсэг, 15² дугаар зүйлийн 15^{2.1} дэх хэсэг, 27 дугаар зүйлийн 27.2 дахь хэсгийн “Тусгай зөвшөөрөл” гэснийг “Зөвшөөрөл” гэж, 17 дугаар зүйлийн 17.3 дахь хэсгийн “Тусгай зөвшөөрлийг” гэснийг “Зөвшөөрлийг” гэж, 15¹ дүгээр зүйлийн 15^{1.1.3} дахь заалтын “эрхлэх талаар гаргасан” гэснийг “бага эрсдэлтэй болох нь тогтоогдсон” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Согтууруулах ундааны эргэлтэд хяналт тавих, архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн гарчиг, 15.1, 15.3, 15.4, 15.6, 15.9, 15.10 дэх хэсэг, 15¹ дүгээр зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 15^{1.1} дэх хэсэг, мөн зүйлийн 15^{1.1.1} дэх заалт, 15^{1.4}, 15² дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 15^{2.1.1} дэх заалт, 16 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 16.1, 16.2, 16.3, 16.4 дэх хэсэг, 17 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 17.1, 17.2, 17.3 дахь хэсэг, 18 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 18.1 дэх хэсэг, 18.1.1, 18.1.2, 18.1.3, 18.1.5, 18.1.6, 18.1.7, 18.1.10 дахь заалт, 20 дугаар зүйлийн 20.1.6 дахь заалт, 21 дүгээр зүйлийн 21.1.6 дахь заалт, 23 дугаар зүйлийн 23.1 дэх хэсэг, 24 дүгээр зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 24.2, 24.3 дахь хэсэг, 25 дугаар зүйлийн 25.1 дэх хэсэг, 26 дугаар зүйлийн 26.1 дэх хэсэг, 27 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 27.1 дэх хэсэг, 29 дүгээр зүйлийн 29.1.3 дахь заалт, 37 дугаар зүйлийн 37.1 дэх хэсэг, 38 дугаар зүйлийн 38.1 дэх хэсгийн “тусгай” гэснийг тус тус хассугай.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**СТАНДАРТЧИЛАЛ, ТЕХНИКИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ТОХИРЛЫН
ҮНЭЛГЭЭНИЙ ИТГЭМЖЛЭЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.5, 9.6 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТАМХИНЫ ХЯНАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Тамхины хяналтын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.6, 7.12 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТАРИМАЛ УРГАМЛЫН ҮР, СОРТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Таримал ургамлын үр, сортын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2, 6.4, 6.5 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТАТВАРЫН МЭРГЭШСЭН ЗӨВЛӨХ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/10 дугаар зүйлийн 10.2, 10.3 дахь хэсэг:

“10.2.Дээрх шаардлагуудыг хангасан зөвлөх үйлчилгээ эрхлэхийг хүссэн этгээд нь санхүү, төсвийн асуудал асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад мэдэгдсэний үндсэн дээр зөвлөх үйлчилгээг эрхэлнэ.

10.3.Татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээд нь дараах баримт бичгийг олон нийтэд нээлттэйгээр байршуулна:

- 10.3.1.татварын мэргэшсэн зөвлөх, эцсийн өмчлөгчийн анкет;
- 10.3.2.хуулийн этгээдийн дүрэм.”

2 дугаар зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хуулийн дараах заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/15 дугаар зүйлийн 15.1.4 дэх заалт:

“15.1.4.Эрүүгийн хуульд заасан эдийн засгийн, авлигын, өмчлөх эрхийн эсрэг, хувь хүний нууцад халдах, хувь хүний нууцыг задруулах гэмт хэрэг үйлдэж шүүхээр ял шийтгүүлж байгаагүй байх;”

3 дугаар зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсгийн, 12 дугаар зүйлийн 12.2 дахь хэсгийн, 13 дугаар зүйлийн 13.2 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 3 дугаар зүйлийн 3.1.4 дэх заалтын “татварын итгэмжлэгдсэн нягтлан бодогчийг” гэснийг “хувь хүнийг” гэж, 10 дугаар зүйлийн 10.1.1 дэх заалтын “үүсгэн байгуулагч” гэснийг “эцсийн өмчлөгч” гэж, 10.1.2 дахь заалтын “гурав” гэснийг “хоёр” гэж, 15 дугаар зүйлийн 15.1.1 дэх заалтын “татварын итгэмжлэгдсэн нягтлан бодогч нь” гэснийг “татвар, эдийн засаг, санхүү,” гэж, 15.1.2 дахь заалтын “нягтлан бодогч” гэснийг “энэ зүйлийн 15.1.1-д заасан” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 1.1 дэх хэсгийн, 3 дугаар зүйлийн 3.1.3 дахь заалтын, 9 дүгээр зүйлийн 9.2 дахь хэсгийн, 11 дүгээр зүйлийн 11.1.5 дахь заалтын, 12 дугаар зүйлийн гарчгийн, мөн зүйлийн 12.2. дахь хэсгийн, 13 дугаар зүйлийн гарчгийн, мөн зүйлийн 13.1, 13.3 дахь хэсгийн “тусгай” гэснийг тус тус хассугай.

5 дугаар зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.5 дахь заалтыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТӨЛБӨР ТООЦООГ ҮНДЭСНИЙ МӨНГӨН ТЭМДЭГТЭЭР ГҮЙЦЭТГЭХ
ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Төлбөр тооцоог үндэсний мөнгөн тэмдэгтээр гүйцэтгэх тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 4.5-4.17 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“4.5.Монголбанк нь өөрийн үндсэн зорилт, хэрэгжүүлж буй мөнгөний бодлого болон гадаад валютын бодлого, зохицуулалтад нийцтэй эсэхийг харгалзан Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт гадаад валют, тооцооны нэгжээр үнэ тогтоох, төлбөр тооцоо гүйцэтгэх зөвшөөрөл олгох, сунгах, зөвшөөрөл олгохоос татгалзах, зөвшөөрлийг түтгэлзүүлэх, хүчингүй болгох шийдвэр гаргана.

4.6.Монголбанк Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 4.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан нийтлэг шаардлагыг хангасан иргэн, хуулийн этгээдэд бараа, ажил, үйлчилгээний үнийг гадаад валют, тооцооны нэгжээр үнэ тогтоох зөвшөөрлийг дангаар, эсхүл бараа, ажил, үйлчилгээний үнийг гадаад валют, тооцооны нэгжээр үнэ тогтоох, төлбөр тооцоо гүйцэтгэх зөвшөөрлийг нэгэн зэрэг олгоно.

4.7.Монголбанк энэ хуулийн 4.6-д заасан иргэн, хуулийн этгээд нь эдийн засгийн олон тулгуурт, оновчтой бүтцийг бий болгох, үндэсний аюулгүй байдлыг баталгаажуулахад стратегийн ач холбогдол бүхий зарим салбарыг олон улсын стандартад нийцүүлэн хөгжүүлэх, эсхүл мөнгөний бодлогын үр дүнг дээшлүүлж, үндэсний мөнгөн тэмдэгтийн худалдан авах, хөрвөх чадварыг сайжруулж, тогтворжуулах үр нөлөө үзүүлэх чиглэлийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг байх нөхцөл, шаардлагыг тогтоож болно.

4.8.Бараа, ажил, үйлчилгээний үнийг гадаад валют, тооцооны нэгжээр үнэ тогтоох, төлбөр тооцоо гүйцэтгэх зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд дараах баримт бичгийг хавсаргана:

4.8.1.зөвшөөрөл хүссэн хүсэлт;

4.8.2.зөвшөөрөл хүссэн үйл ажиллагааг зохицуулж буй гэрээний хуулбар, шаардлагатай бол түүний орчуулга;

4.8.3.бараа ажил, үйлчилгээг баталгаажуулсан гэрээ, олон улсын хэлэлцээр,

4.8.4.бараа, ажил, үйлчилгээний үнийг гадаад валют, тооцооны нэгжээр үнэ тогтоох, төлбөр тооцоо гүйцэтгэх үйл ажиллагааны 3-5 жилийн мөнгөн урсгалын төсөөлөл;

4.8.8.мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх, авилга, хээл хахууль, эдийн засгийн гэмт хэрэгт холбоогүйг нотлох эрх бүхий байгууллагын тодорхойлолт;

4.8.9.бараа, ажил, үйлчилгээний үнийг гадаад валют, тооцооны нэгжээр үнэ тогтоох, төлбөр тооцоо гүйцэтгэх зөвшөөрөлтэй эрхлэх үйл ажиллагаа, түүний нөхцөл, шаардлагыг тусгасан удирдлага, зохион байгуулалтын бодлого, журам, шийдвэр;

4.8.10.зөвшөөрөл хүсэгчийн үйл ажиллагааны онцлог шинжид хамаарах баримт бичиг.

4.9.Энэ хуулийн 4.8-д заасны дагуу бүрдүүлж өгсөн баримт бичигтэй холбогдуулан Монголбанк хүсэлт гаргагчаас тодруулга авч болох бөгөөд хүсэлт гаргагч, түүний үйл ажиллагаа, эрх бүхий албан тушаалтантай холбоотой асуудлаар холбогдох эрх бүхий байгууллагаас тодорхойлолт, лавлагаа гаргуулан авч болно.

4.10.Монголбанк зөвшөөрөл хүссэн хүсэлтийг хүлээн авснаас хойш ажлын 10 өдрийн дотор баримт бичгийн бүрдлийг шалгаж, Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 5.2 дугаар зүйлийн 2.1, 2.3-т заасан арга хэмжээг авна.

4.11.Зөвшөөрөл авах, зөвшөөрөл сунгуулах хүсэлт гаргагч энэ хууль болон Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан нөхцөл, шаардлагыг хангаж холбогдох баримт бичгийг бүрдүүлж ирүүлснээс хойш зөвшөөрөл олгох, сунгах эсэх асуудлыг 60 хоногийн дотор шийдвэрлэж, хариу мэдэгдэнэ.

4.12.Тухайн зөвшөөрлөөр эрхлэх үйл ажиллагаа, хэлцэл нь энэ хуулийн 4.5-д заасан зорилт, бодлого, түүний хэрэгжилтэд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй гэж Монголбанк дүгнэсэн, зөвшөөрөл авах, зөвшөөрлийн хугацаа сунгах хүсэлт гаргагч нь энэ хууль болон Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан нөхцөл, шаардлагыг хангаагүй тохиолдолд Монголбанк зөвшөөрөл олгох, сунгахаас татгалзана.

4.13.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан зөвшөөрлийг түтгэлзүүлэх нөхцөл бүрдсэн тохиолдолд Монголбанк зөвшөөрлийг уг нөхцөл арилсаныг тогтоох хүртэлх хугацаагаар түдгэлзүүлж, энэ тухай зөвшөөрөл эзэмшигчид ажлын хоёр өдрийн дотор мэдэгдэнэ.

4.14.Монголбанк энэ хуулийн 4.13-т заасан зөвшөөрлийг түтгэлзүүлэх нөхцөл арилсаныг тогтоосон тохиолдолд зөвшөөрлийг сэргээнэ.

4.15.Зөвшөөрлийн үндсэн дээр эрхэлж буй үйл ажиллагаа нь энэ хуулийн 4.12-т заасан сөргөөр нөлөөлж болзошгүй нь тогтоогдсон болон Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан зөвшөөрлийг хүчингүй болгох нөхцөл бүрдсэн тохиолдолд Монголбанк зөвшөөрлийг цуцалж энэ тухай зөвшөөрөл эзэмшигчид ажлын хоёр өдрийн дотор мэдэгдэнэ.

4.16.Зөвшөөрлийг түдгэлзүүлсэн, эсхүл хүчингүй болгосон тохиолдолд Монголбанкны шийдвэрт өөрөөр заагаагүй бол зөвшөөрөл эзэмшигч нь зөвшөөрлөөр гүйцэтгэх өөрийн үйл ажиллагааг тухайн шийдвэр гарсан өдрөөс эхлэн зогсоож, уг үйл ажиллагаатай холбоотой аливаа хохирол учруулсан тохиолдолд түүнийг нөхөн төлнө.

4.17.Зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгохтой холбоотой гарсан зардлыг зөвшөөрөл эзэмшигч хариуцан төлнө.”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТӨМӨР ЗАМЫН ТЭЭВРИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Төмөр замын тээврийн тухай хуулийн доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/8 дугаар зүйлийн 8.2 дахь хэсэг:

“8.2.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2/14 дүгээр зүйлийн 14.5-14.14 дэх хэсэг:

“14.5.Төмөр замын тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 5.1 дүгээр зүйлийн 3-т зааснаас гадна дараах баримт бичгийг бүрдүүлж, төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ:

14.5.1.хүний нөөцийн мэдээлэл;

14.5.2.хуулийн этгээдийн танилцуулга;

14.5.3.ажлын туршлага, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслийн мэдээлэл.

14.6.Төмөр замын суурь бүтэц барих, үйлдвэрлэх, угсрах, засварлах тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд энэ хуулийн 14.5-д зааснаас гадна доор дурдсан баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

14.6.1.төмөр замын суурь бүтэц барихтай холбоотой урьдчилсан техник, эдийн засгийн үндэслэл, төсөв, санхүүжилтийн эх үүсвэрийн баримт бичиг, хөрөнгө оруулалтын хэмжээ, санхүүжүүлэх эх үүсвэр;

14.6.2.төслийг удирдах этгээдийн ажлын туршлагын тодорхойлолт;

14.6.3.байгаль орчны нөлөөллийн ерөнхий үнэлгээ;

14.6.4.хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн хөтөлбөр;

14.6.5.тоног төхөөрөмжийн жагсаалт, хүчин чадлын тодорхойлолт;

14.6.6.санхүүгийн чадавхыг нотлох сүүлийн 2 жилийн санхүүгийн

тайлан.

14.7.Төмөр замын суурь бүтэц ашиглах тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд энэ хуулийн 14.5-д зааснаас гадна доор дурдсан баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

14.7.1.суурь бүтцийн эзэмших, түрээслэх, өмчлөх эрхийн гэрээ;

14.7.2.ашиглалтын дотоод журам, засвар арчлалтын төлөвлөгөө;

14.7.3.санхүүгийн чадавхыг нотлох сүүлийн 2 жилийн санхүүгийн тайлан.

14.8.Төмөр замын хөдлөх бүрэлдэхүүн, тэдгээрийн эд анги үйлдвэрлэх тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд энэ хуулийн 14.5-д зааснаас гадна доор дурдсан баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

14.8.1.төмөр замын хөдлөх бүрэлдэхүүн, тэдгээрийн эд ангийг үйлдвэрлэхтэй холбоотой урьдчилсан техник, эдийн засгийн үндэслэл;

14.8.2.ажил гүйцэтгэх технологи;

14.8.3.аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа;

14.8.4.үйлдвэрлэл хийх ажлын байрны мэдээлэл;

14.8.5.үйлдвэрлэх бүтээгдэхүүний танилцуулга;

14.8.6.түүхий эд материалын гарал үүслийн баталгаа.

14.9.Төмөр замын хөдлөх бүрэлдэхүүнийг засварлах тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд энэ хуулийн 14.5-д зааснаас гадна доор дурдсан баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

14.9.1.эрх бүхий байгууллагаар баталгаажуулсан хэмжих хэрэгсэл, хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг хангасан ажлын багаж, тоног төхөөрөмжийн танилцуулга /хөдлөх бүрэлдэхүүний засварын цех, тоног төхөөрөмжийн мэдээлэл/;

14.9.2.засварын ажил хийх ажлын байрны болон тоног төхөөрөмжийн мэдээлэл;

14.9.3.ажил гүйцэтгэх технологи;

14.9.4.аюулгүй ажиллагаа болон эрүүл ахуйн дотоод журам;

14.9.5.засварын тоног төхөөрөмжийн жагсаалт, техникийн үзүүлэлт;

14.9.6.чанарын хяналтын журам.

14.10.Төмөр замын хөдлөх бүрэлдэхүүнийг угсрах тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд энэ хуулийн 14.5-д зааснаас гадна доор дурдсан баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

14.10.1.ажил гүйцэтгэх технологи;

14.10.2.аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа;

14.10.3.хөдлөх бүрэлдэхүүнийг угсрах ажлын байрны болон тоног төхөөрөмжийн мэдээлэл.

14.11.Төмөр замын тээвэрлэгчийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд энэ хуулийн 14.5-д зааснаас гадна доор дурдсан баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

14.11.1.суурь бүтэц эзэмшигчтэй зам ашиглах талаар гэрээ байгуулсан байх;

14.11.2.даатгалын гэрээ;

14.12.Тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа эрхлэх хуулийн этгээд нь галт тэрэгний хөдөлгөөнд шууд холбоотой ажилтнууд, зорчигчдыг аяллын замд амрах, хооллох

байр, буудал, техник технологийн дагуу үзлэг үйлчилгээ үзүүлэх нэмэгдэл үйлчилгээний асуудлыг бүрэн шийдвэрлэсэн байна.

14.13.Төмөр замын суурь бүтцийн зураг төсөл боловсруулах тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд энэ хуулийн 14.5-д зааснаас гадна доор дурдсан баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

14.13.1.технологийн программ хангамж, техник хэрэгслийн танилцуулга;

14.13.2.чанарын хяналтын журам.

14.14.Техник, технологийн хяналт тавих зөвлөх үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд энэ хуулийн 14.5-д зааснаас гадна доор дурдсан баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

14.14.1.мэргэшсэн зөвлөх инженерүүдийн мэдээлэл;

14.14.2.хяналт шалгалтын аргачлал, дотоод журам.”

2 дугаар зүйл.Төмөр замын тээврийн тухай хуулийн дараах заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/14 дүгээр зүйлийн 14.1.1 дэх заалт:

“14.1.1.төмөр замын суурь бүтэц барих, үйлдвэрлэх, угсрах, засварлах, зураг төсөл боловсруулах, техник, технологийн хяналт тавих зөвлөх үйлчилгээ;”

2/14 дүгээр зүйлийн 14.1.3 дахь заалт:

“14.1.3.төмөр замын хөдлөх бүрэлдэхүүн, тэдгээрийн эд анги үйлдвэрлэх, угсрах, засварлах;”

3 дугаар зүйл.Төмөр замын тээврийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2, 14.3 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИЙН ХӨРӨНГӨӨР БАРАА, АЖИЛ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ ХУДАЛДАН АВАХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 9.6 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“9.6.Цахим системд хиймэл оюуны технологи нэвтрүүлсэн, өөрчлөлт, шинэчлэл хийх тухай бүрд санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн болон цахим хөгжил, инновац, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хамтран холбогдох шалгалт хийж, дүгнэлт өгсөн байна.”

2 дугаар зүйл.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсгийн “гүйцэтгэнэ.” гэсний дараа “Худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулахад хиймэл оюуныг ашиглаж болно.” гэж, 34 дүгээр зүйлийн 34.3 дахь хэсгийн “бүртгэлтэй” гэсний дараа, 54 дүгээр зүйлийн 54.8 дахь хэсгийн “бүртгүүлсэн” гэсний дараа “, эсхүл энэ төрлийн мэдээллийг хүлээн авахаар бүртгүүлсэн иргэн,” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 54 дүгээр зүйлийн 54.4 дэх хэсгийн “тус системд холбогдсон төрийн эрх бүхий байгууллагын мэдээллийн сангаас” гэснийг “нийтийн мэдээллийн дэд бүтцээс” гэж өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТӨРИЙН ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/5 дугаар зүйлийн 5.20 дахь хэсэг:

“5.20.Хяналт шалгалтын байгууллага иргэн, хуулийн этгээдийн явуулж байгаа үйл ажиллагаанд хийх хяналт шалгалтын төлөвлөгөөг төрийн үйлчилгээний нэгдсэн системээр дамжуулан холбогдох иргэн, хуулийн этгээдэд хүргүүлнэ.

5.21.Газар дээр нь үзлэг хийх шаардлагатайгаас бусад хяналт шалгалтыг цахим хэлбэрээр гүйцэтгэнэ.”

2/5¹ дүгээр зүйлийн 5¹.6 дахь хэсэг:

“5¹.6.Энэ хуулийн 5¹.2-т заасан төлөвлөгөөг батлахдаа Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн 6.14-т заасныг баримтална.”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТУСГАЙ ХАМГААЛАЛТТАЙ ГАЗАР НУТГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах заалт нэмсүгэй:

1/27 дугаар зүйлийн 19 дэх заалт:

“19/тусгай хамгаалалттай газар нутгийн талаарх бодлого, зохицуулалт, менежментийг сайжруулах, тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглах зөвшөөрөлтэй холбоотой мэргэжлийн санал, зөвлөмж, дүгнэлт гаргах үүрэг бүхий төрийн захиргааны төв байгууллагын дэргэдэх орон тооны бус мэргэжлийн зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, дүрмийг батлах.”

2/41 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 3 дахь заалт:

“3/тусгай хамгаалалттай газар нутагт судалгаа, шинжилгээний ажил явуулах зөвшөөрөл авах хүсэлтэд судалгаа шинжилгээний батлагдсан арга зүй, судалгааны ажлын удирдамж, хөтөлбөр, ажил гүйцэтгэх нарийвчилсан хуваарь, багийн бүрэлдэхүүний жагсаалтыг хавсарган ирүүлэх;”

2 дугаар зүйл.Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 2 дахь заалтын “журам,” гэсний дараа “гэрээний загвар,” гэж, 41 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 3 дахь заалтын “ажлыг” гэсний дараа “батлагдсан арга зүй, удирдамж, хөтөлбөрийн дагуу” гэж, мөн хэсгийн 4 дэх заалтын “байгууллагад” гэсний дараа “гэрээнд заасан хугацаанд” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 27 дугаар зүйлийн 12, 13 дахь заалт, 33 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг, 41 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, мөн зүйлийн 2 дахь хэсгийн 3, 4, 5 дахь заалтын дугаарыг “4, 5, 6” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТҮГЭЭМЭЛ ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд 11.3 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“11.3.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2 дугаар зүйл. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 6 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 6.2 дахь хэсэг, 16 дугаар зүйлийн 16.4 дэх хэсэг, 22 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 22.1 дэх хэсэг, 23 дугаар зүйлийн 23.1 дэх хэсэг, 24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь хэсэг, 26 дугаар зүйлийн 26.1 дэх хэсэг, 27 дугаар зүйлийн 27.3, 27.4 дэх хэсэг, 30 дугаар зүйлийн 30.1 дэх хэсэг, 31 дүгээр зүйлийн 31.1 дэх хэсэг, 32 дугаар зүйлийн 32.1 дэх хэсэг, 35 дугаар зүйлийн 35.2, 35.3 дахь хэсэг, 36 дугаар зүйлийн 36.4, 36.6 дахь хэсэг, 37 дугаар зүйлийн 37.5 дахь хэсэг, 41 дүгээр зүйлийн 41.1, 41.5 дахь хэсэг, 42 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 42.1 дэх хэсэг, 43 дугаар зүйлийн 43.1 дэх хэсгийн “Тусгай зөвшөөрөл” гэснийг “Зөвшөөрөл” гэж, 23, 24, 35 дугаар зүйлийн гарчиг, 24 дүгээр зүйлийн 24.3 дахь хэсэг, 39 дүгээр зүйлийн гарчиг, 39.1 дэх хэсгийн “Тусгай зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрлийн” гэж, 36 дугаар зүйлийн гарчгийн “Тусгай зөвшөөрлөөр” гэснийг “Зөвшөөрлөөр” гэж, 37 дугаар зүйлийн гарчгийн “Тусгай зөвшөөрлийг” гэснийг “Зөвшөөрлийг” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 1.1 дэх хэсэг, 4 дүгээр зүйлийн 4.1.6, 4.1.7, 4.1.8, 4.1.9, 4.1.11, 4.1.12 заалт, 6 дугаар зүйлийн 6.1, 6.2, 6.3 дахь хэсэг, 7 дугаар зүйлийн 7.3 дахь хэсэг, 10 дугаар зүйлийн 10.1.1, 10.1.2, 10.1.3, 10.1.5 дахь заалт, 11 дүгээр зүйлийн 11.2.2, 11.2.3, 11.2.4, 11.2.5, 11.2.6 дахь заалт, Гуравдугаар бүлгийн гарчиг, 12 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 12.2, 12.3 дахь хэсэг, 13 дугаар зүйлийн гарчиг, 13.1, 13.2 дахь хэсэг, 14 дүгээр зүйлийн 14.1.4 дэх заалт, 14.3, 14.4, 14.5, 14.6, 14.7, 14.8, 14.9, 14.10 дахь хэсэг, 15 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 15.1 дэх хэсэг, 15.1.2, 15.1.3 дахь заалтын, 16 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 16.1, 16.2, 16.3, 16.4 дэх хэсэг, 16.1.1, 16.1.2, 16.1.4 дэх заалт, Дөрөвдүгээр бүлгийн гарчиг, 17 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 17.1, 17.4 дэх хэсэг, 18 дугаар зүйлийн гарчиг, 18.1 дэх хэсэг, 19 дүгээр зүйлийн 19.2.1, 19.2.2, 19.3.2, 19.3.3 дахь заалт, 19.4, 19.5, 19.6, 19.7 дахь хэсэг, 20 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 20.1 дэх хэсэг, 20.1.5 дахь заалт, 21 дүгээр зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 21.1, 21.2, 21.3 дахь хэсэг, 21.1.1, 21.1.2 дахь заалт, Тавдугаар бүлгийн гарчиг, 22 дугаар зүйлийн 22.1 дэх хэсэг, 23 дугаар зүйлийн 23.1 дэх хэсэг, 24 дүгээр зүйлийн 24.1, 24.2, 24.3 дахь хэсэг, Зургаадугаар

бүлгийн гарчиг, 25 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 25.1, 25.2, 25.3, 25.4, 25.5, 25.6 дахь хэсэг, 25.2.1 дэх заалт, 27 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 27.1, 27.2, 27.3 дэх хэсэг, 27.1.1 дэх заалт, 28 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 28.1 дэх хэсэг, 29 дүгээр зүйлийн 29.1, 29.2 дахь хэсэг, 33 дугаар зүйлийн 33.1 дэх хэсэг, 34 дүгээр зүйлийн 34.1, 34.3, 34.5 дахь хэсэг, 34.1.1, 34.5.1, 34.7.1 дэх заалт, Долдугаар бүлгийн гарчиг, 35 дугаар зүйлийн 35.1, 35.2, 35.3 дахь хэсэг, 35.1.1, 35.1.2, 35.1.3 дахь заалт, 36 дугаар зүйлийн 36.1, 36.3, 36.4, 36.5 дэх хэсэг, 37 дугаар зүйлийн 37.1, 37.2, 37.3, 37.4, 37.5, 37.6 дэх хэсэг, 37.1.1, 37.1.2, 37.1.3, 37.1.4 дэх заалт, 38 дугаар зүйлийн 38.1, 38.2 дахь хэсэг, 40 дүгээр зүйлийн 40.1 дэх хэсэг, Есдүгээр бүлгийн гарчиг, 41 дүгээр зүйлийн 41.3, 41.4 дэх заалтын “тусгай” гэснийг тус тус хассугай.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТЭСЭРЧ ДЭЛБЭРЭХ БОДИС, ТЭСЭЛГЭЭНИЙ ХЭРЭГСЛИЙН
ЭРГЭЛТЭД ХЯНАЛТ ТАВИХ ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсэг, 6 дугаар зүйлийн 6.1.2 дахь заалт, 11 дүгээр зүйлийн 11.1 дэх хэсэг, 12 дугаар зүйлийн 12.1, 12.3 дахь хэсэг, 15 дугаар зүйлийн 15.2 дахь хэсэг, 16 дугаар зүйлийн 16.1.1, 16.1.2, 16.1.3 дахь заалт, 17 дугаар зүйлийн 17.4 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ЕРӨНХИЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/5 дугаар зүйлийн 5.12 дахь хэсэг:

“5.12.Бүртгэл хөтлөхдөө төрөлжсөн мэдээллийн сангаас баримт бичиг, мэдээлэл татан бүрдүүлж эх нотлох баримт бичиг бүрдүүлж болно.

5.13.Энэ хуулийн 5.12-т заасан аргаар бүрдүүлэх боломжтой баримт бичгийг иргэн, хуулийн этгээдээс шаардахгүй.”

2/11 дүгээр зүйлийн 11.9 дэх хэсэг:

“11.9.Улсын бүртгэлийн цахим мэдээллийн санд төрөлжсөн мэдээллийн сангаас цахим хэлбэрээр мэдээлэл оруулах, өөрчлөхөд улсын бүртгэгч баталгаажуулж болно.”

3/12 дугаар зүйлийн 12.2.5, 12.2.6 дахь заалт:

“12.2.5.хүчингүйд тооцсон өмчлөх эрхийн гэрчилгээний мэдээлэл;

12.2.6.хүчингүйд тооцсон хуулийн этгээдийн тамга, тэмдэг, гэрчилгээний дугаар.”

4/14 дүгээр зүйлийн 14.5 дахь хэсэг:

“14.5.Хүн, хуулийн этгээд өөрт хамаарах улсын бүртгэлийн мэдээлэлд өөрчлөлт оруулах хүсэлтийг төрийн үйлчилгээний нэгдсэн системээр дамжуулан гаргаж, шийдвэрлүүлж болно.”

2 дугаар зүйл. Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.8 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“11.8.Улсын бүртгэлийн цахим мэдээллийн сан дахь мэдээлэл нь цаасан эх хувьтай адил байх бөгөөд зөрсөн тохиолдолд анх бүртгэхэд ашигласан хэлбэрийн мэдээллийг баримтална.”

3 дугаар зүйл. Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.7 дах заалтын “цаасан” гэснийг хассугай.

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

УЛСЫН ТЭМДЭГГИЙН ХУРААМЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.3.2, 15.3.5 дахь заалтын “750 000” гэснийг “350 000” гэж, мөн зүйлийн 15.3.3 дахь заалтын “35 000”, 15.3.4 дэх заалтын “40 000” гэснийг “10 000” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

УРГАМЛЫН ЭРҮҮЛ МЭНД, УРГАМАЛ ХАМГААЛЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Ургамлын эрүүл мэнд, ургамал хамгааллын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.9, 18.10 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл мэдэгдэлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Ургамлын эрүүл мэнд, ургамал хамгааллын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.9, 18.10 дахь хэсэг, 21 дүгээр зүйлийн 21.2.12 дахь заалтын “тусгай” гэснийг тус тус хассугай.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**УСАН ЗАМЫН ТЭЭВРИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Усан замын тээврийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.2 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“9.2.Тусгай зөвшөөрөл хүсэгч иргэн, хуулийн этгээд нь хүсэлтээ энэ хуулийн 17.1, 17.2, 17.3-т заасан даатгалд даатгуулсныг нотолсон баримт бичиг, усан замын тээврийн хэрэгслийн жолооч, эсхүл багийн гишүүний усчин-аврагч гэрчилгээ болон түүнтэй адилтгах баримт бичгийг эрх бүхий этгээдэд хүргүүлнэ.

2 дугаар зүйл. Усан замын тээврийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Усан замын тээврийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.4 дэх хэсгийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

УСНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Усны тухай хуульд доор дурьдсан агуулгатай дараах заалт, дэд заалт нэмсүгэй:

1/16¹ дүгээр зүйлийн 16¹.4.15:

“16¹.4.15.усны мэргэжлийн байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох.”

2/21 дүгээр зүйлийн 21.6.2.а, 21.6.2.б, 21.6.2.в, 21.6.2.г:

“21.6.2.а.усны хайгуул, судалгаа хийхэд гидрогеологи, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн ажилтан;

21.6.2.б.цооног өрөмдөх, тоноглох, сэргээн засварлахад гидрологи, усны барилга байгууламжийн инженер,

21.6.2.в.усны барилга, байгууламжийн зураг төсөл боловсруулахад гидрогеологи, геофизик, өрмийн мастер, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн ажилтан;

21.6.3.г.усны барилга байгууламж барих,тоноглох, сэргээн засварлахад хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйч, усны барилга байгууламжийн инженер.”

2 дугаар зүйл. Усны тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.4 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“21.4.Энэ хуулийн 21.1-д заасан усны мэргэжлийн байгууллагын эрхээ усны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага таван жилийн хугацаагаар олгох бөгөөд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан журмын дагуу сунгана.”

3 дугаар зүйл. Усны тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.5 дахь хэсэг, 13 дугаар зүйлийн 13.1.5 дахь заалтын “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл мэдэгдэлийн” гэж, 16¹ дүгээр зүйлийн “16¹.4.15” гэсэн дугаарыг “16¹.4.16” гэж, 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх хэсгийн “ус хэмнэх технологи нэвтрүүлэх, усны шинжилгээ, аудит” гэснийг “сэргээн засварлах, усны шинжилгээ” гэж, 21 дүгээр зүйлийн 21.3 дахь хэсгийн “гүйцэтгэх үүргийг” гэснийг “гүйцэтгэх үүрэг, тавигдах шаардлагыг” гэж, мөн зүйлийн 21.6.2 дахь заалтын “нотариатаар баталгаажуулсан диплом, сертификатын хуулбар” гэснийг “мэргэжлийн болон техникийн боловсрол эзэмшсэн нотлох баримт” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Усны тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.5.4 дэх хэсгийн “шинэчлэх,” гэснийг хассугай.

5 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**УУЛ УУРХАЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ БИРЖИЙН ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/9 дүгээр зүйлийн 9.3 дахь хэсэг:

“9.3. Биржийн төлөөлөн удирдах зөвлөл нь дотоод үйл ажиллагаандаа мөрдөх дараах дүрэм, журмыг батална:

- 9.3.1. төлөөлөн удирдах зөвлөлийн үйл ажиллагааны журам;
- 9.3.2. дотоод хяналтын журам;
- 9.3.3. ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх журам;
- 9.3.4. эрсдэлийн удирдлагын журам;
- 9.3.5. ёс зүйн дүрэм;

9.3.6. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуульд заасан шаардлагыг хангасан мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдэлийг бууруулах, удирдах талаар хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө, эсхүл дотоод журам.”

2/17 дугаар зүйлийн 17.5-17.8 дахь хэсэг:

“17.5. Энэ хуулийн 4.1.3, 4.1.12-т заасан тусгай зөвшөөрөл хүссэн хуулийн этгээд тогтоосон маягтын дагуу гаргасан өргөдлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд зааснаас гадна дараах баримт бичгийн хамт Хороонд ирүүлнэ:

17.5.1. үндсэн үйл ажиллагаанд ашиглах программ хангамжийн танилцуулга;

17.5.2. хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын шийдвэр;

17.5.3. эрх бүхий албан тушаалтан болон үндсэн үйл ажиллагааг эрхлэх мэргэжилтэн нь Хорооноос тогтоосон тохиромжтой этгээдийг тодорхойлох шаардлагыг хангасныг нотлох баримт бичиг;

17.5.4. Хорооноос тогтоосон хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээг хангасан тухай баримт болон хувь нийлүүлсэн хөрөнгөд ногдох мөнгөн хөрөнгийг харилцагч банкны дансанд байршуулсан талаарх банкны тодорхойлолт, баталгаа;

17.5.5. хувь нийлүүлсэн мөнгөн хөрөнгө нь зээлийн эх үүсвэрээс бүрдээгүй, хууль ёсны орлогоос бүрдсэн талаарх баримт бичиг;

17.5.6. гурван жилийн бизнес төлөвлөгөө;

17.5.7. тухайн үйл ажиллагааг эрхлэхэд шаардлагатай бүтэц, зохион байгуулалт, мэргэшсэн хүний нөөцийн талаарх танилцуулга болон холбогдох баримт бичиг;

17.5.8.техник тоног төхөөрөмж, программ хангамж, ажлын байрны найдвартай, аюулгүй ажиллагаа, нууцлал, харуул хамгаалалтын асуудлыг шийдвэрлэсэн талаарх бусад этгээдтэй байгуулсан гэрээ, дэлгэрэнгүй танилцуулга;

17.5.9.Хороонд хүсэлт гаргахаас өмнөх хугацаанд үйл ажиллагаа явуулж байсан хуулийн этгээдийн хувьд аудитын байгууллагаар баталгаажуулсан жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан, дүгнэлт, шинээр үүсгэн байгуулагдсан бол эхлэлтийн тайлан тэнцэл;

17.5.10.Кибер аюулгүй байдлын тухай хуулийн 17.1.1-д заасан журам;

17.5.11.итгэмжлэл олгож бүртгэх агуулах, терминал, тээвэр логистик, шинжилгээний лабораторийн талаарх мэдээлэл.

17.6.Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 17.5-д зааснаас гадна дараах баримт бичгийг Хороонд ирүүлнэ:

17.6.1.энэ хуулийн 9.2, 9.3-т заасан дүрэм, журам;

17.6.2.үнэт цаасны клирингийн болон төлбөр тооцооны үйл ажиллагаа эрхлэх хуулийн этгээдтэй хамтран ажиллах гэрээний төсөл.

17.7.Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжааны зуучлагч /брокер/-ийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 17.5-д зааснаас гадна дараах баримт бичгийг Хороонд ирүүлнэ:

17.7.1.үйл ажиллагаа эрхлэхэд дотооддоо дагаж мөрдөх журам;

17.7.2.уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжааны программ хангамжийн шаардлагыг хангасан тухай мэдээлэл;

17.7.3.арилжааны захиалга болон төлбөрийг гүйцэтгэх, арилжааны гүйлгээтэй холбоотой мэдээллийг хадгалах, харилцагчид мэдээлэл өгөх программ хангамжийн танилцуулга;

17.7.4.харилцагчдад үзүүлэх үйлчилгээний төрөл, тэдгээрээс авах үйлчилгээний хураамжийн хувь хэмжээ, харилцагчтай байгуулах гэрээний төсөл;

17.7.5.ажлын байр нь компанийн өөрийн өмчлөлийнх бол үл хөдлөх эд хөрөнгийн лавлагаа, түрээсийн байр бол түрээсийн гэрээний баталгаажуулсан хуулбар.

17.8.Хороо тусгай зөвшөөрлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан үндэслэлээс гадна дараах тохиолдолд түдгэлзүүлнэ:

17.8.1.хууль, Хорооноос тогтоосон журмыг зөрчсөн талаар холбогдох байгууллагаас гаргасан хүсэлт нь үндэслэл бүхий гэж үзсэн;

17.8.2.Хорооноос энэ хуулийн 17.4-т заасны дагуу өгсөн үүрэг, даалгаврыг биелүүлээгүй;

17.8.3.тухайн хуулийн этгээдийн эрх бүхий албан тушаалтан нь энэ хуулийн 8.7-д заасны дагуу тохиромжтой этгээдийн шаардлагыг хангахгүй болсон.”

2 дугаар зүйл.Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.2.3 дахь заалтын “хүсэгч хуулийн этгээдэд” гэснийг “эзэмшигч хуулийн этгээдэд” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.2.4 дэх заалтын “тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлага,” гэснийг хассугай.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, ТЕХНОЛОГИЙН ПАРКИЙН ЭРХ ЗҮЙН БАЙДЛЫН
ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.2 дахь хэсэг, 12 дугаар зүйлийн 12.2, 12.3, 12.5 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ҮНЭТ ЦААСНЫ ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/27 дугаар зүйлийн 27.6-27.15 дахь хэсэг:

“27.6.Үнэт цаасны өмчлөх эрхийн бүртгэлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 27.2-т зааснаас гадна дараах баримт бичгийг Хороонд ирүүлнэ:

27.6.1.харилцагчтай байгуулах өмчлөх эрхийн бүртгэлийн гэрээний төсөл;

27.6.2.харилцагчийн дансны хуулганы загвар;

27.6.3.үнэт цаасыг харилцагчийн дансанд бүртгэх, үнэт цаасны өмчлөх эрхийн бүртгэл хийхэд үндэслэх баримт бичгийн жагсаалт, түүнийг хадгалах заавар;

27.6.4.үнэт цаас гаргагчтай байгуулах үнэт цаасны бүртгэлийг хөтлөх гэрээний төсөл.

27.7.Үнэт цаасны клирингийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 27.2-т зааснаас гадна дараах баримт бичгийг Хороонд ирүүлнэ:

27.7.1.үнэт цаасны арилжаа, төлбөр тооцооны болон төвлөрсөн хадгаламжийн байгууллагатай хамтран ажиллах гэрээний төсөл;

27.7.2.үнэт цаасны клирингийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд үүсэх эрх, үүргийг тусгасан клирингийн үйл ажиллагаанд оролцогч этгээдтэй байгуулах гэрээний төсөл.

27.8.Үнэт цаасны төлбөр тооцооны үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 27.2-т зааснаас гадна дараах баримт бичгийг Хороонд ирүүлнэ:

27.8.1.үнэт цаасны клирингийн болон төвлөрсөн хадгаламжийн байгууллагатай хамтран ажиллах гэрээний төсөл;

27.8.2.үнэт цаасны төлбөр тооцооны үйл ажиллагаа эрхлэхэд үүсэх эрх, үүргийг тусгасан төлбөр тооцооны үйл ажиллагаанд оролцогч этгээдтэй байгуулах гэрээний төсөл.

27.9.Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 27.2-т зааснаас гадна дараах баримт бичгийг Хороонд ирүүлнэ:

27.9.1.харилцагч байгууллагатай байгуулах хадгаламжийн гэрээний төсөл;

27.9.2.харилцагчийн үнэт цаас худалдсан болон ногдол ашгийн мөнгөн хөрөнгийг байршуулан хадгалах арилжааны банктай байгуулах гэрээний төсөл.

27.10.Кастодианы үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 27.2-т зааснаас гадна Монголбанк, үнэт цаасны арилжаа, төлбөр тооцоо, клиринг, төвлөрсөн хадгаламжийн байгууллага, бусад мэргэжлийн оролцогч болон харилцагчтай мэдээлэл солилцох, төлбөр тооцоо гүйцэтгэх тоног төхөөрөмж, техник, программ хангамжийн танилцуулгыг Хороонд ирүүлнэ.

27.11.Үнэт цаасны арилжаа эрхлэх үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 27.2-т зааснаас гадна дараах баримт бичгийг Хороонд ирүүлнэ:

27.11.1.үнэт цаасны арилжааны төлбөр тооцоо, клиринг болон төвлөрсөн хадгаламжийн үйл ажиллагаа эрхлэх хуулийн этгээдтэй хамтран ажиллах гэрээний төсөл;

27.11.2.гишүүнчлэлийн гэрээний төсөл.

27.12.Санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоох үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 27.2-т зааснаас гадна зэрэглэл тогтоох аргачлал, тэмдэглэгээ, үзүүлэлт, тодорхойлолтын тухай танилцуулга, зэрэглэл тогтоох үйл ажиллагааны тайлангийн загварыг Хороонд ирүүлнэ.

27.13.Андеррайтерийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 27.2-т зааснаас гадна дараах баримт бичгийг Хороонд ирүүлнэ:

27.13.1.үнэт цаасны үнэлгээ, үнийн тооцооллыг хийх, төсөл, судалгаа, хөрөнгө оруулагч, үнэт цаас гаргагчтай харилцах чиглэлээр дагнан ажиллах гурваас доошгүй мэргэжилтний талаарх мэдээлэл;

27.13.2.үнэт цааснаас үүсэж болох эрсдэлийг тооцох, хэмжих, үнэлэх, удирдах дүрэм, журам болон энэ чиглэлээр ажиллах мэргэжилтний талаарх мэдээлэл;

27.13.3.үнэт цаас гаргагч этгээдтэй байгуулах үйлчилгээ үзүүлэх гэрээний төсөлд дараах мэдээллийг тусгана:

27.13.3.а.гэрээ хүчин төгөлдөр байх хугацаа;

27.13.3.б.талуудын хүлээх үүрэг, хариуцлага;

27.13.3.в.нийтэд санал болгож буй үнэт цаасны захиалгын хугацаа;

27.13.3.г.үнэт цаасны захиалгыг авах, хуваарилах арга аргачлал;

27.13.3.д.үнэт цаасны үнийг тогтворжуулах хугацаа, арга хэлбэр;

27.13.3.е.үйлчилгээний хураамжийн хэмжээ.

27.14.Үнэт цаасны хөрөнгө оруулалтын зөвлөхийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 27.2-т зааснаас гадна дараах баримт бичгийг Хороонд ирүүлнэ:

27.14.1.хөрөнгө оруулалтын зөвлөхийн үйл ажиллагаа эрхлэх болон үнэт цааснаас үүсэж болох эрсдэлийг тооцох, хэмжих, үнэлэх, удирдах мэргэжилтний талаарх мэдээлэл;

27.14.2.хөрөнгө оруулалтын зөвлөх үйлчилгээний гэрээ, хэлцлийг боловсруулж, хянах үнэт цаасны зах зээлд оролцогчид хууль зүйн зөвлөгөө үзүүлэх хуулийн этгээдээс энэ чиглэлээр тогтмол үйлчилгээ авахаар байгуулсан гэрээний баталгаажуулсан хуулбар.

27.15.Зохицуулалттай этгээдийн үндсэн үйл ажиллагаа хариуцсан мэргэжилтэн нь бусад хуулийн этгээдэд болон тухайн хуулийн этгээд дотроо өөр ажил, албан тушаал хавсран эрхлэхийг хориглоно.”

2/28 дугаар зүйлийн 28.3-28.14 дэх хэсэг:

“28.3.Энэ хуулийн 27.4-т заасны дагуу брокерийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээд нь харилцагчийг эрсдэлээс хамгаалах, харилцагч, хөрөнгө оруулагчдад мэдээлэл хүргэх журам, зах зээлийг урвуулан ашиглахаас сэргийлэх дотоод журмыг үйл ажиллагаа эрхлэхээс өмнө баталсан байна.

28.4.Энэ хуулийн 27.5-д заасны дагуу дилерийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээд нь зах зээлийг урвуулан ашиглахаас сэргийлэх дотоод журмыг үйл ажиллагаа эрхлэхээс өмнө баталсан байна.

28.5.Энэ хуулийн 27.6-д заасны дагуу үнэт цаасны өмчлөх эрхийн бүртгэлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээд нь үнэт цаасны өмчлөх эрхийн бүртгэл, шилжүүлэг хийхэд хяналт тавих журмыг үйл ажиллагаа эрхлэхээс өмнө баталсан байна.

28.6.Үнэт цаас итгэмжлэн удирдах үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээд нь үйл ажиллагаанд үүсч болзошгүй эрсдэлийг тооцох, хэмжих, үнэлэх, удирдах журам болон зах зээлийг урвуулан ашиглахаас сэргийлэх дотоод журмыг үйл ажиллагаа эрхлэхээс өмнө баталсан байна.

28.7.Энэ хуулийн 27.7-д заасны дагуу үнэт цаасны клирингийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээд нь хөрөнгө оруулагчийг клирингийн үйл ажиллагаатай холбоотой болзошгүй эрсдэлээс хамгаалах сан байгуулах, сангийн хөрөнгийг захиран зарцуулах нөхцөлийг тусгасан дотоод журам болон үнэт цаасны арилжааны болон арилжааны бус хэлцлийн дүнд үүссэн тооцоог тодорхойлох, төлбөрийг хийж гүйцэтгэх журмыг үйл ажиллагаа эрхлэхээс өмнө баталсан байна.

28.8.Энэ хуулийн 27.8-д заасны дагуу үнэт цаасны төлбөр тооцооны үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээд нь үнэт цаасны арилжааны болон арилжааны бус хэлцлийн төлбөрийг хийж гүйцэтгэх журам, үнэт цаасны төлбөр тооцооны эрсдэлийн удирдлагын журам, хөрөнгө оруулагчийг үнэт цаасны төлбөр тооцооны үйл ажиллагаатай холбоотой болзошгүй эрсдэлээс хамгаалах сан байгуулах, сангийн хөрөнгийг захиран зарцуулах нөхцөлийг тусгасан дотоод журмыг үйл ажиллагаа эрхлэхээс өмнө баталсан байна.

28.9.Энэ хуулийн 27.9-д заасны дагуу үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээд нь гишүүн кастодиантай мэдээлэл тасралтгүй солилцох, зах зээлийн хэвийн үйл ажиллагааг хангах тухай үйл ажиллагааны журмыг үйл ажиллагаа эрхлэхээс өмнө баталсан байна.

28.10.Энэ хуулийн 27.10-д заасны дагуу кастодианы үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээд нь харилцагчийн мэдээлэл, баримт бичгийг ашиглах, хадгалах, хамгаалах журам болон кастодианы үйлчилгээтэй холбоотой мэдээллийг харилцагчид хүргэх журмыг үйл ажиллагаа эрхлэхээс өмнө баталсан байна.

28.11.Энэ хуулийн 27.10-д заасны дагуу үнэт цаасны арилжаа эрхлэх үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөл этгээд нь үнэт цаасны бүртгэлийн журам болон зах зээлийг урвуулан ашиглахаас сэргийлэх дотоод журмыг үйл ажиллагаа эрхлэхээс өмнө баталсан байна.

28.12.Энэ хуулийн 27.12-т заасны дагуу санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоох үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээд нь үнэт цаасны хороодын олон улсын байгууллагаас гаргасан зээлжих зэрэглэлийн байгууллагуудад зориулсан ёс зүйн дүрэмд нийцүүлэн боловсруулсан Зэрэглэл тогтоох үйл ажиллагааны ёс зүйн дүрэм болон тогтоосон зэрэглэлийн талаарх мэдээллийг олон нийтэд хүргэх журмыг үйл ажиллагаа эрхлэхээс өмнө баталсан байна.

28.13.Энэ хуулийн 27.15-д заасны дагуу үнэт цаасны хөрөнгө оруулалтын зөвлөхийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээд нь үнэт цааснаас үүсэж болох эрсдэлийг тооцох, хэмжих, үнэлэх, удирдах дүрэм, журмыг үйл ажиллагаа эрхлэхээс өмнө баталсан байна.

28.14.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

3/29 дүгээр зүйлийн 29.1.8 дахь заалт:

“29.1.8.тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч энэ хуулийн 28 дугаар зүйлд заасан журмыг батлахгүйгээр үйл ажиллагаа эрхэлсэн.”

2 дугаар зүйл.Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн дараах хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/24 дүгээр зүйлийн 24.6 дахь хэсэг:

“24.6.Энэ хуулийн 24.1.1-24.1.14-т заасан үйл ажиллагааг эрхлэх зохицуулалттай этгээд нь өөрийн салбар, төлөөлөгчийн газрыг байгуулахдаа энэ хуулийн 24.11-д шаардлагыг хангасан талаарх мэдээллийг мэдэгдлээр хүргүүлнэ.”

2/27 дугаар зүйлийн 27.2 дахь хэсэг:

“27.2.Энэ хуулийн 27.1-д заасан өргөдөлд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд зааснаас гадна дараах баримт бичгийг хавсаргана:

27.2.1.зохицуулалттай үйл ажиллагаа эрхлэх тухай хувьцаа эзэмшигчийн шийдвэр;

27.2.2.хуулийн этгээдийн дүрмийн хуулбар;

27.2.3.хувьцаа эзэмшигчийн талаарх мэдээлэл, тэдгээрийн төлбөрийн чадвар, банк, санхүүгийн байгууллагад болон бусад этгээдэд хугацаа хэтэрсэн зээлийн өргүй тухай тодорхойлолт, тохиромжтой этгээд болох тухай мэдээлэл;

27.2.4.хувьцаа эзэмшигч нь гадаад улсын хуулийн этгээд бол тухайн улсынхаа бүртгэлийн байгууллагад бүртгүүлсэн хуулийн этгээдийн гэрчилгээний хуулбар;

27.2.5.хугацаа хэтэрсэн зээлийн болон гааль, шүүхийн шийдвэрээр бусдад өр, төлбөргүй тухай тодорхойлолт;

27.2.6.эрүүгийн хариуцлага хүлээж байсан эсэх тухай тодорхойлолт;

27.2.7.Хорооноос тогтоосон хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээг хангасан тухай баримт болон хувь нийлүүлсэн хөрөнгөд ногдох мөнгөн хөрөнгийг харилцагч банкны дансанд байршуулсан талаарх банкны тодорхойлолт;

27.2.8.хувь нийлүүлсэн мөнгөн хөрөнгө нь зээлийн эх үүсвэрээс бүрдээгүй, хууль ёсны орлогоос бүрдсэн талаарх баримт бичиг;

27.2.9.аудитын байгууллагаар баталгаажуулсан жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан, шинээр үүсгэн байгуулагдсан бол эхлэлтийн тайлан тэнцэл;

27.2.10.Компанийн тухай хуульд заасан нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээлэл, танилцуулга;

27.2.11.ажлын байр нь компанийн өөрийн өмчлөлийнх бол үл хөдлөх эд хөрөнгийн лавлагаа, түрээсийн байр бол түрээсийн гэрээний баталгаажуулсан хуулбар;

27.2.12.тухайн үйл ажиллагааг эрхлэхэд шаардлагатай бүтэц, зохион байгуулалтын танилцуулга, гурваас доошгүй жилийн бизнесийн болон эрсдэлийн удирдлагын төлөвлөгөө;

27.2.13.гүйцэтгэх удирдлага, мэргэжилтнүүдийн хувьд;

27.2.13.а.энэ хуулийн 35 дугаар зүйлд заасны дагуу ажил, үйлчилгээний төрөлд нийцсэн эрх авсан талаарх нотлох баримт;

27.2.13.б.Хорооноос тогтоосон тохиромжтой этгээдийг тодорхойлох шаардлагыг хангасан болон мэргэжил, мэргэшлийн дадлага туршлагатай гэдгийг нотлох баримт бичиг;

27.2.13.в.мэргэжлийн хариуцлагын даатгалд даатгуулсан болохыг нотлох баримт бичиг;

27.2.13.г.тухайн албан тушаалд томилогдсон шийдвэр болон өмнө ажиллаж байсан байгууллагын тодорхойлолт.

27.2.14.үйл ажиллагаанд үүсэж болзошгүй эрсдэл, ашиг сонирхлын зөрчлийг илрүүлэх, үнэлэх, удирдах дотоод хяналтын журмыг хэрэгжүүлэх хараат бус дотоод хяналтын ажилтны талаарх мэдээлэл, тохиромжтой этгээдийг тодорхойлох шаардлагыг хангасан тухай баримт бичиг;

27.2.15.харилцагчид үзүүлэх үйлчилгээний төрөл, тэдгээрээс авах үйлчилгээний хураамжийн хувь хэмжээний талаарх мэдээлэл;

27.2.16.мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх дотоод хяналтын хөтөлбөр;

27.2.17.банкны нэгдлийн бусад оролцогч бол Банкны тухай хуулийн 6.4-т заасан Монголбанкны санал;

27.2.18.тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь дараах харилцааг тусгаж, зохицуулсан дүрэм, журмыг баталж Хороонд ирүүлнэ:

27.2.18.а.үндсэн үйл ажиллагааны журам;

27.2.18.б.сонирхлын зөрчлийг тодорхойлох, сэргийлэх, илрүүлэх, мэдээлэх журам;

27.2.18.в.гэнэтийн болон давагдашгүй хүчин зүйлийн улмаас үүсэж болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний журам;

27.2.18.г.гүйцэтгэх удирдлага, мэргэжилтний баримтлах ёс зүйн дүрэм;

27.2.18.д.үйлчлүүлэгчийн дотоод мэдээлэл, баримт материалыг ашиглах, хадгалах, хамгаалах журам;

27.2.18.е.зохицуулалттай үйл ажиллагааг хавсран эрхлэх тохиолдолд зохицуулалттай үйл ажиллагаа тус бүрийг дотооддоо удирдан зохион байгуулах нэгжийн танилцуулга болон үйл ажиллагааны эрсдэлийг тооцох аргачлал, харилцагчийн хохирлыг барагдуулах зохицуулалтыг тусгасан журам;

27.2.18.ё.Кибер аюулгүй байдлын тухай хуулийн 17.1.1-д заасан журам.”

2/27 дугаар зүйлийн 27.4, 27.5 дахь хэсэг:

“27.4.Брокерийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 27.2-т зааснаас гадна дараах баримт бичгийг Хороонд ирүүлнэ:

27.4.3.үнэт цаасны арилжаа эрхлэх байгууллагаас шинээр гишүүнээр элсүүлэхэд тавигдах шалгуур, арилжаанд оролцох шаардлагыг хангасан талаарх дүгнэлт;

27.4.4.үнэт цаасны арилжаа, төлбөр тооцоо, клирингийн байгууллагын программ хангамжийн шаардлагыг хангасан тухай тодорхойлолт.

27.5.Дилерийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 27.2-т зааснаас гадна энэ хуулийн 27.4.3-т заасан баримт бичгийг Хороонд ирүүлнэ.”

3 дугаар зүйл. Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2.2 дахь заалтын “этгээдэд тавих нөхцөл,” гэснийг “этгээдийн үйл ажиллагаанд тавих” гэж, 27 дугаар зүйлийн 27.1 дэх хэсгийн “24.2-т заасан” гэснийг “24.1.1, 24.1.2, 24.1.3, 24.1.4, 24.1.5, 24.1.6, 24.1.7, 24.1.8, 24.1.9, 24.1.10, 24.1.11, 24.1.13, 24.1.14-т заасан үйл ажиллагааг эрхлэх” гэж, 29 дүгээр зүйлийн 29.1 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2.1 дэх заалтын “олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох журам болон” гэснийг хассугай.

5 дугаар зүйл. Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2.12 дахь заалтыг, 33 дугаар зүйлийн 33.8 дахь хэсгийг, 63 дугаар зүйлийн 63.1.6 дахь заалтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

6 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХАДГАЛАМЖ, ЗЭЭЛИЙН ХОРШООНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Хадгаламж, зээлийн хоршооны тухай хуулийн 13 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 13.12 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“13.12.Хадгаламж, зээлийн хоршоо нь Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан санхүүгийн бусад үйлчилгээг Хорооноос зөвшөөрсөн тохиолдолд хавсран эрхэлж болно.”

2 дугаар зүйл.Хадгаламж, зээлийн хоршооны тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.2 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсгай:

“15.2.Энэ хуулийн 13.4, 13.12-т заасны дагуу зөвшөөрөлтэйгөөр үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид тавигдах нөхцөл, шаардлагыг Хороо тогтооно.”

3 дугаар зүйл.Хадгаламж зээлийн хоршооны тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.6 дахь хэсгийн “13.4-т” гэснийг “13.4, 13.12-т” гэж, 15.7 дугаар зүйлийн 15.7 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХАРИЛЦАА ХОЛБООНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Харилцаа холбооны тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/9 дүгээр зүйлийн 9.2 дахь хэсэг:

“9.2.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу тус хуулийн 8.1, 8.2 дугаар зүйлд заасан харилцаа холбооны чиглэлээр зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2/13 дугаар зүйлийн 13.2, 13.3 дахь хэсэг:

“13.2.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 9.4-т заасан тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд дараах нотлох баримт бичгийг хавсаргана:

13.2.1.үйлчилгээний найдвартай байдлыг хангахуйц удирдлага, хяналтын системтэй болохыг нотлох баримт;

13.2.2.холболтын байгууламж, хэрэглэгчийн бүртгэл, төлбөр тооцооны системтэй болохыг нотлох баримт;

13.2.3.системийн найдвартай ажиллагаа, аюулгүй байдлыг хангасныг нотлох баримт.

13.3.Зохицуулах хороо зөвшөөрлийн хүсэлтийг магадлан шалгахдаа Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 4.1.5-д заасан баримт бичгийг улсын бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас цахим хэлбэрээр гаргуулан авна.”

3/14 дүгээр зүйлийн 14.2.5 дахь заалт:

“14.2.5.үйлчлэгч нь Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 9-д заасан тусгай зөвшөөрөл авах тохиолдолд холбогдох нөхцөл, шаардлага болон гэрээний хэрэгжилтийг хангаагүй.”

4/15¹ дугаар зүйл:

“15¹ дүгээр зүйл.Дугаарлалт

15¹.1.Зохицуулах хороо дугаарлалтын нэгдсэн төлөвлөгөө, дугаарлалтын нөөц, ашиглалтын байдалд үндэслэж дугаарлалт олгох, өөрчлөлт оруулах шийдвэр гаргана.

15¹.2.Зохицуулах хороо гамшиг, цагдаа, хүүхэд хамгаалал, эмнэлэгийн яаралтай тусламжийн дугаарлалтыг төрийн эрх бүхий байгууллагад олгоно.

15¹.3.Хэрэглэгч яаралтай тусламжийн дугаарт харилцаа холбооны сүлжээнээс үнэ төлбөргүй холбогдоно.”

6/25 дугаар зүйлийн 25.2.13-25.2.15 дахь заалт:

“25.2.13.Зохицуулах хорооноос олгоогүй дугаарлалтыг өөрийн болон нийтийн сүлжээнд үүсгэхгүй;

25.2.14.Зохицуулах хорооноос олгосон дугаарлалтыг өөрийн сүлжээнд үүсгэх;

25.2.15.дугаарлалтыг дугаарлалтын нэгдсэн төлөвлөгөө болон гэрээнд заасан хамрах хүрээ, зориулалт, технологийн дагуу ашиглах.”

2 дугаар зүйл.Харилцаа холбооны тухай хуулийн дараах хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/3 дугаар зүйлийн 3.1.5 дахь заалт:

“3.1.5."үйлчлэгч" гэж харилцаа холбоо, радио долгион, өргөн нэвтрүүлэг, шуудангийн чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл бүхий хуулийн этгээдийг;”

2/9 дүгээр зүйлийн 9.1.15 дахь заалт:

“9.1.15.зөвшөөрөл эзэмшигчийн дугаарлалт ашиглахад тавигдах нөхцөл, шаардлагыг батлах, хэрэгжилтэд хяналт тавих;”

3/13 дугаар зүйлийн 13.1.3 дахь заалт:

“13.1.3.тусгай зөвшөөрлөөр эрхлэх үйл ажиллагааны бизнес төлөвлөгөө.”

4/14 дүгээр зүйлийн 14.3 дахь хэсэг:

“14.3.Зохицуулах хороо Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 9.10, 9.11-д заасан тусгай зөвшөөрлийг сонгон шалгаруулах журмаар олгоно. Сонгон шалгаруулалтыг зохион байгуулах, сонгон шалгаруулалтад оролцогчийн ирүүлсэн баримт бичгийг үнэлэх чиг үүрэг бүхий 5-аас таваас доошгүй сондгой тооны бүрэлдэхүүнтэй ажлын хэсгийг Зохицуулах хорооны даргын шийдвэрээр байгуулж, жилд нэгээс доошгүй удаа зохион байгуулна.”

5/14 дүгээр зүйлийн 14.6 дахь хэсэг:

“14.6.Сонгон шалгаруулалтад оролцогчоос ирүүлсэн баримт бичгийг энэ хуулийн 14.5-д заасан нөхцөлийг харгалзан дараах зарчмын дагуу ажлын 10 өдөрт багтаан үнэлж, хамгийн өндөр үнэлгээ авсан этгээдэд тусгай зөвшөөрөл олгох бөгөөд үнэлэх хугацааг шаардлагатай тохиолдолд 1 удаа ажлын 5 өдрөөр сунгаж болно:

14.6.1.үзүүлэлт тус бүрийг 5-20 оноогоор үнэлэх ба нийлбэр 100 оноо байх;

14.6.2.үзүүлэлт тус бүрд ажлын хэсгийн гишүүдээс өгсөн дундаж онооны нийлбэрээр нэгдсэн үнэлгээг гаргах;

14.6.3.нэгдсэн үнэлгээгээр үзүүлэлт тус бүрийн авбал зохих онооны 50 хувиас доошгүй, нийт 70 ба түүнээс дээш оноо авсан тохиолдолд шаардлага хангасанд тооцох.”

3 дугаар зүйл.Харилцаа холбооны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.18 дахь заалт, 12 дугаар зүйлийн 12.1, 12.4 дэх хэсэг, 14 дүгээр зүйлийн 14.1, 14.3, 14.12 дахь хэсэг, 15 дугаар зүйлийн 15.1 дэх хэсэг, 16 дугаар зүйлийн 16.3 дахь хэсэг, 19¹ дүгээр зүйлийн 19¹.1 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 6 дугаар зүйлийн 6.1.18 дахь заалтын “9.11-д” гэснийг “9.11, 9.13-т” гэж, Дөрөвдүгээр бүлгийн гарчиг, 13 дугаар зүйлийн гарчгийн “Тусгай зөвшөөрөл” гэснийг “Зөвшөөрөл” гэж, 14 дүгээр зүйлийн 14.7 дахь хэсгийн “10” гэснийг “7” гэж, 25 дугаар зүйлийн “25.2.13” заалтын дугаарыг “25.2.16” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Харилцаа холбооны тухай 6 дугаар зүйлийн 6.1.5 дахь заалт, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.9 дэх заалтын “сүлжээний” гэснийг, 14 дүгээр зүйлийн 14.3 дахь хэсгийн “Сонгон шалгаруулалтыг жилд нэгээс доошгүй удаа зохион байгуулна.” гэснийг, 14.13 дахь хэсгийн “, нөхцөл, шаардлага” гэснийг, 16 дугаар зүйлийн 16.3 дахь хэсгийн “шуудангийн сүлжээ” гэснийг тус тус хассугай.

5 дугаар зүйл.Харилцаа холбооны тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.3 дахь заалтыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХИМИЙН ХОРТ БОЛОН АЮУЛТАЙ БОДИСЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 9.1.17 дахь заалт нэмсүгэй:

“9.1.17.боловсон хүчний мэргэжлийн болон техникийн боловсрол эзэмшсэн нотлох баримт.”

2 дугаар зүйл.Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.2 дахь заалтын “хадгалах,” гэсний дараа “тээвэрлэх,” гэж, 6.1.5 дахь заалтын “аюултай бодисын,” гэсний дараа “турших, бүртгэх,” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсгийн “импортлох,” гэсний дараа “хил дамжуулан тээвэрлэх,” гэж, мөн зүйлийн 9.1.6 дахь заалтын “болзошгүй осол,” гэсний өмнө “эрсдлийн үнэлгээ,” гэж, 9.1.7 дахь заалтын “явуулах” гэсний дараа “агуулах, эсхүл” гэж, 10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсгийн “тусгай” гэсний дараа “өрөө болон” гэж, 13 дугаар зүйлийн 13.7 дахь хэсгийн “мэдээг” гэсний дараа “энэ хуулийн 6.1.7-д заасан мэдээллийн санд тухай бүр бүртгүүлж,” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хуулийн дараах зүйл, хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/5 дугаар зүйл:

“5 дугаар зүйл.Химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, ашиглах үйл ажиллагаа эрхлэх

5.1.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.3 дугаар зүйлийн 1.1-д заасан тэсэрч дэлбэрэхээс бусад эрсдэлийн түвшин бага болон нэг жилийн нийт хэрэглээ нь 100 килограмм хүртэл химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, ашиглах үйл ажиллагаа эрхлэх мэдэгдлийг Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ.

5.2.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.2 дугаар зүйлийн 1.17-д заасан тэсэрч дэлбэрэхээс бусад нэг жилийн нийт хэрэглээ нь 100-1000 киллограмм хүртэл химийн хорт болон аюултай бодис импортлох, ашиглах үйл ажиллагаа эрхлэх энгийн зөвшөөрлийг Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага 3 жилийн хугацаатай олгоно.”

5.3.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.2 дугаар зүйлийн 1.14-т заасан тэсэрч дэлбэрэхээс бусад нэг жилийн нийт хэрэглээ нь 1000 килограмаас их химийн хорт болон аюултай бодис экспортлох, импортлох, хил дамжуулан тээвэрлэх, үйлдвэрлэх, худалдах, ашиглах тусгай зөвшөөрлийг Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага 5 жилийн хугацаагаар олгоно.

5.4.Зөвшөөрлийг олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох харилцааг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасны дагуу зохицуулна.”

2/6 дугаар зүйлийн 6.2 дахь хэсэг:

“6.2.Энэ хуулийн 5.1-д заасан зөвшөөрөл олгох, химийн хорт болон аюултай бодисын бодлого, зохицуулалтын асуудлаар санал, дүгнэлт гаргах чиг үүрэг бүхий орон тооны бус химийн мэргэжлийн зөвлөл Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын дэргэд ажиллах бөгөөд зөвлөлийн дүрэм, бүрэлдэхүүнийг Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.”

3/11 дүгээр зүйлийн 11.1 дэх хэсэг:

“11.1.Тусгай зөвшөөрөл бүхий хуулийн этгээд химийн хорт болон аюултай бодис худалдахдаа худалдан авсан этгээдийн хаяг, бодисын нэр, төрөл, хэмжээ, ашиглах зориулалтыг заасан мэдээллийг энэ хуулийн 6.1.7-д заасан мэдээллийн санд бүртгүүлнэ.”

4 дүгээр зүйл.Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 6 дугаар зүйлийн 6.1.3 дахь заалтын “жил бүр шинэчлэн батлах” гэснийг “баталж, шаардлагатай тохиолдолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах;” гэж 9 дүгээр зүйлийн 9.1.12 дахь заалтын “химийн хорт болон аюултай бодисын бодлого зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн Үндэсний зөвлөлийн шинжээчдийн багийн дүгнэлт” гэснийг “Химийн мэргэжлийн зөвлөлийн дүгнэлт” гэж, 9.1.13, 9.1.14 дэх заалтын “эх хувь” гэснийг “хуулбар хувь” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ...дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХОВОРДСОН АМЬТАН, УРГАМАЛ, ТЭДГЭЭРИЙН ГАРАЛТАЙ ЭД ЗҮЙЛИЙН ГАДААД ХУДАЛДААГ ЗОХИЦУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Ховордсон амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай эд зүйлийн гадаад худалдааг зохицуулах тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 8.6, 8.7, 8.8 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“8.6.Иргэн энэ хуулийн 8.1-д заасан зөвшөөрөл авах хүсэлтэд дараах баримт бичгийг хавсаргана:

8.6.1.амьтан агнах, барих зөвшөөрөл, гарал үүслийн тодорхойлолт худалдан авсныг нотлох баримт бичиг;

8.6.2.хүлээн авах болон илгээх хаяг;

8.6.3.Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль, Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд заасан төлбөр, хураамж төлсөн баримт.

8.7.Хуулийн этгээд энэ хуулийн 8.1-д заасан зөвшөөрөл авах хүсэлтэд дараах баримт бичгийг хавсаргана:

8.7.1.амьтан агнах, барьсан гэрээний хуулбар;

8.7.2.судалгааны дээж шинжлүүлэх тохиолдолд гадаадын хуулийн этгээдтэй байгуулсан гэрээний хуулбар;

8.7.3.хүлээн авах болон илгээх хаяг;

8.7.4.Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль, Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд заасан төлбөр, хураамж тушаасан баримт бичиг.

8.8.Ховордсон амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай эд зүйлийг хилээр нэвтрүүлэхэд Генетик нөөцийн тухай хуулийн 10.1-д заасан генетик нөөц, генетик нөөцтэй холбоотой уламжлалт мэдлэгийн бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгүүлнэ.”

2 дугаар зүйл.Ховордсон амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай эд зүйлийн гадаад худалдааг зохицуулах тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсэг, 8 дугаар зүйлийн 8.1, 8.2 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсгийн “зөвшөөрөл болон далай тэнгисээс олборлон оруулах гэрчилгээ авах хүсэлтээ Удирдан зохицуулах зөвлөлд ирүүлнэ” гэснийг “хүсэлтийг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад гаргана” гэж, 8.2 дахь хэсгийн “Удирдан зохицуулах зөвлөл уг хүсэлтийг” гэснийг “Энэ зүйлийн 8.1-д заасан байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага өргөдлийг” гэж, 8.5 дахь хэсгийн “Зөвшөөрөл, гэрчилгээг” гэснийг “Зөвшөөрлийг” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.1, 9.2 дахь хэсгийн “Удирдан зохицуулах зөвлөл” гэснийг “Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв

байгууллага” гэж, 9.3 дахь хэсгийн, 10 дугаар зүйлийн 10.1 дэх хэсгийн “зөвшөөрөл, гэрчилгээг” гэснийг “зөвшөөрлийг” гэж, 11 дүгээр зүйлийн 11.1 дэх хэсгийн “Удирдан зохицуулах зөвлөлийн” гэснийг “байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Ховордсон амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай эд зүйлийн гадаад худалдааг зохицуулах тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 8.2 дахь хэсэг, 9 дүгээр зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 9.1, 9.2 дахь хэсгийн “, гэрчилгээ” гэснийг тус тус хассугай.

4 дүгээр зүйл.Ховордсон амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай эд зүйлийн гадаад худалдааг зохицуулах тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4 дэх заааг заалтыг, 8 дугаар зүйлийн 8.4 дэх хэсгийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ХОГ ХАЯГДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Хог хаягдлын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах заалт нэмсүгэй:

1/26 дугаар зүйлийн 26.1.8, 26.1.9 дэх заалт:

“26.1.8.газар эзэмших гэрчилгээний баталгаажсан хуулбар, эсхүл түрээсийн гэрээ хийсэн байх;

26.1.9.байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан хийсэн байх.”

2/38 дугаар зүйлийн 38.3.4-38.3.6 дахь заалт:

“38.3.4.аюултай хог хаягдал үүсгэгчийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан;

38.3.5.аюултай хог хаягдлын лабораторийн шинжилгээний дүн;

38.3.6.экспортлох аюултай хог хаягдлын сав баглаа боодол, хаяг шошгыг тодорхой харуулсан фото зураг.”

2 дугаар зүйл. Хог хаягдлын тухай хуулийн дараах заалтыг доор дурдснаар өөрчлөн найруулсугай:

1/8 дугаар зүйлийн 8.1.4 дэх заалт:

“8.1.4.аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх, цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулах, устгах, экспортлох үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг хуулийн этгээдэд олгох;”

2/9 дүгээр зүйлийн 9.3.2 дахь заалт:

“9.3.2.энгийн хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийн болон хог хаягдлыг сэргээн ашиглах, устгах, булшлах үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг тухайн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга олгох;”

3 дугаар зүйл. Хог хаягдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.3.3 дахь заалт, 37 дугаар зүйлийн 37.6, 37.7, 37.8 дахь хэсэг, 38 дугаар зүйлийн 38.2, 38.3 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдэлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хот байгуулалтын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 11.2.1 дэх заалт нэмсүгэй:

“11.2.1. Хот байгуулалтын баримт бичиг боловсруулах тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд дараах баримт бичгийг хавсаргана:

11.2.1.а. хүний нөөцийн талаарх мэдээлэл;

11.2.1.б. багаж, тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслийн жагсаалт, техникийн хүчин чадлын тодорхойлолт.”

2 дугаар зүйл. Хот байгуулалтын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.2 дэх хэсгийн “байгууллагаас” гэсний дараа “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 5.1 дүгээр зүйлийн 3-т зааснаас гадна энэ зүйлийн 11.2.1-д заасан баримт бичгийг бүрдүүлж, тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлагыг хангаж” гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл. Хот байгуулалтын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.4 дэх заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“7.1.4. хот байгуулалтын баримт бичиг боловсруулах тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлагыг тогтоох;”

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ХОТ, СУУРИН УС ХАНГАМЖ, АРИУТГАХ ТАТУУРГЫН АШИГЛАЛТЫН
ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Хот, суурин ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1.3 дахь заалт, 12 дугаар зүйлийн 12.3 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ГАРАЛТАЙ БАРАА, ТҮҮХИЙ ЭДИЙН БИРЖИЙН
ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Хөдөө аж ахуйн гаралтай бараа, түүхий эдийн биржийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/4 дүгээр зүйлийн 4.12 дахь хэсэг:

“4.12.Биржийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь тогтоосон маягтын дагуу гаргасан өргөдлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд зааснаас гадна дараах баримт бичгийн хамт Хороонд ирүүлнэ:

4.12.1.хуулийн этгээдийн дүрмийн хуулбар;

4.12.2.үүсгэн байгуулагч, эсхүл хувьцаа эзэмшигчийн талаарх мэдээлэл, тэдгээрийн төлбөрийн чадвар, банк, санхүүгийн байгууллага болон бусад этгээдэд хугацаа хэтэрсэн зээлийн өргүй тухай тодорхойлолт, тохиромжтой этгээд болох тухай мэдээлэл;

4.12.3.Хорооноос тогтоосон хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээг хангасан тухай баримт болон хувь нийлүүлсэн хөрөнгөд ногдох мөнгөн хөрөнгийг харилцагч банкны дансанд байршуулсан талаарх банкны тодорхойлолт;

4.12.4.хувь нийлүүлсэн мөнгөн хөрөнгө нь зээлийн эх үүсвэрээс бүрдээгүй, хууль ёсны орлогоос бүрдсэн талаарх баримт бичиг;

4.12.5.тухайн үйл ажиллагааг эрхлэх ажлын байр, техник, тоног төхөөрөмж, программ хангамжийн шаардлагыг хангасан тухай мэдээлэл;

4.12.6.Кибер аюулгүй байдлын тухай хуулийн 17.1.1-д заасан журам;

4.12.7.ажлын байр нь компанийн өөрийн өмчлөлийнх бол үл хөдлөх эд хөрөнгийн лавлагаа, түрээсийн байр бол түрээсийн гэрээний баталгаажуулсан хуулбар;

4.12.8.эрх бүхий албан тушаалтан болон мэргэжилтэн нь Хорооноос тогтоосон тохиромжтой этгээдийг тодорхойлох шаардлагыг хангасан болохыг нотлох баримт бичиг болон өмнө ажиллаж байсан байгууллагын тодорхойлолт;

4.12.9.аудитын байгууллагаар баталгаажуулсан жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан, шинээр үүсгэн байгуулагдсан бол эхлэлтийн тайлан тэнцэл;

4.12.10.компанийн гурван жилийн бизнесийн төлөвлөгөө болон тухайн үйл ажиллагааг эрхлэхэд шаардлагатай бүтэц, зохион байгуулалтын танилцуулга;

4.12.11.төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга, гишүүн болон гүйцэтгэх удирдлага, мэргэжилтнийг томилсон эрх бүхий этгээдийн шийдвэрийн хуулбар;

4.12.13.биржийн зохицуулах зөвлөл, төлөөлөн удирдах зөвлөл болон гүйцэтгэх захирлын баталсан үйл ажиллагаанд мөрдөх холбогдох дүрэм, журам;

4.12.14.биржийн байнгын болон байнгын бус гишүүн оролцогчтой байгуулах гэрээний төсөл;

4.12.15.төлбөр тооцооны үйл ажиллагааг гүйцэтгэгч этгээдтэй байгуулсан гэрээний баталгаажуулсан хуулбар.”

4.13.Энэ хуулийн 4.12-т заасны дагуу биржийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээд нь энэ хуулийн 5.2-т заасан журмыг үйл ажиллагаа эрхлэхээс өмнө баталсан байна.

2/10 дугаар зүйлийн 10.9 дэх хэсэг:

“10.9.Биржийн арилжааны зуучлагч /брокер/-ийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь тогтоосон маягтын дагуу гаргасан өргөдлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд зааснаас гадна дараах баримт бичгийн хамт Хороонд ирүүлнэ:

10.9.1.энэ хуулийн 4.12.1, 4.12.2, 4.12.3, 4.12.4, 4.12.5, 4.12.6, 4.12.7, 4.12.8, 4.12.9, 4.12.10-т заасан баримт бичиг;

10.9.2.хувьцаа эзэмшигчдийн, эсхүл төлөөлөн удирдах зөвлөлийн хурлаар баталсан үйл ажиллагааны журам;

10.9.3.бараа, түүхий эдийг хүлээн авах, хадгалах, бэлтгэх зориулалтын итгэмжлэгдсэн агуулахтай бол холбогдох нотлох баримт, эсхүл итгэмжлэгдсэн агуулах бүхий этгээдтэй гэрээ байгуулсан бол гэрээний баталгаажуулсан хуулбар;

10.9.4.брокерийн, итгэмжлэгдсэн агуулах болон гэрээт итгэмжлэгдсэн тээвэрлэлт, лабораторын байгууллага, дотоод ажиллагааны горим нь тогтоосон шаардлагыг хангасан эсэх талаарх биржийн дүгнэлт;

10.9.5.биржээр арилжаалахаар заасан бараа, түүхий эдийн бүтээгдэхүүний нэр төрөл тус бүрд тохирсон бараа, түүхий эдийг хүлээн авах, хадгалах, бэлтгэх зориулалтын итгэмжлэгдсэн агуулахтай бол хуулийн этгээдийн биржийн итгэмжлэл, эсхүл итгэмжлэгдсэн агуулах бүхий этгээдтэй гэрээ байгуулсан бол гэрээний баталгаажуулсан хуулбар;

10.9.6.биржээр арилжаалахаар заасан бараа, түүхий эдийн бүтээгдэхүүний нэр төрөл тус бүрд тохирсон бараа, түүхий эдийг хүлээн авах, хадгалах, бэлтгэх зориулалтын итгэмжлэгдсэн лаборатори, тээвэрлэлтийн байгууллагатай байгуулсан гэрээний баталгаажуулсан хуулбар.”

2 дугаар зүйл.Хөдөө аж ахуйн гаралтай бараа, түүхий эдийн биржийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.9 дэх хэсгийн “арилжаанд оролцох тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлага болон биржийн” гэснийг “болон биржийн арилжааны зуучлагч /брокер/-ийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид тавигдах нөхцөл,

шаардлага, тэдгээрийн” гэж, 10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсгийн “үндэсний хөрөнгө оруулалт давамгайлсан” гэснийг “Монгол Улсад бүртгэлтэй” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХӨРӨНГИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хөрөнгийн үнэлгээний тухай хуулийн 17 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 17.6 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“17.6.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2 дугаар зүйл.Хөрөнгийн үнэлгээний тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 16 дугаар зүйлийн 16.3 дахь хэсэг, 17 дугаар зүйлийн 17.3 дахь хэсгийн “Тусгай зөвшөөрөл” гэснийг “Зөвшөөрөл” гэж, 18 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 18.4 дэх хэсгийн “Тусгай зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрлийн” гэж, 19, 20 дугаар зүйлийн гарчгийн “Тусгай зөвшөөрлийг” гэснийг “Зөвшөөрлийг” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Хөрөнгийн үнэлгээний тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.10 дахь заалт, 5 дугаар зүйлийн 5.2.7 дахь заалт, 8 дугаар зүйлийн 8.3.1 дэх заалт, Дөрөвдүгээр бүлгийн гарчиг, 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсэг, 17 дугаар зүйлийн гарчиг, 17.1, 17.2, 17.5 дахь хэсэг, мөн зүйлийн 17.1.1 дэх заалт, 18 дугаар зүйлийн 18.1, 18.2, 18.4 дэх хэсэг, мөн зүйлийн 18.3.1 дэх заалт, 19 дүгээр зүйлийн 19.1, 19.3 дэх хэсэг, 19.1.1 дэх заалт, 20 дугаар зүйлийн 20.1 дэх хэсэг, 20.1.1, 20.1.2, 20.1.5 дахь заалт, 21 дүгээр зүйлийн 21.1.1 дэх заалт, 28 дугаар зүйлийн 28.1 дэх хэсгийн “тусгай” гэснийг тус тус хассугай.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/3 дугаар зүйлийн 3.1.13, 3.1.14, 3.1.15 дахь заалт:

3.1.13. “хөрөнгө оруулагчийн гомдол” гэж төрийн байгууллага, албан тушаалтны үйлдэл, эс үйлдэхүйтэй холбоотойгоор хөрөнгө оруулагчаас эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлоо хамгаалуулахаар энэ хуулийн 23 дугаар зүйлд заасны дагуу гаргасан хүсэлтийг;

3.1.14. “хөрөнгө оруулалтын маргаан” гэж хөрөнгө оруулалт, эсхүл хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаатай холбогдуулан хөрөнгө оруулагч болон төрийн байгууллага хооронд үүссэн маргааныг;

3.1.15. “үндэсний таатай нөхцөл” гэж гадаадын хөрөнгө оруулагчид болон тэдний хөрөнгө оруулалтад олгох нөхцөлийг дотоодын хөрөнгө оруулагчдад олгодог нөхцөлөөс дордуулахгүй байхыг.”

2/4¹ дүгээр зүйл:

“4¹ дүгээр зүйл. Хөрөнгө оруулалтын талаар баримтлах зарчим

4¹.1. Энэ хуулийг хэрэгжүүлэхэд төрөөс Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан зарчмаас гадна дараах үндсэн зарчмыг баримтална:

4¹.1.1. хөрөнгө оруулагчид шударга, тэгш хандах;

4¹.1.2. хөрөнгө оруулагчийг үл ялгаварлан гадуурхах;

4¹.1.3. хөрөнгө оруулалтыг хамгаалах, хөрөнгө оруулалтын үр шим, хууль ёсоор олсон орлого, хөрөнгөө чөлөөтэй эзэмших, ашиглах, захиран зарцуулах;

4¹.1.4. хөрөнгө оруулалтын орчны ил тод, тогтвортой, урьдчилан таамаглахуйц байдлыг хангах;

4¹.1.5. гэрээгээр хүлээсэн үүргээ шударгаар биелүүлэх;

4¹.1.6.тогтвортой, хариуцлагатай хөрөнгө оруулалтыг дэмжих.”

3/5 дугаар зүйлийн 5.1.6-5.1.7 дахь заалт:

“5.1.6.үйлдвэр, машин механизм, технологи дамжуулах, барилга байгууламжийн үндсэн хөрөнгөд биет байдлаар хөрөнгө оруулалт хийх;

5.1.7.оюуны өмчийн эрхийг холбогдох хуульд заасны дагуу эдийн засгийн эргэлтэд оруулахад хөрөнгө оруулалт хийх;”

4/6 дугаар зүйлийн 6.11-6.14 дэх хэсэг:

“6.11.Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 38.4, Захиргааны ерөнхий хуулийн 27, 62.1-д зааснаар хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаа, хөрөнгө оруулагчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хөндсөн аливаа шийдвэрийн талаар урьдчилан мэдээлж, олон нийтийн оролцоог хангаж хэлэлцүүлэх, албан ёсоор хэвлэн нийтэлж нээлттэй болгоно.

6.12.Төрийн байгууллага, албан тушаалтны хууль бус үйлдэл, эс үйлдэхүйн улмаас хөрөнгө оруулагчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь зөрчигдсэн бол түүний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалж, учирсан хохирлыг хуульд заасны дагуу барагдуулна.

6.13.Хууль бус үндэслэлээр хөрөнгө оруулагчийн үйл ажиллагааг аливаа хэлбэрээр зогсоох, түдгэлзүүлэх, саад учруулахыг хориглоно.

6.14.Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд хөрөнгө оруулагчийн үйл ажиллагаанд хийх төлөвлөгөөт хяналт шалгалтын тоо жилд хоёроос ихгүй байна.”

5/8¹ дүгээр зүйл:

“8¹ дүгээр зүйл. Засгийн газрын бүрэн эрх:

“8¹.1.Засгийн газар хөрөнгө оруулалтын талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

8¹.1.1.хөрөнгө оруулалтын нэгдсэн бодлогыг боловсруулах, хэрэгжилтийг хангах;

8¹.1.2.энэ хуульд заасан хөрөнгө оруулалтын гэрээ байгуулах эрх олгох;

8¹.1.3.хөрөнгө оруулалтыг дэмжих, хөрөнгө оруулалтын баталгааг хангах, хөрөнгө оруулагчийн эрх, ашгийг хамгаалах чиглэлээр шийдвэр гаргах;

8¹.1.4.хөрөнгө оруулагчдад Монгол Улсын хөгжлийн бодлогын баримт бичигт туссан хөгжлийн төсөл хэрэгжүүлэх нээлттэй санал хүргүүлэх, төсөл хэрэгжүүлэгчийг олон улсын нээлттэй сонгон шалгаруулалтаар сонгох.”

6/9 дүгээр зүйлийн 9.2.15 дахь заалт:

“9.2.15.хөрөнгө оруулагчийн эрх ашгийг хамгаалах асуудлаар Засгийн газарт танилцуулж, шийдвэрлүүлэх.”

7/9¹ дүгээр зүйл:

“9¹ дүгээр зүйл. Хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын эрх, үүрэг

9¹.1. Хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

9¹.1.1. хөрөнгө оруулалтыг татах, хадгалах, дэмжих цогц үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх;

9¹.1.2. хөрөнгө оруулалтын талаарх хууль, эрх зүйн орчны талаар сурталчлах, мэдээллээр хангах;

9¹.1.3. хөрөнгө оруулагчид хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлт хийх, хөрөнгө оруулалтыг тогтвортой үргэлжлүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх;

9¹.1.4. хөрөнгө оруулагчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, хөрөнгө оруулагчийн гомдлыг шийдвэрлэх;

9¹.1.5. хөрөнгө оруулалттай холбоотойгоор төрийн бусад үйлчилгээний талаар зөвлөх болон цахим нэг цонхны үйлчилгээ үзүүлэх;

9¹.1.6. хөрөнгө оруулалттай холбоотой статистик, мэдээллийг төв банк, төсөв, санхүү, татвар, нийгмийн даатгал, гааль, чөлөөт бүс, улсын бүртгэл, хөдөлмөр эрхлэлт, гадаадын иргэн, харьяат, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллагаас гаргуулж, нэгдсэн статистик, мэдээллийн санг хөтлөх;

9¹.1.7. дотоодын хуулийн этгээдүүдэд хөрөнгө оруулалт татахтай холбоотой сургалт хийх;

9¹.1.8. хуульд заасан бусад.”

8/22 дугаар зүйлийн 22.8 дахь хэсэг:

“22.8. Гадаадын төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хөрөнгө оруулалт хийх хүсэлтийг хүлээн авч, шийдвэрлэх журмыг Засгийн газар батална.”

9/ДОЛДУГААР БҮЛЭГ:

“ДОЛДУГААР БҮЛЭГ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧИЙН ГОМДОЛ, МАРГААНЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ

23 дугаар зүйл. Хөрөнгө оруулагчийн гомдлыг шийдвэрлэх

23.1. Хөрөнгө оруулагч нь төрийн байгууллага, албан тушаалтны хууль бус үйлдэл, эс үйлдэхүйн улмаас эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдсөн талаарх гомдлыг Хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад гаргаж болно.

23.2.Хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага хөрөнгө оруулагчийн гомдлыг хянан үзэхдээ холбогдох төрийн байгууллагаас тайлбар, мэдээлэл авч болно.

23.3.Энэ хуулийн 23.2-т заасан төрийн байгууллага, албан тушаалтан 5 хоногт багтаан гомдолд дурдсан асуудлаар үндэслэл бүхий тайлбар, мэдээллийг Хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад хүргүүлнэ.

23.4.Гомдлыг хянан үзэхэд холбогдох төрийн байгууллага, албан тушаалтны буруутай үйл ажиллагаа байна гэж үзсэн тохиолдолд тухайн төрийн байгууллага, албан тушаалтанд, эсхүл дээд шатны байгууллага, албан тушаалтанд шаардлагатай арга хэмжээ авах санал, дүгнэлт хүргүүлнэ.

23.5.Энэ хуулийн 23.4-т заасан төрийн байгууллага, албан тушаалтан Хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагаас ирүүлсэн санал, дүгнэлтийн хэрэгжилтийн талаар эргэн мэдэгдэж, тайлагнана.

23.6.Хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага гомдлыг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор хянан үзэж шийдвэрлэх бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд 30 хоногоор сунгаж болно. Шийдвэрлэсэн арга хэмжээний талаар хөрөнгө оруулагчид хариу мэдэгдэнэ.

23.7.Хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь хөрөнгө оруулагчийн гомдлыг шаардлагатай тохиолдолд Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулж, шийдвэрлүүлнэ.

23.8.Хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага дараах тохиолдолд гомдлыг хүлээн авахаас татгалзаж, буцаана:

23.8.1.Үндсэн хуулийн цэц, шүүх, мөрдөн шалгах ажиллагааны шатанд байгаа болон хянан шийдвэрлэгдсэн эрүү, иргэн, захиргаа, зөрчлийн хэрэг, маргааны талаарх гомдол;

23.8.2.гадаадын, эсхүл дотоодын арбитр, эсхүл гадаад улсын шүүхийн шатанд шийдвэрлэгдэж байгаа болон хянан шийдвэрлэгдсэн маргаантай холбоотой гомдол;

23.8.3.тагнуул, үндэсний аюулгүй байдлыг хамгаалах, төрийн гадаад бодлогыг шууд хэрэгжүүлэхтэй холбоотой гомдол;

23.8.4.Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын хянан шалгаж байгаа хүний эрхийн зөрчлийн талаарх гомдол;

23.8.5.татварын маргаан таслах зөвлөлөөр хянагдвал зохих татварын акттай холбоотой гомдол.

23.9.Хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь энэ хуулийн 23.8-д заасан буюу харьяаллын бус гомдлыг хүлээн авахаас татгалзаж, 30 хоногийн дотор хариу мэдэгдэнэ.

23.10.Хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага хөрөнгө оруулагчийн гомдлыг шийдвэрлэх нь шүүх, арбитрын байгууллагаар шийдвэрлүүлэх эрхийг хязгаарлахгүй.”

10/24 дүгээр зүйл:

“24 дүгээр зүйл.Хөрөнгө оруулалтын маргаан

24.1.Монгол Улсын хууль тогтоомжид өөрөөр заагаагүй бол хөрөнгө оруулагч болон Монгол Улсын төрийн байгууллага хооронд үүссэн хөрөнгө оруулалтын маргааныг хөрөнгө оруулалтын гэрээний дагуу шийдвэрлэх бөгөөд хэрэв хөрөнгө оруулалтын гэрээгээр зохицуулаагүй, эсхүл гэрээ байхгүй бол талууд хэлэлцээний, эсхүл эвлэрүүлэн зуучлах замаар шийдвэрлэхийг эрмэлзэнэ.

24.2.Хэрэв талууд маргааныг хэлэлцээний, эсхүл эвлэрүүлэн зуучлах замаар 6 сарын дотор шийдвэрлэж чадаагүй тохиолдолд талуудын харилцан тохиролцсон олон улсын, эсхүл үндэсний арбитраар шийдвэрлүүлж болно.

24.3.Энэ хуулийн 24.1-д заасан маргаанд холбогдох асуудлыг хуулиар шүүхийн онцгой харьяалалд хамааруулсан бол маргааныг Монгол Улсын шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.”

2 дугаар зүйл.Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3 дахь хэсгийн “хууль бусаар” гэсний дараа “шууд болон шууд бус хэлбэрээр” гэж, мөн зүйлийн 6.5 дахь хэсгийн “зах зээлийн үнэлгээгээр” гэсний өмнө “олон улсын” гэж, мөн тус хэсгийн “үнийн хамт төлнө.” гэсний дараа “Тус нөхөн олговор нь бүрэн хөрвөх, чөлөөтэй шилжүүлж болохуйц байна.” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.1.8 дахь заалтын “хүлээн авах” гэсний дараа “, энэ хуулийн 23.1-д заасан хөрөнгө оруулагчийн гомдол гаргах” гэж, 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх хэсгийн “хувийг” гэсний дараа “шууд болон шууд бусаар” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн дараах хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/9 дүгээр зүйлийн 9.2.11 дэх заалт:

“9.2.11.тогтворжуулах гэрчилгээ эзэмшигч хуулийн этгээдийн хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаа нь төслийн бизнес төлөвлөгөө болон техник, эдийн засгийн үндэслэлд нийцсэн эсэхэд хяналт тавих;”

2/16 дугаар зүйлийн 16.2 дахь хэсэг:

“16.2.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт таваас доошгүй жилийн хугацаанд төсөл хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулагчид хөрөнгө оруулалтын хэмжээ, нутаг дэвсгэрээс хамаарч доор дурдсан хугацаагаар тогтворжуулах гэрчилгээг олгоно:”

№	Хөрөнгө оруулалтын хэмжээ /төгрөг/		Тогтворжуулах гэрчилгээний хугацаа /жил/
	Улаанбаатар хот	Бусад	
1	20-50 тэрбум	10-50 тэрбум	10
2	50 тэрбум 1 төгрөг-100 тэрбум		15

3	100 тэрбум 1 төгрөгөөс дээш	20
---	-----------------------------	----

4 дүгээр зүйл.Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.5 дахь заалтын “аж ахуй нэгж” гэснийг “хуулийн этгээд” гэж, 5 дугаар зүйлийн 5.1.6 дахь заалтын дугаарыг “5.1.8” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.2.9 дэх заалтын дугаарыг “7.2.10” гэж, “Долоодугаар бүлэг” гэснийг “Наймдугаар бүлэг” гэж, “23 дугаар зүйл” гэснийг “25 дугаар зүйл” гэж, “23.1” гэснийг “25.1” гэж, “23.2” гэснийг “25.2” гэж, “24 дүгээр зүйл” гэснийг “26 дугаар зүйл” гэж, “24.1” гэснийг “26.1” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.3 дахь хэсгийн “салбар” гэснийг, 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсгийн “энэ хуулийн 9.3-т заасан зөвлөлийн дүгнэлтийг үндэслэн” гэсэн хэсгийг тус тус хассугай.

6 дугаар зүйл.Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1, 9.3-5 дахь хэсэг, мөн зүйлийн 9.2.4-9.2.9 дэх заалт, 9.2.14 дэх заалт, 16 дугаар зүйлийн 16.4, 16.5 дахь хэсэг, 17 дугаар зүйлийн 17.2.5 дахь заалт, 19 дүгээр зүйлийн 19.1.8 дахь заалтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

7 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2026 оны ... дугаар сарын ...-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙГ ДАГАЖ МӨРДӨХ ЖУРМЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ

1 дүгээр зүйл.Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөхөөс өмнө тогтворжуулах гэрчилгээ авсан хуулийн этгээдийн тогтворжуулах гэрчилгээний хугацаа, нөхцөл нь уг гэрчилгээний хугацаа дуусах хүртэл хүчинтэй байна.

2 дугаар зүйл.Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөхөөс өмнө хөрөнгө оруулалтын гэрээ байгуулсан хуулийн этгээдийн хөрөнгө оруулалтын гэрээний хугацаа, нөхцөл уг гэрээний хугацаанд хүчинтэй байна.

3 дугаар зүйл.Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөхөөс өмнө тогтворжуулах гэрчилгээ авах, хөрөнгө оруулалтын гэрээ байгуулах хүсэлтийг ирүүлсэн бол тухайн хүсэлтийг Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн дагуу шийдвэрлэнэ.

4 дүгээр зүйл.Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөхөөс өмнө улсын бүртгэлд бүртгүүлэх хүсэлт гаргасан хуулийн этгээдийн төлөх улсын тэмдэгтийн хураамжийн хэмжээ нь тухайн хүсэлт гаргах үеийн хүчин төгөлдөр хууль тогтоомжийн дагуу төлнө.

5 дугаар зүйл.Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөхөөс өмнө төрийн хяналт шалгалтын тухайн жилийн нэгдсэн хуваарь батлагдсан бол тухайн хуваарийн дагуу хяналт шалгалтыг хийнэ.

6 дугаар зүйл.Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөхөөс өмнө хөрөнгө оруулагчаас Хөрөнгө оруулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад ирүүлсэн гомдол, хүсэлтийг Хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад шилжүүлж, шийдвэрлүүлнэ.

7 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН САНГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 19.15 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“19.15.Хамтын хөрөнгө оруулалтын сангийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн хүсэлтийг доор дурдсан баримт бичгийн хамт Хороонд ирүүлнэ:

19.15.1.хөрөнгө оруулалтын сангийн дүрэм, нэгж эрхийн танилцуулгад заасан хөрөнгө, санхүүгийн хэрэгслийг тусгаарласан дансанд бүрэн төвлөрүүлсэн тухай хөрөнгө хадгалах гэрээ байгуулсан кастодианы тодорхойлолт;

19.15.2.хөрөнгө оруулалтын менежментийн компанитай байгуулсан хөрөнгө итгэмжлэн удирдах гэрээ, нээлттэй төрлийн хөрөнгө оруулалтын сангийн хувьд нэгж эрхийн танилцуулга, хаалттай төрлийн болон биржээр арилжаалагддаг сангийн хувьд үнэт цаасны арилжаа эрхлэх байгууллагад бүртгүүлсэн нэгж эрхийн танилцуулга;

19.15.3.биржээр арилжаалагддаг сангийн хувьд нэгж эрхээ анхдагч зах зээлд санхүүгийн хэрэгслээр солих ажиллагаа амжилттай явагдсан гэж үзсэн талаарх үнэт цаасны арилжаа эрхлэх байгууллагын дүгнэлт.”

2 дугаар зүйл. Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хуулийн 45 дугаар зүйлийн 45.4 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХӨРӨНГӨӨР БАТАЛГААЖСАН ҮНЭТ ЦААСНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасны тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/6 дугаар зүйлийн 6.4-6.7 дахь хэсэг:

“6.4.Энэ хуулийн 6.1, 20.1, 36.2-т заасан тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд тогтоосон маягтын дагуу гаргасан өргөдлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд зааснаас гадна дараах баримт бичгийн хамт Хороонд ирүүлнэ:

6.4.1.тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа эрхлэх тухай хувьцаа эзэмшигчийн шийдвэр;

6.4.2.хуулийн этгээдийн дүрмийн хуулбар;

6.4.3.хувьцаа эзэмшигчийн талаарх мэдээлэл, тэдгээрийн төлбөрийн чадвар, банк, санхүүгийн байгууллагад болон бусад этгээдэд хугацаа хэтэрсэн зээлийн өргүй тухай тодорхойлолт, тохиромжтой этгээд болох тухай мэдээлэл;

6.4.4.ажлын байр нь компанийн өөрийн өмч бол үл хөдлөх эд хөрөнгийн лавлагаа, түрээсийн байр бол түрээсийн гэрээний баталгаажуулсан хуулбар;

6.4.5.Хорооноос тогтоосон хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээг хангасан тухай баримт болон хувь нийлүүлсэн хөрөнгөд ногдох мөнгөн хөрөнгийг харилцагч банкны дансанд байршуулсан талаарх банкны тодорхойлолт;

6.4.6.орон сууц санхүүжилтийн компани болон Хорооноос тогтоосон бусад санхүүгийн байгууллага бол хувь нийлүүлсэн мөнгөн хөрөнгө нь зээлийн эх үүсвэрээс бүрдээгүй, хууль ёсны орлогоос бүрдсэн талаарх баримт бичиг;

6.4.7.аудитын байгууллагаар баталгаажуулсан жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан, шинээр үүсгэн байгуулагдсан бол эхлэлтийн тайлан тэнцэл;

6.4.8.тухайн үйл ажиллагааг эрхлэх ажлын байр, техник, тоног төхөөрөмж, программ хангамжийн шаардлагыг хангасан тухай баримт;

6.4.9.мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх дотоод хяналтын хөтөлбөр;

6.4.10.энэ хуулийн 20.1-д заасан тусгай зөвшөөрлийг хүсэгч хуулийн этгээдийн хувьд хөрөнгө итгэмжлэн удирдах үйл ажиллагааны журам болон гэрээний төсөл;

6.4.11.Кибер аюулгүй байдлын тухай хуулийн 17.1.1-д заасан журам.”

6.5.Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гаргах үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 6.4-т зааснаас гадна дараах баримт бичгийг Хороонд ирүүлнэ:

6.5.1.үүсгэн байгуулагч нь банк бол Монголбанкнаас, орон сууцны санхүүжилтийн компани, эсхүл бусад этгээд бол холбогдох эрх бүхий байгууллагаас тэдгээрийн зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтүүд болон бусад хууль тогтоомжоор хүлээлгэсэн үүргийг хангаж ажиллаж байгаа эсэх талаарх дүгнэлт;

6.5.2.хөрөнгийн мэдээллийг хадгалах нэгдсэн системийн талаарх мэдээлэл;

6.5.3.тусгай зориулалтын компани байгуулах данс, уг дансны орлого, зарлагын урсгалын тодорхойлолт, тэдгээрийг захиран зарцуулах эрхтэй этгээдийн талаарх мэдээлэл;

6.5.4.тусгай зориулалтын компанийн хөндлөнгийн аудиторыг сонгох, өөрчлөх журам.

6.6.Энэ хуулийн 6.5.3, 6.5.4-т заасан барьцаат үнэт цаас гаргах зорилгоор хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гаргах тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээдэд хамаарахгүй.

6.7.Хороо тусгай зөвшөөрлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан үндэслэлээс гадна нээлттэй хүрээнд гаргасан хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гаргагчийн хувьд хууль болон Хорооноос тогтоосон журмыг зөрчсөн талаар үнэт цаасны арилжаа эрхлэх байгууллагаас гаргасан хүсэлт нь үндэслэл бүхий бол хуульд заасан хугацаагаар түдгэлзүүлнэ.”

2/20 дугаар зүйлийн 20.6 дахь хэсэг:

“20.6.Хөрөнгө итгэмжлэн удирдах үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид тавигдах нөхцөл, шаардлагыг Хороо тогтооно.”

2 дугаар зүйл.Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасны тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1 дэх хэсгийн “удирдагч нь” гэснийг “удирдах үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг Хороо олгох бөгөөд” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ХУВИЙН ХАМГААЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Хувийн хамгаалалтын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 10.3 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“10.3.Хувийн хамгаалалтын үйл ажиллагааг биечлэн гүйцэтгэх хүн нь Гэрээт харуул хамгаалалтын тухай хуулийн 10.1-д заасан цагдаагийн төв байгууллагаас зохион байгуулах сургалтад хамрагдан, гэрчилгээ авсан байна.”

2 дугаар зүйл.Хувийн хамгаалалтын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.2 дахь заалт, 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэг, 6 дугаар зүйлийн 6.4 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Хувийн хамгаалалтын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1 дэх хэсгийн “болон сургалт явуулах зөвшөөрөл олгох” гэснийг тус тус хассугай.

4 дүгээр зүйл.Хувийн хамгаалалтын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ХУВИРГАСАН АМЬД ОРГАНИЗМЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Хувиргасан амьд организмын тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсэг, 6 дугаар зүйлийн 6.1, 6.5 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Хувиргасан амьд организмын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.3 дахь заалтыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХУВЬ ХҮНИЙ ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ
ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.17 дахь заалтын “2024-2026 онд 90 хувиар, 2027-2029 онд” гэснийг “2024-2028 онд 90 хувиар, 2029-2031 онд” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 26 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 26.4 дэх хэсэг нэмсүгэй:

“26.4.Энэ хуулийн 26.1-д заасны дагуу гадаадын хөрөнгө оруулалттай хуулийн этгээдийг улсын бүртгэлээс хасах талаар хөрөнгө оруулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг үндэслэн шийдвэрлэнэ.”

2 дугаар зүйл.Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.3 дахь хэсгийн “15” гэснийг “30” гэж, 16 дугаар зүйлийн 16.2 дахь хэсгийн “аж ахуйн нэгж” гэснийг “хуулийн этгээд” гэж, мөн зүйлийн 16.2.3 дахь заалтын “аж ахуйн нэгжийн” гэснийг “хуулийн этгээдийн” гэж, 21 дүгээр зүйлийн 21.6 дахь хэсгийн “аж ахуйн нэгжийг бүртгэх эсэх талаар ажлын 10” гэснийг “хуулийн этгээдийг бүртгэх эсэх талаар ажлын 5” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.5, 10.6 дахь хэсгийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ХҮҮХЭД ХАРАХ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТУХАЙ
ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.3, 13.5 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.2 дахь заалт, 6 дугаар зүйлийн 6.4 дэх хэсгийн “Монгол Улсын” гэснийг тус тус хассугай.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ЦӨМИЙН ЭНЕРГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Цөмийн энергийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/18 дугаар зүйлийн 18.12 дахь хэсэг:

“18.12.Энэ хуулийн 15.3-т заасан үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл гаргагчийн баримт бичгийг магадлан шалгахдаа цацрагийн үүсгүүрийн ангилал, идэвх, төрөл, түүнд холбогдох эрсдэлийг харгалзан үзнэ.”

2/19 дүгээр зүйлийн 19.9 дэх хэсэг:

“19.9.Тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдлийг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 5.1 дүгээр зүйлийн 5-д заасны дагуу цахим хэлбэрээр гаргаж болно.”

2 дугаар дугаар зүйл.Цөмийн энергийн тухай хуулийн дараах хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/26 дугаар зүйлийн 26.3 дахь хэсэг:

“26.3.Зөвшөөрөл олгох эрх байгууллага зөвшөөрлийг хүчингүй болгох үндэслэл тогтоогдсон тохиолдолд зөвшөөрөл эзэмшигчид урьдчилан мэдэгдэж, Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 6.3 дугаар зүйлд заасны дагуу зөвшөөрлийг хүчингүй болгох асуудлыг шийдвэрлэнэ.”

2/38 дугаар зүйлийн 38.1 дэх хэсэг:

“38.1.Цөмийн материал болон цацрагийн үүсгүүрийг цацрагийн хамгаалалт, аюулгүйн шаардлагыг хангасан талаарх мэргэжлийн байгууллагын үнэлгээ хийлгэсэн зориулалтын хадгалах байранд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 8.21-д заасан тусгай зөвшөөрлийг авсны үндсэн дээр хадгална.”

3 дугаар зүйл.Цөмийн энергийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.1 дэх хэсэг, 23 дугаар зүйлийн 23.1 дэх хэсэг, 25 дугаар зүйлийн 25.3 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 36 дугаар зүйлийн 36.1.7 дахь заалтын “төрийн захиргааны байгууллагын” гэснийг “цөмийн энергийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Цөмийн энергийн тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.9.2, 18.9.3 дахь заалтыг, 26 дугаар зүйлийн 26.1 дэх хэсгийг тус тус хүчингүй болгосонд тооцсугай.

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө. Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЧӨЛӨӨТ БҮСИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Чөлөөт бүсийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.7.11 дэх заалт, 18 дугаар зүйлийн 18.2 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ШИЛЭН ДАНСНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ
ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Шилэн дансны тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2 дахь хэсгийн “Шилэн дансны мэдээллийг дуу болон дүрс бичлэгийн хэлбэрээр байрлуулж болно.” гэсний дараа “Эх хувь нь цахимаар үүссэн, баталгаажсан мэдээллийг цахим эх хувиар болон бусад мэдээллийн системтэй мэдээлэл солилцох замаар байрлуулна.” гэж нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ШУУДАНГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Шуудангийн тухай хуульд 10¹ дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 10¹.5-10¹.16 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“10¹.5.Хуулийн этгээд зөвшөөрөл авах өргөдлийг Зохицуулах хорооноос баталсан маягтын дагуу гаргах бөгөөд дараах баримт бичгийг хавсаргана:

10¹.5.1.шуудангийн үйлчилгээ эрхлэхэд шаардлагатай хүний нөөц, техник, тоног төхөөрөмж, үйлчилгээнд ашиглах анхан шатны маягтууд, эдийн засгийн тооцоо судалгаа бүхий батлагдсан бизнес төлөвлөгөө;

10¹.5.2.бизнес төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулалт, үйлчилгээний үнэ тарифын тооцоолол, санхүүгийн чадавхыг нотолсон баримт;

10¹.5.3.шуудангийн илгээмж хүргэх хугацаа, тээвэрлэлтийн болон шуудангийн технологи ажиллагааны шат дамжлагын зураглал;

10¹.5.4.шуудангийн сүлжээ, үйлчилгээг зохион байгуулах нарийвчилсан төлөвлөгөө /шуудан илгээмжийн хадгалалт, ажлын байрны зохион байгуулалт, хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа болон гамшгийн үеийн аюулгүй байдал/;

10¹.5.5.улс хоорондын шуудангийн үйлчилгээ эрхлэх тохиолдолд хилийн чанад дахь эрх бүхий хуулийн этгээдтэй хамтран ажиллах харилцаа тогтоосныг нотлох баримт бичиг.

10¹.6.Зохицуулах хороо нь Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 9.13-т заасан тусгай зөвшөөрлийг сонгон шалгаруулах журмаар олгоно.

10¹.7.Сонгон шалгаруулалтыг зохион байгуулах, оролцогчийн ирүүлсэн баримт бичгийг үнэлэх үүрэг бүхий таваас доошгүй сондгой тооны бүрэлдэхүүнтэй ажлын хэсгийг Зохицуулах хорооны даргын шийдвэрээр байгуулна.

10¹.8.Зохицуулах хороо сонгон шалгаруулалтын баримт бичгийг баталж, сонгон шалгаруулалт явуулахаас 30-аас доошгүй хоногийн өмнө урилгыг олон нийтэд ил тод мэдээлэх бөгөөд энэ хугацааг нэг удаа 14 хоногоор сунгаж болно.

10¹.9.Сонгон шалгаруулалтад оролцогч нь энэ хуулийн 10¹.5-д заасны дагуу хүсэлтийг Зохицуулах хороонд ирүүлнэ.

10¹.10.Ажлын хэсэг сонгон шалгаруулалтад оролцогчоос ирүүлсэн энэ хуулийн 10¹.5-д заасан баримт бичгийн хүрээнд үзүүлэлт тус бүрийг 5-25 хүртэлх оноогоор үнэлэх ба нийлбэр нь 100 оноо байна.

10¹.11. Сонгон шалгаруулалтад оролцогчоос ирүүлсэн баримт бичгийн үзүүлэлт тус бүрт ажлын хэсгийн гишүүдээс өгсөн дундаж онооны нийлбэрээр нэгдсэн үнэлгээг гаргана. Нэгдсэн үнэлгээгээр үзүүлэлт тус бүрийн авбал зохих онооны 50 хувиас доошгүй, нийт 70 ба түүнээс дээш оноо авсан баримт бичгийг шаардлага хангасанд тооцно.

10¹.12. Сонгон шалгаруулалтад оролцогчоос ирүүлсэн баримт бичгийн үнэлгээг энэ хуулийн 10¹.10-т заасны дагуу ажлын 10 өдөрт багтаан үнэлж, Зохицуулах хороо шийдвэр гаргана. Сонгон шалгаруулалтын баримт бичгийг үнэлэх хугацааг шаардлагатай тохиолдолд нэг удаа ажлын 5 өдрөөр сунгаж болно.

10¹.13. Энэ хуулийн 10¹.12-т заасны дагуу шалгарсан этгээд эрх бүхий этгээдээс шалгарсан тухай мэдэгдэл хүлээн авсан өдрөөс хойш ажлын 10 өдрийн дотор гэрээг байгуулаагүй тохиолдолд дараагийн өндөр үнэлгээ авсан этгээдтэй гэрээ байгуулна.

10¹.14. Энэ хуулийн 10¹.6-д заасан сонгон шалгаруулалтад нэг этгээд хүсэлт ирүүлсэн тохиолдолд энэ хуулийн 10¹.12-т заасныг баримтлана.

10¹.15. Сонгон шалгаруулалтад сонирхогч этгээд хүсэлт ирүүлээгүй, оролцогч этгээдийн ирүүлсэн хүсэлт хуульд заасан шаардлага хангаагүй, энэ хуулийн 10¹.13-т заасан дараагийн этгээд гэрээ байгуулаагүй бол тухайн жилд дахин сонгон шалгаруулалт зарлахгүй.

10¹.16. Зохицуулах хороо Харилцаа холбооны тухай хуулийн 14.11-д заасан үндэслэлээр тусгай зөвшөөрлийн хугацааг сунгахаас татгалзаж, мөн хуулийн 14.12, 15.1-д заасан үндэслэлээр тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлж, хүчингүй болгоно.

10¹.17. Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2 дугаар зүйл. Шуудангийн тухай хуулийн дараах хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/10¹ дүгээр зүйлийн 10¹.1 дэх хэсэг:

“10¹.1. Зохицуулах хороо Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 9.13-т заасан үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 10 жилийн хугацаатай, 9.15-д заасан үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг таван жилийн хугацаатай олгож, хугацааг анх олгосон хугацаагаар сунгана.”

3 дугаар зүйл. Шуудангийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.4 дэх хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Шуудангийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.3 дахь хэсгийн “, 4.2.3-т заасан дотоодын хэрэглээний шуудангийн журмыг Харилцаа холбооны зохицуулах хороо тус тус” гэснийг хассугай.

5 дугаар зүйл. Шуудангийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.2.3 дахь заалтыг, 10¹ дүгээр зүйлийн 10^{1.3} дахь хэсгийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

6 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ....-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ШҮҮХ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Шүүх шинжилгээний тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/11¹ дүгээр зүйл:

“11¹ дүгээр зүйл. Зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, зохион байгуулалт, үйл ажиллагаа

11^{1.1}. Зөвлөл нь 16 гишүүний бүрэлдэхүүнтэй байх бөгөөд дарга, нарийн бичгийн дарга, гишүүдээс бүрдэнэ.

11^{1.2}. Зөвлөлийн дарга нь Шүүх шинжилгээний төв байгууллагын шинжилгээний үйл ажиллагаа эрхэлсэн дэд дарга байна.

11^{1.3}. Зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга нь шүүх шинжилгээний төв байгууллагын шинжээчийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл олгох ажил хариуцсан нэгжийн дарга байна.

11^{1.4}. Энэ хуулийн 11.2-т заасан төлөөлөл нь мэргэжлээрээ 10-аас доошгүй жил ажилласан, ял шийтгэлгүй байна.

11^{1.5}. Зөвлөлийн гишүүдийн 30-аас доошгүй хувь нь шүүх шинжилгээний туршлагатай байна.

11^{1.6}. Зөвлөлийн гишүүнд нэр дэвшигчийн баримт бичгийг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хүлээн авч, хянан хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний шийдвэрээр гурван жилийн хугацаагаар томилж, чөлөөлнө.

11^{1.7}. Зөвлөлийн гишүүнд хянан магадалгаа хийхэд урамшуулал олгоно.

11^{1.8}. Зөвлөлийн үйл ажиллагааны үндсэн хэлбэр нь хуралдаан байна.

11^{1.9}. Зөвлөлийн ээлжит хуралдааныг улиралд нэгээс доошгүй удаа хуралдуулах бөгөөд хуралдааныг Зөвлөлийн дарга удирдана. Даргын эзгүйд түүний томилсон зөвлөлийн гишүүн удирдана.

11^{1.10}. Зөвлөлийн ээлжит бус хуралдааныг Зөвлөлийн даргын санаачилгаар, эсхүл зөвлөлийн гишүүний саналаар хуралдуулж болно.

11^{1.11}.Зөвлөлийн гишүүн хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас хуралдаанд оролцох боломжгүй тохиолдолд Зөвлөлийн даргад албан ёсоор мэдэгдэж, хуралдаанаар хэлэлцэх асуудалд бичгээр санал өгч болно.

11^{1.12}.Шинжээчийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл олгох, түдгэлзүүлэх, сунгах, хүчингүй болгох үндэслэлийг тодорхойлсон баримт бичигт Зөвлөлийн даргын шийдвэрээр томилогдсон гурван гишүүнтэй комисс /цаашид “Комисс” гэх/ хянан магадалгаа хийнэ.

11^{1.13}.Комисс баримт бичгийн үнэн бодитой, шаардлага хангасан эсэхэд хянан магадалгаа хийж, зөвлөлөөс гарах санал, дүгнэлтийн төсөл боловсруулна.

11^{1.14}.Комиссын гаргасан санал, дүгнэлтийг зөвлөлийн гишүүдийн 75-аас доошгүй хувийн ирцтэйгээр хэлэлцэж, 60-аас доошгүй хувийн саналаар батална.

11^{1.15}.Зөвлөлийн санал, дүгнэлтэд зөвлөлийн дарга гарын үсэг зурна. Зөвлөлийн хуралдааны тэмдэглэлийг нарийн бичгийн дарга хөтөлж, тэмдэглэлд зөвлөлийн дарга, хуралдаанд оролцсон гишүүд гарын үсэг зурж баталгаажуулна.

11^{1.16}.Зөвлөлөөс гарсан санал, дүгнэлтийг шүүх шинжилгээний төв байгууллагын даргад уламжилж, шийдвэрлүүлнэ."

2/11² дугаар зүйл:

“11² дугаар зүйл.Зөвлөлийн ажлын алба, түүний чиг үүрэг

11^{2.1}.Зөвлөл нь Ажлын алба /цаашид “Ажлын алба” гэх/-тай байх бөгөөд Ажлын албаны чиг үүргийг Шүүх шинжилгээний төв байгууллагын шинжээчийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл олгох ажил хариуцсан нэгж хэрэгжүүлнэ.

11^{2.2}.Ажлын алба дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

11^{2.2.1}.зөвлөлийн үйл ажиллагаанд шаардлагатай мэдээ, мэдээлэл, баримт, лавлагааг холбогдох байгууллагаас гаргуулах;

11^{2.2.2}.зөвлөлийн хуралдааны бэлтгэл ажлыг хангах, хэлэлцэх асуудлын жагсаалтыг гаргаж зөвлөлийн даргаар батлуулах;

11^{2.2.3}.шинжээчийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл олгох, түдгэлзүүлэх, сунгах, хүчингүй болгох үндэслэлийг тодорхойлсон баримт бичгийг хүлээн авч, зөвлөлийн даргад танилцуулан, хянан магадалгаа хийх Комисс томилуулах;

11^{2.2.4}.комиссын гаргасан зөвлөлийн санал, дүгнэлтийн төслийг зөвлөлийн гишүүдэд хуралдаан эхлэхээс гурван хоногийн өмнө цахимаар хүргүүлэх;

11^{2.2.5}.зөвлөлийн гаргасан санал, дүгнэлтийг шүүх шинжилгээний төв байгууллагын даргад танилцуулж, шийдвэрлүүлэх, баталгаажуулах ажлыг зохион байгуулах;

11^{2.2.6}.шинжээчийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл олгох,

түдгэлзүүлэх, сэргээх, сунгах, хүчингүй болгосон шийдвэрээр мэдээллийн сан үүсгэж, мэдээллийн санг нийтэд танилцуулах;

11².2.7. шинжээчийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг түдгэлзүүлсэн хугацаа дууссан бол шүүх шинжилгээний төв байгууллагын даргад танилцуулан шийдвэрлүүлэх.”

3/11 дүгээр зүйлийн 11.13-11.15 дахь хэсэг:

“11.13. Шүүх шинжилгээний төв байгууллага нь шүүх шинжилгээний мэргэжлийн болон үргэлжилсэн сургалтыг зохион байгуулж болно.

11.14. Шинжээчийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл эзэмшигч нь шүүх шинжилгээний төв байгууллагаас зохион байгуулах давтан сургалтад жил тутам хамрагдаж, тогтсон багц цагийг хангана.

11.15. Энэ хуулийн 11.3-т заасан сургалтыг зохион байгуулах, багц цаг тооцох журмыг Шүүх шинжилгээний төв байгууллагын дарга батална.”

2 дугаар зүйл. Шүүх шинжилгээний тухай хуулийн 11.4.5 дахь заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай.

“11.4.5. Эрүүгийн хуульд заасан авлига, албан тушаалын гэмт хэрэг үйлдэж шүүхээр ял шийтгүүлж байгаагүй байх;”

3 дугаар зүйл. Шүүх шинжилгээний тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.12.2 дахь заалтыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЭМ, ЭМНЭЛГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 6.5 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“6.5.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2 дугаар зүйл. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1, 6.3 дахь хэсэг, 12 дугаар зүйлийн 12.2 дахь хэсэг, 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх хэсэг, 14 дүгээр зүйлийн 14.1 дэх хэсэг, 26 дугаар зүйлийн 26.2 дахь хэсэг, 28 дугаар зүйлийн 28.2 дахь хэсэг, 39 дүгээр зүйлийн 39.3 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.5 дэх хэсгийн “19.10-т” гэснийг “19.5-д” гэж, 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсгийн “Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 19.17-д заасныг үндэслэнэ.” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан журмыг баримтална.” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТУХАЙ
ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2, 14.3 дахь хэсгийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай дараах заалт нэмсүгэй.

1/25 дугаар зүйлийн 25.8.5-25.8.7 дахь заалт:

“25.8.5.тухайн төрөлжсөн мэргэшлээр гадаадын эмнэлгийн мэргэжилтнийг ажиллуулах үндэслэлийг тодорхойлсон эрүүл мэндийн байгууллагын тодорхойлолт;

25.8.6.гадаадын эмнэлгийн мэргэжилтний танилцуулга;

25.8.7.гадаадын эмнэлгийн мэргэжилтний тухайн улсын бүртгэлийг нотлох баримт бичиг.”

2/25 дугаар зүйлийн 25.9.3 дахь заалт:

“25.9.3.Засгийн газрын гэрээ, хэлэлцээрт заасныг хэрэгжүүлэх, шинэ технологи нэвтрүүлэх, гадаадад эмчлүүлэх иргэдийн тоог бууруулах, байгалийн гамшиг, осол, нийтийг хамарсан аюул бүхий халдварт өвчний дэгдэлт үүссэн тохиолдолд 30 хоног хүртэлх хугацаагаар.”

2 дугаар зүйл. Эрүүл мэндийн тухай хуулийн дараах зүйл, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/19 дүгээр зүйл:

“19 дүгээр зүйл. Эрүүл мэндийн чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох, нэмэлт, өөрчлөлт оруулах

19.1. Эрүүл мэндийн чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэх зориулалтын барилга байгууламж, техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, хүний нөөцийн зохих шаардлага хангасан өмчийн аливаа хэлбэрийн эрүүл мэндийн байгууллагад эрүүл мэндийн чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл /цаашид "зөвшөөрөл" гэх/ олгоно.

19.2. Улсын хэмжээнд эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай хуулийн этгээдэд эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, орон нутгийн хэмжээнд эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх хуулийн этгээдэд аймаг, нийслэлийн эрүүл мэндийн газар тусгай зөвшөөрөл /цаашид “зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллага” гэх/ олгоно.

19.3.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллага Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1, 8.2 дугаар зүйлд заасан эрүүл мэндийн чиглэлээр зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлж болно.

19.4.Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн мэдээлэлд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 5.3 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт зааснаас гадна эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх байгууллага, тусламж, үйлчилгээний төрлийг тусгана.

19.5.Эрүүл мэндийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч нь Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 5.1 дүгээр зүйлийн 3-т зааснаас гадна өргөдөлд дараах мэдээлэл, баримт бичгийг хавсаргана:

19.5.1.зөвшөөрлөөр эрхлэх үйл ажиллагааны төрөл, чиглэл;

19.5.2.барилга байгууламжийн зориулалтыг нотлох баримт бичиг;

19.5.3.ажлын байрны дотоод, гадаад орчны төлөвлөлтийн зураглал;

19.5.4.хүний нөөцийн мэдээлэл, мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх

зөвшөөрөл;

19.5.5.техник, технологи, тоног төхөөрөмжийн хүчин чадал, баталгаажилт, стандарт болон өмчлөлийн талаарх мэдээлэл.

19.6.Тусгай зөвшөөрлийн баримт бичигт дараах шаардлага тавигдана:

19.6.1.энэ хуулийн 19.5.2-т заасан баримт бичиг нь үл хөдлөх хөрөнгийн гэрчилгээ, шинээр ашиглалтад орсон барилга бол улсын комисс байнгын ашиглалтад хүлээн авсан актын хуулбар байх;

19.6.3.энэ хуулийн 19.5.4, 19.5.5-д заасан баримт бичиг нь эрүүл мэндийн байгууллагын бүтэц, үйл ажиллагааны стандартын шаардлага хангасан байх.

19.7.Тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллага энэ хуулийн 19.5-д заасан хүсэлт гаргагчийн баримт бичгийг хүлээн авч, өргөдлийг хянан үзэх орон тооны бус шинжээчийн баг томилон ажиллуулна.

19.8.Энэ хуулийн 19.7-д заасан шинжээчийн баг баримт бичгийн бүрдлийг дараах байдлаар хянан үзнэ:

19.8.1.энэ хуулийн 19.5.2, 19.5.3, 19.5.4, 19.5.5-д заасан баримт бичиг, түүний хэрэгжилтийг газар дээр нь магадлан шалгах;

19.8.2.тусгай зөвшөөрөл олгох эсэх дүгнэлтийг тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллагаар хэлэлцүүлэн шийдвэрлүүлэх.

19.9.Тусгай зөвшөөрлийг тухайн байгууллагад анх удаа олгож байгаа бол гурав, сунгаж байгаа бол таван жилийн хугацаагаар олгоно.

19.10.Зөвшөөрлийн хугацааг Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуульд заасан журмын дагуу сунгана.

19.11.Эрүүл мэндийн чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тохиолдолд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

19.11.1.нэмэлт, өөрчлөлт, оруулахыг хүссэн хүсэлт;

19.11.2.эмнэлгийн мэргэжилтний бүрэлдэхүүний мэдээлэл, хөдөлмөрийн гэрээ;

19.11.3.техник, технологи, тоног төхөөрөмжийн хүчин чадал, чанар, стандарт болон өмчлөлийн талаарх мэдээлэл;

19.11.4.барилга байгууламж болон хаяг, байршил өөрчлөгдөж байгаа тохиолдолд барилга байгууламжийн зориулалт, зураг төслийн дагуу баригдсан эсэх, улсын комисс байнгын ашиглалтад хүлээн авсан акт, үл хөдлөх эд хөрөнгийн гэрчилгээ, ажлын байрны дотоод, гадаад орчны төлөвлөлт зураглал.”

2/25 дугаар зүйлийн 25.3 дахь хэсэг:

“25.3.Эмчлэх мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг таван жилийн хугацаагаар олгоно.”

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Эрчим хүчний тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/12 дугаар зүйлийн 12.8 дахь хэсэг:

“12.8.Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 1-д заасны дагуу тус хуулийн 8.1, 8.2 дугаар зүйлд заасан эрчим хүчний чиглэлээр зөвшөөрөл олгох эрхээ бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчлэн гэрээний үндсэн дээр Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, 7.1.7-д заасан хуулийн этгээдэд шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно.”

2/20¹ дүгээр зүйлийн 20¹.2 дахь хэсэг:

“20¹.2.Энэ хуулийн 20¹.1-д заасан чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид тавигдах нөхцөл, шаардлагыг эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.”

3/21 дүгээр зүйлийн 21.2.11, 21.2.12 дахь заалт:

“21.2.11.барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах техникийн болон улсын комиссын дүгнэлт;

21.2.12.экспортлох цахилгаан эрчим хүчийг худалдан авахыг нотлох баримт.”

2 дугаар зүйл. Эрчим хүчний тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.2.1 дэх заалтын “үндэслэл” гэсний дараа “, үзүүлэлт” гэж, мөн зүйлийн 21.2.8 дахь заалтын “чадавхи” гэсний дараа “, хөрөнгө оруулалтын гүйцэтгэлийн аудитын тайлан” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл. Эрчим хүчний тухай хуулийн дараах хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/9 дүгээр зүйлийн 9.1.3 дахь заалт:

“9.1.3.тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлага, хүчин чадал, үйлчлэх хүрээ, түгээх эрчим хүчний хэмжээг тогтоох, тэдгээрт нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хэрэгжилтийг хянах;”

2/20¹ дүгээр зүйлийн 20¹.1 дэх хэсэг:

“20¹.1.3.Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 14.1, 14.2, 14.3, 14.4, 14.5, 14.6, 14.7-д заасан үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдлийг сонирхогч хуулийн этгээд цахим хэлбэрээр эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад ирүүлнэ.”

3/21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх хэсэг:

“21.1.Эрчим хүчний барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах, барилга угсралт, засвар, туршилт, тохируулгын ажил, үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрөл авах, сунгуулах өргөдөл гаргасан хуулийн этгээд Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн тухай хуулийн 5.1 дүгээр зүйлийн 3-т зааснаас гадна дараах баримт бичгийг зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээдэд хүргүүлнэ:

21.1.1.энэ хуулийн 20¹.1-д заасан эрчим хүчний барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах, барилга угсралт, засвар, туршилт, тохируулгын ажил, үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрөл шинээр авах өргөдөлд дараах баримт бичгийг хавсаргана:

21.1.1.а.хүний нөөцийн талаарх мэдээлэл;
21.1.1.б.хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ.

21.1.2.энэ хуулийн 20¹.1-д заасан эрчим хүчний барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах, барилга угсралт, засвар, туршилт, тохируулгын ажил, үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн хүчинтэй хугацааг сунгуулах өргөдөлд дараах баримт бичгийг хавсаргана:

21.1.2.а.гүйцэтгэсэн ажлын тайлан;
21.1.2.б.хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ.”

4/21 дүгээр зүйлийн 21.2.3 дахь заалт:

“21.2.3.үйлдвэрлэх, дамжуулах, түгээх, хангах эрчим хүчний төрөл, чанарын үзүүлэлт, эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон түгээх эрчим хүчний хэмжээг хангасныг нотлох баримт;”.

4 дүгээр зүйл.Эрчим хүчний тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.5 дахь хэсгийн “1.5 МВт хүртэл хүчин чадалтай” гэснийг “нэгдсэн сүлжээнд холбогдохгүй” гэж, 21 дүгээр зүйлийн 21.2, 21.4 дэх хэсэг, 22 дугаар зүйлийн 22.3 дахь хэсэг, 24 дүгээр зүйлийн 24.1, 24.3 дахь хэсгийн “Зөвшөөрлийн” гэснийг “Зөвшөөрөл, мэдэгдлийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Эрчим хүчний тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.21 дэх заалтын “гэрээний загварыг батлах,” гэснийг хассугай.

6 дугаар зүйл.Эрчим хүчний тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.8, 21.9 дэх хэсгийг тус тус хүчингүй болсонд тооцугай.

7 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Бизнесийн эрх чөлөөний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг